

શ્રીભાતૃથ દ્રસુનિ ચ યમાળા પુ ૪૧ સુ

પરમગુરુ શ્રીપાર્શ્વચન્દ્રસૂરીશ્વર
વિરચિત-

શ્રીસ્નાદ્યાય પ્રકરણુરત્નો

(અર્ધસદિન પ્રથમ ભાગ)

અર્થકર્તા —

મુનિરાજ શ્રી સાગરચન્દ્ર મહારાજ

પ્રકાશક —

શ્રી ગોકલદાસ મગવદામ

સુદારની પોળ-અમદાવાદ

વિ સ ૧૯૬૩

(અમૂલ્ય)

રાત્રે ૧૯૩૭

પોસ્ટ પ્રચ્ચાર આના

મુદ્રક મયનતાલ મનસુખરામ પુરોહિત

પુરોહિત પ્રિ પ્રેમ, ઘીકાટા રોડ-અમદાવાદ

શ્રી સરસ્વતી-શ્રુતદેવી રમરણુ

(અનુ દ્વપ ૧ શ્લોક-અષ્ટપદી)

“શ્વેતપદ્માસનાદેરી, શ્વેતપદ્મોપશામિતા ।
શ્વેતામ્બરપદાદેરી, શ્વેતગંધાનુલેપના ॥

“અર્ચિતામુનિમિ સંત, કૃપિભિ સ્મૃયન્તે મદા
એવમ્બાલ્યા સન્નાદેરી, રાઢિડન સ્મરન્તે નર”

॥૧॥

અક્ષરાર્થ — શ્વેત પદ્મરૂપ આમનવાળી
શ્વેત પદ્મવડે સીંચતી, શ્વેત વસ્ત્ર ધારણ
કરનારી શ્વેત ચંદનના લેપનવાળી અને મર્વ
મુનિઓએ પૂજેલી દેવી હૃદયેસા સ્તુતિઓથી
સ્તવાય છે એ પ્રકારે મરસ્વતીનું રમરણ
કરીત મનુષ્ય વાઙ્મિત પ્રત પામે છે ૧

॥ श्री परमगुरुदेव स्तुतिः ॥

(अग्न्या-वृत्तम्)

श्रीमत्पार्ष्ण्येन्दुसूरिस्तकल्पमुनिजनै-

रर्ण्यपादारविन्दो, भक्तेभ्यस्तत्प्रयोग
सपदि भवगदन्धेदशक्तिं ददानः ।

सोऽयं गन्डाधिनाथो जयति जिनमते
भव्यमौभाग्यकीर्त्ति, -स्त भक्त्या भो पुमासो
नमस्त नतिगुणश्रेणिर्षं तच्चरीशम् ॥१॥

अर्थ - समस्त मुनिजनोत्थी मेरा ये अर्थ

अरक्ष्युक्तमग्न्यागा, अकनो ७ छित्तम छिपदेश आप

नारा नरकाग से साक्षर शैवने उद्वहानी शक्ति

छिपत्त करनारा, विद्याग्न मोभाग्य तथा कीर्त्तिने

धराननारा, ते आ गृह्णता अधिपति श्रीमान्

पार्थिव्येन्द्रसूरि जैन सामनभा जय पागे छे

हे पुरुषो । नमस्कार करवा योग्य गुणोनी

पक्तिने धारण्य करनारा, नरवग्नभा जूद

रपति जेवा तेमने अक्षितथी नमे ।

શ્રી આચાર્યદેવની સ્તુતિ

(સૂત્રપરા-પ્રથમ)

“શ્રીમદ્વિશતસા ગમ્યમસદિના
વાલ્મીકીઠિરક્તા, જ્ઞાનાખ્યામે ષટ્તા
નિર્મિલજનમનોદ્દર્પણ મૈર્ગુણાયૈ ।
મયમ્મા માયમયા દગ્નિમન્ત્રગ
ધ્રાવચન્દ્રાભિમાના, સ્તાવ્ય તૈર્જમોદા
નિરુપમગરિતા મરિસાજા જયન્તુ” ॥૧॥

અર્થ - આમાન વિદ્યાબુદ્ધિવાન,
સમ મવાન, આ વાચકાધીન વિરક્તિ પામેલા
જ્ઞાનાખ્યામમા પ્રવૃત્તિમાન પાતાના ગુણના
સમદર્શી સમસ્ત મનુષ્યોના મનો હા અર્પ
નાર મધ્યસ્થ મર્મમાન્ય વાચ્યો ભોતનારા
નિરુત્તિમાન યુવાન વયમા મોદને છતનાર
અને નિરુપમ આરિન્વાન શ્રી બ્રાહ્મદ્ર મુરિ
રાજ જયવતા વનો । । । ૧

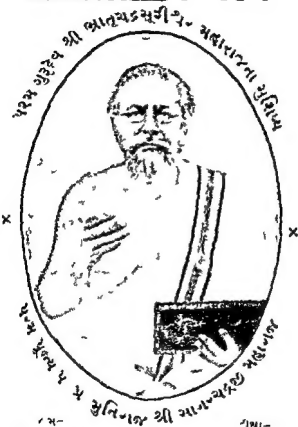
સમર્પણ પત્રિકા.

જગત્પ્રધિગુરુ પૂજ્યપાદ શ્રીહર્યચક્ર
 મૂરીચર ગ્રંથાનુચર પડિતપ્રચર શ્રીમુક્તિચક્ર
 ગણી મુગિપ્ય શ્રીમન્નાગપુરીય-ગુહ્યપગચાધિ
 રાજ-યુગપ્રવરચાર્ય જગમતીર્થરાજતુલ્ય-
 સહસ્રાદ્યશ્રીયુત-પરમપૂજ્ય મહાગુરુ-ભટ્ટાચક્ર
 શ્રીબ્રાહ્મચક્રમૂરીચરમહારાજ ! આપ શ્રીમાન
 મેવક જન મન વાહિતપૂરક કમ્પત્તસમદન હતા,
 મત્યપ્રવચનોપદેષ્ટ દેવાશ્રી ભવિષ્યવેદારક-
 ભવિજનતાન્ત્ર પ્રવક્ત્રુરૂપ હતા ઈત્યાદિ પ્રાત
 ન્મંગનીય સદ્ગુણોથી લેભાડ, આપ પરમોપકારી
 ગુરુગણના મદ્ગુણોનું મદ્દવ મ્મરણુ નેડે એ હેતુથી
 આ “ શ્રીન્વાયાયપ્રકરણરત્નો ” નામક પન્મ
 લાભદાયિ પુસ્તક સમર્પણ કરી અત્યાનંદ પામુ છું

અનુક્રમણિકા

ક્રમાંક	રસાધ્યાયનામ	પૃષ્ઠ
૧	શ્રી મ વેગ જતિગી	૧
૨	શ્રી શ્રાવ મનો સમાજ	૮૧
૩	શ્રી સદોષ આરાધના	૮૭
૪	શ્રી આગજ્જિહ્વો જાગ મા	૧૩૬
૫	શ્રી આત્મસિદ્ધા રસાધ્યાય	૧૮૫
૬	શ્રી મુગ્ધસ્વચિત્તાર રસાધ્યાય	૨૬૮
૭	શ્રી આત્મસિદ્ધા રસાધ્યાય	૨૭૬
૮	શ્રી સામાયિક દારપદિદાર રસાધ્યાય	૩૫૦
૯	શ્રી મારિત મનોરથમાયા રસાધ્યાય	૩૭૦
૧૦	સધુ આરાધના મંત્રજ્જ્વલ રસાધ્યાય	૪૧૭
૧૧	આત્મદ પારદાર રસાધ્યાય	૪૩૧
૧૨	શ્રી જોતમસ્વામી સધુસસ	૫૧
૧૩	શ્રી શીલકીપિકા રસાધ્યાય	૫૧૧
૧૪	ચેતના રાણી વિનલીની મજાવા	૫૨૮

- આ સ્થળે મહોત્સવ મુજબની અથ કતા -

૧ મ-
૧૫ ૨ ૪૩

૧૫૫-
૧૫ ૨ ૪૪

અર્થાત્—મુનિરાજોના દર્શન પુણ્યની વૃદ્ધિ કરનાર અને પાપથી બચાવનાર છે, તેથી મુનિરાજો જ જગત્તીર્થરૂપ કહેલા છે અને સ્થાવરતીર્થો જે ત્યાં જાય તેને ઠાઠ ઠાળે પોતાની શુભબાવનાને લીધે ફળે છે અને સાધુ-મુનિરાજનો પરિચય-સમાગમ કે દર્શન જે ધાય છે તે તો બલિષ્ઠવાને પરમપૂજ્ય શ્રીકૃષ્ણકુમાર ગણધર્મદેવે જેમ પાપી પરદેશી રાજાને તારેલ છે તેમ જહી પાપથી બચાવી સન્માર્ગમાં સ્થાપન કરે છે, તેથી જ જગત્તીર્થરૂપ મુનિરાજો અને તેમની પવિત્રવાણી પણ પરમ ઉપકારી છે આવા પ્રકારના ઉપકારના કારણને લઈને પૂર્વોચ્ચાર્યોએ બનાવેલા અનેક પ્રકરણરત્નો વિદ્યમાન છે તેમાંથી જે જે વર્તમાન કાળમાં બન્યાત્માઓને વિશેષ લાભકારી ધાય તેવા

તેવા પ્રકરણરત્નો તપામી આ અન્યમા
 કોકઠા કરવામા આવેલા છે આ અન્યમા
 ૧૪ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્નોનો સ્વચ્છ કષેત્ર
 છે, અને તેના કર્તા મમર્થ આચાર્યદેવ પરમ-
 ગુરુ શ્રીનૈનાગમ બ્રહ્માવજોલિ-કારક યુગપ્રધાન
 શ્રીમન્નાગપુત્રીય મૃદુતપાગચ્છ નાયક શ્રીપા
 મ્થ્યદ્રસૂરીચરણ મહારાજ છે તેઓશ્રીએ
 આગમ મિથ્યાન્તમાથી ઉદ્ધર્મ મારડપે મરણ
 ગુજરાતી જાપામા રચેલા છે, જેથીમર્થભવ્યા-
 ત્માઓને ઉપયોગી થાય અને પ્રાકૃત-સમૃદ્ધ
 જાપાના અબજુ તેમજ સામાન્યજ્ઞાનવાળાઓ
 પણ મુખેથી દુકામા શ્રીસૂત્રનો પગ્માર્થ
 સમજી શકે અને પોતાનું આત્મહિત કરી શકે
 આવા હેતુથી રચાએલા છે તેથી આ સ્વાધ્યાય
 પ્રકરણરત્નો સ્વાધ્યાય કરવા લાયક છે આ
 અન્યમા પ્રથમ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્ન (સ્વેગ

જાત્રીથી) છે, તે જોવાજ કેાઈ મરણ નિમિત્તને
 સહને શાહ શીવ જો મોહન નામના આવકને
 હૃદયીને તેને પ્રતિબોધ કરવા માટે તેમજ
 વિવેક જ્ઞાનની જાગૃતિયાય અને તેનો આત્મા
 મોહનીયકમની વિટળનાઓથી ભરે, તે
 માટે રચવામા આવેલ છે તે બીના રચયિત
 થી સૂરિય પોતે આજ સ્વાધ્યાયની ગાય
 ૩૦મીમા આ પ્રમાણે જણાવે છે -

“ઈમ માલલ આવક શિવરાજ,
 મોહન સહિએ શિવનો રાજ,
 કેહનો ધન કેહનો પરિચાર,
 એ સવિ લયા અનતિવાર ૩૦”

આ સ્વાધ્યાયમા પ્રતિપાદન કરવા યોગ્ય
 વસ્તુ સ્વરૂપુ વર્ણન ઘર્ણુજ સુદરતા પૂવક
 પ્રકરણરત્નકર્તા મહાપુરુષે કરેલ છે બાપાની
 પ્રોહતા છતાં સરલતા તેમજ દષ્ટા ત આપી

પરંતુ સ્વરૂપની પ્રતિપાદકતા અને દુઃકમાં
આગલા પુરુષને આદહાદકતા પેદા કરવામાં
અથકર્તાએ પોતાનું પાડિત્ય તથા પ્રામાણિક
વર્ણન કરવાની કવિત્વ શક્તિ યુક્તિ રીતે
બતાવી આપેલ છે

૨ જી સ્વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘શ્રી શ્રાદ્ધ-
મનોરથમાળા’ છે, તેમાં શ્રાવકોએ ડેવા ડેવા
મનોરથો-વિચારો કરવા જોઈએ અને ડેવા
ડેવા ન કરવા જોઈએ અથવા શુ આદરવું
જોઈએ ? અને શુ છોડવું જોઈએ ? તે બીના આ
ચાર્યદેવે આગમાનુસારે બહુ મુદ્દર બતાવેલ છે

૩ જી સ્વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘શ્રીસક્ષેપ
આરાધના’ છે, તેમાં પોતાના જીવને સુખી
કરવા માટે પોતાને હોય લાગ્યા હોય તેની
માફી શ્રીઅરિહતદેવ વજેરની સામે માગવી,
સર્વજીવોની સાથે ખમત આમણા કરવા,

૧૮ પાપસ્થાનોને આલોચના, ચાર સંજ્ઞા મહંધ્ર કરવા, સુદૃઢતાની અનુમોદના કરવી અને હૃદય તની જરહણા કરવી વગેરે બીના દુકમા સુરિવર બહુ સુદર વર્ણવેલ છે

૪ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘ શ્રીઓગ દુનીશી જ્ઞાન’ છે, તેમા ઉત્તમ પ્રમાણની અનેક ભાવનાઓ તથા હિતશિક્ષાઓ આચાર્યશ્રીએ જણાવેલ છે, જે વાચવાથી વાચનારને મુખે સમજાય તેવી છે

૫ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘ આત્મ શિક્ષા સ્વાધ્યાય ’ છે, તેમા અતરના શત્રુઓને દૂર કરવા અનેક દહાન્તો આપી અત્યન્ત મનોહર પદ્ધતિપૂર્વક શ્રીસુરિજીએ સરલ ભાષામા આત્મહિતની શિખામણો આપેલી છે

૬ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘ શ્રીગુરુતત્ત્વ વિચાર સ્વાધ્યાય ’ છે, તેમા ગુરુપદને લાયક

કોણ ? અર્થાત્ ગુરુ કોણ થઈ શકે ? ગુરુ
કેવા હોય ? અને ગુરુ કેવા કરવા જોઈએ ?
એ મળન્ધી સ્વરૂપ આગમાનુમાટે શ્રીસૂરિ-
શ્રીએ બહુ સુંદર બતાવેલ છે

૭ મું સ્વાધ્યાયપ્રકરણગત 'શ્રીઆત્મશિક્ષા
સ્વાધ્યાય' છે, તેમાં સ્વયમ માર્ગમાં વર્તતા
સ્વયમીનું મન જો મયમયી બહાર નિકળી
જાય તો તેને કેવી રીતે ફરી મયમમાં લાવી
રિધ કરવું જોઈએ, તેને માટે અનેક ઉદાહરણો
આપી આચાર્યશ્રીએ સૂત્રાનુસારે ઘણી સારી
રીતે સમજાવેલ છે

૮ મું સ્વાધ્યાયપ્રકરણગત 'શ્રીસામા-
યિક્ષકોપપરિહાસસ્વાધ્યાય' છે, તેમાં મુદ્રાવદે
પોતાના કલ્યાણ માટે સ્થમતા ભાવ રૂપ સામા-
યિક કરતા ૩૦ દોષોનો ત્યાગ કરવો જોઈએ,
તે ૩૦ દોષો કેવી રીતે લાગે, શી રીતે વર્ત

વાળી ન વાગે ? ત દાસ કયા મ્યા ? તે સુજાળી
મમજાળુ આચાર્યદેવમી ? દુઃખમા આજમાનુ
સારે મરવના પૂવજાળુ ચારી ગીને જાતેડ છે

૮ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણત્વ ' શ્રીચારિત્ર
નેત્યનાગા છે, તેમા શાંત્રિ મદ્દળુ કરવા
મમખી, ચારિત્રને ઉત્તમ પુસ્તકો જેમ
પાલન કરે છે તેવી ગીત પાઠવા સુજાળી,
ચારિત્રની પ્રાપ્તિ થયે તે જીવને જદુ દુર્લભ
છે તે મમખી અને કમોને નાથ કરવામા
તેમજ મોક્ષ મેળવવામા ચારિત્રની ઠેકઠી
મદ્દતા છે તે સુજાળી ઇત્યાદિ અનેક મનો
રથો-વિચારો પરમપૂજ્ય સુરિજીએ મૂના
તુસારે મરત બાપામા સુદર વળુ વેલ છે

૧૦ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણત્વ ' સપુઆરા
ધના ' છે, તેમા દેવ, ગુરુ અને ધર્મનુ દુઃ
સ્વરૂપ બનાવી તેની સદ્ગુણા કરવાની જણાવી

છે, ચાર મ ગણ, ચાર ઉત્તમ અને ચાર સરણા
 બતાવ્યા છે મનુષ્યજન્માદિની દુર્લભતા
 બતાવી છે, ચાર પ્રકારના મિથ્યાત્વ છોડવા
 જણાવ્યા છે અદાર પાપસ્થાન આલોવવા,
 ગુન માખે અણુસણુ ઉચ્ચરણુ, દુષ્ટૃત્યની, ગંહો
 કરવી, પરિશ્રદ્ધ આજ્ઞનો ત્યાગ, શરીરની
 મમતાનો ત્યાગ, ચોરાસીજાખ છવાયેનીની
 સાથે ખમતખામણા, પાપકારી ઉપકરણોનું
 વેસરાવા પણુ, દુષ્ટૃત્યની નિન્દા અને સુકૃત્યની
 અનુમોદના વગેરેની વ્યાખ્યા આચાર્યશ્રીએ
 સક્ષેપથી બહુ માગી બતાવેલ છે

૧૧ મુ -વાધ્યાયપ્રકરણુરત્ન ‘આઠમદ
 પરિહાર સ્વાધ્યાય’ છે, તેમા (૧) બતિમદ
 [૨] કુલમદ, [૩] રૂપમદ, (૪) બળમદ, [૫]
 જુતમદ, [૬] તપમદ, [૭] લાભમદ, અને
 [૮] લક્ષ્મીમદ આ આઠ મદોનું સ્વરૂપ

દાન્ટો આપી ત્યાગ કરવાનું દુકામ ઉપકારી
મહાપુરો બહુજ સુહરતા પૂર્વક જતાવેલ છે

૧૨ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્ન ' શ્રીગૌ
તમ શ્વામિનો લઘુરામ ' છે, તેમા શ્રીગૌતમ
સ્વામીના ગુણો અને તેઓથીનો મહિમા
સરિશરે અપૂર્વ ગાયો છે

૧૩ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્ન ' શ્રીશી
લઠીપિકા સ્વાધ્યાય ' છે, તેમા બ્રહ્મચર્ય પાલન
કરવા માટે પાવન કરનારને સાવધાની રાખવા
ખામ જરૂરતા જતાવી છે, તેમજ જે નિખા
લસ હૃદયવાળો તથા લાજ-ગરમવાળો હોય તે
મા ગુણને ધારણ કરી શકે છે, અને તેનુજ
લવન ધન્ય છે, તે પોતાના કુલને પવિત્ર
કરે છે, અને જગતમા તેની દીર્ઘવિસ્તરે
છે, ઇત્યાદિ બીના દુકામા સૂત્રાનુસારે કત્તી
શીએ બહુ સારી વણવી છે

૧૪ મુ સ્વાધ્યાયપ્રકરણગ્ત 'ચેતના
 રાણી વિનતિની સજ્જાય' છે, તેમાં ચેતના
 રાણીએ પોતાના સ્વામી ચેતન રાજને આપેલ
 હિતગિદ્ધાઓ અને સમ્યક્ત્વગુણની દુર્લભતા
 દુકામા શ્રીસૂરિજીએ અચ્છી વર્ણવી છે

આ (સ્વાધ્યાયપ્રકરણગ્ત) અન્ધના
 કેતાશ્રીના જીવનનો દુકે ઇતિહાસ આ
 પ્રમાણે છે - તેઓશ્રીનો જન્મ વિ મ ૧૫૩૭
 મા આબુજીતીર્થ પાસે હમીરપુરમાં થયેા હતો.
 માતા વીશાખાગ્વાહ, તેમના પિતાશ્રીનું નામ
 વેલગશાહ અને માતાશ્રીનું નામ વિમલાદે
 હતું 'પુત્રના લક્ષણ પારણામાથીજ જણાય'
 એ કહેવત અનુસાર ઉત્તમ ઉત્તમ લક્ષણોથી
 વિભૂષિત હોવાથી જોનાર સહુકોઈ એમજ
 કહેતા કે આ કોઈ અવતારી મહાત્મા મહાત્મા
 પુરુષ પાઠશે આ ભવિષ્ય વાણીને સાચી કરી

બતાવતા હોય તેમ તેમણે વિ સ ૧૫૪
 મા પરમપૂજ્ય પુણ્યાત્મા પદ્મિત્રવર શ્રી
 માધુરત્નમહારિની પધરામણી હુમીરપુરમા
 થઇ તેમની વૈરા યવાગિની પવિત્રવાણી સામળી
 જનુકર્મી આત્મા વૈરાન્યવામી થઇ તેમની
 પાસે નવ વર્ષની નાની ઉમરમા શ્રીભાગવતી
 દીક્ષા અગીયાર કરી હતી પોતાની તીવ્રશુદ્ધિ
 પ્રતિભા અને ગુરુરાજની સપૂર્ણ કૃપાને લઈ
 વ્યાકરણ, ઠેાપ, કાન્ધ, છંદ, અલંકાર, ન્યાય
 અને ધર્મ શાસ્ત્રો યોગ્ય વર્ણમા ભણી
 ગણી ઘણાજ નિપુણ થયા અને સામે સામે
 દ્વિમા અને ગાળીયાંદિગુણો વડે અત્યંત
 શોભાયમાન થયેલા એ મહાપુરુષને જોઈ
 શ્રીમદ્ભાગપુરીમ જુહાતપાગચ્છાધિપતિએ લાય
 કને લાયક પદવી આપવી જોઈએ એમ પોતાના
 અત કરણમા નિશ્ચય કરી અત્યંત પ્રેમથી

સૂત્રાનુસારે તેમને ઉપાધ્યાયપદવિ સ ૧૫૫૪
 મા સત્તર વર્ષની ઉમરે આપ્યું તે વખતે
 શ્રીજીનશાસનના વેપધારીઓ (માધુઓ) મા
 શિથિલતાએ વિશેષે ઠરી પોતાનું જોર જમાવ્યું
 હતું, મુનિઓ ક્રિયાકાંડમાં લીલામર્ધ ગયા
 હતા પવિત્ર આધાર-વિચારની શુદ્ધિપણ
 જોઈએ તેવી નહીં ન હતી આ બધું જોતા
 ઉપાધ્યાયશ્રીનો આત્મા અદરથી કંકળી ઉઠ્યો
 આવા પવિત્ર ધર્મમાં આવું શૈથિલ્ય કેમ
 નીભાવી શકાય, માટે મારે તો જેમ જાને
 તેમ આવી શિથિલતાને દૂર કર્યેજ છૂટકો
 એમ નિશ્ચય પૂર્વક જેમનો આત્મા શુદ્ધક્રિયા
 કરવાને ઉજ્જમાલ થયો, તેથી વિ સ ૧૫૬૬
 મા એટલે પોતાની ૨૭ વર્ષની ઉમરે શ્રી
 ગુરુદેવની આજ્ઞા લઈ તેમનો શુભાશીર્વાદ
 મેળવી, અનુમતિ પામી નાગોર નગરમાં

ક્રિયા ઉદ્ધાર કર્યો, શુદ્ધ સર્વે માર્ગની દેશના
આપતા વિચરવા લાગ્યા, જન્માત્માએને મોશ
માર્ગે દોરવતા દોરવતા અનુક્રમે જોધપુર
શહેરમાં પધાયો ત્યાના ચતુર્વિધ શ્રીમદે
તેઓશ્રીને મર્વગુણ મપન, ધર્મધુરધર અને
આગમવાણીમાં ગીનાય જાણી વિ સ ૧૫૮૫
માએટલે ૨૮ વખની ઉંમરે અને દીકાપમાંથી
૧૬ મા વર્ષે આચાર્યપદે સ્થાપત કયા, ત્યાર
બાદ ત્યાગી, નેરાગી આચાર્ય જગવાને પો
નાના શિષ્યગણ સહિત અનેક દેશોમાં વિચરી
શ્રીગૈનધર્મની ઘણીજ જાહેરાતલાલી પ્રગટાવી
તેથી ચતુર્વિધ શ્રીમદે સત્સણ (સ ખલ) પુરમ
દેવે ઘણાજ હર્ષપૂર્વક ઉત્તમ મહોત્સવ સહિત
વિ સ ૧૫૯૬ મા એટલે જન્મથી ૬૯મા
વર્ષની ઉંમરે અને આચાર્યપદ પામ્યા પછી
૩૪ મા વર્ષે તેમને યુગપ્રધાનપદે સ્થાપિત કર્યા

યુગપ્રધાન શ્રીમાન્ આચાર્યદેવે પોતાની
 હૃદયીમા અનેક માના મ્હોટા પ્રકરણ રત્નોની
 રચનાઓ કરી છે, શુદ્ધધર્મની પ્રવૃત્તિ ખાતર
 અનેક ધર્મ ચર્ચાઓ કરી છે અને, અનેક જાળ્યા
 ભાષ્યોને પવિત્ર શ્રીજીનધર્મ પમાડી સન્માર્ગમા
 રિપર કયા છે તે મળધીની વિસ્તર ધીનાના
 જિહ્વાસુએ તેમના હવન ચરિત્રથી જાણુ
 મારવાડ દેશના ભેધપુર જિહ્વામા વસનારા
 કેટલાએક મુણેાત ગોત્રીય રજપુતોને માસ-
 મહિરા છેડાવી ઉત્તમ સરકારી કરી પવિત્ર
 શ્રીજીનધર્મ મુણેાત ગોત્રીય ઓસવાળ
 ણનાંબ્યા છે રજપુતોમાથી ઓસવાળ ણનાવ-
 નારા આચાર્યોમાના છેલામા છેલા આ આચાર્ય-
 ચંવચં થયા છે એમના, પછી એવો સમર્થ
 ઠાઈ પણ આચાર્ય, થએલ જણાતો નથી
 ઠાણુ કે, છેલા ઓસવાળ મુણેાત ગોત્રીય

બન્યા ૥ ત્યારપછી કેાઈ પણ જોસવાની
 નથી ભત્ર જની નથી એ ઐતિહાસિક પુરૂ વે
 છે અને મરુધતપિપતિ માલદે રાજાને
 પ્રતિજ્ઞા આપી શ્રી જૈનધર્મપ્રતી અનુરાગી
 બનાવેલ હતો વળી માલવદેશમા ચડાસેાને
 પ્રતિજ્ઞા આપી દિમા ઠ તા અટકાવી નવ
 સેાને દયાતુ પશ્ચિમવાળા બનાવ્યા અને
 સિદ્ધપુર પાસેના દનાવાગામમા મેમરી વાણી
 આજેના પાચમેા ઘરને ધર્મોપદેશ આપી
 શ્રીજૈનધર્મી બનાવ્યા ઇત્યાદિ અનેક ઉપ
 કારે કરી વિ મ ૧૬૧૨ ના માગસર સુદ
 ત્રીજને તિવારે જોધપુર નગરમા ભત્રપત્ર્ય
 ખખાણ (આહાર પાણીનો ત્યાગ) અણમણ
 પૂર્વક પોતાનુ ૭૫ વર્ષનુ મર્વ આમુ પૂર્ણ કરી
 સમાધિ સહિત કાળધર્મ પામી સ્વર્ગવાસી થયા
 તેજોશ્રીજે ૮૬ વર્ષ સુધી હીક્ષા પર્યાય પાલન

કર્યો, ૪૭ વર્ષ લગી આચાર્યપદે રહ્યા અને ૧૩
 વર્ષભુખી યુગપ્રધાનપદ હીપાન્ધુ તે સમયે
 મુશ્કાવઠોએ સુગુરુદેવના સ્વર્ગવાસનિમિત્તે
 અકૂટમહોત્તમવ ગાન્તિસ્નાત્રમહોત્તમવ અને
 સૂરીશ્વરદેવની ચરણ-પાદુકાઓનો સ્થાપન-
 મહોત્સવ કર્યો વળી મુશ્કાવઠોએ અગ્નિમસ્કાર
 થયેલ ભૂમિકાના સ્થાને એક મોટી ઢહેરી
 કરાવી કે જે હાલ પણ જોધપુરના પર્વત ઉપર
 અને રાજદરબારના કિશ્ત્રાનીએ મોજુદ છે વળી
 નાગોર, વિકાનેર, જોધપુર, મેડતા, પાલી,
 અજમેર, જયપુર, આમ્રા, પટણા, મુર્તિદાવાઠ,
 અશુભગજ, પુરાનપુર, ઉત્તેણ, પાટણ, અ-
 મદાવાઠ, ખલાત, વિરમગામ, માડલ, રાધન
 પુર, પ્રાગધરા, લોંબડી વગેરે અનેક શહેરોમા
 અને ઉનાવા, રૂણ, રીયા, સાળર, વાલોત્તરા,
 પચપદરા, તિવરી, જમડી વગેરે ગામોમા

તેઓશ્રીની ચરણપાદુકાઓ સ્થાપન થઈ અને
 હાલ પણ કેટલીક જગાએ પૂજાઈ રહી છે.
 આવા મહાન પ્રભાવશાળી, જે આચાર્યદેવ
 થયા ॥ આ સ્વાધ્યાયપ્રચરણરત્નો સર્વ
 જ્ઞાતાઓને એક સરખી ઝીને ઉપયોગી
 તથા આત્મહિત કરતા થશે, એમ જાણી
 તેમજ ભા. જ્ઞાનજીભાઈ વગેરેની પ્રેરણાથી
 મેં પોતાની ચરણ જુદિના અનુભારે શુભમ
 અર્થ કરી તૈયાર કરેલ છે છતાં તેમાં કેંઈ
 પણ જગાએ સૂત્રથી વિરૂદ્ધ લખાણ થએલ
 હોય તો તેનું મિથ્યાદુષ્ટત્વ આપી વિદજ્ઞ
 નોને પ્રાયના કરુ છું કે જો તેમાં ત્રુટીઓ
 રહેલ હોય અને આપ સૂચના કરશે તો
 ખીજી આવૃત્તિમાં તેઓનો સુધારો અવશ્ય
 થશે એવટમાં આ પુસ્તક છપાવવામાં દ્રવ્યની
 હાલ કરનાર શ્રાવકશ્રાવિકાઓને ધન્યવાદ

આપી, અર્થ કંઈક છે સુધારતા દૃષ્ટિ દોષથી
અથવા છાપખાના સંબંધી કોઈ પણ ભૂલો
રહી ગયેલ હોય, તેને સુધારી વાચવાની
ભલામણ કરી વિરમુ છું

લે પરમ પૂજ્ય આચાર્યવર્યદેવ શ્રીબ્રાતૃચંદ્ર
સૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય મુનિસાગરચંદ્ર

અમદાવાદ
ચામળાની પોળનો
મેરો ઉપાત્રય

વિ સ ૧૯૬૩ ના
મે ૧૫ સદી ૮ ને
વાર ગુપ

આ પ્રથમા આવેના સુભાષિત શ્લોકોની અક્ષરાદિ અનુક્રમણિકા

શ્લોક—નામ—પૃષ્ઠાક	
અમખ્યા ૫૨૦	૨૦૭
અપકારિતુ ૦	૨૧૩
અપ્ય કોપરિ	૨૧૬
અમુત ભરિ ૦	૨૧૮
અહા સુસહ ૦	૨૨૦
અપરિત્ર ૫૦	૨૨૭
અરિહિતપ	૨૩૧
અનિત્યમા ૦	૨૩૮
અમકથ ૩૦	૨૭૪
અત્રોસુક્ષ્મ	૨૭૫
અત્તનન ૧૦	૨૭૬
અઝઘોવ ૫૦	૨૭૬
અણવાયમ ૦	૩૬૨
અકુલીનાન ૦	૪૪૬
અ રૂર કૂ ૦	૪૭૩
અસહિ ૦	૪૮૧
અનિત્યમા	૫૨૬
કુ ૭૩	૫૭૭

શ્લોક—નામ—પૃષ્ઠાક	
અત્માને કુ ૧૦	૨૬૬
આપદા મયિ ૦	૨૭૦
ઈવિકસા ૦	૪૮૩
ઈન્દ્રિયાણા ૦	૪૮૩
ઉવરેની હો ૦	૨૩૧
ઉત્ત તપ ક ૦	૨૩૨
ઉવરેવો હો ૦	૨૭૫
ઉત્તમા ભતિ ૦	૪૪૧
ઓતુ ૫૫ ૦	૨૮૪
ઓનિત્યાચ ૦	૧૮૮
અન્તર્નૃનમુ ૦	૨૫૦
અન્તરાયસ	૮૮૭
અગાનિ ચતુ ૦	૫૫
કર્મણા ભા ૦	૨૧૭
કર્મોત્ત ૩૦	૨૧૬
કર્મોદિતી ૦	૨૬૨
કર્મણો દિ પ્ર ૦	૨૮૭
કન્યાવારત ૦	૪૪૮

નોંધ—નામ—પૃષ્ઠાક	
મરણાત્રિપં	૨૩૭
કાર્ત્ત મંપદિં	૨૮૯
કાન નૌ ખં	૪૯૧
કિંતેન કં	૪૪૯
કિં કિંતેન વિં	૪૪૦
કિત્તિયમં	૪૮૬
કુર મમાં	૨૬૯
કુરુબજનં	૨૯૭
કુનરુ કમં	૪૪૯
કુતામિમાન	૪૫૦
કુન કુતાનં	૪૭૩
કુતામિતિં	૨૮૮
કવનીં ક્ષિં	૪૪૧
ખસ મંપં	૧૯૦
ખધુમિતાસું	૨૪૩
ખતે ગોં નં	૨૧૮
મવાંમમદં	૪૭૮
મુખેધવાં	૨૫૯
મુખે વેવાં	૨૫૯
મુનૈરુ	૨૬૦

નોંધ—નામ—પૃષ્ઠાક	
મુખુરતકં	૪૫૦
મુખે ૧ રૂં	૪૧૩
મુખે ૨ રૂં	૪૯૧
ગોમદ મમં	૩૬
ગોં ગોર ગાં	૪૫૬
આપતીમમં	૪૪૧
મુત્તમપાં	૧૭૦
ચેતોદરા મું	૩
જદ કામિષ્ઠીં	૨૫૧
જદ ક-૨૨૧ીં	૨૫૩
જમણાપ ધં	૨૮૯
જમણાપ નં	૨૮૯
જના કનિં	૨૩૮
જમમએણેં	૪૪૨
જતિતાભકું	૮૯૮
જ ચ કામસું	૪૪૩
જ અનિજા અં	૨૭૪
જમરિત નં	૨૨૭
તરમાન કં	૪૬૫
તરમાન દં	૪૯૨

श्लोक—नाम—	पृष्ठांक
अत्रा त्रिभुव०	४८०
सम्भसदाय०	६०
सम्भक्ति द०	८१
रवम्याघा प०	१६३
म तोडाप	१६४
स तोप्य स	१६४
सप न गुय	२०३
मगुधमप०	२१८
सहमा निद०	२१५
स पफिता तो म	२३०
सम्भ भु दी	४४२
रवपासार०	८१५
सम्भायुम०	४१५
सनकुमार०	६५४
म्वगुप्या २०	८७७
सामाभ्य कु०	३१५
सा विद्या या म०	४७८
सुभम्य दु०	३१२
सुभ गधुदर०	३२०
श पूस०	४८७

श्लोक—नाम—	पृष्ठांक
सुउपा प० य०	५२७
सुभ्य पुत्र्य०	५२७
सुर्वसे त्रि०	४४८
सनेदि अम०	२०८
संघयत् स०	३५६
मं मंघम०	४७८
मंघ० ७२मु०	४८४
मंघ भाग०	४६३
दस तो हेत०	३११
दरिदरमकु	२५२
दादा दुष्ट दधि०	२५२
द्विति द्विति शु०	३११
दोदतिष पा०	३१०
दोद्विति सादु०	३१०
दोरे रष्टा क्ष०	३२३
दानाद विद०	३८६
दानं मदद०	४७७
मन नमो तो न०	५३६

આ ગ્રંથમા દ્રવ્ય સહાયકોનો આભાર,

અમદાવાદ-શામળાની પોળના -

- ૫૧ શાહ જેસિંગભાઈ પોચાભાઈ બી એ એલ
એન બી વકીન તરફથી પોતાના સ્વર્ગસ્થ
શ્રી રમણદાસ ભાઈના સ્મરણાર્થે
- ૨૫ શાહ કમરાભાઈ વખતચંદ તરફથી પુણ્યભાઈના
સ્મરણાર્થે
- ૨૫ શાહ ભાનભાઈ ચુનીનાથની ધર્મપત્ની વિધવા
બહેન ડહીયાઈ તરફથી
- ૨૧ એક બહેન તરફથી
- ૧૦ બહેન મેના બાઈ તરફથી
- ૫૦ શાહ કેશવનાથ મનસુખરામ સતીયાની ધર્મ
પત્ની વિધવા બહેન પોપટભાઈ તરફથી
- ૨૫ સન્ટ્ર ઇલેક્ટ્રીક એન્ડ મોટર સ્ટોર્સ મુબઈ
- ૧૫ શ્રી જૈન સોસાયટી ટ્રાવિકાઓ અમદાવાદ
- ૧૦ શાહ કરેતુરચંદ અમીચંદ, તરફથી, ખજાત

સસારમા જીવોના શરીર, યોવન, ધન સ પત્તિ
અને રૂપ તે બનાવટી પતંગના રંગની જેમ
ક્ષણવારમા નાશ થનાર છે માટે તેમા સમજી
આત્માઓને ગચવા-ભાચવાનું ન હોય

સ્વાસ્થ્ય લગે સગર્ભ સહુ,

પુત્ર સહોદર માય,

પિતા ગહેન ધરણી વહુ,

સાચે મોડે ન થાય

૨

આ સસારમા જીવોને પોતાનો સ્વાર્થ
જ્યા લગે પહોંચે ત્યા લગે પુત્રને પુત્ર
તરીકે, તેમજ બાઈ, માતા-પિતા, બહેન,
ધરણી એટલે પૃથ્વી-સ્થાવર જગમ મિલકત
અને શ્રી વિગેરે જે છે તે તેને તે રૂપે સગપણ
સગાઈ મળધને સર્વ કોઈ ધારણ કરે છે,
પરંતુ પરભવમા જતા જીવને એક ધમ સિવાય

ખીનું કોઈ સંબંધી નથી માટે ખોટા મોહના
ખેલને છોડી ધર્મની ધગસ હૃદયમાં ધારણ
કરવી એજ સાર છે કહ્યું છે કે —

“ ચેતો હરા યુવનયઃ સ્વજનોઽનુકૂલ,
સદ્ વાન્ધવાઃ મળયગર્ભગિરશ્ચ મૃત્યાઃ ।
ગર્જન્તિ દન્તિનિવહાસ્તરલાસ્તુરજ્ઞાઃ
સમીલને નયનયોર્નદિ કિંચિદસ્તિ ॥૧॥
ધર્મઃ સત્વા પરમહો પરલોકયાને ”

અર્થાત્—ચિત્તને આકર્ષણ કરનારી યુવ
તીઓ, પોતાને અનુકૂલ પત્નનારા સ્વજનો, શ્રેષ્ઠ
બાન્ધવો, પ્રેમાલ વાણીને ઉચ્ચારણ કરનારા
નોકરો, ગર્ભરૂપ કરતા હાથિયોના સમુદાયો
અને અચલ એવા ઘોડાઓના જથ્થાઓ, એ
બધાઓનો સંબંધ ત્યામુધી રહે છે કે જ્યામધી

૪

પોતાની આજીવનશૈલી છે 'અને આજીવન
 થયા પછી કશું નથી પછી તો ધર્મ મિત્ર
 છે તેજ કેવલ પરબલ જતા હવની સાથે
 આવનાર છે

કર્મ વર્ષે તુ એવલો,

આવ્યો તિમ જાણ,

મમિયો માણિ રહુ મર્વે,

ત્રિમુવને નવ નવે વેશ ૩

અર્થ -હે હવ ! કર્મને લઈ તું એકલો
 જેમ આવ્યો છે તેમ એકલો જ જવાનો છે
 સાથે કશું પણ આવવાનું નથી, વળી નવા નવા
 શરીર રૂપ વેશોને ધારણ કરી હે હવ ! તું
 આ સમારંભ ત્રણ જગતમા ઘણા લોકો કરી
 છે, અનેક લવ રૂપ નાનકે કર્યા છે

તેમા કોઈપણ જાતિ, યોની, સ્થાન કે કુલ
બાકી રાખેલ નથી, કે જ્યાં અને તી વાર જન્મ
મરણ થયા ન હોય મતલબ કે સર્વ જગ્યાએ આ
લવે કર્મને લઈને પરિભ્રમણ કરેલ છે તે
પરિભ્રમણથી બચવા માટે પોતાના સ્વરૂપનો
વિચાર કરી ધર્મનું આચરણ કરવું જોઈએ

એ તુજ સાથ સમ્બાધ્યા,
પુણ્ય પાપ સખાલ,
અવર તે દરમેશ્વર સરિસ,
જીવ મ પદ જજાલ.

૪

હો છપ ૧ તો આ ભવનું આયુષ્ય પૂર્ણ
થતા અને પરભવમા જતા તારા પોતાના જ
જે પુણ્ય અને પાપ છે તે તારા મિત્રો છે, અને
તે તારી સાથે આવનારા છે, માટે તેની તું
સલાહ કર અને નીચે નીચેના...

ધાન્યાદિ બહારના સ યોગ સળધો છે, તે
 સર્વ હરમેળળ એટલે નકામા છે દેખાવ પૂરતા
 છે, ઈન્દ્ર ધનુષના સરખા રમ-ભેરગી, હજી
 નહીં ચતારા છે માટે હે જીવ ! તેની જ બાલમ
 પરીક્ષા નહિ, અને પોતાનું કર્તવ્ય ચુકીશ નહિ

ઘણ વેલૂ ઘણ પીલતા,

તેલ કેમ પામેશ ?

સ્વર્ગ સફલ તરુવર તળી,

ઢાઢી કિમ નામેશ ?

૫

વાણ કપ્પડ કોથળો,

ચાપી કેમ ભરશ ?

ભાગી નાવે અગાધ જાઠ,

કહે ને કેમ તરે ?

૬

જીવનજી ! મૃગ-તુષ્ણકા,

જલ તપ કેમ જીપેશ ?
 ભૂલ્યો કિમ મન મોદકે,
 ઘાપી વણુ દીપેશ ? ૭
 દીઠે મુહળે રાતને,
 કેળીપરે ગેશીશ રાજ ?
 જલ ત્રિણ કળ કિમ નીપજે,
 કેવલ વિજલ ગાજ ? ૮
 તપ સયમ પૂરવ ભવે,
 પૂરા તપ્યા ન ભૂર,
 રહે કિમ મનવચિત્ત લહિશ ?
 હવે તુ હિયા મ જૂર. ૯

હે છવ ! પૂવે તે પુણ્ય કર્મની ઉપા
 જ્ઞાના કરી નથી, અને હવે મુખને માટે
 ફાગટ ફાફા મારવાથી તને શું લાભ થવાને।

છે ? જેમકે ઘણા વેણુના કળીયાઓને પીલતા
અર્થાત્ નદીની રેતને ઘાણીમા નાખી પીલતા
છતા પણ તું તેલને કેવી રીતે પાર્મીશ ? વળી
સ્વર્ગીય કૃપ વૃક્ષની સફલ ડાહીઓને તું કેવી
રીતે નમાવીશ ? ॥૫॥

તેમજ કાપડના કાચાને પવને કરી ચાપીને
તું કેવી રીતે બરીશ ? વળી તું કહે કે બાગેલી
નાવડીથી અગાધ પાણીમા કેવી રીતે તરીશ ? ॥૬॥

વળી પણ હે લવનજી ! હે ચેતન ! મૃગતૃષ્ણા
જળે ફગી એટલે આજવાના પાણીએ કરી
તણાને કેમ તું છોડીશ ? અર્થાત્ તગસને કેવી
રીતે મગાડીશ ? વળી ભૂખ્યા ચક્રે તું મન
મોડકે કરી અર્થાત્ મનોરથ ઉપ લાડવાથી
પેટ બરી ચરીરને શી રીતે ચોભાવીશ ? ॥૭॥

તેમજ વળી રાત્રે નિદ્રામા એએલ સ્વપ્નના

૧ । રે હુ રાજા થયો એટલા માત્રથી તું કેવી રીતે

રાજગાદી પર બેસી' અને રાજ્ય બની શકીશ ?
 વળી પાણી' વિના કેવળ ગાજ અને વીજથી
 દાણાઓને શી રીતે ઉત્પન્ન કરી શકાશ ? ॥૮॥

કારણ કે પૂર્વ ભવમા ઘણા અને
 સંપૂર્ણ એવા તપ-સયમને તે તેવા ન
 ત્યા ન સેવ્યા, તો હવે કહે કેવી રીતે તું
 મન વદિત કરીને પામીશ ? માટે હવે હૃદયમા
 આત્મધ્યાન કરવાની જરૂર નથી, તેથી કે
 છવ ! મુખની આસિને સારૂ તું રહીશ નહિ,
 કારણ કે હવે ગુરવાથી અર્થાત્ રડવાથી કાઈ
 પણ વળવાનું નથી, જે બનવાનું હતું તે બની
 ગયું, હવે તે કરવાનું નથી ૯

(ચોપાદની દેશીમા)

રે જીવ ! ધીરપણુ મન આણ,
 કાયરપણુ કીરે ૯

ફળ કારણ ધીરિય ધુર ધરો,

ધોરી જિમ દુત્તર ત્તરો. ૧૦

હે છવ ! હવે તુ હિમ્મત રાખ, ધીર
તાને ધારણ કર જગડેવી બાણને મુધાર,
ફાગટની આલ-પપાલને તુ છોડી દે, ધર્મ
સેવન કરવામા તુ મનને મજબૂત કર, કારણ
કે કાયરપણું કરવામા બહુ નુકસાન છે, ઉત્સાહ
રહિતપણાથી, તેમજ એછીપણાથી આ છવે
પહેલા પણ ધણું શુભાવેલ છે, અને તેના
અગેજ કર્મ સત્તા બલવાન બનેલ છે, અને
કર્મોને લઇનેજ આવી કથા પ્રાપ્ત થયેલ છે
એટલા માટે ધીરપણાની ખૂંસરીને ધારણ કરી
ધોરી જગડની જેમ દુસ્તર એવા સસારના
પારને પામ અર્થાત્ ગપાડેલ બોબને ધોરીની
માફક વહન કર, તેમા કાયરપણ છોડીદે, કે
યો પોતાનું કલ્યાણ તો તુ કરી શકીશ ૧૦

યીરિમ કાયર જિમ અતરો,
 પરતસ દેશ મકર પાતરો,
 મૃદ મૃગ કુજર મોજન જોય,
 લેતા એવડો અતર હોય

૧૧

ધૈર્યતામા અને કાયરતામા જે અતર
 છે તેને તુ અત્યક્ષ જો, જોઈને મનની નબ-
 જાઈઓ, દ્યુ-પચુપણા ને તુ છોડીદે, અર્થાત્
 મનની કાયરતાને લઈ વિશ્લેષવાળો જાનીશ
 નહિ, પરતુ પોતાના ધર્મમા સ્થિરતાને
 ધારણ કરનાર થા-જેમ કુતરો અને હાથી બન્ને
 સોજન તો પામે છે, પણ સોજન લેતા તેમના
 સ્વભાવમા કેવો ભેદ છે તે જોવાનું છે સોજન
 વખતે કુતરો પોતાની નબજાઈ ઠેટલી બતાવે
 છે, અને હાથી ઠેટલી પોતાની ધૈર્યતા બતાવે
 છે એ જાનેનો આહાર લેવામા એવડો બધો

અતર પ્રત્યક્ષ જોવાય છે માટે તું સ્થાન વૃત્તિને
મુઠી અને હાથીના જેવો ધૈર્યતાવાળો બન
હજી છે કે—

“ હાફુલચાલનમધશ્વરણાવધાત,
ભૂમૌ નિપત્ય વદનોદરદર્શન ચ ।
શ્વા પિન્હદમ્ય કુચ્ચે ગજપુદ્ગલસ્તુ,
ધીર વિગેષયતિ ચાદુશ્ચતેન મુદ્ગતે ॥૧॥

અર્થાત્-કુતરો આહાર લેવા માટે આ
પનારને જોઈ પુછડી હલાવે છે, નીચે પગમા
પડે છે, તેમજ જમીન પર ચત્તો થડી પેટ અને
મુખ ખતાવે છે, આવી પોતામા રહેલ કાચર
તાને પ્રત્યક્ષ જણાવે છે, અને હસ્તિરાજ જે છે
તેતો માપત જ્યારે મલીહો (આહાર) લાવીને
“ હો ગજરાજ ! હો ગજરાજ !

આ મહીદો ખાઓ ” એમ બોલે છે ત્યારે તે
 ધૈર્યતા પૂર્વક જીવે છે, અને એવા સેકડો મીઠા
 વચન વડે કરી ખાય છે, આટલી તેનામા ધૈર્યતા
 છે, તેથીજ આદરતાના પાત્રપણાને પામેલ છે

इसो जाणी घोरिम मन घरे,
 वळी वैराग्य खरो आदरे,
 समर समर एक चित्त अरिहत,
 राग दोष गजन गुणवत. १२

ઉપર બતાવેલા દ્રષ્ટાંતને બાળીને હે જીવ !
 મનમા ધીરજ ધારણ કર, કાયરતા કે દીનતાને
 તણજે, શાન્તીઓના વચન પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ
 ધારણ કર; ધર્મ સંબંધી મુશ્કેલી ભર્યા કાર્ય
 કરવામા હિમ્મત રાખ, વળી સાચા વૈરાગ્યને
 હૃદયમા ધારણકર, આ જગતમા જેટલું આપ-
 ણને દેખાય છે, અને જેટલા સંબંધી પદાર્થો

છે, તેમજ વિષયાદિકોના જે જે સાધનો હોય
 તે તે સર્વ અસ્થિર છે, અનિત્ય છે, ક્ષણ
 ધ્વસી છે, સહેજમા નાશ થનારા છે, તેઓને
 તારા તુ માની બેઠા છે, પણ તે તારા નથી
 હતા પણ નહિ, અને સર્વિધમા તારા થાં
 પણ નહિ એમ ધારી તેઓના ઉપરથી રા
 દયાને ઊડ, તેઓની ઉપાધીમા પોતાનું જાન
 બુઢીશ નહિ, ખરેખર પ્રાપ્ત થએલ ઉત્તમ
 મનુષ્ય જન્મ, આર્થ દેશ, ઉત્તમ શ્રાવકતુ કુળ,
 પાથે ઇન્દ્રિયોની મપૂર્ણતા, નિરોગી શરીર,
 સમજવાની શક્તિ, જૈન ધર્મની પ્રાપ્ત થએલ
 સામગ્રી, દેવ ગુરૂની જોગવાઈ વીગેરેની ઉત્તમ
 તક મળી તે સુકોશ નહિ જરિહ ત-પરમાત્માનું
 વાર વાર સ્મરણકર, પ્રભુ સ્મરણથીજ પાતકોનો
 યથે, વિનોનો વિવચ યથે, અનત

શુભોના લહાર એ પરમાત્માજ શાગદ્વયને
 અત આણુશે, એટલા માટે તેઓમાજ તું
 તારા ચિત્તને નિરતર સ્થાપન કર, પ્રભુતુ
 સમરણ છે તેજ આ અસાર સસારમા સાર
 છે, એમ બાણી જેમ બને તેમ ઉપાધીઓને
 દૂર કરી, ઉત્તમ માર્ગાનુગામી થઈ, વિનશ્વર
 પદાર્થોમા નહિ દેસાતા અરિહત પ્રભુની
 આજ્ઞાનો આરાધક થા, તેઓતુજ તું બળત
 સમરણ કર

કહો નેહ કુટુબ તળો,

ડળ કીત્રે સ્વારય આપળો,

વિળશે દેહા નહિ સદેહ,

ઉદાહરણ ચિત ચિંતવીં એહ. ૧૩

આ સસારમા માતા, પિતા, ભાઈ-બહેન,
 સ્ત્રી, પુત્ર વિગેરે કુટુંબીઓનાં જે જે સ્નેહ

સબધ છે, તે ખોટો છે, કાન્ધુકે સ્વજના
 દિકની સાથે સ્નેહમા કસાવાથી આપણે પોતાનો
 સ્વાર્થ ભગદે છે, પરભવનો હિત કરી શકતો
 નથી, પરભવનો હિત તો ધર્મને તલાલીનપણે
 સેવવાથી થાય છે તે પ્રકારે મોહી જીવ ધર્મને
 સેવી શકતો નથી તેઓની જ આલ પપાલમા
 ધસ-મસ્યો અને ન્યો-પન્યો રહ્યા કરે છે
 તેથી પોતાનું શું થયે ? તે સબધી વિચારણા
 કરવાનો અવકાશ પણ તે પામર જીવને પ્રાપ્ત
 થતો નથી, તેઓના સ્વાર્થો-સ્નેહમા જ પોતાની
 ઉત્તમ જીવગીને જોળે શુભાવી નાખે છે, જીમા
 ઠાઈ જાતનો સહેલુ નથી, જીના માટે નીચેના
 ઉદાહરણો આપવામા આવે છે, તે પોતાના
 ચિત્તમા વિચારી જોવા જોઈએ, અને ખોટા
 સ્નેહરાગનો ત્યાગ કરવો જોઈએ

પશ્ચિમ રયણી મોટે સાદ,
 પમળે ગોરસ નેહ પ્રસાદ,
 મધિયે દિયો સદા માહરો,

તિણે તુમ્હે નેહ દૂર પરિહરો. ૧૪

હવે આ સ આરમાં સ્નેહવાળા હવે જ
 હ ખી થાય છે, તે ખીનાને દ્રષ્ટાત આખી સમ-
 જાવે છે જેમ ગોરસ, ગોરસ શબ્દે કરીને
 હમ, હહી અને ધી ઝોવો અર્થ થાય છે, પણ
 અહીં ગોરસ શબ્દથી હહીજ અર્થ લેવાનો
 છે હહી પાછલી રાતે મ્હોટા ઘાટાથી અવાજ
 કરી પોઠાર કરતું ન હોય ? તેમ કહ્યું છે કે
 હે માધવો ! મ્હારામાં સ્નેહ-ચિકાશ હોવાથી
 તેના લીધે જ હું હ ખી વાઉ છું અને મ્હારે
 હૃદય સદા-હમ્મેશા મથન કરાય છે,
 ન ખાય છે માટે તમારે કેામએ સ્નેહ,

ઠરવો નહિ જો તે મોહ જાળના રનેહમા
તમે ફસાસો તો તમારા હૃદયનું પણ મમન
થશે માટે જો સુખી થવાની ઇચ્છા હોય તો
એવા ખોટા રનેહમા ફસાસો નહિ તેનાથી
દૂર રહેજો અને તને દૂર ઠરવો

जया स्वारथ त्या जतन करत,

भय जोखम तेहनो टाळत,

फहे दहीने तेणे रिणु मदी,

जाणी अधिक बळी રેહે દહીં ૧૫

આ સસા-મા છુલોને જ્યા સુધી જે જે
વસ્તુ પદાર્થમા પોતાનો મતલબ રહેલ હોય છે,
ત્યાં સુધી તે તે વસ્તુ-પદાર્થની જાળવણી કરવા
મા ધસ-મસી રહ્યા હોય છે, અર્થાત્ તેને જાળ
વવા માટે અનેક પ્રકારના ઉપાયો કરે છે, પણ
ઈ વિના કોઈ કોઈનો સબધો થતો નથી

આવી સ્વાર્થ મય પ્રવૃત્તિ સસારી જીવોમા
 દેખાય છે, જેની સાથે સ્વાર્થ છે, તેના સબધી
 ભય અને જોખમ ફર કરવા માટે અનેક પ્રકારના
 બને તેટલા પ્રયત્ન કરે છે, અને મતલબ વિના
 જીવનજોને સામુ પહોં જોતા નથી જેમ જીવો
 દ્રશ્ય તરીકે-દહીંમા જ્યાં સુધી માખણ રહેલ
 હોય છે ત્યાં સુધી તેની જાળવણી સહુ ઠાં
 પોતાના સ્વાર્થને અજે કરે છે, અને જ્યારે તેજ
 દહીં માખણ વિનાનું થઈ જાય છે, ત્યારે તેના
 ભયકે જોખમ ટાલવાની કોશીષ તે રૂપે લોકોની
 રહેતી નથી અને માખણ વિનાના દહીંને લોકો
 મંદી અથવા છારા કહીને બોલાવે છે, અને
 તેમા જો માખણ રહી ગયેલ હોયતો અનિ-
 દહીં નાખી અને તને મથે છે, અને જેવું
 ખણુ વિનાના દહીંમા પાણી નાખ
 વધારે છે

તિલ સરસવ દાળા ઘરડ,

અઢસી કરડી પીઞ્ણ પ્રચડ,

ચંત્ર તળો તે રુદુ દુલ સહે,

નેહ મસાદે કરિયણ રહે ૧૬

આ સસારમા દુલજન-કુદુળીઓનો જે
સ્નેહ છે તે કમોનો બધન કર્તા છે, અનેક જન્મ
મરણોને કરાવનાર છે અને તેથી હવે વિવિધ
પ્રકારની પીડાઓ લોગવવી પડે છે માટે સ્નેહ
છે તેજ વસ્તુ ખોટી છે તેથી તેનો ત્યાગ કરે
તોજ સુખી થઈ શકે જ્યાસુધી હવે સસારીક
સંબંધોના સ્નેહને તજતો નથી ત્યા સુધી
તેને સાચા સુખની પ્રાપ્તિ પણ થઈ શકતી
નથી તે પર ળીલ-દ્રષ્ટાન્તો બતાવે છે
જેમ તલના દાણા, સરસવના દાણા, ઝેરડીના
મ, અવસી ધાન્ય અને કરડી ધાન્ય

વિગેરે એઓમા તેલ રહેલ છે તે તેલ રૂપ સ્નેહ
 ચીકાશના યોગે ઘાણીમા પીલાય છે અને અત્ય-
 ન્ત મહા હુ ખને સહન કરવા પડે છે, એ મહા
 હુ ખને સહવાર્તુ દારણુ કવિ-જનો સ્નેહને
 બતાવે છે એટલે સ્નેહ-ચીકાશના પસાયધીજ
 છવો આ અસારમા અનેક પ્રદારના સહટો
 મામે છે માટે કુદ્ધ બીઓના સ્નેહમા દુસાણ
 પોતાના આત્માનુ અકલ્યાણ કરવું ન બોધ્યો

નેહ રહિત તેહનો સ્વલ્પ નામ,

પરટી ટાલ ગુણનો ઠામ;

ચાચર ચોવટે પહી મનાઠ,

પગ ટેલતી લોકે લીટ.

૧૭

વલ સરસવ અને એર લા વિગેરેને ઘાણીકે
 ચત્રમા પીલવાથી તેલરૂપ ચીકાશ નીકળી
 જાય છે ત્યારે તેઓને ખોળ અથવા ખળ લે।

કોમાં કહેવાય છે મતલબકે નામ પણ તેમનું
 બદલી જાય છે તે જોળને લોકો ઢારાને
 ખવરાવી દે છે અથવા તો ફેંકી દે છે લોકો
 એવા સ્વાર્થીયા છે કે પહેલા તે શુષ્કને રથાન
 ભૂત હોય અને પછીથી તે શુષ્ક તેમાંથી નીકળી
 ગએલ હોય એટલે શુષ્ક વિનાનો થઈ ગએલ
 હોય, અર્થાત્ જેમાં સ્નેહ શુષ્ક રહ્યો ન હોય
 તો તેની સામુ પણ જોતા નથી અથવા જેનાથી
 પાતાની ગરજ સરતી ન હોય તો લોકો તેનો
 ત્યાગ કરે છે હવે બોલો દ્રષ્ટાત બતાવે છે-
 જેમ મહાકમા જ્યાં મુધી રગ રહેલ હતો ત્યાં
 મુધી તેને લોકો સાચવી રાખતા અને રગ
 રૂપ શુષ્ક તેમાંથી નીકળી ગએ ચક્રે તેજ મહા
 કને લોકો રસ્તામાં ફેંકી દે છે, તે બજારમાં
 કે ચોટામાં પડી હોય છે અને લોકોના પગથી
 ચગદાતી કે ઠેળા ખાતી જોવાય છે, આવા

સ્વાર્થી લોકો વડે તેના બે હાથ ચતા પ્રત્યક્ષ
લેવાય છે,

રાગ રંગે જિણે વધુ દુઃખ સયા,

અરમાણે પણ ફટ જ્યા,

વારસ વરીને નારી દુઃ

જન જોવે ડગમતે મૂર. ૧૮

આ સમારમા હવ ગગને લઇને અનેક
પ્રકારના કપટો સહન કરે છે, જેમ મજાક, તે
પેતામા રહેલ રંગ રૂપ રાગ તેના પરાધીન
પણાએ વરીને અનેક પ્રકારના ધણા દુઃખો
મહન કરે છે તે દુઃખો સહન કર્યા છતાં પણ
હેવટના પરિણામે લોકો તેને નિસાર ગાદ્ય
યા બુક્ય કરીને બહાર ફેંકે છે, સદુ મનુષ્યો
સવારમા સૂર્ય ઉગતા તેને જુએ છે જોવી
રીતે મજાકને રસ્તામા પડવું, તેમજ લોકોના

પગનીયે અગદાવવું અને આમ તેમ ઠેળા ખાવા વિગેરે ઉપર બતાવ્યા તે કુળો તેને પ્રાપ્ત થાય છે તેમ મનુષ્યોમા પણ સાર, ખત, પરાક્રમ, લક્ષ્મી અને તાકાત વિનાના સગી હોઠોની પણ એજ સ્થિતિ થાય છે કહ્યું છે કે—

“ યાતદ્ દ્રવ્યોપાર્જનશક્તિ—

સ્તાવન્નિજપરિવારો રક્ત. ।

પથાજરજરભૂતે દેહે,

યાતા કોપિ ન પૃચ્છતિ મેહે ?

અર્થાત્—જ્યા સુધી મનુષ્ય દ્રવ્ય કમાવવામા કે કેઈ પણ કાર્ય કરવામા સંસકૃત હોય છે ત્યા સુધી તે મનુષ્યનો પરિવાર પોતાના તરફ સગી રહે છે, અને પછીથી જ્યારે જરા અવસ્થાએ કરીને જર્જરિત શરીરવાળો, તા કાત વિનાનો બને છે ત્યારે તેને ઘરમા

પોતાના પરિવારમાંથી કોઈ પણ કંઈ માટે
પૂછતા નથી તેમ કોઈ બાતની ખબર પણ
તેની લેવાતી નથી આર્તુ રવાર્થીપણું સસા-
રમાં રહેતું છે, અને તે પ્રત્યક્ષ પણ જોવાય
છે, છતાં સર્વબંધીયોના રાજમાં હવે રહવાયો
થઈ રમદોળાયા કરે છે, પણ પોતાના કિંવની
કે કશાણની કંઈ પણ ચિન્તા કરતો નથી
તેજ આશ્ચર્ય છે.

જિજ્ઞાસુ છે લોક રસા સ્વારથી,

કોઈ કોઈનો જાણો નથી,

નેહ રાસ રમે ગણિ ટાલિયે,

સુગુરુ વચન મન સમાજિયે. ૧૯

આ સંસારમાં લોકો ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે

જેવા રવાર્થનાજ સર્વબંધીયો છે કે પોતાનો
સ્વાર્થ કરતો હોય ત્યાં સુધીજ તેની સાથે

સજ્જન કે ગરજ રાખે છે, અને પોતાના સ્વાર્થ
 વિના સામું પણ જોતા નથી માટે આ સસા
 રમાં કોઈ કોઈનો બહાલો નથી કે જેથી તેની
 સાથે પ્રેમ જોડી રાખીએ તો આપણી આપ
 તિએ, કે સકટો વિના સ્વાર્થે તે દૂર ઠરે એ
 પ્રમાણે તો કોઈ કરતો હોખાતો નથી, માટે પોતાના
 આત્માનું અહિત થતું હોય તો સજ્જનથીની
 સાથેનો સ્નેહ રાગ છોડવો જોઈએ સસારિક
 સ્નેહ રાગ છે તે જીવને કર્મ બંધનનું કારણ
 છે, તેથી પોતાનો ભવ બગડે છે, દુર્ગતિમા
 તેને તે ઘસડી બાંધે છે, અનેક જન્મ મરણો
 કરાવે છે અને તેથી આત્મા દુઃખનો ભાગી
 બને છે માટે તેનો ત્યાગ કરવો એજ સમજી
 આત્માએને હચિત છે એ પ્રમાણે આપણા
 પોતાના ભવાને માટે કહેલા મુચુર મહારાજના
 વચન-હિત શિક્ષાએ સસારવી જોઈએ

यादव हुवा उष्पन कुल कोड,
 द्वारवती नगरी धन फोड;
 राजा करण नहीं काइ ग्वोड,
 सेव करे जसु मुरनर कोड. २०
 भाड बरुभट्ट ते तेहने,

हलने मुसळ शस्त्र जेहने;
 तेहने पण आनी आपदा,
 म करो गर्व छही सपदा २१
 द्वारवती नगरीने दाह,

ये राधव आख्या मनमाह;
 ररुभट्ट गयो जल छेया काज,
 राणे हण्यो यादव कुळराज. २२
 नेहो न जाण्यो दरिनो काज,
 स्वध उपादी केड काज,

ઘળો મનાવ્યો રૂઠો મળો,

રિત્યે વઢિ વઢિ હરિગુણમળી ૨૩

દારિકા નામની નગરીમાં હપત કુળ ઠાક
ચાહવ વસી રહ્યા છે; તે બધા પૂર્વપુણ્યના થોભે
પ્રાપ્ત થાટી પ્વજો છે. ત્યાં નવમા વાસુદેવ શ્રીકૃષ્ણ
રાજા રાજ્ય કરે છે, તે રાજા બહુ શુણ્ણવાન છે,
તેનામા કોઈ જોડખાપણ કે અવશ્ય નથી,
તેથી કોઈ ગમે દેવ અને મનુષ્ય જેની સેવા
કરી રહ્યા છે વળી મોહનીય કર્મની સાત
પ્રકૃતિયો એટલે અનતાનુ બધી કપાયની ચાર
પ્રકૃતિયો—ક્રોધ માન, માયા અને લોભ તેમજ
હર્ષન મોહનીય કર્મની ત્રણ પ્રકૃતિયો—સમ્ય
કત્વ મોહનીય મિશ્રમોહનીય અને મિથ્યાત્વ
મોહનીય એ સાત પ્રકૃતિયોનો જડમૂલથી
નાશ થએલ હોવાથી દ્વાવક સમક્ષિત વાળા છે,

તેમજ ભાવના પૂર્વક શ્રી નેમિનાથ ભગવાનના
અદાર હૃદયર મુનિયોને દ્વાદશાવર્ત વદના
કરવાથી તીર્થંકર નામકર્મ પ્રકૃતિ બાધેલ છે
અને શ્રી નેમિનાથ પ્રભુની ઉપાસના કરનાર
છે વળી પોતે કન્યાદાનનો નિવારણ કરી પોતાની
રાજકુલરીયો વિગેરેને શ્રી નેમિનાથ ભગવાન
આગળ દીક્ષાઓ અપાવી છે ૨૦

વળી હજી અને મુશળ ચાલને ધારણ કર-
નાર સમર્થ બલવાન નવમા બાળદેવ બલભદ્ર નામે
જેમનો ભાઈ છે, આ સસારમા એવા સમર્થ,
સમૃદ્ધિવાળા અને બળવાનોને પણ આપ
દાઓ આવેલ છે, તો સામાન્ય હોવાને આપ
દાઓ આવે એમા શું નવાઈ જેવું છે ? માટે
સ પદાને પામી ઠોઈએ પણ ગર્વ કરવો નહીં ૨૧

જ્યારે રૂપિના આપવી દ્વારિકા નગરી બળી
ગઈ, ત્યારે શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવ અને બળદેવ

બન્ને બાઇઓ વતમા ગયા ત્યા શ્રીકૃષ્ણજીને
તરવા લાગી, તેથી બલભદ્રજી જલ લેવા ગયા
પાછળથી વાસુદેવને તેમના જ બાઈ જરાકુમારે
કુરણુ જાણી બાણુ માર્યું, તેથી કૃષ્ણજી મરણુ
પામ્યા રે

પછીથી બલભદ્ર જલ લઈને આવ્યા
બાઈને સૂતેલા જાણી ઉઠાડે છે પણ ઉઠતા
નથી તેમજ બોલાવ્યા છતા પણ બોલતા નથી
તેથી તે રીપાણુ છે એમ જાણી વિનવે છે કે
બાઈ ! જલ લાવતા મને વધારે વખત થયો
છે, માટે માફ કરો તમને તરવા લાગી છે
તેથી ઉઠો, ત્યો આ પાણી પીયો એમ કહી
અનેક રીતે મનાવે છે પણ તે મનાવાના
પ્રયત્નો નિષ્ફળ ગયા, અને કાંઈ પણ બોલતા
નથી, ત્યારે બલભદ્રજી વિચારે છે કે રીપાણુ
છે, તેથી બોલના નથી તે આજ નહિ બોલે

તો આવતી કાલે બોલશે એમ ધારી પોતાના
 ખલે ઉપાડી કરે છે ભાઈના ઉપર પોતાને
 ઘણું સ્નેહ હોવાને લીધે તે દાળ ધર્મ પામી
 ગયા છે એમ જાણવામા આવતું નથી પછી
 તો ભાઈના શુણે માઠ કરી કરી બળભદ્ર
 બહુ રાયા સ્નેહ રાગ છવને અનેક સતાપ
 કરાવનાર થાય છે જમારે પોતાને જાણવામાં
 આવ્યું કે તેઓ મરણ ને મરણ થએલ છે,
 ત્યારે તેમને એકદમ વૈરાગ્ય ભાવ ઉત્પન્ન થયો,
 ભાઈના દેહને અગ્નિ સરકાર કરી હીક્ષા લીધી,
 શુદ્ધ ચારિત્ર પાલન કરનારા થયા

સ્વામી પટ સ્વહ પૃથ્વીતળો,

સગર નામ જસ જમ જશ ઘણો;

સાઠ સદસ રેટા જેઠને,

જગવે કાઠ હુવો તેઠને.

યદિન દિયો જો સુર ન કરત,
 દિયદો કવયા ફાટ્યો જત,
 પુત્ર તિરદે સિદ્ધેશ્વર મૂરિ,
 ચૌદ પુરવણર ગુણમળી મૂરિ. ૨૧
 તામુ નેત્ર મુળ આમુ દલ્યા,
 ઉત્તમ નર મુત મોહે કલ્યા,
 અર લોકનો કહેવો કિસો,
 ઉત્તમ પુરુષે કીયો જિસો ૨૬

૭ ખંડ પૃથ્વીનો ખણી સગર નામ। બીજો
 બ્રહ્મવર્તિ શ્રી અણ્ણનાથ સ્વામીના શાસનમ
 થયો, જેનો મથ મહાશયેને સર્વ જગતમ
 ધણે। દેવાએલો છે તેને સાઠ હજાર પુત્રો હતા
 તે પુત્રો તીર્થ શ્રી અણ્ણપદ્મની રક્ષાના કારણે
 નાગકુમાર દેવના કૌપથીએક સાથે સાઠે હજાર
 મૃત્યુને પામ્યો ને સ્વર્ગે ગયા ૨૪

ત્યાર બાદ દેવને વિચાર થયો કે આ
 કામ જોડું કર્યું, હવે સાઠ હજાર પુત્રોના
 વિરહનું હું જ ચક્રવર્તી સગર રાજા શી રીતે
 સહન કરી શકશે ? માટે એનું હૃદય મજબૂત
 કરવું જોઈએ એમ ધારી રાજ-રસ્તા પર એક
 ડાસી અને તેનો યુવાન પુત્ર મૃત્યુને પામેલ
 હોવાથી, તેની પાસે ડાસી હૃદય ફાટ રાઈ
 રહેલ છે, આણુ સ્વરૂપ દેવે પ્રગટ કર્યું. ધણી
 હોઠા ડાસીને સમજાવે છે પણ ડાસી રાવાનું
 બિજકુલ બંધ કરતી નથી એવામાં સગર
 ચક્રવર્તી સેના સહિત ત્યાંથી નિકળ્યા, તેમણે
 પણ ડાસીને બહુ સમજાવી કહ્યું કે-ડાસીમા !
 ગઈ વસ્તુ તે ગઈ હવે આવવાની છે ?
 શાત થા, હું તારા હું જ ફર કરીશ, પણ
 તું રાવાનું બંધ કર, ત્યારે ડાસી બોલી કે
 ૨

હે રાજન્ ! તારો પુત્ર મરી જાય તો તને પણ
કેટલું દુખ થાય ?

ચક્રવર્તીએ કહ્યું કે—હા, ત બધી વાત સાચી
પણ તે દુખને શાંતિથી સહન કરવું જોઈએ,
ડાસીએ કહ્યું કે, તારા બે પુત્ર મરી જાય તો
તને પણ કેટલું દુખ થાય જોમ વધારતા—
વધારતા સાઠ હજાર સૂધી ભર્યા જઈ સગર
ચક્રવર્તીને કહે ॥ કે તારા સાઠ હજાર પુત્રો
મરી જાય તો તને શું થાય ? ત્યારે ચક્ર
વર્તીએ કહ્યું કે—તેમા આપણે શું ઉપાય ?
જેવા કર્મ કર્યા હોય, તેવા ઉદયમા આવે
તો ભોગવવા પડે કર્મો આગે કોઈ પણ
જાણવાનું કેશુ આણતું નથી વળી રોવા
કષ્ટવાથી મરેલાઓ કાંઈ જીવતા થતા નથી,
માટે બનવાનું હોય તે જન્યા કરે છે, તેથી

હિમ્મત રાખવી જોઈએ ત્યારે દેવે ચોતાનું
 સ્વરૂપ પ્રગટ કરીને ઠણું કે-તમારા સાઠ
 હજાર પુત્રો મૃત્યુને પામ્યા છે તે સર્વ ખીના
 દેવે જણાવી સગર ચક્રવર્તીના હૃદયને મજ
 ખૂત બનાવ્યું, એ પ્રમાણે રાજાના હૃદયને
 દેવે મજખૂત ન કર્યું હોત તો તેના હૃદયના
 પણ સેકડો હુકલ થઈ જાત-ફાટી જાત, અને
 પત્તો પણ લાગત નહીં વળી શ્રી જિન પ્રતિ
 માના દર્શનથી પ્રતિબોધ પામી વૈરાગ્યવાન
 થઈ ચોતાની જીને સગલાં મૂકી સિલ્લ લ-
 વળટે શ્રીમલવરવામીની પાસે દીક્ષા અગી
 કાર કરી આચાર્ય બન્યા અને ચોદ પૂરવના
 જ્ઞાનને ધરનારા થયા મનનામના ચોતાના
 પુત્રને દીક્ષા આપી અને આગ હારો પુત્ર છે, એમ
 કહેને પણ જણાવ્યું નહિ ત્યારણાં શ્રુતજ્ઞાનના

ઉપયોગથી મનકે મુનિરાજનું છ માસનું અદ્ય
 આયુષ્ય જાણી તેના કલ્યાણને માટે શ્રી હશ
 વૈકાલિક સૂત્રનો ઉદ્ધાર કર્યો બનાવ્યો છ માસ
 બાદ મનકે મુનિરાજ કાળ ધર્મ પામી સ્વર્ગે
 ગયા—તે વખતે પુત્રના વિરહે કરી શુષ્ક રૂપ મણી
 ઝોના બહાર, ચોદપૂરવ ધારો છતાં આચાર્ય
 શ્રી સિત્તજીભવસૂરીશ્વરજી ને જોઈ ઘરે ૨૫
 જોવા સમર્થ છતાં પણ તેઝોના નેત્રમા આશુ
 આવ્યા જુઓ મોહનીય કર્મ, તેના ક્ષીપે ઉત્તમ
 પુરૂષો પણ પુત્રના મોહમા મોહિત થયા છે,
 તો પછી સામાન્ય મનુષ્યોનું તો શું કહેવું ?
 મતલબ કે ઉત્તમ પુરૂષોને પણ મોહો છલ્યા
 છે માટે તેનાથી સદા સાનધાન રહેવું જોઈએ—
 કહ્યું પણ છે કે—

“ ગોમટ* સગરસ્તયા દશરથ

શ્રીમાન્ નૃપત્રેણિકો,
 નાગાર્યો રથિકઃ પ્રસન્ન-
 નૃપતિર્ધાતૃધવઃ કોણિકઃ ।
 જ્ઞાનાદગ્રો હરિવદ્રમૂર્તિમુનિપઃ
 સુરિશ્ચ સિદ્ધધવ,
 પુત્રમેમણિ મોહિતા ધ્રુવિ ન કે
 ગામીર્યભાજોઽપિ હિ ॥૧॥

અર્થાત્- પુત્રના પ્રેમમા મોહિત થયાના
 દ્રષ્ટાતો બતાવે છે -શ્રીશાસ્ત્રિભદ્રના પિતા ગોભદ્ર
 શેઠ, સગરનામા ચક્રવર્તી, શ્રી રામચંદ્રના
 પિતા હથરથ, શ્રીમાન્ મહા ભગ્ન શ્રેણિક, મહા
 રાજ શ્રેણિકનો રથ ચલાવનાર ગેઠ નાગ નામનો
 રથિક,
 પ્રસન્નચંદ્રરાજ અપિ, પૃથ્વીપતિ
 શ્રેણિક, જ્ઞાનના બહાર શ્રી હરિભદ્ર સૂરીશ્વરજી.

તથા શ્રુતકેવલી આચાર્ય શ્રી શિલ્પજીવસૂત્રી
 સ્વરણ, વિગેરે ગાબીર્યતાને લજનારા
 પણ પુન પ્રેમમા મોહિત થયા તો આ દુનિ
 મામા ખરેખર મોહથી કેણુ બચ્યો ? મમારી
 તો મોહથી ઘેરાએલાજ છે ને વીતરાગી
 આત્માઓ તેજ મોહને નાચ કરનારા થયા છે,
 અને તેજ ખરેખર મોહના પાત્રથી બચ્યા છે

તે હવે આદર કરી સાધજો,
 મનનો ટાઢિ ફલિ ફલ્લમલ્લો,

સગરરાય ઘલદેવ પ્રમુગ્ય,
 નેહધમી જાળી રહુ દુઃખ ૨૭

જ સસાર અમુગ્ય મહાર,
 રૂઠા અવર નહી ફાઈ સાર,

એક ધર્મ વિણ તારફ કોય,
 જાણ્યો નહી આદરિયે સોય ૨૮

હસો જાણી ચારિત્ર આદરી,
 શુદ્ધ પાત્રી શિવરમણી રરી;
 ગરબે ડમ વઠી વરગે જેદ,
 નિચે સુરિયા થાશે તેદ. ૨૯

હે ભાગ્યવાનો ! મનની ખટ-પટ, ચ ચ-
 લતા, અપલતા તેમજ મલીનતા વિગેરે છાડીને
 આદર પૂર્વક સાવધાનીથી તમે હવે આભજો-
 કે જે ઉત્તમ પુરોષોએ કર્યું-આચર્યું સગર ચક્ર-
 વર્તી અને બ્રહ્મદેવ વિગેરે વિચારે છે કે-સ્ને-
 હથી છવને બહુ હું જાણાય છે, ઠારણ્ય કે-
 'સ્નેહમૂલ્લાનિ દુઃસ્વાનિ' અનેક પ્રકારના
 હું જોતું મૂલ સ્નેહ-રાગ છે માટે જ્યાં સ્નેહ
 નથી, ત્યાં હું જાણું નથી તેથી સ્નેહ સંબંધ-
 મોજ ત્યાગ કરવો બેધએ ૩૦

વળી આ સસાર છે તે દુ ખનો જ સઠાર
 છે, જોમા લેશમાત્ર ઠેઠ પણુ જાતનો સાર
 નથી; માટે તને તજવું જોઈએ જોવા દુ ખ
 સરપૂર સમારથી તરવાનો ઉપાય એક ધર્મ
 વિના ખીન્ને ઠેઠ જાણવામા આવ્યો નથી માટે
 પ્રેમ પૂર્વક તે ધમનેજ આદરવો જોઈએ કે
 જેથી આત્માનું દેખાણ થાય, અને આત્મા
 અનન્તી શાન્તિને પ્રાપ્ત કરે ૨૮

એમ સગરચક્રવર્તી અને જગદેવ પ્રમુખે
 મનમા નિશ્ચય કરી જેમણે શ્રી ભાગવતી દીક્ષા
 અંગીકાર કરી; ચારિત્ર સ્વીકાર્યું તે ચારિત્ર
 શુદ્ધ રીતે પાલન કરી શિવરમણી વધો,
 એટલે મોખે ગયા એમ સગરચક્રવર્તી અને જગ
 દેવની નાકેક જે આત્માઓ કરશે તે પણ
 શિવરમણીને વરસે અને નિશ્ચયથી તે શુભિઆ

अशे, ओटले मोक्षना अनता अव्याभाध
मुपने पाभशे २६

इम साधळ श्रावक सिवराज,
मोह न लहिये शिपनां राज,
केहनो धन केहनो परियार,
ए सति लषा अनतीयार. ३०

हवे साची संहणा लही,
एह सरिस जग गीजी नही,
परखी लीधो ते एह घणो,
तेहनो वारवार शु भणो. ३१

धरी सयेग उदगसी घरो,
अपूरय करणी कोट सग्रहो;

ઘાણદર્ની પરે પરમાણદ,

પાગો જીમ પમળે પાસ વંદ રૂર ઇતિ।

એમ ઉપર બતાવેલ સર્વથા હિતકારી
 ઉપદેશ ઠ જ સબધિયોના સ્નેહ રાગને ઊડી,
 શુદ્ધ ચારિત્ર ધર્મને આદરી પાલન કરવામા
 ઉજમાવ થયા, તે આત્માએ મુક્તિપદને
 પામ્યા એ બીનાને હે નીનરાજ મોહનભાઈ
 આવક ! તું સાબળ, આપણે પણ જો સગથી
 એના સ્નેહરાગને ઊડી આત્મ કન્યાણને માટે
 શુદ્ધ ચારિત્ર આદરી પાલન કરીએ તો શિવને
 રાજ્ય પામીએ, એટલે મુક્તિ મેવવીએ, અથવા
 હું આવક શિવરાજ ' એમ ઉપર પ્રમાણે સાબળી
 પોતાના મનમા નિશ્ચય કરવું જોઈએ કે ત્યા
 સુધી મોહ આપણામા પડેલ છે ત્યા સુધી

- શિવનો રાજ્ય ન મેળવી શકીએ માટે અન-
 • ર્થનું મૂલ જાણ્યુંત ને મોહ, તેને જલાજલિ
 આપે, એટલે તેનો સર્વથા ત્યાગ કરો વળી હે
 મહાનુભાવ ! વિચાર કરો કે-કેનું ધન ? અને
 કેનો પરિવાર ? એ સર્વ પદાર્થો જીવ અનતીવાર
 પામ્યે છે, માટે તેના મોહનો ત્યાગ કરવો
 જોઈએ ૩૦

હવે સાચી સફલતા એટલે કે-“ જે જિને
 શ્વર ભગવાને કહ્યું તેજ સાચું અને તેજ શકા
 વિનાનું ” એવું જે મનમા નિશ્ચય થયું, તેનું
 નામ શુદ્ધ શ્રદ્ધા કહેવાય છે તેવી સાચી શ્રદ્ધા
 પ્રાપ્ત કરેલ છે, અને એના સરખી જગતમા
 બીજી કોઈ વસ્તુ નથી, કારણ કે સર્વ શુભોનો
 આધાર તેમજ ભાજન રૂપે એજ છે, અને
 એના વિના સર્વ ક્રિયા અનુષ્ઠાન નિરર્થક કહેલ

આણદની પરે પરમાણદ,

પામો જીમ પમણે પાસ ચદ રૂર ।।ઈતિ।।

એમ ઉપર બતાવેલ સર્વથા હિતકારી
ઉપદેશ છે જે સબધિયોના રનેહ રાગને છોડી,
શુદ્ધ ચારિત્ર ધર્મને આહરી પાલન કરવામા
ઉજમાય થયા, તે આત્માઓ સુખ્તિપદને
પામ્યા એ બીનાને હે જીવરાજ મોહનભાર્ગ
શ્રાવક ! તુ સામળ, આપણે પણ જો સબધી
ઓના રનેહરાગને છોડી આત્મ કન્યાણને માટે
શુદ્ધ ચારિત્ર આહરી પાલન કરીએ તો શિવને
રાજ્ય પામીએ, એટલે સુખિ મેલવીએ, અથવા
હે શ્રાવક શિવરાજ ! એમ ઉપર પ્રમાણે સામળી
પોતાના મનમા નિશ્ચય કરવું જોઈએ કે જ્યા
સુધી મોહ આપણામા પડેલ છે ત્યા સુધી

શિવનો સત્ય ન મેળવી શકીએ માટે અન-
ર્થનું મૂલ નારણભૂત જે મોહ, તેને જલાજલિ
આપો, એટલે તેનો સર્વથા ત્યાગ કરો વળી હે
મહાનુભાવ ! વિચાર કરો કે-કેનું ધન ? અને
કેનો પરિવાર ? એ સર્વ પહાંચી હવે અનતીવાર
પામ્યો છે, માટે તેના મોહનો ત્યાગ કરવો
જોઈએ કે ?

હવે સાચી સફલતા એટલે કે-“ જે જિને-
શ્વર ભગવાને કહ્યું તેજ સાચું અને તેજ શકા
વિનાનું ” એવું જે મનમા નિશ્ચય વધું, તેનું
નામ શુદ્ધ ત્રણ કહેવાય છે તેવી સાચી શ્રદ્ધા
પ્રાપ્ત કરેલ છે, અને એના સરખી જગતમા
બીજી કોઈ વસ્તુ નથી, કારણ કે મર્મ ગુણોનો
આધાર તેમજ ભાવન રૂપે એજ છે, અને
એના વિના સર્વ ક્રિયા અનુદાન નિર્ધારક કહેલ

છે માટે જાદુ પ્રકારે પરીક્ષા કરીને એ વસ્તુ
મેળવી છે, તથા હવે તે સળધી સમજીને
વારવાર શું કરેલું ? અથવા શું સમજાવવું ? ૩૧

હવે તે હે ભગ્ય ! સસાર સ્વરૂપ વિચારી,
તેની અનિત્યતા અસ્થિરતા, વિરક્તતા, અને
અસારતા સમજી મોટાભિલાષોપલ્લુ ધારણ
કરી, જ્ય હવે વૈરાગ્ય આણી, દિદાસી બાવને
આદરી, ડોઇ પણ અપૂર્ણ કરણી કરવામા
સાવધાની રાખી ઉત્તમ શુદ્ધોને સમૃદ્ધ કરે
કે જેથી આણુદ શાવકની પેઠે પરમાણુદને
પામે, અને અખંડ કલ્યાણ મંગલની પરપરા
સદાને માટે વરે એમ પામચક કહે છે એટલે
કે શ્રી મજાગપુરીય જૂઠ્ઠાપાગચ્છાધિરાજ-યુગ
પ્રધાન શ્રી પાર્શ્વચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજ
દુકામા પોતાનું નામ નિર્દેશ કરી આ સ્વા-
ધ્યાય સમાપ્ત કરેલ છે ૩૨

આ સ્વાધ્યાયનો અર્થ વિ સ ૧૯૬૨ ના
 મહાવદ ૧ ચનિવારે અમદાવાદ મધ્યે પરમ
 પૂજ્ય-પ્રાત સ્મરણીય આચાર્ય વર્ય શ્રી બ્રાહ્મ
 ચંદ્ર સૂરીશ્વરજીના શિષ્ય મુનિસાગરચંદ્રે પો
 તાની સ્વપ્ન મુખિના અનુસારે પોતાના જાને
 વરના કલ્યાણના અર્થે લખ્યો છે ઓ શાન્તિ
 શ્રી સ વેગ-અગ્નિશી-સ્વાધ્યાય માર્થ.
 ॥ સમાપ્ત ॥

શ્રીપાર્શ્વચંદ્ર સૂરીશ્વરજી વિગ્નિતા-
શ્રીશ્રાધ્દમનોરથમાળા
(સ્તોત્રધાયા)

અર્થ કર્તા - શ્રીભ્રાજનંદ્ર સૂરીશ્વરજીના
શિષ્ય મુનિ માગરચંદ્ર -

(દાણ ૧ લી છંદ - ચોપાઈ)

ધીર ત્રિણેસર પપ પ્રણમેસુ,
નામ મત્ત ગુરનો સમરેસુ;

પ્રણ મનોરથ ત્રાયસ તળા,

કદિસ્યુ દિયઢે ધરી ધારણા. ૧

અર્થ - પ્રથમ તો પન્થ પૂજ્ય શાસનમતિ

શ્રી મહાધીર દેવના ચરણ કમલમાં નમસ્કાર
કરશે, તેમજ પરમોપકારી શ્રી શુદ્ધદેવના ના

મત્રનું સ્મરણ કરશું એવી ગીતે હાલ કેવ-
 શુકને નમસ્કાર અને તેમના નામનું સ્મરણ
 કરીને શ્રાવકને ભાવવા ચોગ્ય જે શ્રાવકના
 ત્રણ મનોરથ તેની ચિત્તમા ધારણા ધરી તે
 ઠહીશું એટલે શ્રાવકના ત્રણ મનોરથ સંબધી
 ખીનાને જણાવીશું. ૧

અધ્યયન ત્રીજે શ્રી ઠાણાગ,

તે ઘોલ્યા જિનવરે પ્રસંગ;

પૂરા પુણ્ય તર્ણે એ ઉદય,

પુણ્યવત્તને આવે હ્રદય. ૨

અર્થ—શ્રી ઠાણાગ સૂત્રના ત્રીજા અધ્યયનમા
 શ્રાવકના ત્રણ મનોરથો પ્રસંગને લઈ શ્રી જિને
 શ્વરદેવોએ પ્રગટ કરેલા છે, તે મનોરથો કેવા
 હવને પ્રગટ વાય ? તે બતાવે છે કે-જેણે
 પૂર્વભવમા પૂરા પુણ્ય ઉપાર્જન કરેલા હોય
 અને તે પુણ્ય જે હવને ઉદયમા આવ્યા હોય

તેવા પુણ્યશાળી આત્માઓના હૃદયમાં પર
માત્માઓએ કહેલા મનોરથો પ્રગટ થાય ॥ ૨

વઢી ફિ વારે જો તે ફલે,

તો ફિર સોવન સોરખ મિછે,

તિજ વારણ સમલી ગુરુ મુરેં,

તમુ પરમારથ લહિણ મુરેં ૩

અર્થ-વળી તે મનોરથો ક્યારેક જોટલે

કોઈપણ કાળમાં ફળીભૂત થાય-આચારમાં

સુઠાવાય, અર્થાત ઉત્પન્ન થએલા મનોરથ પ્રમાણે

જો જીવની વર્તણૂક થઈ જાય તો ફેર સોનામાં

સુગધિ મળી ગણાય જોટલે એક તા સોનું

અને વળી તેમાં સુગધિ મળી જો જેમ ઉત્તમ

અને અપૂર્વ ગણાય, તેવી રીતે ઉત્તમ મનો

રથો જીવમાં ઉત્પન્ન થયા અને તેજ પ્રમાણે

જો જીવ આચરવા મંડી પડે તો તે જીવ

ઉત્તમ કોટીનો ગણાય તેવા જીવોનું અવશ્ય
કર્યાણુ માય છે, તે કારણ મોટે જો તથે
મનોરથની ખીના પૂર્વ પુણ્યના કાંઈપણ શુભ
યોગથી જો થી શુક મહારાજના મુખદ્વારાએ
સાક્ષાત્તમા આવી જાય તો તેનો પરમાર્થ
અવશ્ય સુખેથી પામી શકાય ૩

વીચ ગ્રયણે ઘોલ્યા ઘેઠાળ,

ન ઓલસે જો તેય સુજાળ;

તો ન હુ ધર્મ સુખેવા લહે,

કેવલી ભાષિત જિન દમ કહે. ૪

અર્થ-શ્રી હાહાગ સુત્રના બીજા અધ્યયનમાં
શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ જે જે ધ્યાન કર્યા છે,
તે બે સ્થાનોને જે જીવ મુન્તણ અર્થાત્ મમણ
મધને જો ન જોળજો ન જાણી શકે તો તે
જીવ શ્રી કેવલી પદ્ધિત ધર્મને સાક્ષાત્તમા પા

નિશ્ચયથી ન પામે અર્થોત્ સમર્થ ન થાય એમ
શી જિનેશ્વરદેવોએ કહેવ છે

જ્ઞામાદિ છે ઘોટ ઇગ્યાર,

કેરલી વઘો ગોષ્ટ શુણ સાર,

પન્નજ્ઞા તપ સજમ વખ,

સશર સમયિત્ત તળો અવઠખ ૫

મદ્ સુય ઓદિ નાળ મળનાળ,

કેવલ કેવળી માપિત ઠાળ,

ઇણિ પરે ગોલ્યા વોલ ઇગ્યાર,

પામે નહીં થમે સસાર ૬

અર્થ - એવી રીતે બીજા પશુ અગ્યાર બોલ
છે, તે શી કેવલી સજવતોએ કહેલ ઉપદેશ
બોધના શુષ્કનો સાર છે તે અગ્યાર બોલ બતાવે
છે (૧) પ્રવ્રજ્ઞા-દીક્ષા (૨) તપ (૩) સયમ

(૪) બ્રહ્મચર્ય (૫) સવર (૬) સમક્રિતનો
 આધાર, “૫” (૭) મતિજ્ઞાન (૮) શ્રુતજ્ઞાન
 (૯) અવધિજ્ઞાન (૧૦) મન પર્યાવજ્ઞાન અને
 (૧૧) કેવલજ્ઞાન એ કેવલજ્ઞાનીઓએ કહેલા
 અગ્યાર સ્થાન છે તેને બોલ તરીકે પણ કહે
 વાય છે એ પ્રમાણે જે અગ્યાર બોલ કહ્યા છે
 તે જ્યાં સુધી જીવ પામે નહીં અર્થાત્ મેળવે
 નહીં ત્યાં સુધી જીવ સંસારમાં પરિબ્રમણ કરે
 એટલે તેને સંસારનો કોઈ વળત પણ છેડા
 આવે નહીં અર્થાત્ એ અગ્યાર બોલ વિના
 જીવ મંસાર તરીકે શકે નહીં એ અગ્યાર બોલ
 પામે તો જ મંસાર સમુદ્ર તરીકે શકે ૬

કેદા ચોલ્યા તે ને ઠાળ,
 રહુલા દૂષણ તળા નિદાળ;

હવેને હુખ દેનાર છે, તેથી ચેતનને એ પ્રતિ
કુલ વસ્તુ છે, તેને હે હવ । તું અનુકુલ અર્થાત
સુખના આપનાર છે એમ ન ગણીશ અને ન
માની બેમીશ ૮

પદ વગેં જીવ રહુ મય મમે,
 હમ જાણે તે શિવપુર રમે,
 હજ વારણ ટાલો આરમ,
 ઘઠી ઘઠી નરમર નથી મુલમ ૯
 પદનો વારણ પરિગ્રહ જાણ,
 એ ને એ અવગુણની રાણ,
 એ એ વ જિણે છદ્યા સહી,
 મદયો ધર્મરગ મતિ લહી ૧૦

અર્થ—૧૧૧૫ કે એ પરિશદ અને આદ
 લના તાબે થએલ હવ અનેક ભવેમા ભમે

છે અને એનાવીજ અનેક પ્રકારની કદ પર-
 પરાઓ પામે છે એ પ્રકારે જે જીવને જાણ-
 પાડુ થાય તે અનુક્રમે મોક્ષ સુખનો ભાગીદાર
 બને અર્થાત્ ત્યા સુધી પગિચા અને આરબને
 દુ ખઠાથી ન જાણે અને એમાજ રામ્યો-મામ્યો
 રહે ત્યાસુધી જ નિર્વોણ પડને ન પામે
 અર્થાત્ અનત સુખનો ભોક્તા ન થાય ન
 બની શકે-એ કારણને લઈને જો તારે સહા-
 રના દુ ખોથી છટકાની અને મોક્ષના સુખ
 પામવાની ભાવના હોય તો આરબને છોડ
 આરબ એટલે જે કીચાથી જીવેનો ધાત થાય
 તેવી કોયાઓ, માટે તેનો ત્યાગ કરેા કારણ
 કે અનેક પ્રકારે પૂર્વ ભવમા એકઠી કરેલ
 મહાન પુણ્ય રાશીથી અત્યંત દુર્લભ એવો
 આ મનુષ્ય જન્મ જીવને મળેલ છે અને સર્વ

પ્રમાર પી મામચો વાળો એવો મનુષ્ય લગ્નને
લાજ વારવાર લવને પામવો મુશ્કેલ નથી &

આરબનુ કારણ પરિશદ છે એમ તું જાણ
(સમજ) મારણ કે પરિશદના મોદમા દુસાએલો
લવ અનેક પ્રમારની ન કરવા યોગ્ય પાત્ર ક્રિયા
ઓ કરે છે, માટે પરિશદ છે તે આરબનુ કારણ
છે અને આજ્ઞા જે થાય છે તે કાર્ય છે એમ
કાર્ય કારણ બાવનો વિચાર કરવો જોઈએ
માટે જો બંને એકે પરિશદ અને આરબ
છે તે અવશ્યજોની ખાત્ર છે, કારણ કે એમને
લવને જ લવ આર્જ્યાની તથા રોદધ્યાની
બને છે અને તેના નજે અનેક પ્રકારના અવ
શ્યજો લવમા લાખલ થાય છે એટલા માટે
આરબ અને પરિશદ જો ૦ નેને નિશ્ચયથી
છાડવા યોગ્ય સમજીને જેમણે ત્યાગ કર્યો અને

સફળુદ્ધિ મનમા આણીને ધર્મ આચરવામા
પ્રેમ ધારણુ કર્યે, તેજ ધર્મરંગી સફળુદ્ધિવાળા
ગણાયા, અને તેવાઓજ અનત સુખના સંગી
બન્યા છે માટે આરભ અને પરિશ્રદ્ધનો ત્યાગકરી
ધર્મમા તલાલીનતાને ધારણુ કરવી જોઈએ ૧૦

(હાળ બીણ)

(ગૌતમ સમુદ્રકુમાર, સાગર ગલીર
સ્તિમિત અચલ પથ વહિયેએ-એ દેશીમા)
સામઢી રૂમ સુવિચાર, મચિયણ માવેહિ,
પૂરો સંજમ આદરે ઇ,
કરી પરિગ્રહ પરિહાર, કરમ સ્વપાવીય,
લહિ કેવલ શિવ શિરિ વરે ઇ ।
કેઈ ન શકે પાલ, સર્વત સવર,
તવધારે સમન્નિત ધણીણ;

આવશ્યક વિદુ જાણ, તે દુષ્ ધાવર,

મન ભાવના ભાવે ઘણીં ૧૧

જસ તન ગુણ એકવીસ, સદર્જે દીપણ,

છીપે મિથ્યા મતિ નહીં એ,

મયચન ધરે જગીશ, એ પરમારય,

અવર અસાર સદુ સહીં ૧

સ્વોભવી ન શકે મોદ, સુરગણ નિર્મય,

મયચનવી દ્રઢતા હસીં ૨

કામદેવ સમ હોય, તેહના ગુણનીય,

વર્ણના કરીં કિસીં ૧૨

અર્થ—એમ ઉપર બતાવેલ સુવિચારને સાક્ષી જે ઉત્તમ મનુષ્ય હોય તે ભાવના સહિત સંપૂર્ણ મયમને સ્વીકારે અને મર્ત્ય અનર્થોત્તુ કારણ જે પરિત્રાહ તેનો ત્યાગ કરે

તેના અભાવે આત્મધર્મમાં નિમગ્ન થયો થકો
 ધન ઘાતીઆ ચાર કર્મોને અપાવી કેવલજ્ઞાન
 પામી, સર્વ કર્મોનો નાશ કરી મોક્ષ લક્ષ્મીને
 તે સ્વાધીન કરે અને જેમને પડિત વીર્ય
 વીર્યોન્તરાય કર્મના સયોપસમથી પ્રગટ થઇ
 મુકુરાયમાન થયો નથી, તેથી મર્વ પ્રકારે
 સર્વ કર્મી શકતા નથી અર્થાત્ માધુ-મુનિ-
 રાજના ધર્મને પાલન કરવામાં અસમર્થ જે
 કોઈ આત્માઓ છે તે સમકિતના ધણી બાર
 જત સ્વીકારવા રૂપ ગૃહસ્થ ધર્મને ધારણ કરે
 એમ કરીને પણ જોટલે અશે આરભ-પરિબ્રહ્મ-
 નો ત્યાગ થાય તેટલે અશે આરભ-પરિ-
 બ્રહ્મનો ત્યાગ કરે તેમજ બન્ને વખત જોટલે
 સવાર અને સાંજે છ આવશ્યક અર્થાત્ પ્રતિ
 ક્રમણ કરે, તે શ્રવિક કહેવાય, અને તે ચોતાના
 મનમાં આવી ઉત્તમ ભાવનાઓ ભાવતો રહે કે

ક્યારે હું સ સારમા પરિબ્રમણ કરાવનાર આર બ
 -પરિશ્વરને છોડવા શક્તિમાન થઈશ ? ક્યારે
 હું ગૃહસ્થપણાની આ બધી ઉપાધીઓ
 મુકવા સમર્થ થઈશ ? અને ક્યારે હું જોડી
 આળ-પ પાળને છોડી મુનિપણું આદરી આત્મ
 ધર્મમા રમણતાવાળો બનશ ? ઇત્યાદિ મનો
 રથોને કરતો ઉઠાસીને ભાવને ધારી કરે
 ગૃહસ્થપણામા આવકના સંપૂર્ણ ધમને પાલ
 વામા ચીવટ રાખે, અને ઘણીજ શુભ ભાવના
 ઓને ભાવતો હૃદયમા મુનિધર્મની વાછા કરતો
 થકો મુનિધર્મ સેવન કરવામા અસમર્થપણાને
 લઈને જ સમારમા ગૃહસ્થપણે રહે ૧૧

વળી અનુદ્રત્યાદિ આનકના ઓકવીસ ગુણો
 ઠી સહીત હોવાથી ચોભાયમ્મન અથવા દેશ
 વિરતી ધર્મના ઉદયના કારણે સહેજે સ્વાભાવિક

દેહીપ્યમાન, વળી લેશમાત્ર પણ મિથ્યામતિને
 સ્પર્શ જેમામા નયો એવો સમકિતવત,
 હૃમ્મેશા લગવદ્ વાણી સાલળવામા ઉત્સાહને
 ધારણ કરનાર, અને તેનેજ પરમાર્થ તરીકે
 કથ્યાણુકારી માનનાર, તે ચિત્તાય અર્થાત્ પ્રભુ
 વાણી વિના આ સસારમા સર્વ અસાર છે,
 એમ નિશ્ચયથી જોનાર વળી દેવતાઓના સમુ
 દાય પણ નિર્મન્ય-પ્રવચનથી અર્થાત્ શ્રી જૈન
 સિદ્ધાંત કે શ્રી જૈન શાસનથી જેને ચલાયમાન
 કરી શકે નહીં એવી દૃઢતાને ધારણ કરનાર,
 તેમજ ખરેખર શ્રમણ લગવાન શ્રી મહાવીર
 દેવના મુખ્ય દશ શ્રાવક માહેલા કામદેવ નામના
 શ્રાવકના જેવો નિશ્ચળ મનવાળો, તેના ચુલોની
 પ્રશસા અમે શુ કરી શકીએ ? ૧૨

(૪) ઘર, હાટ, મદીર-માલિયા (૫) રૂપું (૬) સોનું વિગેરેના બહાર (૭) સોના-રૂપા વિનાની હલકી ધાતુથી બનેલા વાસણ અને ઘરવાળા રાનો સુધ્યો સામાન (૮) જે પગવાળા તે દાસ દામી વિગેરે અને (૯) ચાર પગ વાળા તે ગાય, ભેંસ અને ઘોડા પ્રમુખ ઘણી જાતિના પશુઓ જે નવ પ્રકારે ગાદેરનો પરિગ્રહ બાણવો ૧૪

મારના ગવેષક જેવા શ્રમણો પાસડનો આ પહેલો મનોરથ છે, તે પ્રથમ મનોરથને ભાવતો થકો શ્રાવક ઘણી નિર્જરને કરે અને બધા મળધી હુ જોના અતને પામે ૧૫

વર્યે પ્રમુખી તે દિન આવશે,

આણિ સમતા ઠાણિ,

જર્યે પરિગ્રહ સગ્રહ ઝડિયુ,

મમતા વારણ જાણિ. શ્રમ૦ ૧૬

પરિગ્રહ પૂઠે આરમ છે સહિ,
 મજના આરમે થાય,
 પરિગ્રહ કેરી આગમેં રમ મળ્યુ,
 તિળેં મવ મૂલ કહાય શ્રમ૦ ૧૭
 જાલિ મયાલિ પ્રમુખ તે ધન્ય મળ્યુ,
 પરિગ્રહ આરમ ટાલિ,
 જેને સુધુ સયમ આદર્યુ,
 તે મળમુ ત્રિહ કાલિ. શ્રમણો૦ ૧૮

અર્થ—હે પ્રભુ ! હે પરમાત્મા !
 તે દિવસ ક્યારે આવશે ? કે સમજણ પૂર્વક
 સમતા અને મતોપના સ્થાનમા ચિત્તને આણી
 માડીશું, તથા નવ પ્રકારના બાહ્ય પરિગ્રહનો
 ગ્રહ એટલે કે એકઠા કરવા પણ ને છે તે
 મત્વ અને અસતોપનું કારણ ॥ એમ બોલી

બુદ્ધ જ્યારે તેને ઇંડશુ ત્યારે તે દિવસ ધન્ય
 હોખાશે એમ તત્વના બાબુદાર શ્રાવક હ્રમ્મેશા
 પ્રથમ મનોરથને વિષે એવી ભાવના કરે ૧૬

વળી એમ પણ જાણે કે-પરિશ્રદ્ધની પાછળ
 આરભ અવશ્ય રહેલ છે, એટલે જ્યાં જ્યાં
 પરિશ્રદ્ધ છે ત્યાં-ત્યાં અવશ્ય આરભ છે, અને
 જ્યાં-જ્યાં આરભ છે ત્યાં-ત્યાં પરિશ્રદ્ધની
 ભજના એટલે પરિશ્રદ્ધ હોય થા ન પણ હોય
 એમ આગમ સિદ્ધાંતોમા શાનીઓએ ફરમાવેલ
 છે, સંસાર રૂપ વૃક્ષનું મૂલ કહેલ છે માટે
 સમજી જાતમાઓને તે પરિશ્રદ્ધ ત્રિવિધે ત્રિવિધે
 ઇંડવા યોગ્ય છે એમ તત્વના શોધનાર શ્રાવક
 હ્રમ્મેશા પ્રથમ મનોરથને વિષે આવી ભાવના
 કરે ૧૭

વળી એવી ભાવના કરે કે-આ પવિત્ર

શ્રી જૈન શાસનમા પૂર્વે અનેક મહાત્માઓ
 થઈ ગયા છે, જેવા કે-જલ્હિ અને મયાલિ
 વિગેરે મુનિરાજો-તેઓને હું ધન્યવાદ આપુ
 છું, અને તેઓના જન્મને પણ હું સદ્ગત માનું
 છું, કારણ કે તેઓએ અનેક દોષોના નિમિત્ત
 ભૂત એવા પરિચ્છ અને આરબને દોષી પવિત્ર
 સયમને આઠર્થું, અને ભોક્ષ ભેજવવાના રગી
 થયા તેવા મુનિરાજોને હું ત્રણે માળ-વદન-
 નમસ્કાર કરું છું એમ તત્ત્વના ગવેષી આવક
 હૃદયે પહેલા મનોરથને લાવે ૧-
 શ્રમણો પાસક પાસક સારના,
 વીચ મનોરથ એહ,
 કરતો કરે તે વહુલી નિર્જરા,
 પામે મવદુહ છેહ-શ્રમ ૦ ૧૯
 કહિયે હું પણ મુદપણુ ધરી,

દગ યિથ તઝીય આગાર,
 યાસ્તુ ખાળી માત્ની માયના,
 સરવ થમી ઋણગાર-શ્રમ૦ ૨૦

પચ મહાત્રત નિરતા પાલિશ્યુ,
 કરિશ્યુ હમ વિદાર,
 ગુરફુલ્લ વાસે વસવો અહનિશ,
 પ્રયુજિ પચ આધાર-શ્રમ૦ ૨૧

અર્થ-હવે તત્વને બેનાર' એવા શ્રમણો!
 પાસ- તેને જાનવા ચોગ્ય બીજો મનોરથ તે આ
 ■ તે મનોરથને કરતો શ્રાવક બહુ પ્રકારે
 કમોની નિર્જ્ઞાને કરે અને સસાર સબધી
 સર્વ હુ ખેનો નાશ તે કરે ૧૬

બીજો મનોરથ જતાવે ■ ક્યારે હું પણ
 હથ પ્રકારના મુડપણને ધારણ કરીશ એટલે

નવ પ્રકારે ભાવમુદ અર્થાત્ પાચે ઇન્દ્રિયોના ઉપર કાળુ મેળવવો, અને તેઓને વિષયોમા ન દ્રસવા દેવી, અને ચાર કષાય એટલે ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ તેઓને પાતલા પાડવાની ચીવટ રાખવી તે, એ નવ પ્રકારનું ભાવમુદ પદ્યું કહેવાય છે અને હથમુ દ્રવ્ય મુદપદ્યું એટલે મસ્તકને કેશ-વાળ વિનાનું કરવું તે અને ધર, સ્ત્રી, પુત્ર-પરિવાર વિગેરેનો ત્યાગ કરી પવિત્ર મુનિપણને હું ક્યારે આચરીશ, અર્થાત્ એવા હશ પ્રકારના મુદપણને ક્યારે હું સેવીશ, તેમજ મનમા ઉત્તમ ભાવના લાવી સર્વથા પ્રકારે અણુગારપણને ક્યારે હું ધારણ કરીશ એમ તત્વના શોધનાર શાવક હ્રમ્મેશા બીજા મનોરથને વિષે આવી ભાવના કરે ૨૦

વળી હું ક્યારે શુદ્ધ-નિરતિચાર રૂપે અ-

હિંસા, સત્ય, અસ્તેય, પ્રહાર્યર્થ અને અપરિ
 શ્રદ્ધા એ પાંચે મહાવ્રતોને પાલણ કરનારો યદ્યપિ
 તેમજ ક્યારે હું ઉચ્ચ વિહારે જોટલે બીજા
 કોઈની સહાયતાની અપેક્ષા રાખ્યા વિના પો
 તાના ગળ વીર્ય-પરાક્રમથી વિચરનારો યદ્યપિ
 અને ક્યારે હું પાંચ પ્રકારના આચારે કરી
 સહિત અર્થોત્ જાનાચાર, દર્શનાચાર ચારિ
 ત્રાચાર, તપાચાર, અને વીર્યાચાર એ પાંચ
 આચારોમા આત્માને સારી રીતે ભેડનારો
 યદ્યપિ અથવા કેટલીક પ્રતોમા (પૂજ્ય પદ્ય
 આચાર) આવે પાઠાતર છે, તેથી તેનો અર્થ
 આ પ્રમાણે બંધવો પૂજ્ય જોટલે મુઠી દ્રવ્ય
 તરિકે ઉપર બતાવેલા પાંચ આચાર જેમની
 પાસે છે તે સિવાય પૈસા-ટકા રૂપ મુઠી જેમની
 પાસે નથી, એવો અર્થોત્ પાંચ પ્રકારના આ
 ચાર રૂપ સંપત્તિને ધારણ કરનારો હું ક્યારે

થઈશ અને હુમ્મેશા શુરકુલવાસને ૬ સેવ-
નારો અર્થાત્ શુરકુલમા વસનારો હું ક્યારે
થઈશ એમ તત્વના જિજ્ઞાસુ-શ્રાવક હુમ્મેશા
ખીજા મનોરથને વિષે લાનના કરે ૨૧

સહિષ્યુ પરિસદ વીજ ઘે આગળા,
ઉવસગ્ગ ચિહું મફાર,
ફરિષ્યુ મસાળે કાઉસગ્ગ એકલો,
પૂરવ મુનિ સમાર-શ્રમ ૦ ૨૨

સમતિએ સમિતિ નિરતિ રાત્વિશ્યું,
વખતળી નવ વાડ;
કર્મતળા દલ કહિયે ચૂરિશ્યુ,
પૂરિશ્યું મનચિ સ્હાડ-શ્રમ ૦ ૨૩
ગિરિસમેતે સનુજય ગિરિ ચઢી,
વિપુલ ગિરિ વૈમાર;

ધન ધન ંણસણ સૂવે મને કરી,

જે પહુતા મવ પાર-અમ૦ ૨૪

અર્થ-મોક્ષમાર્ગમા આત્માને સ્થિર કરવા માટે અને કર્મની નિર્જરા કરવા માટે સમ્યક્ પ્રકારે સહન કરવું, તેનું નામ પરિસહ તેવા પરિસહ બાવીશ છે જૂળ, તરસ, ટાક અને તાપ વિગેરે તેઓને ધર્મમા સ્થિરતા પામવાની બુદ્ધિએ સહન કરવાની શક્તિવાળો હું ક્યારે થઈશ. તેમજ ચાર પ્રકારના ઉપસર્ગ એટલે બીજાઓથી થએલ પીડા, તે પ્રતિકુલ ઉપસર્ગ કહેવાય છે તે તિર્યચથી, મનુષ્યથી અને દેવથી એમ પ્રતિકુલ ઉપસર્ગ ત્રણ પ્રકારે હોય છે, અને ચોથો પ્રકાર સી વિગેરેથી થનારા અનુકુળ ઉપસર્ગોનો છે એમ ચાર પ્રકારના ઉપસર્ગોને હું ક્યારે આત્મશ્યાણના માટે

સહન કરનારો થઈશ અને પૂર્વકાળમાં થઈ
ગએલ મુનિઓને યાદ કરી નિર્ભયતાથી રમ-
શાન ભૂમિમા એકલો રહ્યો થકો કર્મનિર્જરાને
માટે ઠાઉસજા કરનારો હું ક્યારે થઈશ. એમ
આત્મ કલ્યાણના ગવેષી શ્રાવક હુમ્મેશા ખીજા
મનોરથને વિષે ભાવના કરે ૨૨

રૂઢી રીતે ઉપયોગપૂર્વક પ્રવૃત્તિ કરવી તે
સમિતિ કહેવાય છે અને તે સમિતિના પાંચ
ભેદ છે

(૧) ઈર્ષા સમિતિ (૨) ભાષા સમિતિ
(૩) એપણા સમિતિ (૪) આદાન નિદેપણા
સમિતિ (૫) પારિજ્ઞાપનિકા સમિતિ

એ પાંચે સમિતિને હું શુદ્ધ મતિવાળો થયો
થકો અતિચાર વિનાની-નિર્મલ રાખનારો ક્યારે
થઈશ મૈથુનનો ત્યાગ તેનું નામ બ્રહ્માચર્ય તે

પ્રજ્ઞચર્યની રક્ષા કરવા માટે નવ પ્રખરની
વાટે બતાવેલી છે, તે આ પ્રમાણે-

પહેલી વાટે-શી, પશુ અને નપુ શકતા સ જ પે
હરી સહિત એવી વચ્ચેના પ્રજ્ઞચારીએ
રહેવું નહીં

બીજી વાટે-રાગથી શીઓની કયા પ્રજ્ઞચારીએ
કરવી નહીં

ત્રીજી વાટે-શીઓ જે આમને બેઠેલ હોય તે
આમને પ્રજ્ઞચારીએ જે ઘડી સુધી
બેસવું નહીં

ચોથી વાટે-સરાગ દ્રષ્ટિએ શીઓના અંગો
પાંચ પ્રજ્ઞચારીએ બેવા નહીં

પાંચમી વાટે-ભોગી લોકોની નજીક એક ભીં
તના આતરામાં પ્રજ્ઞચારીએ રહેવું નહીં

છઠ્ઠી વાટે-ભોગવેલા કામ-ભોગને પ્રજ્ઞચારીએ
સભારવા નહીં

માતમી વાડે-કનક લેતા ધીના જિહ્વ ઝરે
એવો , સરમ આહાર પ્રહારીએ
કરવો નહીં

આઠમી વાડે-વિશેષ પડનો આહાર પ્રહાર
રીએ કરવો નહીં

નવમી વાડે-સ્નાન અને વિલેપન આદિ
અગવિભૂષાના ચિહ્નો પ્રહારીએ
કરવા નહીં

એ નવ પ્રકારે પ્રહાર્યની વાડોને સ પૂર્ણ
પણે પાલન કરનારો હું ક્યારે અર્ધશ સસા
રમા છવને જમાડનાર કર્મોના જથ્થાને
પડિત વીર્યે કરીને ક્યારે હું ચૂરેચૂરા કરીશ
અને માશ મનના મનોરથો-ઉમંગો ક્યારે હું
પૂર્ણ કરીશ એમ તત્વતા ગવેષક શ્રાવક
હૃમ્મેશા ણીજા મનોરથને વિષે જાવના કરે. ૨૪

તેઓ સમેતશિખરગિરિ, શત્રુજયગિરિ,
 વેપુલગિરિ અને વૈભારગિરિ વિગેરે પવિત્ર
 સ્થાનો ઉપર ચઢી શુદ્ધ મન પૂર્વક અણુસણ
 આહરી સ્વાર ગતિ રૂપ સસારના પારને
 પામ્યા, એટલે એણે ગયા, તેઓ ધન્ય ધન્ય
 કહેવાણા અર્થાત્ તે આત્માઓજ જ્ઞાન્યાણી
 ગણાયા એમ આત્મ કહેવાણુની વાછા કરનાર
 આવક બીજા મનોરથને વિષે જાવના કરે ૨૪

શ્રમણો પાસક પાસક સારના,

પ્રીતો મનોરથ એહ;

કરતો કરે તે વહુલી નિર્જરા,

પામે યવ દુહ ડેહ—શ્રમ૦ ૨૫

હુ પણ કહિયેં કરિય સહેલવણા,

દ્રવ્યત ભાવત દોહ;

શ્રદ્ધા નીરે નિરમલ યાદશ્યુ,

પાપ પક્ક મલ્લ ઘોડ-ગ્રમ ૦ ર૬

અર્થ-હવે તત્ત્વને જોનાર એવા શ્રમણો!

પાસક તેને ભાવવા ચોગ્ધ ત્રીજો મનોરથ તે
આ છે, તે મનોરથને કરતો શ્રાવક બહુ પ્રકારે
કર્મોની નિર્જ્ઞાને કરે અને સસાર સખધી
સર્વ હુ જોના નાશને કરે રપ

અણુસણુ કરવાના શુભ હેતુએ ઔદારિક
શરીરને શુકાવના તથા વાત, પિત્ત અને કફને
પાતવા પાડવા માટે જે તપનું આચરવું થાય,
તેનું નામ દ્રવ્ય સલેખણા અને કર્મ તથા
કપાયને પાતલા પાડવા અથવા નાશ કરવા
માટે જે તપનું આચરવું થાય, તેનું નામ ભાવ
સલેખણા એમ બે પ્રકારની દ્રવ્યથી અને
ભાવથી સલેખણાને ક્યારે હુ પણ કરે

યધશ અને શ્રી જિનેશ્વર દેવોએ જે કહ્યું ॥
 તેજ સાચુ અને તેજ શકા વિનાનું એવું જે
 હૃદયમા નિશ્ચયથી ચિતવવું, તેનું નામ શ્રદ્ધા
 કહેવાય છે, તેવી શ્રદ્ધા રૂપ જળવડે કરી પાપ
 રૂપ કાદવ-મેલ તેને ધોઈ નાખી ક્યારે હું
 પણ નિર્મલ-પવિત્ર યધશ એમ સસારના
 દુખથી છૂટવા માટે શ્રાવક હૃમ્મૈશા ત્રીજા
 મનોરથને વિષે ચોતાના અત કરણુમા ભાવના
 કરે રૂપ

પાઓ—વગમળ ત્રીજો રૂગિણી,

ત્રીજો મત્ત—પચ્ચરવાળ;

આદરે આદરી એ ત્રીજુ માહિલો,

પાલિશુ જિનની આળ—અમૃ ૨૬

અર્થ—ચાર ગતિ રૂપ આ સસારમા મારા

છવે સમજણુ વિનાના અનેક પ્રકારના બાલ

મરણો કરી અનતા ભવ કર્યા, પરંતુ જિનેશ્વર
 દેવોએ બતાવેલા સમજણ પૂર્વકના પડિત
 મરણોને આ ભવ પામ્યો નહીં તે પડિત
 મરણો ત્રણ પ્રકારના છે તેને અણસણ તરીકે
 પણ કહેવામાં આવે છે પ્રથમ પાદપોષગમન-
 અણસણ-પાદપ એટલે વૃક્ષની જેમ શરીરને
 સ્થિર, કીચા વિનાનો કરી વેસરાવી દેવો,
 તેની પ્રતિક્રિયા અર્થાત્ વિશ્રામણા, સાર-
 સભાર ન કરવી, અને તેની સાથે ચાર પ્રકા-
 રના આહાર એટલે, અસન, પાન, આદિમ
 અને સ્વાદિમ, એઓનો ત્યાગ કરવો, તે
 પાદપોષગમન અણસણ કહેવાય છે

બીજી ઇગિત-મરણ એટલે મર્યાદા કરેલ
 સ્થાનમાં વસવું, અને તેની સાથે ચાર પ્રકા-
 રના આહારનો ત્યાગ કરવો, તેથી જે મરણ
 થાય તે ઇગિત મરણ કહેવાય છે.

ત્રીજી સક્રિય પ્રત્યાખ્યાન-મરણ એટલે
 માન, પાન વિગેરે ચાર પ્રકારના આહારનો
 ભાગ જેમા હોય છે, તે શિવાય શરીરની
 રેશ્યામણી જેમા રહેવ છે, તેનાથી નિપજતું
 મરણ, ને સક્રિયપ્રત્યાખ્યાન-મરણ કહેવાય
 આ ગ્રણ મરણો મરનાર આત્મા અધ્યાન
 માં જતો નથી, અને મ માર તેનો એછો
 ધ જાય છે માટે આ જતાવેલા પડિત મર
 ના મનોરથ ઉત્તમ જીવોને પ્રગટ થાય છે
 થી જ જય વિચરાયમા ' સમાહિમરણ વ્ય '
 માધિપૂર્વક મરણની માગણી કરવામા આવેલ
 તેથી ક્યારે હું પાદપોષગમન, ણીજે ઇગિત
 ને ત્રીજે સક્રિય પ્રત્યાખ્યાન એ ગ્રણ અણ
 ણમાથી કોઈપણ એકને પ્રેમપૂર્વક આદરી-
 રીકારી શ્રી જિનેશ્વર દેવની આરાધને પાલન
 રીશ એમ કયાણુ પરપરાની વાછા કરનાર

શ્રાવક ત્રીજા મનોરથને વિષે હુમ્મશેશાં ભાવના
કરે ૨૬

તે દિન કહ્યે મુજને આવશે,
આરાધિ શુભ જાણ;
સહિત સમાધિએ કાલ અવછતો,

વમશ્યુ પરમ પદ ઠાળ-શ્રમ૦ ૨૭

અર્થ-ધ્યાન એટલે ધ્યેય (ધ્યાન કરવા
યોગ્ય) વસ્તુમા ચિત્તવૃત્તિની એકતાનતા અર્થાત્
અવિચ્છિન્ન રૂપે નિરતર ધ્યેય વસ્તુમા એક
સરખી રીતે લાગી ગહેલુ, તેનું નામ ધ્યાન
કહેવાય ॥ તેવી ચિત્તની એકાગ્રતા ઉત્કૃષ્ટ
બેધડી સુધી એક વસ્તુના વિચારમાં રહે.
એથી અધીક ટાઈમ છદ્મસ્થને એકાગ્રતા રહે
નહીં તેથી પત્રી ધ્યાનાતર કહેવાય, એટલે
ખીજી વસ્તુના ધ્યાનમા ચિત્તની એકાગ્રતા ને

યાય તેનું નામ ધ્યાનાતર કહેવાય છે હવે
તેમા શુભ ધ્યાન બે પ્રકારના છે—

એક ધર્મધ્યાન અને બીજુ શુકલધ્યાન
તેમા પહેલું ધર્મધ્યાન, ધર્મ એટલે દુગતિમા
પડતા પ્રાણીને ધારણ કરે તે અથવા ચારિત્ર
મોહનીય કર્મના ક્ષય, ક્ષયોપશમ વિગેરેથી
પ્રગટ થએલ આત્માનો વિરતિ રૂપ પરિણામ
તે રૂપ ધર્મ, અથવા શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ કહેલ
જે જાવ પદાર્થ તેની ઘડા આદિ ચિન્હથી
જે નજાય તે ધર્મ, અથવા દેવગતિ આદિ
દેવનું જે સાધક યાય તે ધર્મ તેના સ્વરૂપનું
ચિતવન તે ધર્મધ્યાન કહેવાય છે

બીજુ શુકલધ્યાન—શુકલ એટલે આઠ
પ્રકારના કર્મ મલને જે શુદ્ધ કરે અને ચોકને
જે દૂર કરે તેનું નામ શુકલ, અને શુકલ

જેવું જે ધ્યાન-સ્વરૂપનું ચિત્તન તેનું નામ
 શુદ્ધધ્યાન કહેવાય છે એ બન્ને શુદ્ધ ધ્યાન
 તેને આરાધતો સેવના કરતો એટલે તેમા
 ચિત્તને ગ્રાહતો અર્થાત્ શુદ્ધ ધ્યાનમા અત
 કરણને સ્થિર, એકાગ્ર કરનારો હું ક્યારે ધર્મશ
 અને તે દિવસ મને ક્યારે પ્રાપ્ત થશે વળી
 સમાધિ એટલે શુદ્ધ ધ્યાનની અદર જે સમય
 કેવલ ધ્યેય સ્વરૂપનું જ્ઞાન હોય છે અને
 પોતાના સ્વરૂપના જ્ઞાનનું અભાવ મગ્નુ,
 અભાવના જેવું માલમ પડતું હોય, મતલબ
 કે પોતાનું સ્વરૂપ જેમા જુદી જવાતું હોય,
 અર્થાત્ પ્યાતા, ધ્યાન અને ધ્યેય એ ત્રણેની
 એકતા જેવું જે ધ્યાનની સ્થિતિમા થઈ જતું
 હોય, તેનું નામ સમાધિ કહેવાય છે, એવી
 સમાધિએ કરી સહિત મૃત્યુને નહિ વાછતો
 પરમ પદ જે મોક્ષ તે સ્થાનમા હું ક્યારે

વસીશ એમ પરમ પદના અર્થો આવક હોય તેમાં
ત્રીજા મનોરથને વિષે ભાવના કરે ૨૭

ઈણિ પરે આગમે જિનવર મારિયા,
આવકને અધિકારે;

મવિયળ આગલે પાસવંદે વગા,
તેહ સુને અનુસારે-અમ૦ ૨૮

અર્થ-ઉપર કહ્યા પ્રમાણે આવકના ત્રણ
મનોરથો ભવ્યાત્માઓની આગળ આવકધર્મના
અધિકારે શ્રી જિનેશ્વરદેવોએ આગમ સિદ્ધાંતો
માં ભાખ્યા-પ્રકાશ કર્યો; તે આગમ સિદ્ધાંતો
તાના અનુસારે આ ત્રણ મનોરથોને પાસવંદે
કહ્યા એ પ્રમાણે શ્રાદ્ધ મનોરથમાળા-સ્વા
ધ્યાય પ્રકરણને સમાપ્ત કરવા દુકામા પોતા
નામ 'પાસવંદે' એ પ્રમાણે લખાવેલ છે પર
તે શ્રી જિનાગમ સમુદ્ર પાશ્વર્થી પરમ પૂજ્ય
પરમોપકારી શ્રીમજ્જાગુરુચ જુહતપાગચ

ધિરાજ યુગપ્રવર શ્રી પાર્શ્વચંદ્રસૂરીશ્વરજી
મહારાજ સમજવા તેમણે આ સ્વાધ્યાય રચેલ
છે જેમ આત્મતત્વના ગવેષી શ્રાવક હંમેશા
ત્રીજા મનોરથને વિષે જાવના કરે ૨૮

દુહા—વ્રજ મનોરથ સમ કરે,
જે શ્રાવક સુવિચાર,

જેમ શ્રાવક તેમ શ્રાવિકા,
દુત્તર તરે સસાર, ૨૯

અર્થ—ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે તત્વાત્ત્વ

સબધી વિચાર કરવાની શક્તિને ધારણ કરનાર
જે શ્રાવક હોય તે હંમેશા ત્રણે મનોરથોને
કરે જેમ સુવિચારક શ્રાવક આ ત્રણે મનોરથોને
કરે તેમ સુદર વિચારોને ધારણ કરનારી અને
આત્મકંડયાણી ઇચ્છા કરનારી શ્રાવિકાઓ
પણ હંમેશા આ ત્રણે મનોરથોને કરે અને
તેના પ્રતાપે હું જે તરી શકાય એવા સસારસ

મુદ્રને મુખેથી તરી દટ્યાણ મળતની પર
પરાને પ્રાપ્ત કરે જો શાંતિ

આ સ્વાધ્યાયનો અર્થ પરમપૂજ્ય પરમે
પ્રકારી વિશ્વવંશ પરમર્ષિ યુગ પ્રવર શ્રી નીલ
સ્વેતામરાચાર્યવર્ધ શ્રી નાગપૂરીય જૃહતપા
ગચ્છાધિરાજ શ્રી જ્ઞાતૃચંદ્રમૂર્તિધરજી મહારા
જના શિષ્ય મુનિ સાગરચંદ્રે વિ સ ૧૬૬૨ના
ચેત્ર સુદ ૮ સોમવારે અમદાવાદ મધ્યે પોતાની
સ્વરૂપ બુદ્ધિના અનુમારે સ્વપર દ્વિતાર્થે મન્યદ
વિચારી આ સ્વાધ્યાયનો અર્થ લખ્યો છે (નમ
નિવેદન) છતાં તેમાં જે કાંઈ દોષ માલમ પડે
તો તે દોષોને મુદ્ધાગ્નાની સજ્જન પુરૂષોએ
મારા પર કૃપા કરવી એવી આશા રાખી
હું વિરમું છું જો શાંતિ

॥ શ્રી આદ્ય-મનોરથમાળા-સ્વાધ્યાય
પ્રકરણ સાર્થક સમાપ્ત ॥

આચાર્યશ્રીપાશ્વચંદ્રસૂરીશ્વરજી વિરચિતા—
શ્રીસંતોષ આરાધના.
(સ્વાધ્યાય)

પ્રારભમા સ્વાધ્યાય પ્રકરણકાર સર્વ વિદ્યોને
ફરે કરવા માટે ઇષ્ટદેવને નમસ્કાર કરવા રૂપ
મંગલ કરે છે —

દુહા—પરમ પુરુષ પય પ્રણમીષ,
પરમાર્નદ પ્રકાશ,
ભવજલ તારણ તરણિ સમ,
પૂરે વહિત આશ. ॥૧॥
સંક્ષેપાર્થ કર્તા — શ્રીબ્રહ્મચંદ્ર સૂરીશ્વરજી
મહારાજના શિષ્ય મુનિ સાગરચંદ્ર—

અર્થ.—‘ પરમ પુરુષ પદ પ્રણમીએ ’—

પ્રથમ-આરબમા પરમ ઉત્કૃષ્ટ પુરુષોના ચરણ કમલોને પ્રણામ કરીએ છીએ કેવા હો એ ઉત્તમ પુરુષો ‘ પરમાનંદ પ્રકાશ ’—પરમ આનંદના પ્રકાશવાળા છે, અથવા ઉત્તમ પુરુષોના પદને પૂજતા પૂજકને પરમ સુખના પ્રકાશને કરનારા છે, એટલે સેવનારને ઉત્કૃષ્ટ સુખ દેખાડનારા તેઓ છે વહી ‘ ભવજળ તારણ તરણિ સમ ’—સસાર સમુદ્રને તારવામા તરણિ એટલે નાવ જેવા છે, જેમ નાવ પોતાના આશ્રયે રહેલાને જલથી તારી પેલી પાર ઉતારે છે તેમ પરમ-પુરુષ પણ પોતાના આશ્રયે રહેવાને તેમજ પોતાનું સ્મરણ કરનારને સસારથી તારનારા છે અને ‘ પૂરે વહિત આશ ’—મનોવાંછિત સર્વ આશાઓને પૂર્ણ કરનારા છે, તેથી તેમના ચરણમા નમસ્કાર થાઓ ૧

પ્રથમ પરમ-પુરૂષ ધર્મશુર છે, તે કહે છે -

પહેલો મુઝ જે ધર્મશુર,

પરમ પુરુષ તે જાણ;

જેણે પરમારથ દાખવ્યુ,

મવચન વચન પ્રમાણ. ૨

અર્થ — 'પહેલો મુઝ જે ધર્મશુર' - પ્રથમ

પરમ-પુરૂષ કોને સમજવા, તે બતાવે છે, મહારા

જે ધર્મશુર ધર્માચાર્ય દે જે પરદેશી રાજાને

ઉદ્ધારનારા બાલુધર શ્રી કેશીકુમારની માફક

મહારા આત્માનો ઉદ્ધાર કરનારા 'પરમપુરૂષ

તે બાલુ' - તે મહારા આત્માના પરમ ઉપકારી

પરમ-પુરૂષ બાલુવા 'જેણે પરમારથ દાખવ્યુ' -

દ જેણે અમને પરમારથ જોટલે સ સાર હ બ

દાવાનલમાથી બચાવવા માટે પરમ સહસ્ય

બતાવ્યુ, 'મવચન વચન પ્રમાણ' તે પરમ સહસ્ય

પણ જે જૈન સિદ્ધાન્ત-દ્વાદશાગ્રી તેના વચન
પ્રમાણે એટલે સૂનના અનુસારે જેણે જાતાવ્યું
તે પ્રથમ પરમ-પુરુષ જાણવા ૨

શ્રી શત્રુજ્ય મહાત્મ્યમા ઠહેલ છે કે -

‘નિદાન રીતરાગત્યે,

માર્ગ મયે ગુરુવાર્ગ યત’

દેવતત્વાદપિ તતો,

ગુરુ તન્ય મહદ્ વિદુ.’ ॥૧॥

અર્થાત્-તત્ત્વોની મધ્યે શુદ્ધતત્ત્વને મહો
ઠહેલ છે, કારણ કે પૂર્વજીવની અદર વીતરાગ
પણાની પ્રાપ્તિમા સેવેલ જે શુદ્ધની વાળી-શુદ્ધને
ઉપદેશ તે તેમા હેતુરૂપે છે, તે કારણને લઈને
દેવતત્ત્વથી પણ શુદ્ધતત્ત્વ મહાન્ છે ઠહેલ છે કે -

‘સમ્મત્ત દાયગાળ,

દુષ્પડિયાર મવેસુ ચદુપસુ,

સર્વ ગુણ મેલિયાદિ વિ,

‘ઉવચાર સદસ્ય કોઢીદિ’ ॥૧॥

અર્થાત્—ધર્મની પ્રાપ્તિ—શ્રદ્ધા કરાવનાર
ગુરુને પ્રત્યુપકાર—બદલો વારવાને કેાઈનાથી
પણ થપ્પા ભરોમા સર્વ સુખોએ કરી સુધી
બની ઉપકારના હંતરો કોડાવડે કરોને પણ
સમર્થ થઈ શકાય નહિ, માટે જ દહેવામા
આવે છે કે—

‘સ્વમિત દાયક ગુરુ તણો,

પન્નુવચાર ન થાય,

મર કોડા કોઢી લમે,

કરતા સર્વ ઉપાય’ ॥૧॥

તેવી પ્રથમ ધર્મગુરુને પરમપુરુષ માનવામા
આવેલ છે.

અર્થ — ‘રિપજા અને ચદ્રાનન દેવ’

રિપમદેવ નામ વાળી, તથા ચદ્રાનન દેવ નામ વાળી, ‘વારિપેણુ પ્રભુ છીજે તેવ’ તેમજ વારિપેણુ પ્રભુ નામવાળી જે જે સાન્વતી જિનવર પ્રતિમાઓ તેનું નામ ઉચ્ચારણ કરી હું વદન કરું છું ‘વદ્ધ’માન જિનવર વહીએ’ તથા વદ્ધ’માન જિનવર નામ વાળી સાન્વતી જિનવર પ્રતિમાઓને ગમે વદન કરીએ છીએ ‘હીયડે અહુનિશી બાણુહીએ’ અને તથા દુદયમા હુમ્મેશા-દરરોજ આનંદ પામીએ છીએ તેમને પ્રતિ દિન વદન કરવાની જીવને આનંદ મેળવવા કરે છે માટે દરરોજ ચાર નામ વાળી સાન્વતી જિનવર પ્રતિમાને વદન કરવું જોઈએ ૬

આરે નિશ્ચયે કરી પરમાત્માને સાવના પૂર્વક વદન કરે છે —

ગીજો જે અનુયોગ દુસાર,
 તેહ તણા છે ચાર પ્રકાર,
 નામ ઠવણ દ્રવ્યને ભાવ,
 ચિહુ ઉપર નિરતો એક ભાવ ૭

અર્થ — ‘ બીજો જે અનુયોગ દુસાર ’
 અનુયોગ દ્વાર એટલે શ્રી આચારાગ વિગેરે
 જે જિનેશ્વરના વચનો તેની વ્યાખ્યા કરવાના
 દાગે-ભાગો તે અનુયોગદ્વાર કહેવાય છે
 અને તે ચાર પ્રકારના છે ૧-ઉપક્રમ, ૨-
 નિષેધ, ૩-અનુગમ, અને ૪-નય આ ચાર
 અનુયોગદ્વાર કહેલા છે તેમાં જે બીજો
 અનુયોગદ્વાર નિષેધ નામનો છે ‘ તેહ તણા
 ૩ ચાર પ્રકાર ’ તેના ચાર પ્રકાર છે તે
 ૧-તાવે છે ‘ નામ ઠવણ દ્રવ્યને ભાવ ’
 ૨-નિષેધ, સ્થાપના નિષેધ, દ્રવ્યનિષેધ

અને ભાવ નિમેષ, આ ગાઠ નિદ્રેષા ઠહે
 વાય છે નિદ્રેષ એટલે નાખવું-આગેપણ
 કરવું તે હવે ઉદાહરણ તરિકે શ્રમણ લગવાન
 શ્રી મહાવીર પ્રભુ ઉપર ત્રારે નિદ્રેષા ઉતા
 રીએ જેમ તેઓશ્રીનું નામ નાખ્યું મહા
 વીર પ્રભુ તે નામ મહાવીર પ્રભુ કહેવાય એ
 નામ નિમેષ બધુ મહાવીર પ્રભુની મૂર્તિ
 તે સ્થાપના મહાવીર પ્રભુ કહેવાય એ
 સ્થાપના નિદ્રેષ બધુ મહાવીર પ્રભુનો
 આત્મા કેવલજ્ઞાન જ્યા સુધી પામેલ ન
 હોય ત્યા સુધી દ્રવ્ય મહાવીર પ્રભુ કહેવાય,
 એટલે હાલ અવગ્યાના મહાવીર પ્રભુ
 બધુના એ દ્રવ્ય નિમેષ બધુ બીજી
 રીતીએ પણ દ્રવ્ય નિમેષ બતાવેન છે અને
 ભાવ મહાવીર પ્રભુ તો કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી
 વિચરતા અને જ્યાં તમાઓને ઉપદેશ આપતા

હોય તે ભાવ મહાવીર પ્રભુ કહેવાય છે આ
 ભાવ નિશ્ચય જાણવો 'ચિહ્ન ઉપર નિરતો એક
 ભાવ' આ પરમાત્માના આરે નિક્ષેપાઓના
 ઉપર પોતાનો ભાવ નિશ્ચયથી ખડેખર આવવો
 જોઈએ, પોતાના ભાવ વિના જાણીએ નકામું છે
 તેથી ભાવની શુદ્ધિ અવશ્ય- જોઈએ કે તે
 મહારા પરમ પૂન્ય છે તેઓના નામ રટન
 કરવાથી, તેઓની મૂર્તિની સેવા પૂજા કરવાથી
 તેઓની છાત્રત્વ અવસ્થા ભાવવાથી અને તેઓની
 કૃપાથી અવ-થા ભાવવાથી ભાવનાર આત્માનું
 ન્યાયુ થાય છે ઉત્તમ માગે' ચડે છે અને
 તુલકે મોહ પર્યવના સુખો પામે છે માટે
 રે નિશ્ચયે કંઈ મહિત એવાં અરિહત
 ભવતને હું સદ્દ ભાવે કરી વદન કરે છું
 નમસ્કાર કરે છું ૭

વી બુદ્ધિથી તમે તેઓને નમન કરો છો ?
 નો ઉત્તર આપે છે ‘ આણી શ્રી અરિહ તની
 બુદ્ધિ’ તે સર્વ જિનવર પ્રતિમાઓમા શ્રી અરિ-
 હ તની બુદ્ધિ ધારણ કરી હુ નમન કરૂં છુ ૧૧

શ્રીજિનેશ્વરે કહેવા આગમ પર સાચી
 મદદથી શુદ્ધ બાવે ધારણ કરૂં છુ, તે
 બતાવે છે —

તેહ નિ શક સાચુ જિને કહ્યો,

ए परम अक्षर म सदस्यो,

भाव शुद्ध ण्डज दाहिने

एधमी सहृण सोहिने ૧૨

અર્થ—‘તેહ નિ શક સાચુ જિને કહ્યો’
 તેજ સાચુ અને તેજ શકા વિનાનુ કે જે
 જિનેશ્વર પરમાત્માઓએ કહ્યુ—પ્રકાશ્યુ ‘એ
 પરમ અક્ષર મે સદસ્યો’ એ પરમ—ઉત્તર

અક્ષર મે મહારા અત કરણુમા સદ્દહો છે-વાર્યો
 છે શ્રી ભગવતીજી સૂત્રમા એજ જતાવેલ છે કે-
 ' સમેષ સત્ત્વ નિસ્ત્ત્વ જ જિજ્ઞેદિ પરેદ્ય ' -
 જે જિનેશ્વરોએ કહ્યું તેજ માયુ અને શકા
 વિનાતુ આવી સદ્દહણા અને મમજણુ છે તેજ
 તારનારી છે ' ભાવ શુદ્ધ એહજ ઠોહિલો '
 એવો શુદ્ધ આત્માનો ભાવ થવો તેજ ખરેખર
 દુર્લભ છે અનાદિ કાળથી સ સારમા ભમતા
 જીવને ન પ્રાપ્ત થએલ હોય તો તે આજ વસ્તુ
 છે 'એહ થકી સહુએ સોહિલો' એની જો પ્રાપ્તિ
 થઈ એટલે " જે જિનેશ્વરોએ કહ્યું તેજ
 સાચુ અને શકા વિનાતુ છે " એવી શ્રદ્ધા
 આત્મામા મજજૂત થઈ તો અનંત સ સાર
 નાશ પામ્યો, અને ભાવની નિર્મલતા થવાથી
 પછી ઠોઈ વસ્તુની દુર્લભતા રહેતી નથી, સર્વ
 પ્રકારની સામગ્રી સુલભ થઈ જાય છે અથવા

રૂપો રજ્જુ રહુ દીધા આજ,
 પીમુનપણુ રતિ અરતિ વિચાર,
 રસ શ્વસ ગોળ્યા પર પરિચાર,
 માયા મૃષા મોહ ઝનમાર ૧૫

મિથ્યાગણ્ય મદારહ પાપ,
 ભય ભય પદ્મ થયો સતાપ,
 જનમ-મરણ વરી શુક્ર-હરાજ,
 પૂર્યો કિંપિ ન સીધા વાજ ૧૬

અર્થ - હિંમ્મા ફૂડ અહત્ત નજન' હિંસા
 એટલે પ્રમાદવિગેરેથી પ્રાણિયોના પ્રાણનો નાશ
 તે ફૂડ એટલે અસત્ય, (જુહુ) ખોલવું, અપ્રીય
 તથા અહિત ખોલવું, તે અહત્ત એટલે નહિ
 આપેલ લેવું, ચોરી કરવી, તે અનજ એટલે
 રૂઝ, કામભોગમા ફસવું, તે

'મેટ્યુ પરિગ્રહ જાહુ આરભ, અનેક
 પ્રકારના આરભ-પાપો કરી ઘણો પરિગ્રહ
 એકઠો કર્યો, પરિગ્રહ એટલે પદાર્થો પર મૃદુર્ણ
 આશક્તિ ધારણ કરવી, તે 'ક્રોધ માન માયા
 ને લોભ' ક્રોધ એટલે અપ્રીતિ, અગ્નિ,
 અક્ષમા અથવા હયાને નાશ કરનાર, તે માન
 એટલે અહંકાર, ઉદ્ધતપણું અથવા વિનય ગુણને
 નાશ કરનાર તે માયા એટલે ઓપટ, પ્રપચ,
 છલ-લેહ, અવિશ્વાસ પેદા કરનાર અથવા
 મિત્રતાને નાશ કરનાર તે લોભ એટલે તૃષ્ણા,
 આશા, પદાર્થોપર આશક્તિ રહેવાથી મુબ્બવા-
 પણું, અહાતારતા અથવા સર્વ ગુણોને નાશ
 કરનાર, તે 'રાગ દ્વેષને બિધી ચોભ' રાગ
 એટલે પ્રેમ જાધન, મહારાપણું અથવા કામ-
 રાગ, મ્નેહ રાગ અને દ્રષ્ટિ-રાગને લઈ સન્મા-
 નથી અટકાવનાર અને માયા લોભને પેદા

જાણુવા 'ભવ ભજ એહજ યથો સ તાપ' એમને
 મેવવાથી-આચરવાથી એવને ભવો ભવમા એ
 બહારે પાપરથાનક સ તાપ કરનારા યથા, એટલે
 એમનાથીજ એવ હુ ખી યથો 'જન્મ-મરણ
 કરી ચઢિહહ રાજ' વળી વારવાર જન્મ-મરણે
 કરી બોહરાજ લોકને 'પૂર્વો કિપિ ન સીધા
 કાજ' પૂર્વો-ભર્થો એટલે ટોઈ સ્થાન-જ યા
 ખાલી ન મૂકી, છતા કાઈ પણ કાર્યની ત્રિહિ
 થઈ નહિ ૧૮ સર્વ એવોને ખમાવે છે —

જીવયોની ચરસી ગ્હ,
 તે સદુષ્ઠ કેવલી પ્રયક્ષ,
 રૂણ મવ દગ્યા અતેરે મરે,
 સુગુર શાર્યે તે ગ્વામુ સવે ૧૭

અર્થ — 'એવયોની ચઢિરામી લક્ષ'
 યોનીઓ એટલે ઉત્પત્તિના સ્થાન

ચોરાગી લાખ બતાવ્યા છે, 'તે સહુએ કેવલી પ્રત્યક્ષ' તે મર્વ' ચોનીઓ કેવલી ભગવાનને કેવલજ્ઞાને કરી પ્રત્યક્ષ છે 'છલ્લુ ભવ હડયા અને રે ભવે' તે ચોનીઓમા રહેલા છલોને આ ભવમા કે ખીન અનેક ભવોમા મહાગ છલે હડયા હોય, 'સુગુર ગાખે તે ખામુ સવે' તે મર્વ' છલોને સુગુર મહારાજની શાખે કરી હુ ખમાવું છુ એટલે માણી માથુ છુ ૧૭

પાપના માધનોને વોસરાવવાનુ કહે છે -

જે કાઠ કઠીયે અધિરરણ,

આપે જનમ અનતા મરણ,

જનમ જનમ જે ત્રીગ રહુ,

વોસિરામિ હિનના તે સહુ. ૧૮

અર્થ — 'જે કાઠ કઠીયે અધિકરણ' અધિકરણ એટલે હિસા વગેરે પાપો કરવાના

સાધનો, જેવા ૮-ગમ-અન્ત્ર, દડ, મર્ધ
 જાતિના હથીયાર, કોદાળા, કોસ, અકુશ
 વિગેરે અને પાચ સૂના-ચૂલો, ખાડણીઓ ધડી
 પાણિયારો અને સાવેણી તેમજ કરમાદાનના
 ધધા વિગેરે જે જે પાપના માધનભૂત હોય
 તે તે સર્વ અધિકરણ કહિયે ‘આપે જનમ
 અનતા મરણ’ તે અધિકરણો જીવને અનતા
 જન્મ-મરણ આપે છે-પ્રાપ્ત કરાવે છે, માટે
 ‘જનમ જનમ જે કીધા જાદુ’ જે જે ઘણા
 અધિકરણો દરેક જન્મમા મહાન જીવે એકઠા
 કયા સમઘા હોય તે ‘વોસિરામિ હિવણા
 તે મહુ’ હમણા તે સર્વ અધિકરણો ને હું
 સમજી ને ત્યાજ કરે છું ૧૮

આત્માના નિજ શુણ્ઘમા વિરાધના થઈ
 હોય તો નિહા અને આરાધના થઈ હોય તો
 અનુમોહના કરવી, તે જતાવે છે —

દમણ નાળ ચરણ જગ માર,
 અવર ન રાઠ ગુણ મહાર,
 વિરાધના તેહની નિંદીયે,

આરા યા તે અનુમોદીયે ૧૯

અર્થ - 'દમણ નાળ ચરણ જગ માર' મારમા માર ભૂત આ જગતમા દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર છે 'અવર ન રાઠ ગુણ મહાર' તે શિવાય ગુણ મહાર-ગુણોનું મધાન ખીનું કશું નથી 'વિરાધના તેહની નિંદીયે' તે દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રની વિરાધના પોતાથી થઈ હોય તો આત્મ ગાળે તથા શુરુ શાળે તેની નિંદા કરવી કે આ મેં ખોટું કર્યું છે, તે મિત્ર યાઓ 'આરાધ્યા તે અનુમોદીયે' તેમજ દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્રને આરાધ્યા હોય એવે ભક્તિ, બહુમાન પૂરક મેં આ

હોય તો તેની અનુમોદના કરવી કે મેં આ
 છદ્દગીમા કરવા થોડા યત્નકિંચિત્ થોડું પણ
 આટલું માત્ર ક્યું આ જગતમા એજ સાર
 ભૂત છે અને આત્મશ્રેય પણ એનાથીજ થવાતું
 છે એમ મનને મનાવવું અર્થાત્ ખુશી કરવું,
 તે અનુમોદના કહેવાય છે ૧૬

આરાધના કરવાથી છવ આરાધક બને છે -

આત્મેયણ નિંદણ ગરહણ,

સ્વામણ જ્ઞાસણ યય ભાવણ,

પદ્મજ મુજને આરાધના,

પરમારથ શિવ સુત્ર માયના ૨૦

અર્થ - 'આલોચણ નિંદન ગરહણ' આ
 લોચણ એટલે જે પાપ થયા હોય તેને વિચારી
 'મિષ્ટામિ દુષ્કંડ' આપવું જેમકે - આ મહારા
 પાપ મિષ્ટા થાઓ એમ કહેવું, તે અથવા

ગુરુની પાસે તે પાપ પ્રકાશવુ, અને ગુરુમહા-
 રાજ જે પ્રાયશ્ચિત્ત આપે તે સ્વીકારવુ તે
 નહિથી એટલે આ મેં જોડું કર્યું, ન કરવા
 યોગ્ય મહારાથી થયુ, એ મહારી ભૂલ થઈ એમ
 પોતે પોતાની સાવધ-પાપવાળી કરણીની નિહા
 કરવી તે ગરહણા એટલે ગુરુમાજે, ગુરુની
 પાસે પોતાના દોષોની જે નિહા કરવી તે
 'ખામણ અણસણ ભવ ભાવણા' ખામણ
 એટલે મર્વ જીવોની સાથે ખમત ખામણા
 ચિતવવા, તેઓની પાસે પોતાના અપરાધની
 માફી માગવી કે હું મર્વ જીવોને ખમાવુ છું,
 અને તમે પણ ખમજો, સર્વે મારા મિત્રો છો,
 મહારે ઠોઈ સાથે વેગબાવ રાખવો નથી, એમ
 ચિતવના કરવી તે અણસણ એટલે ઉપવાસ,
 એક ઉપવાસથી લઈ છ માસ અથવા વારે માસ
 મુધીના ઉપવાસને અણસણ તપ કહેવામાં છે.

મહારો છવ લમે છે, જન્મ-મરણ કરે છે
 અને ત્યાં સુધી મારૂં મોક્ષ ન થાય ત્યાં સુધી
 એમનું જ મહારે શરણ હજી એ પ્રકારે ચિત
 વધુ હુ દૃત ગરણા એટલે ન કરવા યોગ્ય
 હિંસા, જાઠ, ચોરી વિગેરે અદાર પાપસ્થાનો
 આચરવાથી લાગેલા પોતાને પાપ તેની શુન્
 મહારાજની સામે આત્મનિદા કરવી તે સુદૃત
 કર્યાની અનુભવણા' સુદૃત એટલે પોતાના હાથે
 દાન-પુન્ય કર્યા હોય વીર્યાના, શ્રીમદ્ભક્તિ,
 સાધર્મિક વાત્મકય, છર્ણુ ચેત્ય ઉદ્ધારમા
 મહાય, અને મુનિરાજોની વેચાવચ્ચ કરી હોય
 તથા ભક્તિપૂર્વક કરેલ અદ્વાઈ મહોચ્છવ રથ
 યાત્રા, સામન પ્રભાવના, શ્રી જૈનસિદ્ધાંતોનું
 દરાવેલ વ્યાખ્યાન, અને તેનું ભાવથી કરેલ
 શ્રવણ, આપુ-મુનિરાજને ભક્તિથી આપેલ

આહાર પાણી, ઔષધભોજન, વસ્ત્ર-પાત્ર વિગેરે,
 અને કરેલ વદન-ભસ્કાર, તથા જ્ઞાન-ધ્યાનમાં
 આપેલ મહદ અને પોતાના કલ્યાણના માટે
 એવેલા તપ-જપ, વ્રત-પ્રયજ્ઞાણ, આભાસિક
 પ્રતિજ્ઞાઓ અને ઔષધ વિગેરે ધર્મકાર્યો એ
 બધા સુકૃત કહેવાય છે તેમાંથી જે કર્યા હોય
 તેને યાદ કરી અનુમોહના કરવી કે આ છ
 દગીમાં મારાવી આટલું સાડ થએલ છે, તેને
 હ અનુમોહ છું-મારું માનુ છું 'સળવ
 મખા એહ આધાર' એકલા પરલવમાં જતા
 મહારા છવને એજ સળવ છે, એટલે સહાય
 કરનાર મિત્ર સમાન છે, અને મહાન છવને
 એનોજ આધાર છે પુણ્યક્રમ ભાયાથી જ છવ
 પરલવમાં સુખી થાય છે છતાં માગણી તે
 ને ક્ષત્રી જ કરવી એવજે, તેથી તે જતાવે છે

શ્રીપાર્શ્વયદ્રસૂરીશ્વરવિરચિતા-
શ્રી ઓગણત્રિશી ભાવના
સલગાય-દુહા, ચૈત્ર

અવિચર પદ મન ચિર કરી,
જિહાં છે સુખ અપાર;
પતિગોષ્ઠિનું મન આપણું,
નિમ પામિયું ભવપાર. ॥૨॥

અર્થ કતો—

૧૨મગુરુ શ્રીભાતુચ દ્રસૂરીશ્વરગિધ્ય મુનિ-
મહારાજ શ્રીસાગરચ દ્રબ—

અર્થ — ‘ અવિચર પદ ’ મન ચિર કરી ,

સલગાય દેખાય અને પછી તરતજ નાશ પામી
જાય એવા અચીર પદાર્થોમાથી મનને ખસેડી
ફર કરી અને અવિચર પદને વિષે જોટલે

મોક્ષપદને વિષે મનને ધીર કરીશું, કારણ કે
 'નિહા છે મુખ અપાર' જ્યાં એટલે મો
 ક્ષપદમાં મુખોનો આર અને પાર નથી એવા
 અપાર મુખો નહીં છે તે માટે 'પ્રતિબોધિશુ
 મન આપશું' તે મુખો એકવચ્ચ માટે
 અત ક્રમણે તેવી રીતે સમજાવીશું કે- 'નિમ
 પામીશુ જલ પાર' જેમ જ્યાં હુ ખ જલપુર
 મમાર નમુદ્રનો પાર આવે, 'મર્ચ્યા સસા
 રિકે હુ જો નાશ પામે તેમ પ્રયત્ન કરી શિ
 વપદ મેનવિશુ ૧

મનને શિખ્યા કહે છે —

રે મન ! તે અચ્ચિર પળે,
 મીઠા સ્પર્શ કોડ,
 રાગતળે રમે કરી,

જીવન શાળી સ્વાદ ॥૧૧॥

અર્થ - ' રે મન ! તે અનિચર પણે ' હે
 મન ! તે અચલતાણે કરીને અજ્ઞાનવશે
 ' કીધા કમોંદ કેડ ' ન કરવા લાયક કોડા
 કમોં કયો ' રાગતણે રજે કરી ' સ સારિક
 પુદ્ગલ સખધી રાગના તાબેદાર બની અથવા
 મોહના રગરાગ-કિયામા દેસાધને અનેક
 પાપો કયો ' એવહ આણી જોડ ' અરે
 મન ! તે આવા કમ આચરીને એવને
 મોટાટી જોટમા નાખ્યો અથવા એવને તે
 કલકિત કયો, એમ કરવાથી ચેતનને નિજ
 ગુણમા તે હાની પહોચાડી તેથી એ તે
 સાર ન કર્યું, ર

આત્મ નિન્દા કરે છે—

પવેંદ્રી પરવસપણે,
 જે મેં કીધા પાપ,

તે શ્રુત મહિય કેટલા

દુઝો સસારહ વ્યાપ ।૩।

અથ - પચેદ્રી પ વસપણે'પાય ઇદ્રિયો-
 ગ્રાત્ર ઇદ્રિય, અમુ ઇદ્રિય પ્રાણ ઇદ્રિય, ગિહ્લો
 ઇદ્રિય, અને સ્પર્શ ઇદ્રિય તેમા ૧ ગ્રોત
 ઇદ્રિય-જેનાથી સચિત્ત-અચિત્ત અને મિથ
 એવા શબ્દ વિગેરે સજળય તે ૨ અહુ
 ઇદ્રિય-જેનાથી કાળો, ધોળો, નીળો પોળો
 અને તાતો વિગેરે રમ-રૂપ દેખાય તે ૩
 પ્રાણ ઇદ્રિય-જેનાથી મારી, જુરી ગધ બાણી
 શકાય તે ગિહ્લો ઇદ્રિય-જેનાથી ખારા,
 ખાત્તા, તિખા, મીઠા અને કડવા વિગેરે રસો
 જણાય તે ૪ સ્પર્શ ઇદ્રિય-હલકો, ભારે
 હડો, ઉનો, ડુખા, ચોપડયો, મુવાલો અને
 વિગેરે સ્પર્શો જણાય તે આ પાચે

ધ્વિયોના પરવસપણે—પરાધીનપણે એટલે
 ધ્વિયોના '૨૩' વિષયોમા ફસાઈને સસારી
 સવ' એવો પોતાની આચક્ષિતા યોગે કમ'
 બાદે છે, 'જે મે કીધા પાપ' જે 'મારા
 એવે પાપ કયાં-આચ્યા' તે મુખે કહિયે
 કેટલા' તે પાપો મુખથી કેટલા કહેવાય,
 કારણ કે સખ્યા વિનાના પાપો આચ્યા છે
 હુઓ મસારક બ્યાપ' જે પાપોથી સ
 કારનો બ્યાપ એટલે વધવાપણુ મધુ અથવા
 કરેલા પાપોથી હું સસારમા અનતા કાળ
 મુખી ભૂયો ધ્વિયોના વિષયોમા ફસા
 વાથી પોતાનું જ્ઞાન ભૂલ્યો અને સસારમા
 રખડ્યો ૩
 મનુષ્ય જ-મની દુર્લભતા જણાવે છે.—
 જ્ઞાન દષ્ટિ જીર જોય તુ,
 મોહ તળી મતિ મૂક,

રલી ચલી પામીશ નહિ,

નરભવ આલી મ ચૂક ૧૪૧

અર્થ - ' જ્ઞાનદષ્ટિ એવ ! નેયે તુ ' હે
 એવ ! તુ આમડાની દષ્ટિથી જોવાનું છેડી
 દઇને જ્ઞાનદષ્ટિથી જો 'મોહ તણી મતિ મૂક'
 હે એવ ! વિનેકવાળી મતિને ધારણ 'કરી
 મોહની ખુદિને છેડ, એટલે પોજગલિ
 પદાર્થોમા ફસાવનારી મતિને છેડી દે, કારણ
 કે તે ખુદિ આત્માના હિત સળધે
 જ્ઞાન જૂવાવનારી છે ' વલી વલી પામીશ
 નહિ ' હે લોગ ! એવ ! હથ દખ્તાતે દુર્લભ
 મનુષ્યપણુ વારવાર પામી શકીશ નહિ 'નર
 ભવ આલિમ ચૂક ' માટે હે એવ !
 નરભવ એજે મ હારિય-નહ્કામે જોઈ નાંખી
 નહિ મહાન દુર્લભ મનુષ્ય જન્મની કીમત
 નમણ તે સકલ યાય તેમ તુ કર ૪

પૌદ્ગલિક પદાર્થોની અનિત્યતા
જણાવે છે-

જે દીસે પ્રહંગતે,
તે સધ્યા નરિ હોય;

પણ ધનહ પરિવારની,
મમતા મ કરો કોય '||૫||

અર્થ - 'જે દિસે પ્રહંગતે' સવારમાં
સૂર્ય ઉગતા જે પદાર્થો દેખાય છે, 'તે સધ્યા
નરિ હોય' તે પદાર્થો સધ્યાના સમયમાં
એટલે સૂર્ય અસ્ત થવાની વેળામાં દેખાતા નથી,
તેથી સર્વ દૃશ્ય પદાર્થોની આવી અનિત્યતા છે
માટે 'ધનુ ધનહ પરિવારની' ધન, ધાન્ય
અને પરિવાર એટલે સ્વજન, પરિજન, મગા
સખધી વિએરની 'મમતા મ કરો હોય'
મમતા એટલે તેઓના સ્નેહમાં મુજબાપણું
ધારણ કરી, તેમાં રચ્યા પચ્યા રહી, પવિત્ર

ધર્મ સેવન કરવાનું ભૂલી જઈ તે પ્રમથે
 વર્ત્યો તેા ઉત્તમ મનુષ્ય છઠ્ઠી હારી જશે
 મારે તેઓની મમન કે શો નહિ ૧૫
 સારાર આશ્રિત મોહને ત્યાગ
 જણાવે છે -

નારણ ધોયણ આમરણ
 જે પોસિયે અપાર
 પકે જાત જીવડે,

તે ટદિ ત્રીજે છાર ॥૬૥॥

અર્થ 'નાહણુ મોયણુ આમરણુ' અર્થ સારીરને
 નાવા ધોવાદિક વડે, ભોજન આમણાદનાદિક
 વડે અને આમરણુ-અનકારાદિક વડે કરી 'તે
 પાનિયે અપાર' અનેક પ્રકારે ચોપણુ કરીએ
 વિવિધ પ્રકારે માપતિઓથી જાચાવવા કેમિય
 કરીએ અને એને મારે અનેક પ્રકારના પાપ
 આચરિએ છતાં પણ 'એકે જાને છવડે' તેમાથી

જે એક ચેતન જીવ આત્મા થાલેયો જાય એટલે
 આત્મા શરીરને છોડી પરમવમા ગયો કે તે
 'હિ કીજે છાર' તે શરીરને બાળી નાખી રાખ
 કવમા આવે છે, આ શરીર બીજા કોઈ પણ
 ઉપયોગમા આવતો નથી, જાય તેટલી તેની
 માન પ્રભાર કરી હોય તો પણ તે નક્કામી
 જાય છે, તેનાથી કોઈ જીવનો લાભ નથી આવે
 શરીર છે, તેના મોહમા દસાઈ પરમવનો
 હિત સૂચી જવો તે પ્રમણુને બ્યાજબી નથી કે
 આ તે જીવને એકલા કેરી રીતે
 જવાનુ છે તે જાણાવે છે—

મદિરમાહિ ઘન ઘરણી,
 સીમ રહે પરિવાર,
 કાયા અગ્નિ પરજલે,
 જીવજાય નિરમાર ॥

જીવ્યો ત્યાસુધી જે અવરય કરવાનું હતું કે તેથી
 પરભવ સુધરે, ઉચ્ચગતિ પ્રાપ્ત થાય એવા ઉત્તમ
 ધર્મ સંબધી કાંઈ તે તે ન કાંઈ, અને
 અત્યંત પ્રેમી બની ધન મેલવવા ધસમગ્યો
 ભણે એજ કલ્યાણને કરી આપનાર છે એમ
 ધારી પાપ તરફ પણ પાછો વાળી નેત્રુ નહિ
 ‘જે તુજ આગ્યો જાગ’ અન્તે જ્યારે દેહ
 મુક્ત થયો ત્યારે તારા સામ્યમા જે આ પ્રાપ્ત
 થવાનું હતું તે ને પ્રાપ્ત થયું ‘મુકટ એક કાંઈ
 બયો’ કાઠીથી બરેવ એક ગાડો અથવા એ
 ગાડો ભરાય એટલો કાઠી તારા કર્મમા હતું
 તે, અને ‘જોખરી હાડે આંગ’ જોખરી હા
 લીમા રહેલો અગ્નિ, જે તારા નર્મીયમા હતા
 તે તને મલ્યો તે ગિવાય મેળવેલ ધનમાથી
 કાંઈ પણ હિરસો પ્રાપ્ત થયો નહિ છતાં તે ધન
 મેળવતા જે પાપ બધાયો હશે, તે તો જરૂર

તાગી માથે જશે, અને તેનાથી નીચ નવિયોભા
 હવ અવરય જમશે, માટે હવે એમ સમજીને
 આત્મ સજા થી ધન મેલવવામા પ્રેમ પારણ કરે
 મરણનો શોચ સમજીએ કરવો ન
 લેખ્યો એ જણાવે છે

માણવને પામ્ય મરણ,
 મોઢે સગા અપાર,

આપણ પે જાગુ મહી,

ઇમ નવિ ગણે ગમાર ॥૧૧॥

અર્થ - 'માણસને પામ્યે મરણ' પોતાના
 સજાથી મનુષ્યનું જ્યારે મરણ થાય છે ત્યારે
 'શોચે સગા અપાર' તેના સગા-સજાથીએ
 અનેક પ્રકારે અત્યંત શોક આક્રમ્બ કરે છે,
 પણ એમ વિચારવા નથી કે 'આપણુ જે

અગું સહી' આપણે પણ જરૂર જોજા માટે
 રવાના હીજો, અર્થાત્-આપણે પણ મરણ
 તો છેજ, 'ઈમનવિનણે ગમાર' જોમ ગમાર
 જોટલે સમજણ વિનાના હવો યથાર્થપણે તે
 જાણતા નથી, તેથી દોઝડ આત્મધ્યાન કરી
 કમ' બાપે છે, તેમ કરણ તેમા કશો ફાયદો
 નથી મમજીએ તો જોમ વિચારણુ લોહીએ કે
 સમયે-સમયે હવણુ મરણુ થઈ રહેલ છે
 જેટલુ આસુખ્ય જોગવતા જોગવતા જોખુ થયુ છે
 તેટલે અશે મરણુ નિપજ્યુ છે અને નિપજ્યા
 કરે ॥ તેથી ને મરણુ માટે જોગે જોડ
 કરવો નકામો છે કારણુ કે-છાયાના બાને
 ફાળ નામે જમી છે અથવા ગોતના નિશાન
 માયે ગગડી રહ્યા છે તેથી જે આત્મહિત
 અવસ્થા કરવાનુ હોય તેવસ્તવ કરી લેણુ
 લોહીએ ૬

મરણ્ય કોઈને હોડતુ નથી, તે
જણાવે છે -

દ્વાદિકને ચત્રિગણ,

રાયરાણા અગ્નોર,

ગજ રથ તુરમે પરિવ્યાં,

તે પહુંતા પરગર ॥૧૦॥

અર્થ - 'દ્વાદિકને ચત્રિગણ' મન ઇન્દ્રિયના
એવા સ્વર્ગના સુખોને ભોગવતા ઇન્દ્ર વિગેરે
દેવતાઓ, છ ખડ પૃથ્વીપર પોતાની ઇન્દ્ર
પ્રભાણે રાજ્યને કરતા એવા ચક્રવર્તિઓને
સમૃદ્ધ અને 'રાય રાણા અવલોક' સમનામ
રાજ્યને ભોગવના રાજાઓ તથા રાણાઓ,
તેને હે ચેતન ! તુ અવલોક-એ, કે જે દ્વાદિક
ચક્રવર્તિ કાય-રાણાઓ 'ગજ રથ તુરમે પરિ
વ્યાં' હાથી, घोडा, રથ અને પાયદળના પરિ
વારે ઘેરાએલા અને ઘણી ખમ્મા ઘણી ખમ્મા

મા ભમતા હવને મનુષ્ય જન્મ પામવો બહુ
 હલભ બતાવેલ ॥ તે નરભવની દુર્લભતામા
 દશ દશાતો કલા છે, તે આ પ્રમાણે—

“ સુદ્રો પાસમેં ધંધે,

જૂણ રયણે મ સુવિળે ચંદે મ ॥

ચમ્પ જુમે પરમાણે,

દસ દિહના મણુ અ સમે ” ॥ ૧ ॥

આનો હુક અર્થ આ પ્રમાણે છે—સુદ્રાનો
 દશાત પથમ બતાવે છે—પ્રસાદત ચક્રવર્તિને
 પુરી ધર્મ પ્રાણેષને પોતાને ત્યાં લોજન
 આપ્યું તે ચક્રવર્તિનું લોજન તેની મીઠાચ
 પ્રાણેષની હાદમા રહી ગઈ પણ ચક્રવર્તિને
 ત્યાં લોજન કરવાનો વારો ફરી ફરી આવે
 તેમ મનુષ્ય જન્મ પણ ફરી ફરી મલવો
 ૧ ૧ છે ૧

ગીંજી પાશાનો દૃષ્ટાત જતાવે છે -

ચાણાક્યના પાશા દેવાગી હતા તેણે તે પાશાનડે પૃથ્વીના મનુષ્યોની સાથે રમી રમી તેઓને છતી લક્ષ્મીના જાડારભર્યા, આવા પાશા ફરી ફરી પામવા દુર્લભ, ઠઠી દેવ યોગે પામે પણ ફેર મનુષ્ય જન્મ પામવો અતિ દુર્લભ છે ૨

ત્રીમુ ધાન્યનું દૃષ્ટાત જતાવે છે -

જેમ વૃદ્ધ સ્ત્રી મેરૂ પર્વત જેવડા ધાન્યના ઢગલામાવી એક પાલી સરસવ જે છે તેને વીડી જુદા ઢાઢવા જેમ દુર્લભ છતાં દેવયોગે બને પણ ગયો મનુષ્ય જન્મ ફેર મલવો અતિ દુર્લભ છે ૩

ચોથો દૃષ્ટાત જૂઝા રમવાનો છે તે જતાવે છે -કોઈ રાજાનો પુત્ર બાપ માંજે જૂઝે રમવા બેઠો તો સલામા હજાર સ્તલ તેમને તેટલીજ

એવો મોટો રાજા રાવણ પણ અભિમાનથી
 નાશ પામ્યો છે મારે અભિમાન છોડવા
 યોગ્ય છે જો ન છોડીશ તો ભવ સમુદ્રને શી
 રીતે તરીશ ? વળી 'લઘુ હલ નિરખે પારકા'
 ધીમ્ન્યોના નજીવા નાના નાના દોષોને જોવાની
 તારી આદત પડેલી છે અને પોતામા રહેલા
 મોટા મોટા અવશુષ્ઠ તરફ તારો ધ્યાન પણ
 નથી, આતો 'મહુ કોઈ ગામ બળતુ દેખે
 પણ પગ બળતા ન દેખે' એ કહેવત મુજબ
 થાય છે પણ 'તું તેહનો જહાર' તું પોતે
 દોષોનો જહાર છે, તે તરફ જો ધ્યાન ન કરીશ
 તો દુર્જનોની કોટીમા ગણાઈશ હજી છે કે—

‘સલ સર્પમાત્રાણિ,

પરન્નિદ્રાણિ પश्यति ।

આત્મનો વિલિપમાત્રાણિ,

पश्यन्नपि न पश्यति’ ॥૧॥

અર્થાત્-ખલ એટલે દુર્જન પુરુષ તે જાણવો
 કે જે નાનામાં નાના સર્પ જેવડા પારકાના
 દોષોને જોઈ શકે છે અને પોતાનામાં રહેલા
 મોટા ગિલ્તના ફલ જેવડા દોષો હોવા છતાં
 પણ જોઈ શકતો નથી માટે પારકા દોષ
 જોવાની ટેવને મૂક, અને પોતાનામાં રહેલ
 દોષોને યોધિ તેનો ત્યાગ કર
 અભિમાન પુરુષાન કર્તા છે એમ
 જાણાવે છે —

અછતાં દૂષણ પારકા,
 ગુણ આપણા પ્રકાશ,
 તળી પરે તો અભિમાન વમે,
 વમયો નરક નિવાસ. ૨

અર્થ — ‘અછતાં દૂષણ પારકા’ બીજાઓમાં
 દોષ પણ જાતના દોષો-એજો ન હોય છતાં

ખોટી રીતે તેઓને હવકા પાડવા માટે અથવા
 ને દોષો તમનામા ન હોય છતાં પણ તેમને
 વગોવવા ખાતર-‘ તેઓએ આમ અયોગ્ય
 કર્યું, એમને આમ શું કરવા યોગ્ય છે ? છતાં
 પણ જુઓ! કરે છે, એમને તે કોણ અટકાવે,
 તેઓ આવા અધમ છે ઇત્યાદિ મિથ્યા વચનો
 નિશ્ચયપણે બીજાઓની સન્મુખ પ્રકાશ કરવા
 અને ‘ શુભ આપણા પ્રકાશ ’ પોતાનામા તે
 તે શુભો ન હોય છતાં બીજાઓની આગળ
 પોતાની ખોટી બડાઇઓ હાકવી, જુઓ! અમે
 આ વખતે આમ કર્યું, અમે એને પાપમાલ
 કરવા ધારતા તો જરૂર તેને પાપમાલ કરતા
 પણ એના જેવા અમારાથી કેમ થવાય ?
 અમારી ખાનદાની અમને આડી આવે છે, અમે
 ને કર્યું છે તેવું બીજાઓને કરતા વાર લાગશે
 નાઈ બોલવું સહેલું છે, પણ અમારી

માફક કરે। ત્યારે ખબર પડે કે આમ થાય છે’
 એ પ્રમાણે અછતા પોતાના પોતેજ વખાણ
 કરવા આ સ્વરૂપ અભિમાનનું છે, પરનિંદા સ્વ
 પ્રશંસા કરવી એનું નામ અભિમાન કહેવાય છે
 ‘એણી પરેતો અભિમાન વસે’ એ પ્રકારે જોટા
 અભિમાન-અફ કારમા જો તું પડી જઇશ અને
 ફેરવ્યાચારીપણે વર્તિશ તો ‘વસવો નરક
 નિવાસ’ અમદ્વા નગરના દુ જો નગરમા વસતા
 તારે વારવાર સહન કરવા પડશે માટે હે છવ !
 તું મિથ્યા અભિમાનને ઝાડ ઠે જેથી આત્મા
 તેવા દુ જોથી ગમે કહ્યું છે કે—

‘ સ્વહ્યાયા પરનિન્દા વ,

મત્સરો મદતા ગુણે :

અસરદ્ધમલાપિત્વ—

માત્માન પાતયત્યથઃ ॥૧॥

સન્તોઽપ્યસન્તોઽપિ પરસ્ય દોષા,
 નોક્તા શ્રુતા વા ગુણમારુદન્તિ ॥
 ત્રૈરાણિ રક્તુ પરિવર્દયન્તિ,
 શ્રોતુશ્ચ તન્વન્તિ પરા કુષુદ્ધિમ્ ॥૨॥
 સતોઽપ્યસતો વાપિ,

સ્વય સ્વાન ગર્જયન્ ગુણાન્ ॥
 વ્રત્તાપિ દાસ્યતા યાતિ,
 કિં પુનઃ પ્રાદુતો જનઃ ॥૩॥
 પરણ પરિવિરુદ્ધાતો,
 નિર્ગુણોઽપિ ગુણી ભવેત્ ।

શક્રોઽપિ લઘુના યાતિ,
 સ્વય પરવાપિતૈર્ ગુણૈ ' ॥૪॥

અર્થાત્-પોતાની પ્રશસા, પરની નિન્દા,
 મોટાઓના શુભોમા અદેખાર્થ અને સબધ
 વિનાનુ અધિક બોલુ એ આત્માને અધી

અતિમા પાકનાર છે ૧ છતાં કે અછતા પણ
 પરના દોષો તે કહેનાર કે સાલજનારને કોઈ
 વ્દતના શુભ કર્તા નથી, પણ ઉલટા કહેના
 ગ્ને તેઓ વૈર વધાગ્નારા થાય છે અને
 સાલજનારને મોટી કુખુદ્ધિને કરનારા થાય છે
 માટે પરદોષોને કહેવા કે સાલણવા પણ ન
 જોઈએ ૨ છતાં અથવા અછતા પણ પોતાના
 શુભોને પોતેજ ને વખાણ કરે તો ભલેને
 બ્રહ્મા નેવા મોટા હોય તો પણ હાંસીને પાત્ર
 થાય છે તો પછી સામાન્ય માણસ પોતાના
 વખાણ કરે તો હાંસી પાત્ર થાય તેમા શું
 કહેવું ? ૩ બીજાઓથી વખણાએલ શુભ
 વિતાનો પણ જીવ શુભી થાય છે, અને પોતે
 પોતાના વખાણ કરે તો ઇદ્ર જેવો પણ હલ
 કટતાને પામે છે માટે અભિમાન છોડીને
 ગભીરતા ધારણ કરવી જોઈએ ૪

ચાવવાના જુદા' આવી દાસિક પ્રવૃત્તિ આચરી
 લોકોને ઇતરી 'ફોકટ જનમ મ હાર' પોતાના
 મહાન્ એવા દુર્વલ મનુષ્ય જન્મને તુ ફોકટ
 હારી ન જા, કિંતુ જેવો માહે તેવો બહાર
 એમ એક રૂપે તારે થઈ જવું જોઈએ કે
 ઇર્ષ્યા દોષને છોડવાનું જણાવે છે -

સુણિય પ્રશસા આપણી,

દિવહે થાય ઉદ્ધાસ,

દાક્ષે પર ગુણ સામજી,

જ તુજ નિત્ય અભ્યાસ ૪

અર્થ - ' સુણિય પ્રશસા આપણી, ' કે
 છવ । ખરી કે જોટી પોતાની પ્રશસા-
 પોતાના વખાણ સાક્ષીને તુ ' દિવહે થાય
 ઉદ્ધાસ ' મનમાં ખૂબ આનંદ પામે છે-હર્ષ
 બને છે, અને 'દાક્ષે પર ગુણ સામજી'

ખોજાએના ગુણની થતી પ્રશંસા તેને સાક્ષ-
 ણીને તુ ખાતી બાંધ છે, અથવા તે તને ગમતી
 નથી એટલે તેને તુ મહુન કરી શકે. નથી
 ‘એ તુજ નિત્ય અભ્યાસ’ એવો તારો ભવ પર-
 પરાનો એટલે સંસારમાં પરિભ્રમણ કરતા
 ધણા ઠાળનો અથવા રોજનો અભ્યાસ થઈ
 ગયો છે એટલે આવી તારી હંમેશની આહત
 પડી ગઈ છે પણ તેમાં લાભ નથી માટે
 તેનો તુ ત્યાગ કર કહ્યું છે કે -

‘પરદોષકથાવિચક્ષણઃ,

સ્વગુણરયાપનનિત્યતત્પર.॥

સ્વયમેવ હિ દૈવદણ્ડિતઃ,

કુલશીલે કથયન્યપણ્ડિતઃ ॥૧॥

દયમાનાઃ સુતોત્રેણ,

નીચાઃ પરયશોઽગ્નિના ॥

અશક્તાસ્તત્પદ ગન્તુ.

તતો નિન્દા પ્રચક્રિરે ' ॥૭॥

અર્થાત્-ખીજાઓના દોષોની કથા કરવામા વિચક્ષણ અને પોતાના ગુણોની પ્રસિદ્ધિ કરવામા હમેશા તત્પર, એવા તે હવે કર્મથી હઠાયેલ-હણાયેલ મૂર્ખ પોતાના કુલ અને શીલ-આચારને જાતેજ ઉપર પ્રમાણે આચરણ કરતો પ્રગટ કરે છે ૧ નીચ લોકો અત્યંત ઉત્કૃષ્ટ ખીજાના યથા-કીર્તિ રૂપ અગ્નિથી જળતા અને તેઓની યોગ્યતાને પામવા અશક્ત એવા યથા યકા તેથી પરની એટલે તેઓની તે નિન્દા કરે છે તે કર્મવડે પોતાના આત્માને તિમા પાડે છે ૨ માટે ઇર્ષ્યા દોષથી માને જણાવ

હું ચોતે કેવો છું ? તે બે વિચારે, તો
તે જરૂર બાણે તે કહે છે —

ए उरपाणो जग प्रगट,

जणणी जाणे नाप,

जीवडा तें छानां कर्मा,

ते मन जाणे पाप. ५

અર્થ - 'એ ઉખાણો જગ પ્રગટ' આ
બતાવેલ કહેવત જગતમા સર્વ જગાએ

સુપ્રસિદ્ધ છે કે - 'મા બાણે બાપ અને મન
બાણે પાપ' એટલે કે ઓકરાનો ખરેખર-

સાચો બાપ કેણુ છે ? તે તો ખરી રીતે તે
ઓકરાની ' જણુણી બાણે બાપ ' માતાજી

બાણી શકે છે, કે આ ઓકરો આનો છે,
અથવા આનો અમુક બાપ છે પણ બીજો

કોઈ યથાર્થ રીતે કેવલી વિના બાણી શકતો

નથી, ઠાણુ કે હવશ્યપણાને લઈને આ
 રત્ન દૃષ્ટાવ આપીને હવે તેનું સિદ્ધાન્ત બ
 ણે તેવીજ રીતે 'હવડા તે છાના કર્યા' હેલ
 તે દુષ્ટત્ય, નહિ કરવા યોગ્ય એવા પ
 કર્મ છાના-શુભ રીતે જ કર્યા છે, તે કે
 બીજા કેવળી સિવાય મનુષ્યાદિક ન બ
 તેવી રીતે આચર્યા હોય છે, તો પણ 'મન
 મન જાણે પાપ' તે પાપ કર્મને પોતા
 મન તો જાણે છે કે મેં અમુક પાપ અમુ
 વખતે અને આ પાપ આ વખતે ન કરવ
 હાયક કરેલ છે મનથી તો તે કરેલા કર્મ
 અજાણ્યા નથી, અને કદી કંઈ એમ જાણત
 છતો અજાણુ બને તો પણ તે કર્મ પોતાનું
 ફલ આપ્યા વિના કે પોતાના રમ અપાક્યા
 વિના કર્યા રહેવાના છે ? કદાચિ રહેવાના
 નથી એતો અવશ્ય તે દુષ્ટકર્મ પોતાનું ફલ

કતાને આપશે એમ જાનિઓનું કથન છે
અથો એમા લેશ માત્ર પણ સદેહ આણુવે
નહિ માટે તેના પાપોયો અટકવું જોઈએ
કહું છે કે—

‘સર્વત્ર શુચયો ધીરાઃ,
સુકર્મવજ્રગર્વિતાઃ ॥

કુકર્મમયત્રિસ્તા ॥

પાપાઃ સર્વત્ર શક્ષિતાઃ ॥૧॥

પાપાસક્તે ચેતસિ,

ધર્મકથાઃ સ્થાનમેવ ન લભન્તે ॥

નીલીરક્તે વાસસિ,

કુહ્કુમરાગો દુરાગ્રેયઃ ॥૨॥

ન પરો કરેઈ દુઃસ્વ,

નેવ સુદ કોઈ કસ્સઈ દેઈ ॥

જ પુણ સુચરિત્ર વૃચરિત્ર,

પરિણમડ પુરાણય કસ્મ ’ ॥૩॥

હેલા છતાં દોષોને અને અન્યમા રહેલા
 છતાં ગુણોને બતાવના ખુલે ખુલું જાહેર
 પાણે પ્રગટ કરી શકતો નથી, તેમજ વાં
 ' પર અવગુણ હસી હસી કહે ' પારકાના
 છતાં ગાછતા અવગુણોને ઝેટલે દોષોને તુ
 હસી હસીને પોતાની બહુ બહાદૂરી અથવા
 તો દુશ્મીવારી બતાવતો હાય તેમ જ તે
 લોકોની આગલ નિંદા રૂપે કેવા મારી પડે
 છે ' એ તુજ કોસો વિનાશ ' આ ' તારૂં
 બાણપણ કેવા પ્રકારનું છે તે સમજાતું નથી
 આવા બાણપણથી ખરી રીતે કહિય તો તે
 પ્રપચ કે પરનિંદાથી વને કાઈ પણ લાભ
 થવાનો નથી, માટે તેનો ત્યાગ કરે કહ્યું છે કે—

‘ રાડ સરિસવ મિત્તાણિ,

પરન્નિહાણિ મરેસણ ॥

અપ્પણો નિલ્લમિત્તાણિ,

પાસતો વિ ન પાસદ ॥ ૧ ॥

परवादे दशवदन ,

परदोषनिरीक्षणे सदृष्टाक्षः ॥

सद्वृत्तचित्तहरणे,

षाडुसहस्रार्जुनो नीचः ॥ २ ॥

न विना परवादेन,

हृष्टो भवति दुर्जनः ॥

काकः सर्गरसान्पीत्वा,

विना मेध्य न तृप्यति ॥ ३ ॥

दूषण मतिरुपैति नौत्तमी,

माध्यमी स्पृशति भापते न च ॥

वि५५ पार्श्वमथ भापतेऽधमो,

रास्टीति सहसाऽधमाधमः ॥ ४ ॥

असख्याः परदोषज्ञा,

गुणज्ञा अपि केचन ॥

સ્વયમેવ સ્વદોષા,

વિશ્રન્તે યદિ પશ્ચવા* ॥ ૫ ॥

સતેહિં અસતેહિં અ,

પરસ્સ કિં જપિણિં દોસેહિં ॥

અચ્છો જસો ન સન્મદ્,

સોષિ અમિત્તો કઓ હોટ ॥ ૬ ॥

અર્થાત્-નિદકો બઠે પારકા છિદ્રો રાધ
અથવા સરસવ જેવડા પણ ગોધાય છે, અને
પોતાના મોટા બિલ્લિના કૂચ જેવડા દોષોને
જેતા છતાં અથવા દેખાતા છતાં પણ નથી
જોઈ શકાતા. ૧ અધમ પુરૂષો પરના દોષો
કથન કરવામાં દશમુખવાળા બને છે, પરદોષો
જોવામાં હજાર આંખોવાળા હોય છે અને

નાશ કરવામાં સહસ્રાશ્વિન બાહુ ધાય

જેમ કાગડા સર્વ રસોને પી ને પણ

વિદ્યા વિના તૃપ્તિ પામતો નથી, તેમ નિદ્રા
 બીજની નિદ્રા કર્યા વિના ખુશી થતો નથી
 ૩ ઉત્તમ પુરુષની બુદ્ધિ દોષને પામતી નથી
 એટલે પરદોષને ભેટી નથી, મધ્યમ બુદ્ધિ-
 વાળો પુરુષ પરદોષોથી સ્પર્શાય ખરો પણ
 પરદોષોને ઉચ્ચારતો નથી અધમ પુરુષ તો
 પરદોષ ભેદને પાછલ અથવા પાસે બોલે
 છે અને અધમાધમ પુરુષ તે કે જે એકદમ
 વગર વિચારે વારવાર બકતો પરનિદ્રા કરતો
 કરે છે ૪ આ જગતમાં પારકા દોષોને
 જાણનારા સખ્યા વિનાના છે, અને કેટલાક
 શુદ્ધ જાણનારા પણ હોય છે, પરંતુ પોતેજ
 પોતાના દોષને જાણનાર ભે હોય તો માથ
 છ એટલે મહુજ જોછા હોય છે ૫ છતા
 અછતા પરદોષ કહેવાથી લાભ શો ? તેથી
 આખરૂં વધતી નથી, પરંતુ તેની નિદ્રા કર-

વાધી તેની માથે શત્રુવટ ધાય છે ૬ મ
 પરનિદા અને આત્મ પ્રગસાનો ત્યાગ નેદ
 બને તેમજો અવશ્ય કરવો જોઈએ ૬
 જીવને મિથ્યા ભ્રમ છોડવાનું
 જાણે છે —

મોહા મૂલ મા ભ્રમે વહયો,
 રે જીવહા અજાણ,
 અણગમને અમર્ય મ ઘર,
 કર્મ સરિસ્યો પ્રાણ ૭

અર્થ — મોહા મૂલ મા ભ્રમે પડ્યા
 છે બદ્ધિ સ્વભાવવાળા । ‘ રે જીવહા અજાણ’
 છે અજાણ જીવ ’ એટલે સમજણ વિનાના
 જીવહા । તું જોતામા સાચાની ભુદ્ધિ ધારણ
 કરવા રૂપ ભ્રમમાં, અથવા આ સંસાર
 સંબંધી જોતી મોહાનતની ભુવવણીમા પડીને
 તારા હિત, અહિતને અને કર્તવ્ય, અક

તવ્યને તુ ભૂવોશ મા જોટલે ચૂકીશ મા
 ઘણી ' અણુગમતે અમર્ષ મ ધર ' પૂર્વ
 કર્મના સ યોગને લઇને મનને ન ગમે તેવા
 પદાર્થોની પ્રાપ્તિ થએ થકે તુ આર્તધ્યાન
 ધારણ કરવા રૂપ જોઈને ધારણ કરીશ
 નહિ-હુ ખી થઈશ નહિ કારણ કે ' કર્મ
 સરિસ્યો પ્રાણ ' પૂર્વે ઉપાર્જન કરેલા શુભ
 કે અશુભ કર્મોને લઈનેજ જીવને સુખ થા તો
 હુ ખની પ્રાપ્તિ થાય છે, એમ જ્ઞાનિઓ વાર-
 વાર સમજાવે છે, માટે આ ખીના ધ્યાનમા
 રાખી પ્રીય વસ્તુઓના થતા વિયોગમા અને
 અપ્રીય વસ્તુઓના થતા સ યોગમા જોતા જ્ઞમ
 થી મુળાઈ મોહના આવેશથી તું જોઈને ધારણ
 કરીશ નહિ દંભુ છે કે-

‘ હસન્તો હેલયા કર્મ,

તત્કુર્વન્તિ પ્રમાદિન : ॥

जमातरशतैरते,

शोरन्तेऽनुभरन्ति यत् ॥ १ ॥

यदत्र प्रीयते कर्म,

तत्परजोपभुज्यते ॥

मूलसित्तेषु वृक्षेषु,

फलशाखासु जायते ॥ २ ॥

यदुपात्तमन्यजन्मनि,

शुभमशुभ वा स्वस्मपरिणत्या ॥

तच्छुभमन्यथा नैव,

कर्तुं देवाद्युरैरपि हि ॥ ३ ॥

सुखस्य दुःखस्य न कोपि दाता,

परो ददातीति बुबुद्धिरेषा ॥

अहं परोमीति वृथाभिमान ,

स्वकर्ममूत्रग्रथितो हि लोकः ॥४॥

कर्मणा नायते बुद्धिः—

નૈ કુધ્યા કર્મ વાન્યતે ॥

સુસુદ્ધિરપિ યદ્ રામો,

દ્વૈમં હરિણમન્વગાત્ ॥ ૫ ॥

અપકારિણુ મા પાપ,

ચિન્તયસ્વ પદ્માચન ॥

સ્વયમેવ પતિપ્યન્તિ,

કૂલજાતા ઇવ દ્રુમાઃ ॥ ૬ ॥

અર્થાત્—પ્રમાદમા પડેલા છવેા હસતા
હસતા સહેજમા તે કર્મ કરે છે કે જે કર્મને
ખીજા સેકડેા જન્મવડે તેઓ શોચ કરતા થકા
લોગવે છે ૧ જે કર્મ વર્તમાનમા કરાય છે,
તેનું ફળ લવિધ્ય ક્ષણમા અથવા પરલવમા
લોગવાય છે જેમ મૂલમા મિચાએલા એવા
વૃક્ષો છતા ફળ છેડે એટલે શાખામા લાગે છે
૨ જેવા પરિણામવડે કરીને પૂર્વ જન્મોમા

અહણુ કરાએલા આત્મ પ્રદેશે। સાથે જ ધાએલા,
 દીરનીરની માફક મળી ગએલા, શુભ અથવા
 અશુભ એવા જે પોતાના કર્મ, તે કર્મને
 ખરખર હેવ દાનવો પણ ફેરફાર કરવ સમય
 નથી કે શુભ યા દુઃખને આપનાર બીને
 દોષ પણ નથી, છતા બીજો દોષ આપે છે
 એવી જે બુદ્ધિ થાય છે તે પણ મિથ્યા બુદ્ધિ
 છે હું કહું છું એવો જે અધ્યવસાય થાય છે
 તે પણ મિથ્યા અભિમાન છે, કારણ કે સર્વ
 એવો પોત પોતાના કર્મ સૂત્ર વડે
 શુધાએતા છે, એટલે કર્મથી જ ધાએલા છે
 તેથીજ શુભ યા દુઃખની પ્રાપ્તિ થાય છે
 જે કર્મ વડે બુદ્ધિ હણાય છે, પણ બુદ્ધિ વડે
 કર્મ હણાતા નથી, જે કારણથી સુબુદ્ધિ એવો
 રામ પણ સોનાના હરિણ પાછળ ગયો પ
 કે એવ। અપકારિઓને વિષે પણ દોષ વખત
 આપને ચિતવીય નહિ, કારણ કે નદીના

કાઠાપર ઉત્પન્ન થએલા ઝાડની માફક પોતાના
કર્મે તેઓનું અધ.પતન થશે ૬

મન ઈચ્છિત વસ્તુની પ્રાપ્તિ ન થાય
તો તેમા આર્તધ્યાન ન કરવું તે
ખતાવે છે —

પરમવે તેં તેમ નવિ કર્યો,
જેમ ગજી ન જાકે કોય,

હવે પિઝતાવે હવે ફિજો,

હિંમતિ વિમાસી જોય ૮

અથ — ‘પરમવે તે તેમ નવિકર્યો’ હે

હવે ! કર્મનુસારે પ્રાપ્ત થએલ (મળેલ) મનને
અણુગમતી વસ્તુમા ખેદ કરવો તે હવે તારે
યોગ્ય નથી, કારણ કે પૂર્વ લવમા સ્ત્રી પુત્ર,
ધનાદિ વસ્તુના રગ ગગ મોહમા ફસાઈને
શુભ ફલને આપનારા પુન્ય કર્મો સ

ઉત્સાહથી ન ઠર્યા-તારાગી ન આચરી શકાણા
 કે જેથી 'જોમ મણ ન શકે ઠોમ' તને ઠોમ
 પણ પરામર કરી શકે નહિ અથવા ઠોમ
 વસ્તુની ન્યૂનતા પણ રહે નહિ તેમ તો બન્ધુ
 નહિ માટે હવે તારે ગઈ ગુજરી વાત જુઝી
 જવી જોઈએ 'હવે પિતૃતાવે હુવે કિયો' '
 હવે તેને માટે પશ્ચાતાપ, આર્તદયાન કરવો
 તેથી લાભ રહે ? અથવા તે કંઈ નહિ.

હાથ ડે—

“અકય યો પરિચેનર,

સકય નાસિજ વસ્મ કિર કમ્મ ॥

સકયમણુમુજમાણો,

કીસ જળો દમ્મળો હોઈ ” ॥ ૧ ॥

અર્થાત્—‘ નહિ કરેલા કર્મો ઠોણુ લોગવે
 (ઠો) નહિ અને ખરખર કરેલા કર્મો

વિના લોગવ્યા કેના નાશ થયા છે ? તે
 પણ કેમના નહિ તો ખછી પાતે કરેલા
 ઠમેનિ પાતે લોગવનો છવ શા માટે
 ખેડ કરે છે ? અર્થાત્ ન કરવો જોઈએ 'હિયે
 વિભાક્ષી જોય' એ તુ ચિત્તમા વિવેક પૂર્વક
 જૂળ વિચારી જો અને હવે સાવધાની રાખીને
 તેવી રીતે પ્રવૃત્તિ કર કે જોઈ લવિધ્યમા
 ખેડ કરવાનો વખત ન આવે કહેલ છે કે —

“ રે ચિત્ત ! સ્વેદમુપયાસિ નિમગ્ન ચિત્ર ।

રમ્યેષુ રસ્તૃષુ મનોહરતા મતેષુ ॥

પુણ્ય કુરપ્ત્વ યદિ તેષુ તવાસ્તિ વાગ્ઠા ।

પુણ્ય વિના નહિ ભવન્તિ સમીહિતાર્યાઃ ૧

અર્થાત્—હે ચિત્ત ! તુ ખેડ જ્યા માટે
 પામે છે ? એમા આશ્ચર્ય શુ છે ? મનોહર

પણાને પામેલ રમણીક વસ્તુઓ છતે ॥
 તેનેવિરે તારી ઇચ્છા હોય તો પુણ્યને કા
 પુન્ય વિના મનોવાદિન પદાર્થોની પ્રાપ્તિ
 મતી નથી કહ્યુ છે કે—

‘ મતે શોરો ન કર્તવ્યો,
 ભવિષ્ય નૈવ ચિન્તયેત્ ॥

વતમાનેન યોગેન,

સ્તન્તે હિ વિચક્ષણા ॥ ૧ ॥

અમુત્ર ભવિતા યત્ને,

તથ ચિન્તય શુભાશુભમ્ ॥

इह ते कर्मणामेव,

विपाकश्चिन्तयिष्यति ॥ २ ॥

ન સ મન્ત્રો ન સા ઘુદ્ધિ,—

न च दोष्णा पराक्रम ॥

अपुण्योपस्थित येन,
व्यसन प्रतिहन्यते ॥ ३ ॥

कर्मायत्त फल पुसा,
बुद्धिः कर्मानुसारिणी ॥

तथापि सुधिया भाव्य,
सुविचार्यैव कुर्वता ॥ ४ ॥

शल्यवद्विविपादीना,
सुकरैः प्रतिक्रिया ॥

सहसा कृतकार्योत्था-
नुतापस्य तु नौपधम् ॥ ५ ॥

सगुणमदगुण वा कुर्वता कार्यमादौ,
परिणतिरवधाय यत्नतः पण्डितेन ॥
अतिरभसकृताना कर्मणामाविपत्ते-

भवति हृदयदाही शल्यतुल्यो विपाकः ॥ ६ ॥
अर्थात्-ये यन्नी गच्छन्ते तेनो शेड्-...

રિણ ગિણ ગણીપરે ચાલતા,

મુજ મન ઇ ન સુજાય ૯

અર્થ- નીચો ઉચો થોડવે' હે જીવ!
 રાગ, દ્વેષ અને મોહનીય કર્મના પરાધીન
 તારો કરી થોડા જ નિમિત્તને લઈને થોગે-
 વારમા જ-સહેજમા 'તુલા જેમ તુ થાય'
 તુ તાજવા-કાટાનો પરે ઉચો નીચો થાય
 છે જેમ કાટાના એક છામડામા કાઈક થોડું
 નાખવાથી તે ઝટ નીચું થઈ જાય છે
 અને જો તેમાથી કાઈક થોડું લઈ લેવામા
 આવે તો ઝટ ઉચું થાય છે, તેમ તુ
 પણ સામાન્ય કાઈક નિમિત્તને લઈને રીપાય
 છે અથવા રાગી થઈ જાય છે, જિણુ ખિણુ
 જોણી પરે ચાલતા' આ પ્રકારે સહે સહે
 ચતા-વર્તતા તારો પણ લીલા તો 'સજી
 મામે' અને સજી તોવો' તેની જેમ જાફલ ૫

કરે છે એ તારી ડેઝાણા વિનાની ચાલ ચલ-
ગત 'મુજ મન એ ન મુકાય' મારા મનને
ખિલકુલ આસી લાગતી નથી, એટલે મહારા
અત કરણને મુદત ગમતી નથી દેહુ છે કે -

‘અહો મુમદૂશી વૃત્તિ,-

સ્તુલાકોટેઃ સ્વલસ્ય ચ ॥

સ્તોકેનોન્નતિમાયાતિ,

સ્તોકેનાયાત્યધોગતિમ્ ॥૧॥

ક્ષણે રુષ્ટા ક્ષણે તુષ્ટા,

રુષ્ટા તુષ્ટા ક્ષણે ક્ષણે ॥

અધ્યવસ્થિતચિત્તાના,

પ્રસાદોઽપિ મયકરઃ’ ॥૨॥

અર્થાત્-અહો આશ્ચર્યની બી ના છે
ખલ એટલે દુઝન, એ

પતણક મણા બાળે બરાબર મરણી ઉં ડેમકે
 ઘોડાથી ઉઠ્યા ચાલ છે અને ઘોડાથી નીચા
 બની જાય છે ૧ હજુમા રેતી, હજુમાતોણી
 અને હજુ હજુમા ચાલી તોણો એસ અબ્બ
 બગિચા એને ઠેકાણા વિનાના ગિતવાગા
 જોની મહેરબાની પણ બધાંકર છે ૨ તેથી
 પોતાના કમ્યાણુ માટે હે હુવ! અતરમા
 સમજ તારે તારી પોતાની વૃત્તિઓ અથવા
 આચરણો સુધારી સ્થિર થયુ બેઠુંબે ૬
 અપૂર્વ ઉત્તમતાને મેળવી હોડીસ
 નહિ તે બતાવે છે —

જેમ તેમ જો ઘર પરિતરી,

ચાઓ દૂર વિદેશ,

રે કાન્ના તુ પ્રાણિયા,

પાછી ડાણી મ દેશ ૧૦

અર્થ.-‘જેમ તેમ જો ધર પરિહરી’
 મહામહેનતે, શુભ કર્મના ઉદયે અને
 શુદ્ધિનો નિર્મલતા વળે થકે મિથ્યાત્વ, અવિ
 રતિ રૂપ પાપ ધરમો, જો તે ત્યાગ કર્યો, અને
 ‘આત્મો દૂર વિદેશ’ સમ્યક્ત્વ, સયમ રૂપ
 દૂર માર્ગમા આત્મો, એટલે તે પાપન કરવામા
 જો પ્રત્યેક છુ તો ‘રે કાચા ! હું પ્રાણિયા’
 હે કાચા ! પરિષકવ અનુભવ જ્ઞાનવિનાના !
 છવડા ! હે ચેતન ! હવે છુ તે ઉત્તમ સયમ
 માર્ગ પ્રતે નિર્જલ મનચાળો ન બનતા, પવિત્ર
 સયમ માર્ગમા પરિસહાઈકે કટોને જોખને, ના
 હિ મલ ન થતા, ‘પાછી હરી મ દેશકે’ પાછો
 મિથ્યાત્વ, અવિરતિ રૂપ તમેજી થગ પરાક
 છુ તારી હાલ ન કરીશ, એટલે અસંખ્ય રૂપ
 પાપ માર્ગને સેવાની શુદ્ધિ ન કરીશ. મહુ છે

'वर मयाऽदु उवञ्जिन हुताग्नि,
 न चापि मम मिरमचित प्रतम् ॥
 वर हि मृत्यु मुनिगुदकर्मणा,
 न चापि धीः स्रग्भित्तस्य जीवितम् १
 मिथ्या वक्तुं न हि जानामि,
 तार किञ्चिन्नव कथयामि ॥
 एतिप्रितयं समिती. पञ्च,
 यावज्जीव सद्य मा सुख ॥ २ ॥
 न च राममय न च वीरमय,
 इह लोकासुख परलोकाहितम् ॥
 वरकीर्तिर नरदेवनन,
 भ्रमणमिदं रमणीयतरम् ॥ ३ ॥
 कर्माहिकीर्त्तनी मन्त्र,
 सवेगरसमूहिता ॥
 निर्वाणभूभृदाम्यानी,

‘તપસ્યા પારમેશ્વરી’

॥ ૪ ॥

તથારિત્ર ન કિં સેવે,

યત્સેવાવશગઃ પુમાન્ ॥

હીનવશોઽપિ તસેવ્યઃ,

ધુરાધુરનરોત્તમૈઃ ॥ ૫ ॥

અપવિનઃ પવિનઃ સ્યાદ્,

દાસો વિશ્વેશતા ભજેત્ ॥

મૂર્ખો લપ્સે જ્ઞાનાનિ,

મહત્તુ દીક્ષામસાદતઃ’ ॥ ૬ ॥

અર્થાત્-બાળવસ્થમાન અગ્નિમા પ્રવેશ

કરવે તે સાડ પશુ ધણા વખતથી પાળેલ

મતને ભાગલુ તે સાડ નહિ પવિન કર્મ

કરતા મૃત્યુ આવે તે સાડ પશુ સદાચારથી

બાંધ ધર્મ હવલુ તે સાડ નહિ ॥૧॥ હે ચેતન !

શુદ્ધ બોલતા મને આવડતું નથી, સારમાં

અતર્કાન વિના અથ યજ્ઞેલા સસારી ।
 જાણતા નથી, આ તે કેવા પ્રધારનુ મોહ
 ઈર્મરૂપ નટનું નાટક છે ? સર્વ નવી
 મારકે હવને ફેર પાછું લામમાન યાય
 જે વસ્તુઓને વાછે છે તે વસ્તુઓ અ
 વાર પૂર્વે પ્રાપ્ત કરેલ છે, નવીન નથી, ર
 ઓના વધન વિચારવામા આવે તો સમ
 ડ શરીરની આરોગ્યતા અનિત્ય છે, યૌવ
 અનિત્ય છે, સપદાઓ અનિત્ય છે અને
 યુગ્મ્ય પણ અનિત્ય છે આ પ્રકારની ક
 ભતાઓ વડે હજુએલ હવને વિષય લોલ
 પ્રીતિ કેમ થતી હશે ? ખરી રીતે સમ
 ન થવી જોઈએ ૫

મધુ બિદુ જેવા સુખમા ફસાવવું
 જોઈએ, તે જણાવે છે —

જા તેં જિત્તધર્મ આદર્યો,

તો જે સુસ્ત મધુચિન્દુ ।
 તેહનું શું સમારવું,
 ફેણે આહવા ત્રિદુ । ૧૩

અર્થ — 'એ તં જિનધર્મ આદર્યો' - અત્યંત
 હર્ષિલ અને મહાન્ પુણ્યના યોગે જેની પ્રાપ્તિ
 હોય છે એવા જિનેશ્વર પ્રકૃષિત ચરમ પવિત્ર
 ધર્મને પ્રાપ્તિને પ્રેમ પૂર્વક આત્મોદ્ધાર કરવા
 માટે તે તૈત્તધર્મને એ તં આદર્યો છે - એવી
 કાર્યો છે, 'તો જે સુખ મધુ ચિન્દુ' તો પછી
 જેમા ફેણનો પાર નથી, ફેણથી આશુ લાધુ
 માં જ માત્ર રમણીક અને અગ્નિવામિ અતિ
 ઠંડક ક્રિપાક ફેણના જેવા નાશમુક્ત, વિવેક
 થી જાદુ કરનારા એવા મધુચિન્દુના દર્શાવની
 ઉપમા સરખા સાર્નાઓએ ક્રિપય મુખે કહ્યા
 છે 'તેહનું શું સમારવું' તેને સમારવા પ્રયુ

અતો વિમુચ્ય ચત્રત્વૈ,

ગુણાનેર સમાશ્રય ॥ ૪ ॥

ગુણૈસ્તુદ્ગતા યાર્તિ,

ન તુ જાર્તિપમાવતઃ ॥

હીરોદપિસમુત્પન્ન ,

ફાલ્ગુટઃ વિમુક્તમ. ॥ ૫ ॥

અર્થાત્—અતરમાં એટલે હૃદયમાં ધારણ કરેલા ગુણ વઠે કરીને જ બીજાઓના હૃદયમાં સ્થાન કરી અમાય છે એ જર્થને દુલ્ભની મા જાઓ સંપૂર્ણ રીતે અમર્થન કરી રહેલ છે એટલે બતાવી રહેલી ॥

હે સાધ ! તું સંપૂર્ણ લક્ષ્મીવાન હોય તો પણ ગુણોનો અનાદર ન કરીશ કારણકે જગતી સંપૂર્ણ બરેલો ઘટો પણ ડોર, તૃપ્તિથી ફવામા પડે છે ૨ ॥ સારા સારા ગુણોમા જ આ-

હર કરે। કુટાટોષ જોટલે કેવળ દેખાવ કર-
વાથી શું, પ્રયોજન સરવાળું છે ? દૂઝણી
ગાયો ઘટણીઓ બાધવાથી કાઈ વેચાતી નથી ઠ
સરળ સીધી ને સોય તે સીધી આપે છે,
અને વાઠી જોવી કાતર તે કાપી નાખે છે
એ કારણથી વક્રપણું છોડીને સરલાદિ ગુણોને
જ ધારણ કરવા ભોમ્મએ ૪ છવ પણ ગુણોથી
શ્રેષ્ઠતાને પામે છે, જાતિના પ્રભાવથી નહિ,
કૌરસમુદ્રથી ઉત્પન્ન થયેલું હોવાને લીધે
કાલકુટ વિંપ શું ઉત્તમ બની જાય છે ખરે ?
કદાપિ નહિ ॥

અચરે રામ, અચરે રામ કરવાથી કે
જોટી ધાધલ કરવાથી કાર્યની મિદ્ધિ
થતી નથી તે જણાવે છે—

પ્રાણા કેહવો પ્રાણી તુ,

નિશિ નિચત સુપસી;

૫ 'મહાસાત્સ' સારિંગો,

સાત્સ કાઈ કરેસિ ૪૧૬૧

અર્થ — 'પ્રાણી કેહવો પ્રાણી તું,' કે
પ્રાણી-ચેતન ! તું પ્રાણી- દબ્યભાવ પ્રાણને
ધારણ કરનાર છતાં કેવો સમજણ વિનાનો
મમાર પ્રાણી છે, કારણકે તારા મસ્તક પર
કાળ કપાટા ભારી રહેલ છે, તે સર્વ તારી
બાહ્ય વિષેરી નાખતા વાર નહિ કરે; અને
વળી વિપયકથાયકૃપ શત્રુઓ તારા પર
ગાળ રદ્યા છે એ સર્વ બીનાને તું જાણે છે,
અને એ કરવા હાથક નથી, એમ બોલે પણ
છે, છતાં પણ 'ચાલ છે, કરીશું,' એ પ્રમાણે
ચિતવનો પ્રમાદમા પડ્યો થકો આત્મેદાર
સખધી કેાઈ જાતનો વિચાર કરતો નથી
'નિશિ નિચિત મુએસી' રાત્રે નિશ્ચિત

પણે પૂર્વાપર કોઈ જાતની ચિંતા રાખ્યા વિના સુઈ રહે છે 'એ મહા સાહસ સરિખો' આર્તુ જાય કર સાહસ વિચાર્યા વિનાનું 'મહા સાહસ' નામના પક્ષીના જેવું 'સાહસ કાઈ કરેસિ' સાહસ કાર્ય તુ કેમ કરી રહ્યો છે ? તેનો આજસ-પ્રમાદ છોડી સાવધાન થઈ વિચાર કર જેમ મહા સાહસ નામનો પક્ષી મુખ થકી 'મહા સાહસ, મહા સાહસ' એ પ્રમાણે બોલે છે, અને પોતે જ મોટા સાહસનું કાર્ય કરે છે, તેમ તારે કરવું બ્યાજબી નથી કારણ કે તે તો વિચર્ય પક્ષી હોવાથી વિવેક વિનાનું છે, અને તું તો હે છવ ! મનુષ્ય હોવાથી વિવેકવાળો ગણાય છે, તેથી તારે તેમ કરવું બ્યાજબી નથી સિદ્ધ કે વાઘ શીકાર કરી ખાઈ સુઈ ગયેલ હોય છે, ત્યારે તેનું મુખ તિદ્રામા પડેલું થઈ જાય છે, અને તેની

હાદિમા જરાર્થ રહેલ માસ હોય છે, તે
 માસ ખાવા માટે 'મહા સાહસ' પક્ષી
 તેના મુખમા પેસે ,છે, અને હાદિમાથી
 માસ કાઢી, બહાર આવી બાંક મર બેસી ખાવ
 છે, અને બોલે છે કે 'મહા સાહસ, મહા
 સાહસ' એ તેનું ઉચ્ચારણ છે, તેથી તે તેનું
 નામ 'મહા સાહસ' મહેલ છે કહાચિત કાઢે
 માથી એ પક્ષી માસ કાઢતું હોય તે સમયે
 સિફ કે નામે, ચોતાતું મુખ બંધ કર્યું
 તો તે પક્ષીના શા હાલ થાય ?
 'મહા સાહસ' બોલવા માત્રથી શો
 લાભ થાય, તેનું આ ગમાર પક્ષીને બીલકુલ
 જાન નથી તે પક્ષી એ પ્રમાણે વારવાર કરે
 છે, અને તે જ પ્રમાણે ફરીફરી બોલે પણ
 એ તોફાની રીતે તુ પણ છે પ્રાણી-જીવડા !
 મહા સાહસની માફક સાહસ કાર્ય કરતા

અને યોલેતા વિચાર કર, તેના જેવો ન થા
અને આ ઉત્તમ મનુષ્ય જિંદગીને નકામી
ગમાવી ન દે ઠણુ છે કે—

‘નિદ્રા સુત્પનર્યાનાં,

નિદ્રા શ્રેયો વિઘાતિની ॥

નિદ્રા પ્રમાદજનની,

નિદ્રા સસોરવર્દિની ॥ ૧ ॥

સહસા વિદધીત ન ક્રિયા—

મવિવેકઃ પરમાપદા પદમ્ ॥

દૃણુતે હિ વિમૃશવકારિણ,

શુણ્ણુઘ્નાઃ સ્વયમેવ સપદઃ ॥ ૨ ॥

માતમૂત્રપુરીપામ્યા,

મન્યાહ્ ક્ષુત્પિપાસયા ॥

સદા કામેન વાચ્યન્તે,

પ્રાણિનો નિશિ નિદ્રયા ॥ ૩ ॥

અર્થાત્—નિદ્રા અનર્થોનું મૂળ છે કદ્યાણુ અને લક્ષ્મીનો ઘાત કરનારી નિદ્રા છે પ્રમાદને ઉત્પન્ન કરનારી નિદ્રા છે અને સસારને વધાવનારી નિદ્રા છે ૧ સહસા-એકદશ વિચાર્યા વિના કોઈ પણ કાર્યને કરવું નહિ, કારણ કે તે અવિવેક ગણાય છે, અને અવિવેક તે મોટી આપદા-સંકટનું સ્થાન છે ખરેખર વિચારપૂર્વક કાર્ય કરનારને શુભમા આસક્ત થયેલી સર્વ પ્રકારની સપત્તિઓ પોતાની મેળે આવી વરે છે-પ્રાપ્ત થાય છે. ૨ પ્રાણીઓ સવારમા પેશાબ અને જાડા વડે પીડાય છે, મધ્યાહ્નકાળે ભૂખ અને તરસ વડે પીડાય છે, કામ વડે તો હ મેશ પીડાય છે અને રાત્રે નિદ્રા વડે પીડાય છે

અ તરંગ શત્રુઓથી સાવધાન રહે
' જાણાવે છે —

પ્રાણી મોટા તાહરે,
 વઢરી વિષય કપાય;
 અહોનિશિ રહેજે જાગતો,
 જિંડ કરી ન શકે ઘાય ૧૭

‘પ્રાણી મોટા તાહરે’-હે મુગ્ધ પ્રાણી-
 છવા અનાદિ સયોગ સંબધને લઈ સાથે
 રહેલા અને સંસારમા જિંચ નીચ ગતિઓની
 અહર પરિભ્રમણ કરાવી તને હુ ખી કરનારા
 એવા મોટા ‘વઢરી વિષય કપાય’ વેરીઓ
 વિષય અને કપાય તે તારા ઉપર ભમી રહ્યા
 છે વિષય એટલે શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને
 સ્પર્શ એ પાંચ, પાંચે ઇન્દ્રિયોના વિષયો કહે
 વાય છે પ્રાણીઓ જેમા કસાય અને જેને
 માટે પોતાનું જ્ઞાન ખૂલી જઈ હુ ખી યાય,
 તેને વિષય કહેવું છે એનેક ઇન્દ્રિયના વિષય-

स पण्डितो यः करणैरखण्डितः ।

स तापसो यो निजपापतापकः ॥

दीक्षितो यः सकल समीक्षते ।

स धार्मिको यः परमर्म न स्पृशेत् ॥ ३ ॥

आपदा कथित पन्था,

इन्द्रियाणामसम्प ॥

तज्जय सपदा मार्गो,

येनेष्ट तेन गम्यताम् ॥ ४ ॥

यस्य हस्तौ च पादौ च,

जिह्वा च सुनियन्त्रिता ॥

इन्द्रियाणि सुशृण्वानि,

रष्टो राजा परोति किम् ?' ॥ ५ ॥

अर्थात्—एक एक इन्द्रियना विषयभा

ફસાવાથી હરણુ, પતંગ બ્રમર, મચ્છ અને
હાથી વગેરે નાશ પામે છે, તો પાત્રે ઇન્દ્રિ-
યોના વિષયોને એવન કરનાર એક એવો
પ્રમાદી કેમ ન હણાય ? અથવા તો અવગ્રહ
હણાય ન ?

આત્માને ખરાબ માર્ગે લઈ જવાને
જે ઇન્દ્રિયોનો સમૂહ તોફાની ઘોડા જેવો
છે, કરવા યોગ્ય અને ન કરવા યોગ્ય
કાર્યના વિવેકરૂપ જીવનને નાશ કરવામા
જે ઇન્દ્રિયોનો સમૂહ કાળા સર્પ જેવો છે, અને
પુણ્યરૂપ જાડના જથ્થાને નાશ કરવામા ધાર-
વાળા કુદાડાના જેવો ઇન્દ્રિયોનો સમૂહ છે,
તે મતની મર્યાદાને લોપનાર ઇન્દ્રિયસમૂહને
છતીને તુ સુખી થા ૨

જે ઇન્દ્રિયોના વિષયોથી ખડિત જોડેલે તાબે
હાર ન થયો તે પડિત, જે પોતાના પાપને તપાવ

હોય તો તે જાણુને ઊડી હઇ, તે તરફ ઝમાઝ
 ન કરતા તરતજ આ જાણ કયાથી આવ્યું છે,
 તે ધ્યાનમાં લેતાંની સાથે 'ગરપતિ કેડે સેય'
 જાણ મારનારની કેડે પડે છે અને જો તે ઝપા
 ટામાં આવે છે તો તને ત્યાં જ પકડી ખતમ
 કરી નાખે છે આવો કેસરી સિંહનો સ્વભાવ
 છે તેથી જ તે પરાક્રમીઓમાં અગ્રેસર ગણાય
 છે અને તેથીજ પરાક્રમી પુરુષોને શૂરવીરતામાં
 કેસરી સિંહની ઉપમા આપવામાં આવે છે તેમ
 તું પણ હે છવ ! કુતરાના સ્વભાવને ઊડી
 સિંહના સ્વભાવને ધારણ કર કે જોઈ ઉપયોગ
 પૂર્વક આચરેયો ઉચ્ચ સદ્ગુણ યાવ ૧૬

હજાત બતાવી હવે મિદ્ધાન્ત બ
 તાવે છે —

તેમ દુઃખ કારણ કર્મ થાશે,
 તેની કોહે છાગ,

મોહની નિદ્રા છાંહી જીવ,

જાગી જાગે તિમ જાગ ॥૨૦॥

અર્થ — ‘તેમ હુ ખ કારણ કર્મ ગણી’
તેથી જ રીતે હુ ખ આવે છતાં તેમા આર્ત
ધ્યાન ન કરતા આ હુ ખ સાથી થયું ? તેના
વિચાર કરવો જોઇએ હુ ખ થવાનું ખરેખર
કારણ કર્મ-રાગ દ્વેષની પરિણતિ છે એમ
જાણીએ જણાવે છે કહ્યું છે કે—

‘વૈદ્યા વદન્તિ કફપિત્તમરુદ્ધવિકાર ।

નૈમિત્તિકા ગ્રહકૃત પ્રવદન્તિ દોષમ્ ॥

ભૂતોપસર્ગમિતિ મત્રવિદો વદન્તિ ।

કર્મવ શુદ્ધમતયો યતયો ગૃણન્તિ’ ॥ ૧ ॥

અર્થાત્—વૈદ્યલોકો હુ ખ થવાનું કારણ
વાત પિત્ત કફના ત્રિકાર જણાવે છે, જ્યોતિષી

લોકો દુ ખનુ કારણ શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થયેલ
રોષને માને છે, મત્રચાદિઓ દુ ખનુ કારણ
ભૂતચાદિકના ઉપદ્રવને કહે છે, અને પવિત્રમતિ
વાળા જ્ઞાની મુનિઓ દુ ખનુ કારણ કર્મજ
કહે ॥ કારણ કે—

‘કર્મણો हि प्रधानम्,
किं कुर्वन्ति शुभप्रदा ।

वशिष्ठदत्तत्रयोऽपि,
राम प्रयजितो वने ’ ॥ ૧ ॥

અર્થાત્—કર્મનું જ પ્રધાનપણું છે, શુભ
થોડો પણ કર્મની આગળ શું કરી શકે ? સમર્થ
વશિષ્ઠ સ્વપિએ રાજ્યાભિરેકને માટે આપેલ
લગ્નમા જ રામચંદ્રજીને વનવાસ મળ્યો, અને
‘૧૦ થવાનો હતો તે જ્યેમને જ્યેમજ રહ્યું

માટે કર્મને જ કારણ ગણી-હુ જોતપતિનું મૂળ
 સમજી પછી તે કર્મ કેવી રીતે નાશ થાય તેનો
 ઉપાય સદ્ગુરુ મહારાજની પાસેથી વિનયપૂર્વક
 જાણીને તું તે કર્મ તોડવા 'તેહની કેઠે લાગ'
 તેની પાછળ લાગ, જોટલે ખરા વૈરાગ્યથી તેને
 નાશ કરવા માટે ઉજમાલ થા 'મોહની નિદ્રા
 છાડી જીવ' જોટલે પાપ પ્રમાદને અથવા
 અજ્ઞાનતા રૂપ મોહનિદ્રાને છોડી સાવધાન થઈ
 હે જોખા જીવ ! 'જાગી શકે તિમ જાગ'
 જેમ બને તેમ જલ્દીથી તપસ્યમાહિકમા
 ઉજમાલતાને ધારણ કર અને મોહ મમતા
 લાવને મુકી સમતા ગુણની અદર રમણતા
 કરવામા જાગતો થા, કે જેથી મુજાવાપણું ન
 રહે અને ભવબ્રગણતા ટલે ૨૦

‘તાવચ્ચિઅ સપત્રજણો,

નેહ દરિસેડ જાવ નિઃકર્જ્જ ।

નિયત્કર્મજ્ઞે સર્વિન્ને,

ચિરલા નેહ પવદૃતિ ॥ ૧ ॥

કૃતમિદમિદં કરિષ્યે,

કેવલમિતિ સરલમેવ ચિન્તયસિ ।

પ્રુટિદલિતસકળવાચ્છ,

વિલસિનપિ ચિન્તય વિધાતુ ॥૨॥

ઓતુ* પય* પશ્યતિ નૈવ દણ્ડ,

ફીટોડપિ શાલીન્ન ચ લોઘુલ્લખટ્મ્ ॥

કાક દલ નો વત સિંહતુર્ણં,

જન્તુસ્તથા શ્વ નયમ પ્રવણ્ડમ્' ॥૩॥

અર્થાત્-અથા સુધી પોતાનું કાર્ય-મતલબ હોય છે, ત્યાં સુધી ખરેખર સકલ જન સ્નેહને ખતાવે છે, પોતાના કાર્યની મિદ્ધિ થયે સ્નેહને ધારણ કરનારા વિરલા હોય છે ૧ આ

મેં કયું અને આ હું કરીશ, એ પ્રકારે કેવળ
 સરલજ વિચારને તું ચિતવે છે; પણ તોડી
 ફાડી નાખેલ છે સમન્ત વાચનાઓ જેણે
 એવી કર્મશબ્દની વિચિત્ર ઘટનાઓને તું
 ચિતવે. એટલે કર્મની લીલાઓને અતકર-
 લુમા વિચાર ૨ ખીલાડો જેમ દૂધને જુએ
 છે પણ લાકડીને જોતો નથી, પોપટ જેમ
 ડાગરને જુએ છે પણ ગોફુલ્લુથી છૂટેલા માટીના
 ઢેકાને જોતો નથી, ડાગડો જેમ માત્રને જુએ
 છે પણ જોડની વાત છે કે તે સિહના મુખને
 જોતો નથી; તેવી જ રીતે જીવ પોદ્ગલિક
 મુખની વાછા કરે છે પણ સામે ખડા રહેલ
 પ્રથક ધમને જોતો નથી, એ આશ્ચર્યનો ખીના
 છે કે મોહરાજ જીવને અનેક પ્રકારે મૂંઝવી
 જમાવી નાખે છે, અને તે મોહનીય કર્મને
 લઈ જીવ ન કરવાના અનેક કાર્ય કરે છે,

અને તેમા જ મુખજુદિ માને છે પણ તે તેની
મૂલ છે

હવે ચેતનને મમતા રમમા ઝીલ
વાનુ જણાવે છે —

પમ જાળીરે જીવડા,

પરમારથ સમાલ,

શ્રુત વલેં શમરસ છીલ તુ,

કાઢ પડે જજાલ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ — ‘એમ બધો રે હવડા’ — આ

સ સ્વારમા હવને પોતાના કરેલ કર્મ વિના

કોઈ પણ મુખી યા દુખી કરવા સમર્થ નથી,

આ નિયમ ચોક્કસ છે એ પ્રમાણે જાણીને

હે હવ-ચેતન ! તું તારુ કલ્યાણ ચેમા છે,

પોતાને હિતકારી શું છે, લવિધ્ય મુખકારી કેમ

?, મારે છોડવા યોગ્ય શું છે, અને આઠ

રવા યોગ્ય શું છે? એ પ્રમાણે પરમાર્થને

તું યાદ કર અથવા પરમાર્થ ઝોટલે મોક્ષ,
 તેની કેમ પ્રાપ્તિ થાય તેના ઉપાયને શોધ,
 તેની ઝખના કર વળી 'શ્રુતબલ્લે શમરસ
 બીલ તું' શ્રુતના બળે ઝોટલે શ્રુતજ્ઞાનના પસાયે
 વિષયકથાયને છોડી સમરસ ઝોટલે શાતરસમાં
 સમતારૂપ અમૃતરસમાં હે ચેતન ! તું
 બીલ તેની અદર દાખલ થઈ પરમાનંદને
 પામ કે નેથી ખરા સુખની પ્રાપ્તિ થાય તે
 સિવાયની 'કાઈ પડે જ જળ' નકામી જ સાર
 સબધી જ જળમાં તું શા માટે પડે છે ?
 તેમાં સાર નથી, તે તો હુ બલુ જ કારણ છે
 અથવા આ ફૂલોનો આવો પણ અર્થ થાય છે
 'એમ બાણીરે લવડા' ઉપર બતાવેલ ફૂલોનો
 અને સિંહનો દૃષ્ટાંત તેને બોધ બાણી-ખરા-
 બર સમજ, તેમાં સિંહની માફક પરમારથ
 સલાલ 'પરમાર્થમાં સત્ય વસ્તુ સ્વરૂપમાં

હે શ્રીવાંતુ તારા હપયોગ રાખ, એટલે અત
 હંદિધી ને કુતરાની માફક સૂલ દિવાલો
 ન થા મતલબ કે-ગાહા હદિનો ત્યાગ કર
 સિદ્ધ જેમ પરાક્રમની મૂર્તિ છે, તેમ તુ પણ
 પરમાર્થે આત્મચુલ્લે કરી શાલ રસમય મૂર્તિ
 છે, માટે 'સુત જલે લમરસ ગીલતુ' આગમ
 જલ પરાક્રમે કરી મમતારૂપ રસમા ગીલ એટલે
 શાલ રસનો અનુસંગી થા, કુતરાની માફક
 'કાઈ પટે જ જલલ' બાદ પોદ્ગલિક જ જલ
 જમા પડીય મા તેનાથી વિરામ પામ કારણ
 કે-અનાદિ કાળથી તેમા રચ્યો પચ્યો રસો
 છતા પણ સુખની ઘડી માત્ર ન થઈ, દુઃખ
 દૂર ન થઈ શક્યુ માટે તે જ જલ ત્યાગ કરવા
 યોગ્ય ॥ ૪૬ ॥ કે—

૧ + લોચન જ્ઞાન, દ્વિતીયો દિ દિવાકરઃ ॥
 ૨ + ચિત્તં, ચિન્તા સ્વર્ણ વિભૂષણમ્ ॥ ૧૫

ज्ञानाद् विदन्ति खलु कृत्यमकृत्यजात ।

ज्ञानाश्चरित्रममल च समाचरन्ति ॥

ज्ञानाश्च भव्यभविन शिष्यमाप्नुयन्ति ।

ज्ञाने हि मूलमतुल सकलधिया तत् ॥२॥

जयणाय धम्म जणणी,

जयणा धम्मस्स पालणी होइ ॥

तय बुद्धी करी जयणा,

एगत सुहायहा जयणा ॥३॥

जयणाइ षट्ठमाणो,

जीवो सम्मत्त माण चरणाण ॥

सद्धा योहण सेवण,

भावेणाराहओ होइ ॥ ४ ॥

दु खं दु स्वाधिकान् पश्येत्,

सुखे पश्येत्मुखाधिकान् ॥

आत्मानं शोकदर्पाभ्या,

शत्रुभ्यामिष नार्पयेत् ॥ ५ ॥

भार्य संपदि नानन्द, पूर्वगुण्यभिदे हि सा ॥

नैयापदिविपादम सा हि प्राक् पार्षपिन्त्र्ये ॥६॥

હું એવાં તું વારિ-કપયોગ તણ, જોટલે અંત
 હૃદિથી જો કુતરાની માફક સૂલ હાલિવાલો
 ન યા મતલગ કે-જાણ હૃદિનો ત્યાગ કર
 સિદ્ધ જેમ પરાક્રમની મૂર્તિ છે, તેમ તુ પણ
 પરમાર્થે આશ્રમગુણે કરી શાંત રસમય મૂર્તિ
 છે, માટે 'સુત જલે ચમરસ ઝીલતુ' આગમ
 જલ પરાક્રમે કરી સમગ્રરૂપ રસમા ઝીલ જોટલે
 શાંત રસનો અનુસમી થા, કુતરાની માફક
 'કાઈ પડે જન્મલ' બાધ પોફગલિલ જન્મ
 જમા પહીચ મા તેનાથી વિરામ ધામ કારણ
 કે-અનાદિ કાળથી તેમા રચ્યો પચ્યો રહ્યો
 છતાં પણ મુખની ઘડી માત્ર ન થઈ, દુખ
 દૂર ન થઈ ચક્રધુ માટે તે જન્મલ ત્યાગ કરવા
 યોગ્ય છે કહ્યું છે કે—

૧ તૃતીય લોચન જ્ઞાન, દ્વિતીયો દિ દિવાકરઃ॥
 અર્ચૌર્યદરણ વિત્તં, વિના સ્વર્ણ વિભૂષણમ્॥૧૫

ज्ञानाद् विदन्ति यन्तु कृन्त्यमपृत्यज्ञान ।

ज्ञानाच्चरित्रममल च समाचरन्ति ॥

ज्ञानाच्च भव्यभविन शिष्यमाप्नुयन्ति ।

ज्ञाने हि मूलमनुल सकलश्रिया तत् ॥२॥

जयणाय धम्म जयणी,

जयणा धम्मस्म पालणी होइ ॥

तथ युद्धी करी जयणा,

पगत सुहायदा जयणा ॥३॥

जयणाइ घट्टमाणो,

जीयो सम्मत्त नाण चरणार्ण ॥

मद्धा योद्धण सेयण,

भावेणागाहओ होइ ॥४॥

दु गि दु स्वाधिकान् पश्येत्,

सुखे पश्येत्सुखाधिकान ॥

आत्माने शोकहर्षाभ्या,

शत्रुभ्यामिष नार्पयेत् ॥५॥

षार्ये नपदि नानन्द , पूर्वगुण्यभिटे हि सा ॥

नवापदिविषादश्च सा हि प्राक् पार्षणिन्दये ॥६॥

અર્થાત-જ્ઞાન છે તે ત્રીણુ લોચન છે,
 બીજો સૂર્ય છે, કેાઇથી ચોરાય નહિ એવું દ્રવ્ય
 છે અને જ્ઞાન છે તે સુવર્ણ વિના વિભૂષણ છે-
 યોગાવનાર છે ૧

ખરેખર કરવા યોગ્ય શું છે, અને નહિ
 કરવા યોગ્ય શું છે? તે જ્ઞાનથી જીવો ભળી
 શકે છે, જ્ઞાનથી પવિત્ર ચારિત્રને સમ્યક્
 પ્રકારે જીવો આચરે છે અને જ્ઞાનથી ભગ્ય
 જીવો મોક્ષને પ્રાપ્ત કરે છે તેથી ખરેખર
 જ્ઞાન છે તે સકલ સપદાઓનું જેની ઉપમા
 ન આપી શકાય એવું મૂલ છે ૨

માટે મુનઃશુદ્ધિ મેલવવું જોઈએ જ્યેષ્ઠા
 એટલે જતના તે ધર્મને ઉત્પન્ન કરનારી હો
 વાથી ધર્મની માતા છે, જ્યેષ્ઠા ધર્મને પાલન
 કરનારી છે, તપને વૃદ્ધિ કરનારી જ્યેષ્ઠા
 અને એકાદે મુખને આપનારી ચતુર્થા છે ૩

જયણીની અદર વર્તતો છવ સમ્યક્
દર્શન, જ્ઞાન અને ચારિત્ર એ ત્રણેનો શ્રદ્ધા,
બોધ અને સેવન ભાવના વડે કરી આરાધક
થાય છે માટે યતના પૂર્વક સમભાવમા
આત્માને રમાડવું જોઈએ ૪

હુ ખમા અધિક હુ ખીચા તરફ દ્રષ્ટિ
કરવી એટલે અત્યંત હુ ખીચાઓ તરફ જોવું
જોઈએ, કે જેથી આર્તધ્યાન ન થાય, સુખમા
અધીક સુખી આત્માઓ તરફ જોતા શીખવું,
પણ સુખવેલા સુખવેલા યવું જોઈએ નહીં
અનુના મરખા શોક અને હર્ષની સાથે આત્મા
ને મમર્ષણ ન કરવા એટલે જોડવા ન જોઈએ,
કારણ કે એ આર્તધ્યાનથી ઉત્પન્ન થએલી
જાલ કહેવાય છે એ જાલથી આત્માને
બચાવવો જોઈએ ૫

તપદાના સમયમા પુરી ન થવું જોઈએ

કારણ કે-અપત્તિ છે તે ખરેખર પૂર્વપુણ્યના નાશ માટે છે આપત્તિના મમયમા-વિવાદ એટલે એક પણ ન કરવો જોઈએ કારણ કે-આપત્તિ છે તે પૂર્વ પાપના નાશને માટે છે આથી એમ જણાવે છે કે-હવે ચોકની જાન-લમા દેસાવણુ ન જોઈએ :

આત્મશુદ્ધિમા રમણતા કરવાનું જણાવે છે -
 ચેતનશુ ચિરવાસ કર, માયા પરિહર દૂર,
 મહિયલ મહિમા મહમદે, રાગે ફીરતિ પૂર ૨૨

અર્થ - 'ચેતન શુ ચિરવાસ કર' - હે જોના
 ભવ ! સ સારિક શુષોમા થતી મનની ચપ
 લતા તેનો ત્યાગ કરીને આત્માના શુદ્ધિમા
 રમણતા કરવામા 'ચિર વાસ કર' સ્થિરતા
 ધારણ કર કારણ કે મ સારિક શુષો 'ક્ષણ
 ભગુર છે, પરિણામે હું જ આપનારા છે, પરંતુ
 આત્મિક શુષો તેવા નથી, તે તો પરિણામે

શુભ આપનારા છે માટે તેમા જ પ્રેમપૂર્વક
તુ સ્થિર થા, અને ‘ માયા પરિહર હર ’ અ
નેક પ્રકારે બીજાઓને હગલુ તેનુ નામ માયા-
પ્રપચ્છ હહેવાય છે અને તે માયા અનેક અન
થ’ને કરતાગી છે તેને દર કરવી જોઈએ તેથી
જ હલુ છે કે—

‘કુશઞ્જનનવેદ્યા, સત્યસૂર્યાસ્તસદ્યા ।
કુગતિ યુવતિ માલા, મોહમાતગશાલામ ॥
શમકમલહિમાની દુર્યશો રાજધારી ।
જ્યમન શત સદાયા, વૃરતો મુઞ્ચ માયામ’ ॥૧॥

અર્થોત્-કલ્યાણરૂપ પુત્રને પેદા કરવામા
વાઝણી, તથા સત્ય રૂપ સૂર્યને અન્ત કર-
વામા સદ્યા જેવી વધી કુગતિરૂપ યુવતિ અને
વગવા માટે વરમાલા જેવી તેમજ મોહરૂપ હા
થીને રમવા માટે હુગ્તિ શાળા જેવી અને શાંતિ
રૂપ કમલને નાશ કરવામા હિમના સમુદાય

જેવી વળી દુષ્ટાની રાજધાની અને સેકડા કદ
 આપવામા મહાય કુનાગી એવી માયાને ફર
 થી મૂક ને મુખી થણ હોય તો, તેનો ત્યાગ
 કર એવે ચરણતાને ધારણ કર અથવા
 માયા એટલે મનારિક વિષયોમા પ્રેમ તે
 પણ લવને પરમાર્થથી વિમુખ કરનાર છે અને
 પરિણામે દુ ખરાથી છે માટે પોદ્ગલિક પદાર્થો
 પરની પ્રીતિને 'પરિહર દૂર' દૂરથી છોડી દે
 તે પદાર્થોને મનમા નિતવવા પણ વ્યાજબી
 નથી અને તે પ્રમાણે જોવતંવામા આવે તો
 'મહિયલ મહિમા મહુમહે' પૃથ્વી તલમા-
 દુનીયામા મત્ય ધર્મનો અને તારે મહિમા-
 પ્રભાવ મહુમહે-જગમમે એટલે પ્રમદે-ફેલા
 થ વળી જાનીઓની વ્યાજા પ્રમાતે આવતા
 'વાધે કીરતિ પૂર' યશકીર્તિનો પ્રવાહ હશે
 દિશામા વૃદ્ધિ પામે ગુણી પુરુષના ગુણો

અર્થત્ર વિસ્તરે અથવા (પાઠાતરે) ' વાધે
કીરતિ ભૂર ' અત્યંત યશઃકીર્તિ આ દુનીઆમાં
અર્થત્ર વિસ્તાર પામે અને છેવટ મોક્ષ પર્યન્તના
સુખો પણ આત્મા મેલવે. ૨૨

આ શ્રી આત્મશિક્ષા સ્વાધ્યાય જનાવવાનું
કારણ અને તેનું ફલ જતાવે છે—

અમ આત્મ શિક્ષા મળી, કીધા દૂધા દહ,
પાસવદ જે નર મળે, તસ મન ધર્મ સનેહ ૨૩

અર્થ — ' એમ આત્મશિક્ષા મળી '—એમ
ઉપર જતાવ્યા પ્રમાણે આત્મ શિક્ષા માટે
એટલે જીવના હિત કારણે અથવા મનને
શિખામણ આપવા તાર, પાઠાતરે 'એ આત્મ
શિક્ષા તણા' એ આત્મ મળધિ શિક્ષાના
કારણે ' કીધા દૂધા એહ ' આ દૂધા રચ્યા
છે—જાના યા છે, કતા પોતાનું નામ દુકમ!

જણાવે છે- પામચ દ ક્રોડે સુગમવરાચાર્ય
 શ્રીપાર્થવ દ્રસૂરીશ્વરભક્તારાજ સ્વપરસિતાર્ય
 આ આત્મશિક્ષા ગ્રંથી છે અથવા વખાણે છે કહે
 છે કે-કહેલા આ દ્રસૂઓનો પરમાર્થ શ્રમભ
 'જે નજીકે જે કાર્ય જલ્યાત્મા સરવ સ્વ
 ભાવી મનુષ્ય જણશે ગણશે, વિચારશે તે ઉત્તમ
 ફલ પામશે 'તમ મન ધર્મ' સુનેહ' તેમના
 મનમા ધર્મ રમ રુદ્ધિ પામશે જોડવે શુદ્ધ ધર્મ
 નેવવામા તવાલીન મનવાળા થશે તેમજ અનુ
 ક્રમે મોક્ષ ફળના ભાગીદાર બનશે અને અણક
 કંયાણુ મગલ માળાને વરસે રૂઝ ધૃતિ

આ આત્મશિક્ષાદ્રુહા પ્રકરણરત્નસ્વાધ્યાય-
 નો અર્થ પરમપૂજ્યપરમોકારી પ્રાત ગમરણીય
 શાતરસપયોનિધિ ચકલાગમવિશારદ આચા
 ર્યવર્ય શ્રીબ્રાહ્મચર્યશ્રીશ્વરભક્તારાજના
 શિષ્ય મુનિ સાગરચક્રે પોતાની સ્વરૂપ જુદિના

અનુગ્રાહે આચાર્ય દેવની કૃતિના આશયને અનુ
 લક્ષીને બનતા પ્રયત્ને અપરના હિતખાતર વિ
 મ ૧૯૯૧ ના ફાલ્ગુણ શુદ્ધ ૧૦ ગુરુવાર
 રાજનગર મંથે લખ્યો છે તે વાચનાના તથા
 અંધયન કરનારના કલ્યાણ ભણી યાઓ ૧ ૧ ૧
 ઓ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

ઈતિ શ્રીઆરમગિજ્ઞાદ્વૈદ્યાપ્રકરણનું અવાધાવ
 માર્થ

અપૂર્ણ

પરમપૂજ્ય શ્રીપાર્શ્વદસતીથરવિરચિત-
ગુરુતત્ત્વ વિચાર સ્વાધ્યાય

(ગુરુ છત્રીશી મહાગ્રાંથ)

મહારણરત્ન સ્વાધ્યાયની શરૂઆતમાં ગ્રાંથાચાર્ય શ્રી
વિદ્યા દેવે કહેવા સારું ઉદ્દેશોને બતાવેલું
મંગલ કહે ॥

(ચોપાઈ છંદ) મૂલ

રિપમ પ્રમુખ જિનવર ચારીસ,

બિદરમાન તીર્થર રીશ ॥

રિચરે દુબી ફાઢી કેવલી

મહાઢી વદુ મનરમી ॥ ૧ ॥

સાધુ ગિરોમણી વિ સદસ રોડ,

તે નિતુ પ્રણમુ ર રર જોડ ॥

રમ ભૂમિના પન્નરમાદ,

જઘ યપ્તે રોળ્યા જગનાદ ॥ ૨ ॥

અર્થ - શ્રી કૃષ્ણદેવ વગેરે ચોરીસ જિને
 શ્વેદને અને વિચરતા શ્રી સીમધર ચામી
 વગેરે વીંમ વિહરમાન તીર્થ કરોને તેમજ વિચ
 રતા જે કરોડ કેવલી ભગવતાને સુવારના
 પહોંના ઊઠી મનના ઉત્સાહથી હુ પહન કરે
 છુ ૧ વળી વિચરતા જે હુજા કરોડ હાથુ
 શિરોમણીએને જે હાવ જોડી નિત્ય હુમેય
 હુ પ્રણામ કરે છુ પહોં કર્મજુમી હોત્રોમા
 એટલે પાચ ભરત, પાચ જૈરવત અને પાચ
 મહાવિદેહમા 'અધન્ય પદે' એટલે જોછામા
 જોછા ઉપજતા યા પ્રમાણે વિહરમાન-વિચ
 રતા હોય ॥ એમ શ્રી જગન્નાથ પરમાત્માએ
 આગમ-ચિદ્વાતોમા બતાવેલા છે ૨

તમુ પય રમલ મમરનિમ ઝીળ,

દુઃસમકાઠ અતિશય દીળ ॥

શ્રીશિદ્ધાતોને તો દૂરે હાકી મૂક્યા અને
 દરરોજ સૂર્ય જિગ્યાણાદ પ્રકરણમ-યોની વ્યા
 ખ્યા કરવા લાગ્યા તેમજ દ્રવ્યથી જોટલે વ્ય
 વહાથી દેવ ગુરૂ અને ધર્મનો ઉપદેશ કરવા
 લાગ્યા તેઓના ઉપદેશને લોખા લોકો ત્રરદ
 સ્વભાવપણાના જામે કરી ગ્રહણ કરવા લા મા ૯

एक ठामे चोराशी हूवा,

माहोमाहे सहु जुजूया ।

निज निज चैत्य सय मन रस्यो,

इह निम लामे शासन रस्यो ॥७॥

पडियो लोक गाडरि मवाद,

राशिबद्ध निम ताण्यो जाय ।

१११११ને જે દીગે વટુ,

નામ ફેરિ તે મડચો સહુ ॥૮॥

અર્થ -જોકેજ સ્થાનમા ચોરાસી આચાર્યો

થયા અને તેમનાથી ચોરાસી ગચ્છ પ્રગટ થયા તેઓ સહુ માહોમાહે બુદ્ધાબુદ્ધા અભિપ્રાય ધર નારા હતા તેમજ પોતપોતાનો અત્ય-જિના લય અને પોતપોતાનો સઘ-સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક અને શ્રાવિકા રૂપ તેમના મનમા વસ્યો હતો ત્યાં શ્રીજિનશાસનની કસોટી-શોધ કરવામા આવે તો પણ કેવી રીતે તત્ત્વ પ્રાપ્ત થાય ? અર્થાત્ જ્યાં માહોમાહે સ્પર્ધા હોય ત્યાં શ્રીજિનશાસનની રસિકતા ન હોઈ શકે ૭

લોકો-મનુષ્યો ગાડરિયા પ્રવાહમા પડ્યા ગાડરિયા એટલે ઘેટાઘેટી વગેરે, જેમ એક ગાડર જે બાબુ ચાલે, તેની પાછળ બે બે કરતા બધા ચાલે, તેમ વિદ્યાર્થીવિના જે ચાલે તેને ગાડરિયો પ્રવાહ એટલે ગમન કહેવાય છે વળી જેમ બજાર વગેરે રાશી થી બધાયેલા, તેમને જે બાબુ જેથે તે બાબુ જેચાય તેમ યથાર્થ

સમજવું વિનાના સામાન્ય મનુષ્યોને પણ
ખેડનારા જે તરફ જોને તે તરફ ખેડવાય
અર્થાત્ પલંકરી લોકો દેખાદેખી કરનારા હોય
છે વળી પરદયાનમા-બીજા મતોમાં જે જે
કંઈ દેખવામાં આયું તે તે સર્વનું નામ ફરતી
પોતાનું કરીને આશ્ચર્ય ૮

જેક વહે મતિમા જગત્,

ઘર પૂજતા ન હવે મલી ।

મલિત નેમિ શ્રી રીર ત્રિણજ,

ત્રિણ દીઠે દુવે પરમાણંદ ॥૯॥

તદની મતિમા ઘર નાણિયે,

રૂમ વહેતા ત્રિમિ શુભ જાણિયે ।

વહે સ્ત્રી પૂજે નહીં,

દોવડ પૂજી આગમે વઢી ॥૧૦॥

અર્થ - ડોઈબ્લેક આચાર્ય એમ કહે છે કે

શ્રીજિનવર દેવની પ્રતિમા એકતી ઘરમા પધ
ગવીને પૂજ્યા પૂજકને સુખ આપનારી થતી
નથી, માટે પૂજવી નહી વળી શ્રી મન્દિલ-
નાથ, શ્રી નેમિનાથ જેને શ્રી મહાવીરજિને
ક જેમને જેવાથી અથવા જમવા દર્શન કર
વાથી લવને પરમાનંદ થાય છે તે

છતાં પણ કોઈ કહે છે કે એ ત્રણે તીર્થ
કરની પ્રતિમા ઘરમા ન આણવી ન લાવવી
એ પ્રમાણે કહેનારને ગુરૂ તરીકે દેવી રીતે
માનવા સફલવા ? તેમજ વળી કોઈ કહે છે
કે-શ્રીજિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની પૂજા સી ન
હરે, પણ દ્રૌપદીજીએ શ્રીજિનવર પ્રતિમા પૂજી
એમ આગમ-સૂત્રમા કહેલ છે તેનું શુ ? ૧૦

एक जैन जोड़ावा गणे,

लाभ हानि जिन पूज्ये भणे ।

કરે મતિષ્ઠા શ્રાવણે હાથ

કર જાત્રજગ્ની જડ માથા ॥૧૧॥

મુલ્ય જિન મતિમા પૂજા કરી,

નેદ મુલ્યે રચી શાસ્ત્રે નહીં ।

મહારી માત અને શાપ્રણી,

૪ રાત જેણે સારી ગણી ॥૧૨॥

અર્થ - કોઈ એક જૈન નામધારી જિન
પ્રતિમાની માથે ' જડાવા ગણે ' એટલે લેણ
દેણી માને અમુક પ્રતિમાની માથે અમુક
ની લેણાદેણી નથી અને અમુક પ્રતિમાની
માથે અમુકની લેણાદેણી સારી છે આવી

૧ વીતરાગની પ્રતિ

૨ કોઈ એમ કહે

૩ પ્રતિમા

૪ ભગવાનની

હે એવી બુદ્ધિ વીતરાગ પ્રતિમામા કરે, તે
પણ ઠીક નથી તેમજ પોતાના હાથે પ્રતિષ્ઠા
કરે અર્થાત્ વાસજેપ નાખી દ્રવ્ય પૂજા કરે
અને સાથે જઈ જલમના કરે ૧૧

મુખેથી જિનપ્રતિમાની પૂજા કરવી એમ
કહે વળી તેજ મુખે અમુક જિનપ્રતિમાની
પૂજા ન કરવાં એમ કહે અથવા પ્રતિષ્ઠામા જે
અનુષ્ઠાનમા વાસજેપથી દ્રવ્ય પૂજા કરતી અને
કાંઈ પૂજે તો દ્રવ્ય પૂજા અમારાથી ન થાય
એમ કહેનાર ‘મહારી મા અને તે વાઝણી’ આ
કહેવતને તેણે માચી ગણી એમ જણાય છે ૧૨
ચોલે નિજ નિજ ગુરુ અવગત,

ઝહ કાપનો જિહા છે ગત ।

एक रुहे चरसान्यो मेह,

रोग रहित कीगो निज देह ॥ १३ ॥

મેય ઉપર આપ્યા શ્રીપાસ,
તા તેહની તેજે પૂરી આસ ।

પ્રહવા મોઝ અનાદત વહે,
મુગ્ધ ભાવ રા' નર રહે ॥૧૪॥

અર્થ - પોતપોતાના શુદ્ધિની અવદાત
એટલે બીડાવ નીચો-સ્તુતિઓ બોલે જેમા હ
એ કાચબોનો ધાત રહેવો છે, એવી બાકાઈઓ
કરે કોઈ એમ કહે છે કે - અમુક મેઘ વરમાળ્યો
અને પોતાનું શરીર રોગરહિત બનાવ્યું ૧૩

વગી શ્રીપાર્શ્વનાથ ભગવાનને આ પૃથ્વી
ઉપર લાગ્યા તેથી તે લાવાને તેની આગ
ઓ-વાળાઓ પૂર્ણ કરી એ રકારના બોલ અના
હત એટલે અહતા ન બને તેવા, અથવા નહીં
થયેવા, અથવા અ ખચકાતા અર્થાત્ અરખ
વિત પણે કહે તેનો પરમાર્થ મુગ્ધ-લોખા
લોખા કાલ પણ ન જાણે ૧૪

આરાધિ એકે ચામુડ,
 તિણે જે કીયો પાપ મનહ
 તેહ યાત તો મેં ન વઢાય,
 ખોઝાના તેહજ ગુરુ થાય ॥૧૫॥
 નડીમાદિ પેસી સાધિયો,
 વલિ વાકુઠ સુર આરાધિઆ ।
 જીવ તણી હિંસા નવ ગણે,
 તેહને પણ ગુરુગુરુ મુખ મળે ॥૧૬॥

અર્થ — અમુકે ચામુડાદેરી આરાધિ અને
 આરાધવામા તેણે જે મોટો પાપ કર્યો તે ખીના
 તો માનથી ન કહી શકાય એવા ગુરુઓ મોળા
 જોના અથવા લાલચુઓનાજ બની શકે ખીજા
 જોના નહીં ૧૫

અમુકે નદીમા પેમી દેવને સાધ્યો, અને
 બલિબાકુલા આપી તેને વશ કર્યો એમા થતી

હવેની હિ નાને પણ ગળી નહિ, એવા હિ મ
 કને પણ જોખા લોકો પોતાના મુખથી એમ
 કહેતા કરે કે એ અમારા ગુરુ, એ અમારા
 ગુરુ પણ પરમાર્થ ન મળે ૧૮

શ્રી તિરુમોહની પદ્યના મુદ્રમા કન્દ ઉ કે-
 દ્વાદશિ ચ પામદા

મતમ્મગ્ગ ગુદગ સંપડતાય ।

મંદલ મુદા જાગા,

દંભ ઉચ્ચાદનપરા ચ દદ્દ ॥૧॥

તદિ મુનિસ્રમાણા

છાગો સચ્છંદ્રદય કન્યદિ (વજ્રેદિ)

અશ્વમગ્ગિય (અથગણાય) સદ્ભાષો

જાઆ અભિભાય પલ્લિભોય ॥૨॥

સાદુજો વિય

સપમ્મ્ય નિરાશ્વર્યનિદયાનીય ।

સમણ ગુણ મુક્ક જાગી,

યદ્ મંસારચ્છતારા ॥ ૩ ॥

હિતિ દીતિ, ગુરુકુલ ઘાસો,

મદાયમયીય સમળ ધર્મમિ ।

પયત સંપત્તં ચદુર્મુદે અપ સમળે ચ' ॥૫૧॥

અર્થાત્-પાપમા આરામા હુ પમ કાળમા
પાપ પ્રિયો થશે મત્રાક્ષર, કૌતુક વિગેરેના
સમયોગ કરનારા અને મડલ, મુઝા, યોગ-
ચૂર્ણ આદિને ધારણ કરનારા તથા હથેને સાદી
રીત ઉપચારન કરવામા તત્પર એવા થશે ૧

વળી સ્વચ્છ હે એટલે પોતાની ઇછાએ
ળનાવેલા છે કાંચ જેમણે અથવા કરેલા છે
કાર્ય જેમણે એવા, તેઓ વડે લૂટાતો અને
પાતાના સફલાવતી રહીત થયેલ એવો લોક
તે બળ્યા બળ્યાના જેવો થશે ૨

તેમજ સાધુઓ પણ એવા થશે કે સ્વપક્ષ-
ની અપેક્ષા નહીં રાખનારા, હાસિવ્યથી નહીત,
સાધુઓના સુણોથી મુકાએલા તથા ચંસારી

કનિષ્ઠ ગ્રન્થ પુગળે કરી,

નર માન રવે પૂસરી ॥૨૦॥

અર્થ - સાધર્મી બાધ્યજ્ઞાના જોજન માટે
સુધવી ૧૧ મનમા ધર્મી પીડા, વિચારણા પેદા
થઈ, ત્યારે અમુક ધર્મી-નાયે મતના જોઈ ધડ
ધી બેચી છાપી આપ્યું બેઠલે તેલે તેને માચા
ચુક તરીકે જાણ્યો સ્વીકાર્યો ૧૬

એમ કુશુર પૂતોળી લોક દર્શાયો છે, અને
મિથ્યામતરૂપ ગાદીમા એકાએક બનાવવી મન્દ
રૂપ પુરાણોએ કરી નિભિમાનરૂપ પુનરીને,
પોતાના ખસે જનન કરે છે-કપાટે છે ૨૦

રાગ દોષ તેણે કયા પ્રમાણ,

પણ જે ભાગે જ રિધિરાદ ।

પરમ અગે પ્રગટત કલ્પો,

તેય ધાર તેણે નર સ્વો ॥૨૧॥

વિણ શાલોને કાઢ મરત,
તે અળગાર વિરાધક હુત ।

વિધિવાદે આલોચન નહીં,

પદ મર્મ તે ન લગે સહી ॥૨૨॥

અર્થ -રાગ અને દ્રેષના અંગે તેણે એટલે
મત્ર-તત્ર જડી-ખૂરી, વિદ્યા, ચૂર્ણ, અમતકા
શિડ વસ્તુઓ વગેરેનો પ્રયોગ કરનાર તેણે એ
પ્રમાદ કયો છે છતાં પણ એ પ્રમાદને વિધિ
વાદે કરવા યોગ્ય જે કહે છે તે શ્રી ભગવતી
સૂત્રમા પ્રગટ-ખુલ્લુ કહેલ ભાવ રહ્યને ન
પામ્યો, ન સમજ્યો એમ બાલુવું ૨૧

કારણ કે ન કરવા યોગ્ય મત્ર-તત્રાદિના
પ્રયોગ કદી પ્રમાદથી થઈ ગયા હોય અને
તેને આલોચ્યા વિના કાળ કરે તો તે અણુ
ગાર માધુ વિગધક થાય છે એમ શ્રીભગવ
તીજીમા બતાવેલ છે અહીં સમજવાનું એ

હે કે વિધિવાદમાં એટલે કરવા યોગ્ય દાવામાં
આદાયણું ન હોય, ન કરવા યોગ્ય કરાયું
પાય તો આવોયણું આવે આ મર્મ-ગુહ્ય
નિરુદ્ધી વિધિવાદ કહેનારે જાણું નથી, તેના
મમજવામાં આવેલ નથી ૨૨

પદ્મપાદિ વહિયે વેગળા,

ચહુ વિગ્ધ દીસે જેટળા ।

પણ દેવાદ્યો વાનરી માથ,

ચોડે ચહુ જાણો મતિ પાત્ર ॥૨૩॥

દગમો અન્નેરો ગદગદ,

ચિરને વાદ્ય મારગ ન્દે ।

ફળ અવસર ગુરુપણ દોહિલા,

સાધુ ક્રિમ ગમ સોહિનિ ॥૨૪॥

અર્થ - ઇત્યાદિ ઉપર બતાવ્યા તે બોલો

કેટલા કહિયે, વધુ ભાગે બહુ બોલો વિરુદ્ધ

દેખાય છે આ તો વાનગી માન દેખાડેલ છે
 માટે હે મતિમાનો ! હે બુદ્ધિયાળીઓ ! થોડે
 લખ્યે ઘણું કરી બાણી લેશે. ૨૩

અત્યારે અહીં અસંજતિઓની પૂજાપ
 હથમે અચ્છેરે ઘડઘડાટ ચાલી રહ્યો છે તેમા
 વિરક્તો કોઈકે લગ્યાત્મા શાસનમાર્ગને પામી
 શકે આ કાળમા ગુરૂ મળવા પણ દુર્લભ છે તો
 માધુ-મુનિશજનો સમાગમ તો કયાથી જ સુ
 લભ હોય ? મતલબ કે ઘણો જ દુર્લભ છે ૨૪

જગન્નાથ તીરથ જગમગે,

વરસ સહસ એકવીસજી લગે ।

તે જે પ્રવચનને આવાર,

ગુરુ સુસાધુ તેને અનુસાર ॥૨૫॥

સુગો ખાલે તે ગુરુ જાણ,

જે પાલે તે સાધુ વસ્વાળ ।

પાત્રે પણ સાગુ નરિ કરે,

મયકિત રિગુ પારિપ્રિયિમ જ્ઞે ૧૨૬૧

અર્થ - એકવિંશત્ સ્વરૂપે વર્ષ સુધી વૃત્ત

તના નાથનો તીર્થ આપ મમા કાળમા જન
મગતો રહેવાનો છે, અને તીર્થ છે તે પ્રવચન
એટલ સિદ્ધાંત દાદયામીના આધારે છે તે
સિદ્ધાંતને અનુમારે ગુરુ અને સુચાપુના લક્ષણ
આ પ્રમાણે બતાવેલા છે ૨૫

દુહ નિર્દોષ વાગ્મી બોલે તથા ઉત્તમ
માર્ગનો ઉપદેશ આપે તે ગુરુ જાણવા, અને
તેની સાથે ઉત્તમ આચારનેજ પાળે આશરે
તેને સાધુ તરીકે વખાણેલા છે જે ઉત્તમ
આચારને પાળે પણ સાચુ બોલે નહી અને
સત્ય ઉપદેશ આપે નહી નેતાશા સમક્ષિ
હોય નહી, અને સમક્ષિ વિના ચારિત્ર કેન
પામી શકાય ? ન પામી શકાય ૨૬

સુત્રે રહિવે દસળ સહી,

ચારિત્રની તિઠા મજના કહી ।

કેળ કારણ મગચન બોલિયો,

શિવપુર જાતા પૂઠી રલો ॥૨૭॥

દશપૂરલ લમે સૂત્ર કહાય,

મિત્ર વિપે તમુ મજના થાય ।

કસ્યા વચન ગુરુમુલ સામલી,

પ્રકરણ મૂત્ર એક મતિ ટચી ॥૨૮॥

અર્થ - શ્રી આગમવાણીનો સાથે ઉપદેશ કરનાર વક્તામા દર્શન એટલે સમ્યક્ત્વ ગુણ નિયમા હોય છે, અને ચારિત્રગુણની લજના કહી છે, એટલે ચારિત્રગુણ હોય અથવા ન મળુ હોય, તે કારણ માટે પ્રવચન એટલે શ્રી જૈનસિદ્ધાંતને જાળખવો જોઈએ, અને 'શિવ પુરજતા' એટલે મોક્ષમાર્ગમતે જર્તી તેને

પાછા જાખવો લેઈએ પણ તેની આરામોને
 દરદરથી ન જોડે, કારણકે વિન આશાએ
 મમ, તપ અને અવન કહેલા છે ૨૭

ઓછામા ઓછુ દયપૂર્વકરનુ રહેલ સુત
 કહેવાય છે, તેમનાથી ઓછા જ્ઞાનવાળાએ
 રચેલને સૂત તરીકે મનાય ખરૂ પણ જો તે
 આગમથી વિરુદ્ધ ન હોય તો જ, નહીં તર
 સૂત તરીકે ન મનાય કહુ છે કે—

સુત ગજદર રચિત

તદ્ વતેયપુસ્તકચિત્તં ચ ।

સુવચ્ચલિના રચિત,

અભિગ્નદમ્ પુલ્લિના રચિત ॥૧॥

અર્થાત્-મણુપરોએ રચેલ તથા પ્રત્યેક
 દોએ રચેલ, યુતકેવલીઓએ રચેલ અને
 પૂર્ણ-દયપૂર્વીઓએ રચેલા હોય તેજ સુત
 કહેવાય છે ૧

આવા વચન શ્રીગુરુરાજના મુખથી સા
ભળી પ્રકરણ અને સૂત્ર એક સરખા છે એવી
માન્યતા દૂર થઈ ૨૮

વલી જે મૂત્ર સધાતે મળે,

તે પ્રકરણ આગમ સમ તુલે ।

મલતો અળમલતો જે હુસ્યે,

શ્રુત સામલી વહુશ્રુત જાણસ્યે ॥૨૯॥

રાગીમતિ કલ્પી વોલિયે,

વીતરાગ વચને તોલિયે ।

एह असमजस जे कोइ कहे,

हाहो हुवे ते किम सहहे ॥३०॥

અર્થ - વળી જે પ્રકરણ સૂત્ર સધાતે મળતુ

હોય એટલે શ્રી આગમથી વિરુદ્ધ જતું ન

હોય તે પ્રકરણ શ્રી આગમના નરખુલમાન્ય

તામા બાણુવુ પ્રશ્ન — એ વાત માર્ચી

કોણ સુમણ શકે કે આ પ્રકરણ મૂત્ર માથે
 મળતું છે અને આ પ્રકરણ મૂત્ર માથે મળતું
 નથી? આચાર્ય શ્રી ઉત્તર આપે છે કે આ મળતું
 છે કે મળતું નથી તે તો મુલ સાબળીને જે બહુ
 મુલ થયેલ હશે તે આપોઆપ જાણશે ૨૬

દિશિ રાગવાળી જીવિથી કંઈપીને બોલીએ
 અને વળી શ્રીવીતરાગના વચનની સાથે સર
 ખામણી કરીએ કે અમુકનું વચન તો શ્રી વીત
 રાગના વચન જેણે કહ્યું છે તે જ છે અને દિશિરન
 થી બોલે આનું 'અસમ જસ' એટલે અસત્ય
 અથવા મમજ વિનાનું જે કોઈ કહે તેને કોઈ
 હોય તે કેમ સ્વીકારી શકે અર્થાત્ સ્વીકારે ૩૦

જે કારણ જિન યાપિત સદી,

જે જામણી વાડ ધોજો નહીં ।

તેહ છે જીરાજીર વિશર,

एक एकना घणा मकार

॥૩૧॥

તેહ સળો હુ પાર ન લહુ,

સારભૂત પરમારથ રહુ ।

ચિધિવાદે હિસા ઉપદેશ,

મિવ્યામતનો ઇદ નિવેસ ॥૩૨॥

અર્થ -તેથી શ્રી જિનેશ્વર દેવે કહેલ હોય
તેજ સાચુ અને તેજ શકા વિનાનુ નિશ્ચયવી
જાણવું, એના એટલે શ્રી જિનેશ્વર વચનના
' જામલી ' એટલે સરખુ બીજુ કાંઈ પણ સા
રભૂત આ જગત્મા નથી શ્રી જિનેશ્વર દેવના
વચનોમા હવ પદાર્થ અને અહવ પદાર્થનો
વિચાર બતાવેલ છે, તેમા પણ એક એક પદાર્થ-
ના ઘેણા ઘણા પ્રકાર-લેહો જણાવ્યા છે ૩૧

તે શ્રી જિનેશ્વર પરમાત્મા કથિત પદાર્થ
લેહોનો અપજા એવો હુ પાર છેદા ન પામી
શકુ માટે સારભૂત જે પરમાર્થ તેને કહુ છું

જે જે કાર્યમાં દિશા થતી હોય તેનો ઉપદેશ
વિધિવાદે ન થઈ શકે છતાં પણ જેમાં દિશા
રહેલી છે, તેનો ઉપદેશ વિધિવાદે જો કેા
કરે તો તે પુરૂષમાં એજ 'મિથ્યામત' એટલે
અવળી બુદ્ધિનો નિયેષ એટલે અમન છે,
અથવા નિવામ છે એમ જાણવું ૩૨

જે ઉપદેશ મટે નિરાશ,

વિધિવાદ તે લઈ સાચા ।

ધમાય વામાય મદી,

દિશા ભવ જિનવાને નહી ॥૩૩॥

એ સાચા થી આચાર્ય,

અધ્યયન ચોથ થોળે રંગ ।

ધમ મૂલ સમયિન શ્રધિકાર,

જાડ છેજા ચતુર ચિચાર ॥૩૪॥

અર્થ જે ઉપદેશ વિધિવાદે નિર્દોષ છે-

પાપરહિત છે તેને પણ મિથ્યાત્વના યોગે
વિપરીત બુદ્ધિવાળા સાવધ એટલે પાપકારી
તરીકે સ્વીકારે છે પરંતુ નિશ્ચયથી સમજવું
કે ધર્મ, અર્થ કામને માટે શ્રી જિન વચનમાં
સવલેગ હિંમા ન હોય ૩૩

આ પ્રમાણે શ્રીવીર પરમાત્માએ કયા
રત્રમાં કરમાવેલ છે? તે બતાવે છે કે-એની
બાંધી શ્રી આચારાગ સૂત્રના ચોથા અધ્યયન
ધર્મમૂલ નમકિતના અધિકારમાં શ્રી જિનેશ્વર
દેવે કરમાવેલ છે તે બીનાને હે અતુલ પુત્રો !
જોઈ લેજો અને વિચારી જોજો ૩૪

શ્રીજિન કલ્યાણ દિત્તકાર.

જગજીવન જગના આધાર ।

મનિ ત્રસ યાવરના દુઃખ લહે,

આપ સમાણિ વેદન રહે

॥૩૫॥

સ્પો જાણિ પાડ દણિયે નહીં,

રાણિ મધૂર જિનરસની વહી ।

જે ખાલે મેહને અનુમાર,

તે સારો ઉપદેશ રિતાર ॥૩૬॥

અર્થ - શ્રી જિનેશ્વર દેવ છે તે છ કામ
 લવોના ક્લિન મરનારા છે તેથીજ છકાવના
 પિયર (રક્તક) કહેવાય છે, તથા જગત્ના લવન
 છે એટલે મર્વં લવોને અભયદાન દેનારા છે
 અને જગત્ના આધાર છે એટલે સર્વ લવોને
 ચરણ આપનારા છે, તેમજ મર્વં વ્રત અને
 યાવર લવોના દુ-ખોને જાળનારા છે અને
 પોતાના સરખી બીજા લવોની વેદના પીડાને
 પ્રતિપાદન કરનારા છે ૩૫

જેમ આપણને મુખ પ્રિય છે અને દુઃખ
 અપ્રિય છે, તેમ સર્વં લવોને મુખ પ્રિય છે

અને હું ખ અગ્રિય છે એમ બાણી ડાઘ પલ્લ
જીવને હણીએ નહી, અર્થાત્ બાધા-પીડા કરીએ
નહી આવી મધુર વાણી શ્રી જિનેશ્વર દેવોની
કહેલી છે, તે વાણીને અનુવારે જે ભાષણ કરે-
ઉપદેશ આપે, તેનો ઉપદેશ સાચો છે એમ
હે ભવ્ય ! તું વિચાર ! નિશ્ચયથી સુમન ૩૮

ए वचन साचा सदहे,

भविष्यण आगळ साचा रुहे ।

तेह सुगुरुनु समरी नाम,

पार्श्वचन्द्रमुरि करे प्रणाम ॥३७॥

અર્થ - એ પ્રમાણે ઉપન જતાવેલ શ્રી
જિનેશ્વર દેવ કથિત વચન સાચા છે એમ
નહો અને ભવ્ય જનોની આગળ સાચા કહે
પડે તે સુગુર બાણવા એવા સુગુર મહારાજનું
હૃદયમાં નામ સ્મરણ કરી પાર્શ્વચંદ્રસરિ તેવા
સુગુર મહારાજને પ્રણામ-નમસ્કાર કરે છે ૩૭

આ ગુરૂતત્ત્વ વિચાર સ્વાધ્યાય શ્રીમતા
ગુરુચ વૃહત્પાગમ્હાધિરાજ યુગપ્રવર શ્રી
પાર્શ્વચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજે રચેલ છે તેને
લેશમાન અર્થ પરમપૂજ્ય પ્રાત સમરત્રીય
શ્રીજૈન સ્વેતામ્બશાસ્ત્રીવર્ય જહારક શ્રીમત
શ્રીતૃચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહાગજના શિષ્ય મુનિ
સાગરચંદ્ર વિ સ ૧૯૬૨ ના શ્રવણ મુહૂર્ત ૧૧
ગુરુવારે અમદાવાદ મધ્યે પોતાની સ્વરૂપ જુ
દ્વિના અનુસારે સ્વ પરના ઉપકાર માટે લખ્યો
છે તે લખ્યાત્માઓવડે વચ્ચાતો ધણા કાળ
સુધી વાચનારને આનંદ મગલ કલ્યાણ કર
નાર થાઓ ! ! !

ઓ શાંતિ શાંતિ શાંતિ

॥ ઇતિશ્રી ગુરૂતત્ત્વવિચારસ્વાધ્યાય પ્રકરણરત્ન
સમાપ્ત ॥

परमपूज्य आचार्यदेव श्रीपार्थिव
सुरोधरविरचित-

श्रीआत्मशिक्षा स्वाध्याय. *

ॐ नमः
लोभरे वितारे शब्द वरधरी ओ रक्षी)
श्रीयतिमार्ग आदर्यो,
परिहरि घर जनाळ प्राणीजी,
राग ने दोष न उडिया,
रिम बचिजे काळ प्राणीजी ॥१॥
चतुरपणे चित्त चितजे,
भवजलनिधि दत्तारमाणीजी ।
पसयेँ सहट परा लगे,
त्रिष पामीश्व तस पार प्राणीजी
चतुरपणे चित्त चितजे० (ए आरुणी) ॥२॥

ॐ नमः
पुत्र गृहमी आत्मानु मन सुखमम

અથ - હે પ્રાણી ! હે ચેતન ! ઘરજાળ
જાનેા ત્યાગ કરી વ્યવહારથી શ્રીમુનિમાર્ગ
જાણ્યો—સાધુ થયા પણ જો રાગ-દેવને ન
છોડ્યા અથવા તેઓને પાતળા ન પાડ્યા તો
હે આત્મનુ કાળ-મૃત્યુને કેમ કહી શકાયો ?

અર્થાત્ જન્મ, જગ, મૃત્યુના દુષ્ટો તે
કવી રીતે દળાયો ? ૧

માટે હે ચેતન ! ચતુરપણે-વિવેકપૂર્વક
હંકારપણથી ચિત્તમા ચિત્તવજ્રે-વિચાર કરજે
આ મસારમાચર ધણેજ દુસ્તર છે, કારણકે
મસારસાચર ' પત્થરો પહાડપરાલગે ' જોઈલે
અસખ્યાતા લોકાકાશલગે અર્થાત્ આકાશ પા-
તાલ સુધી ફેલાયેલ છે, તેથી તેના વિસ્તાર

થી અપાવમાન ધર્મેત જાણી તેને ફેર સમગ્રમાર્ગમાં
રિધર કરવા નાઈ પરજોપમરી થીઆચાર્યદેવે અ
રવાખ્યામપ્રકરજ્વરલ રચેલ છે

રને! પાર નથી માટે હે છવ ! તેને અત તું
ઠેવીરીતે પામી શકીશ ? ૨

પહિલો જાણો સોદેઝડો,

અર કાઢ દોહિલો માગ પ્રાણીજી !

ચપલ તુરગમ છે ચઢ્યો,

થિરકર કર ગ્રદી વાગ માં ચતુ ॥૩॥

નયણે નિરસ્તિ અવળે સુળી,

સ્થિળ સ્થિળ આળીશ રોષ. પ્રાણીજી !

ચિરસ વદીશ રસના રસે,

કર્મવળો એ દોષ. પ્રાણી ૦ ચતુ ૦ ॥૪॥

અર્થ - હે ચેતન ! સજ્જનભાગને પ્રથમ
સુલભ બાળી તે સ્વીકાર્યો, હવે તને તે માર્ગ
હેમ દુર્લભ લાગે છે ? હે આત્મા ! તું ચપલ
ચચલ મનરૂપ થોડાપર ચડ્યો છે, તેની લગા-
મ-ચોડડુ મજબૂત પકડી કમળે કરે ૩

જે મનરૂપ યોગને શ્રીગિનેશ્વરદેવની ગુદ
વાલીરૂપ લગામથી કમળે નહિ કરીય તો તું
આખ્ર ભેઇ, કાને આબળી સુલુ સુલુ વારમા
રાયને ધારણ કરનારો યમુશ અને હબના
રમે નહિ ઉચ્ચાગળ કરવા યોગ્ય ખરાબ વચ
નોને બોલીશ, તેથી કમોનો દોષ તને લાગશે,
માટે હે ચેતન ! તુ ચિત્તમા વિચાર કર । ૪

શૂરપણો તુજ ત્યા ાગે

નહુ દેસે કરવાય માળીજી ।

દેલી દેલી મદારથી,

માનસિ નિમ ગિયુપાન્ત માંચતુ ૦ ॥ ૫ ॥

ધાર ધણે થયો સજમી

કાયરપણો કરીશ માળીજી ।

પરીસદ સદેવા અવસરે,

બે મવ કાઢ ગમીશ માં ચતુ ૦ ॥ ૬ ॥

અર્થ -હે ચેતન ! તારા જેવા કાયર પુરૂ
 પોતુ શરપણું, જ્યાસુધી તલવારની ઝપાઝપી
 દેખવામા ન આવે ત્યાસુધી ટકી રહેશે તલ-
 વારના ઘા પડશે એમ દેખવામા આવ્યું કે
 તરતજ જેમ શિશુપાલ-જરાસિંધને જોઈ જોઈ
 ને મહારથીઓ-મહાયોદ્ધાઓ દશેદિશાઓમા
 ભાગી છુટયા, તેમ કાયરપુરૂષ કબ્લે દેખી જલ્દી
 ભાગી છુટે, પરંતુ ત્યાં ટકી શકે નહીં ૫

હે ભવ્યજીવ ! તુ ધણીસારી ભાવનાથી
 સયમી થયો પણ હવે પરીસહ સહવાના
 અવસરમા જો કાયરપણું કરીશ તો તારો આ
 ભવ અને આવતો ભવ એમ બન્નેને તુ ન-
 ક્ષામા કરીશ તેથી હે જીવ ! કાયરપણું ધારી
 જાતે ભવ નક્ષામા શા માટે ગમાવવા જોઈએ,
 તેનો તુ તારા ચિત્તમા વિચાર કર ૬

ત્રિંગ જોશ્યમ લલ્લમી નહીં,

ધુરે ન ડરદ વાર પાળીની ।

ધર્મગતણો દમ સદુ પદે,

પ સસાર ઝસાર માં ચતુઃ ॥૭॥

નયણ ઝનણ જાને વુદડ,

નાનામુક્તા ધાર પાળીની ।

જાયર ધીર પટતરો,

પરત્ય દેખી રિચાર માં ચતુઃ ॥૮॥

અર્થ - હે બાળ્યવાન પ્રાણી ! તુ વિચાર કર કે મ સારવ્યવહારમાં ઉપયોગી જોવી શકે તે પછી જોઈએ તે વિના પ્રાપ્ત થતી નથી, તે માટે અનેક પ્રકારની ઉપાધીઓ ધારણ કરે છે ત્યારેજ પુણ્યાનુનારે મળે છે તેમજ વળી અહિંસા, સયમ અને તપ વિગેરેના કષ્ટ સહન કર્યા વિના સ્વર્ગના જ્ઞાનના મુખેથી ઉદ્ધતી જતા નથી, એમાં પણ સંપૂર્ણ ઉદ્ધમ

કરવો પડે છે કહેવત છે કે—‘ સુખ ભોગ
વતા કાઈ સ્વર્ગના દ્વાર ઉઘડે નહીં ’ વળી
હે પ્રાણીજી ! આ સમાર અમાર છે એમ
સહુકોઈ કહે છે તેથી શુ ? કહેવા માત્રથી
કાઈ જ સારની અમારતા કહેનારના અત કરણ
મા ગ્મી ગઈ એમ કહી શકાયજ નહીં ૭

હે ચેતન ! તુ નીચેના દૃષ્ટાંતથી વિચાર
કર આજ કદ નહિ સહન કરનાર હોવાથી
તેમો કાળજી નાખવામા આવે છે, અને નાક
તથા કાન વિધાવા વિગેરેના કદોને સહન
કરનાર હોવાથી કાને કુડલ અને નાકમા
મોતી ધારણ કરાવાય છે આ પ્રત્યક્ષ રીતે
કાયર અને ધીરપણાનો પટાતર એટલે દૃષ્ટાંત
જોઈ, હે જીવ ! તુ વિચાર કર, તેમજ ધીર-
તાને ધારણ કરી કાયરપણાને છોડી દે, અને
પોતે સ્વીકારેલ પ્રતિજ્ઞાનું પાલન કર ૮

અળપામ્યુ ફાડ નથી,

દુઃખ મુઘ્ન ચાર અર્જનત માળીજી ।

તોઢી તુ થાકે નહોં,

ચડગતિ માદિ મમત માં ચતું ॥૧॥

જવ ફાઈ તુજ હપજે,

ગિણ મન અનુભવ રીમ માળીજી ।

અમરમ વિમારી વરી,

સમર સમર જાગર્નજ માં ચતું ॥૧૦॥

અર્થ - હે આત્મનુ-આ અપાર સસાર
મમુદ્રમા પરિશ્રમણ કરતા આ હવાત્માને
અમુક વસ્તુ નથી પ્રાપ્ત થઈ એમતો છે નહીં
કારણકે અનાદિકાળથી એ-જવથી બીજા ભવ
મા રખડતા આ પ્રાણી અન તીવાર મુખદુ ખને
પામ્યો, તેમજ મુખદુ ખના સાધનમૂલ પદા
થોને પણ પામ્યો, છતાં પણ હે હવ ! આ

સમારના પરિશ્રમણથી તુ ચાકતો નથી, અને
 ફરીપણ આર ગતિમા આત્મા રખડે એવાજ
 ન કરવાના કાર્ય કરી રહેલ છે આ તારી કેવી
 મૂઢતા છે તેનો તુ તારા ચિત્તમા વિચાર કર ૬

હે ચેતન ! અનેક જીવાત્માઓના અને
 પદાર્થોના પરિવ્યયમા આવતા તેમના સંયોગે
 કરી અથવા વિયોગે કરી તારા મનમા ક્ષણ
 વારના અનુભવથી કાર્ધપણ રીમ, અડચી, કે
 ખેડ ઉત્પન્ન થાય તે ખેડને વિસારવા માટે
 અથવા વિસારી દહને જગત્ના ઇગ્નિ પરમા
 ત્માનુ વારવાર સ્મરણ કર, કે જેથી તુ તારા
 અવરૂપને ભુલે નહી અને તેથી તારા આત્મા
 તુ અધ પતન થતુ નટકે ૧૦

વઢી વઢી નરમવ દોહિલો,

આપો જાણે મ હાર પ્રાણીજી ।

સાર છે જેમ જાણી હે બલ્યપ્રાણી ! તુ વિચાર
કર કે મેં પાત્ર મહામત મ્હીકાર્યો છે, અને
દશ પ્રકારનો યતિધર્મ અંગીકાર કરેલ છે,
તેમા પ્રથમ દમાધર્મ છે, દમા એટલે સવ
જીવો પર શાંતિ રાખવી એજ ધર્મનો મૂલ
મર્મ બતાવેલ છે, તો હવે કપાય કન્વાનો
અવકાશ કયા છે, ને કપાય કરે તો દમા

નો નાશ થાય, તેથી યતિધર્મ રહે નહી
માટે જેમ બને તેમ કપાય છોડવા નિર્ધરે ૧૩

હે ભયજનક ! તે પ્રથમ એવી પ્રતિજ્ઞા
કરી છે કે મારે આ રીતે વતણુ નહીં જેમ
બોલી અને પછી ને વચન પસંદીએ-દેશી
નાખીએ તો એ પવતના જેવડો મોટો દોષ
ગણાય, અને તે દોષ મોટા અનયને કરનાર
થાય એથી આત્મા અસતોષી અને લોભી
થાય તેને લઈ બહુ દુઝોનો બોકતા બને

એમગણી મનમા નિચ્છે કરી તોયની વૃત્તિયે
મનમા આણીને એ મોટા દોષને દુઃ કર ૧૪

અગનિ પવન જિમ સાથીયા,
ક્રોધમાન તીમ હોય પ્રાણીજી ।

દહતા ડગરશે કિશુ ?

દશો વિમાસો જોય પ્રા० ચતુ० ॥૧૫॥

ક્રોધે પરદુઃસ્વ ઉપજે,
ક્રોધે મૃષા ઘોળાય પ્રાણીજી ।

અદત્ત અસમ્ય સમાપણે,

સદુષ્ટ તત્ત દુઃસ્વાય. ૦ ચતુ० ॥૧૬॥

અર્થ - હે ભવ્યપ્રાણી ! અગ્નિ અને વાયુ
બન્ને સાથે રહેનારા જેમ મિત્ર છે, તેમ
ક્રોધ અને માન પણ સાથે રહેનારા મિત્ર છે,
એટલે જ્યાં-જે આત્મામા ક્રોધ હોય ત્યાં
માન પણ હોય અને જ્યાં માન હોય ત્યાં ક્રોધ

પણ અવશ્ય હોય એ બે બેગા થઈ આત્મા
ના શુભોન બાળવા માગ્યો તો પછી બગતા
શુભોભાથી શુ ઉગર્યો ? અર્થાત્ કઈપણ નહી
ઉગરી શકે આ બીના એકાતે શાતચિત્તે હે
હવ ! હૃદયમા તુ વિચારી બે દે જોયો તને
બાન થાય ૧૫

હે ભવ્યપ્રાણી ! ક્રોધ કરવાથી બીજા
હવેને દુ ખ ઉત્પન્ન થાય છે, ક્રોધ કરવાથી
જીવ-બોલાય છે, અને ક્રોધી મનુષ્યમા શ્રદ્ધ
ના રહેતી નથી અમર્ય એટલે ઉત્તમ પુર
ગેને ન છાજે અર્થાત્ સારા મનુષ્યોને ન
શોભેતેવા સમાપજથી બોલવાથી અહત એટલે
ચોરીનો દોષ લાગે છે, વળી ક્રોધ-શુરસો કરવા
થી સર્વ મતોને દુ ખ થાય છે અર્થાત્ મર્વ મતો
દુભાવાય છે-દોષિત થાય છે તેથી હે પ્રાણી !
હૃદયમા વિવેક ધારણકરી ક્રોધને છાડ ૧૬

પચક્ષાણ કરી પરિહર્યા,
પરિગ્રહને આરમ માળીજી ।

દુ જાણુ તેં ઝડિયા,

માયા લામ ઝઠમ. માર્ણાંચતું ॥૧૭॥

વકુશ કુર્શાલ જે જિણ કયા,

સરુપાર્દ શ્રુતમાહ માળીજી ।

તે ઉગસ્યે ન જાળીણ,

જાળ્યા શ્રી જગનાહ માંચતું ॥૧૮॥

અર્થ - હે પ્રાણી હવ ! તે પરિશ્રદ્ધ અને

આરભના પચ્ચક્ષાણ કરી તેઓનો ત્યાગ
કર્યો એમ મે બાણુ, અને માયા લોભની
તાબેદારીને પણ તે છોડી એમ હું માનતો,
કારણકે પરિશ્રદ્ધના અગે હવમા માયા હોય
છે, અને આરભના અગે લોભ હોય છે
અમિ પણ કહી શકાય કે માયાવી

બુદ્ધિવાળો હોય છે અને દોષી આત્મા
 બી હોય છે તેથી એ જન્મેને તે છેડ્યા
 મ મે ધારેલ, પરંતુ તે તો એઓનો જ
 'એ' છે આધાર-રૂઢો અહિં કયો જ
 ય છે, તે ને બ્યાજી કરેલ નથી મા' હ
 તન । તુ ચિત્તમા જરાજર વિચાર કરીને ૧૭

હે પ્રાણીજીવ । શ્રુત-મિદ્ધાતમા જકુશ,
 રીવ અને મકપાથી મુનિયો જે જિનેશ્વર
 વેએ કહ્યા છે તે મવવિરતિ ચારિત્રને પાત્રીને
 ચારિત્ર મોહની કર્મના ક્ષયોપશમાદિથી
 માધુઓના બેદો પડેલા છે તેમા જકુશ એટલે
 મયમને કાળતચિત્તુ કરનાન માધુ, કુશીલ એટલે
 નેદિત આચારને ધારણ કરનારા સાધુ અને
 મકપાથી એ'લે ક્ષાયને ધારણ કરનારા માધુ
 હેતા છે તેઓને છ આપણા જેવા ન
 જી શકે પરંતુ તે તો શ્રીજગત્નાનાય પર

માત્રાએજ જાણે માટે તેનું નામ લઈ પોતાના
 દોષને ઢાકવાની ઠેાશીસ કરવી અથવા ચારિત્રને
 મહીન બનાવવું તે હે ચેતન ! બીલકુલ બ્યાજબી
 નથી એમ તું તારા ચિત્તમા વિચાર કર ॥ ૧૮

મમતાં ત્રિશુવન જોડતા,

યાનક કિહા ન લાઘ માળીજી ।

સમા રમણીવર પામીયા,

શરણાદિ શ્રીમાધ. માં ચતુઃ ॥૧૯॥

અર્થ - હે ચેતન ! હે પ્રાણી ! આ સ સાર
 થકા આમ તેમ પરિભ્રમતા અને નહો કુવ
 નને જોતા બીજે કાંઈ પણ શાંતિ-નિરુત્તિનું
 સ્થાન આ જીવને લાગ્યું નહિ - મળ્યું નહો
 એવું ઉત્તમ સ્થાન કામારૂપસીના સ્વામી તરી
 કેવું, તેને તે મેળવ્યું કે જે સ્થાનનું શુરણ
 કીવામા આવે છે, જે મગલરૂપ ગણાય

જે જગત્મા ઉત્તમ છે અથવા જે માધુ-મુનિ
 નજ ઉત્તમ ક્ષમારૂપ સ્ત્રીને ધરનારા તેઓતુ
 મનુષ્ય તને પ્રાપ્ત થયેલ છે માટે હે ચેતન !
 તુ મનમા વિચારી જો આપુ ઉત્તમ, મજલ
 ચાલુપામી હવે જે માધવા યોગ્ય છે, તેને તુ
 નાધી લે ૧૬

મુગતિ રમણી જદની સત્વી,
 જદથુ ધિર ઘર વાસ પ્રાણીજી ।
 કરતા તેહને મેન્ડિશે

પાશે મન ઝટાસ પ્રા० ચતુ० ॥૨૦॥

અર્થ - હે પ્રાણી હવે ચેતન ! જે મુનિ
 નજો ઉત્તમ ક્ષમા - મણીને વચાં અર્થાત ક્ષમાને
 ધારણ કરનારા થયા તેમના મન કાર્ય નિહ
 થયા એમ તુ જાણુ-સમજ કારણકે ઉત્તમ
 ગમાસ્ત્રીની મુક્તિસ્ત્રી મળી છે તેથી જે જામ્ય

યાનીએ દેવમ કુળમાંને વડે-જ બેસી
 રી તેની આથે કિયે ધન્યમ કુલ મન
 બની મયા અને તેણીનો ત્યાગ કયો ને
 દેવમ કુળમાંથી પેતાની કુખી મુખિ-મ-
 ને પાતાના મુખી વાથે મેગવી આપ્યો, તેમ
 મન બનત દેવમ કુળ મયે અને અનુક્રમે
 વડન અનતા મુખેને જાનો જાશે માટે
 જ કા માનિતમા વિદેશ પૂરક વિદ્યાનીએ
 ધીરાર્થેતદ્ગતિ ધીરાર્થે,

આવ થાવ મયાન પ્રાગીતી ।

મુગ્ધ માથે લે થાવિયો,

તદ વચન પ્રાગીત. માનવતુ ॥૨૧॥

અર્થ - આ મુગ્ધ માથે લે થાવિયો ની વચન
 પ્રાગીત. માનવતુ ॥૨૧॥ વડન અનતા મુખેને
 જ કા માનિતમા વિદેશ પૂરક વિદ્યાનીએ

મહારાજની સાથે જે ઉચારણ કરેલું છે એ
 મતે મતગ્રહણ કરવાના મમયમા અર્થોત્તરીક્ષા
 સ્વીકારવાના વખતે જે કંઈ બોલી-પ્રતિજ્ઞાઓ
 કરી છે તે પ્રતિજ્ઞાઓને હે ચિતન ! તુ જાતે
 તારીમેજે સંભાળ-યાદ કર તે વચનોને યાદ
 કરી તુ તેઓનું પાલન કરનાર થા, અર્થોત્તરીક્ષા

૩ મહારાજની સાથે જે જે વચનો મોક્ષ
 મોક્ષ છે તે તે વચનોને તુ યાદ કરી નિર્વાહ કર
 નાર થા કે જેથી આ સંસારના અનેક દુઃખો
 મુક્ત થઈ તારો આત્મા મુક્તિ મેળવે પરંપ
 રાવાળી અખંડ લક્ષ્મી અને પરમાત્મ સુખ
 વતિને પામે મેળવે, એજ હિતશિક્ષા આપવા
 પ્રયોજન છે ૨૧

આ પ્રકરણનું નિર્વાહ્યાયનો અર્થ પરમ પૂર્ણ
 પરમેશ્વરની સાતરસપર્યોનિધિ આચાર્યદેવશ્રી
 શ્રીમદ્સૂરીશ્વરજી મહારાજ માહેશ્વરના શિષ્ય

મુનિસાગરચત્રે પોતાની અવતર બુદ્ધિના અનુ
સારે આચાર્યદેવની કૃતિના આશયને અનુલ
ક્ષીને સ્વ-પરના હિતના માટે વિ સ ૧૯૯૨
ના પ્રથમ ભાદરવા શુદ્ધ ૨ બુધવારે અમદા
વાદ મધ્યે લખ્યો છે તે વાચનારના તથા
લેખનારના કલ્યાણ માટે યાચો ।

ઓ શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ.

ધૃતિશ્રીઆત્મશિક્ષાપ્રકરણરત્નસ્વાધ્યાય માર્ગ

મ પૂણી

પરમપૂજ્ય શ્રીપાર્થસાગર સુરોદય કૃત —

સામાયિકદોષપરિહાર-સ્વાધ્યાય

(સામાયિકના બત્રીસોપત્તી-સત્કાવ્ય)

દેશી-ત્રિતાલ ચોપાઈ મૂલ
પહિલ પ્રણમુ જિણ ચડીગ,

મુગુરુ નામ મમરુ નિગરીન ।

પમણિગ આવરને અધિમાર,

સામાયિક વિધિ થુત આધાર ॥ ૧ ॥

અર્થ — પ્રથમ ઇષ્ટદેવ ચોવીમ તીર્થક
પરમાત્માઓને નમસ્કાર કરે છુ અને નિર
તર અહોરાત્રિ સુશુક મહારાજના નામને મમરૂ
છુ ચોવી રીતે ઇષ્ટ દેવશુરને વદન-નમસ્કાર
થુત-મિદ્ધાતના આધારે આવકના અધિ
સામાયિકની વિધિ કહીશ ૧

આસ્ત રૌદ્રતણો પરિહાર,
અવધિસીમ સંજમ આધાર ॥

બ્રાણી સમતાનો પરિણામ,
સામાયિક કરવો અમિરામ ॥ ૨ ॥

અર્થ - આત્મધ્યાન અને રૌદ્રધ્યાનનો ત્યાગ
કરી ' અવધિસીમ ' એટલે મર્યાદાના અત
સુધી અર્થાત્ જઘન્ય બે ધડી સુધી સમતા-
ભાવના પરિણામ ધારણ કરી અયમતા આધાર
ભૂત એવું મનોહર સામાયિક કરવું ૨

તેહ તણા છે દોષ બત્રીશ,
તે પમણિશ મનઘરી જગીશ ।

જે સામઢી શ્રાવકુ સ્વપ કરે,
હેલે જિમ ભવસાયર તરે ॥ ૩ ॥

અર્થ - સામાયિક કરતા પ્રમાદયોગે તેના
બત્રીશ દોષ લાગે છે તે બત્રીશ દોષ બતાવ

વાના હિત્માહને મનમા ધારણ કરીને હું તે
 દોષો કહીશ એ બત્રીશ દોષોને સાબળી જે
 શ્રાવક તે દોષોને ટાળવાનો ખપ કરે તે શ્રાવક
 મહેજમા, યોગજ કાળમા સમારસમુદ્રને તરે
 પાર પામે ૩

પ્રથમ કાયાના ૧૨ દોષ બતાવે છે -

વસ્ત્રિ યાદિ રાત્રી પાલ્લી,

પ્રથમ દોષ એ જુગતો નથી ।

આધુ પાદુ આસન થાય,

રીજુ એ રૂપણ કહેવાય ॥ ૪ ॥

અર્થ - પલાડીને વસ્ત્રકરી કે જાવડાએ કરી
 જાધવી તે કાયા અજધી પહેલો દોષ બાણવો
 અને તે વિવેકીને સેવવા ચોગ્ય નથી કટાસ
 હું-આસન આધુ અથવા પાદુ થાય તે કાયા
 નજધી બીજો દોષ બાણવો ૪

દૃષ્ટિ ન રાખે એકળ દિશે

જોવે ચપલપણે ચિહ્ન દિશે ।

ગ્રીજો દોષ સામાયિક જાણિ,

તત્તથરી પરિહર હિઅહે આણિ ॥ ૫ ॥

અર્થ - એકજ દિશામાં દૃષ્ટિ ન રાખતા
ચપલપણાએ કંઈ ચારે દિશામાં જોયા કરે, તે
સામાયિકમાં કાયા મળધી ત્રીજો દોષ નહીં
અને હૃદયમાં જિનવશઆણા ધારણ કરી તે
દોષનો તુ ત્યાગ કરે ૫

અલ્પ વહુલ ભાગે સાચજ્ઞ,

ચોયે દોષ નિવારો રજ્ઞ ।

પૂઠ મીત પાટિને સ્તમ,

પચમ દોષ જે લ્યે અવઠમ ॥ ૬ ॥

અર્થ - થોડું કે ઘણું આવધ એટલે પાપ
ભાગે તેણે કામ કરવું, તે કાયામળધી થોથો

દોષ જાણવો માટે પાપકારી કાર્ય સામાયિક
કર્મા કરવું નહીં વળી સામાયિકર્મા પૂઠને,
જાતનો, પાટિયાનો અને યાજ્ઞવાનો ? કે-
આધાર લેવો તે પાત્રમાં દોષ જાણવો ૬

અતિ સમોઢે જગ ઉગ્ર,

છઠા દોષ કરે ત્રત મગ ।

આલ્સમોઢે ઇ સાતમો,

મજે રરડક ઇ આઠમો ॥૭॥

અથ -શરીરના અન-ઉપાગોને અત્યંત
મઠોડે-સકોચવાળા કરે તે કાયામળ ધીનો છઠો
દોષ જાણવો અને એ દોષ નો સેવન કરે તો
નતનો ભગ કરે અને સામાયિકર્મા આજસ
નરોડે તે કાયા ઝળ ધીનો માત્રમો દોષ જાણવો
અને કરકડા ભાગે-ટચાકડા ભોલાવે તે કાયા
સ ધીનો આઠમો દોષ જાણવો ૭

નવમો મેલ ઉતારે જેઠ,
દીગ્ધત્તણો ત્રત દૂષે તેજ ।

ગ્વણે સ્વાજ એ દશમો જાણ,
ટાઝતા ત્રત ચઢે પ્રમાણ ॥૮॥

અર્થ - શરીરનો મેલ ઉતારે તે કાયાગ્વણ
ધીનો નવમો દોષ જાણવો અને તે પોતાના
મતને દૂષિત કરે છે વળી સામાયિકમા ખાજ
ખણે અચાત્ર ખજવાળે તે કાયાગ્વણ ધીનો
દશમો દોષ જાણવો તે દોષ ટાળતા ત્રત પ્રમાણ
જૂત-યથાર્થ ગણાય ૮

અગે વીસામણ કારવે,
દોષ અગ્યારમ ત્રત દારવે ।

ચારમ દાષ જે નિદ્રા કરે,
ચાર દોષ કાયા પરિહર ॥૯॥

અર્થ - સામાયિકમા શરીરની વિશ્રામણી

અન્યપી વગેરે કરાવે તો તે કાયાનુબધીને
અન્યારમેા દોષ બાણવેા એ દોષ સેવન કર
વાથી સામાયિક મતને છવ હારી બાય છે
મામાયિકમા જે નિદ્રા-હાસ કરે, તે કાયાનુબ
ધીનો ખારમેા દોષ બાણવેા આ ધાર દોષ
કાયાનુબધીના છે, તેઓનો સામાયિકમા બનતા
પ્રયત્ને ત્યાગ કરવેા હ

હવે દશ વચનના દોષ બતાવે છે
વચન તથા દશ દોષ પિઝાળ,
પરિહર ચતુરપણો ચિત્ત આળ
વાળે કુવચન પહિલો દોષ,
લાગો જાણી મ ધરિશ દોષ ॥૧૦॥

અર્થ -મામાયિકમા બોલતા વચનના દશ
દોષ લાગે છે હે છવ ! તેની તુ તપાસ કરી
ઓગખાણુ કર-બાણુ, અને ચિત્તમા-આત્મામા

અતુગ્પણ-વિવેકપણુ લાવીને તે દોષોનો ત્યાગ
કર નામાયિકની અ હર કુવચન-ખરાણ વચન
ખોલણુ તે વચનનળધીનો પહેલો દોષ જાણવો
એ દોષ લાગ્યો જાણીને તુ હપિત થઇશ નહીં ૧૦

શ્રીજે મ મણિગ્ર સદસાર,

આયો પાઠો દિવ શ્રીજો વાર ॥

જાપણ ડહે જે તોલિયે,

ચત્થો દોષ વિષે તોલિયે ॥૧૧॥

અર્થ - મહુસાનર એટલે વિચાર્યો વિના
એકદમ ખોલી નાખણુ, તે નામાયિકના વચન
નળધીનો બીજો દોષ જાણવો માટે મહુમા
કાર વચન જોલણુ નહીં વળી નામાયિકના
વચનને આગળપાછળ કરી જોલણુ, તે વચન
નળધીનો ત્રીજો દોષ જાણવો અને તેને
જાણવો અર્થાત્ નક્કામી આગવીપાછલી વાતો

કરી લવાશે કરવો નહી વળી પોતાની દર
ચછદતા-ઉદ્ધતાઘંથી જે બોલાય તે વચન
મળધીનો ચોથો દોષ બલુવો, અને તેને
ઝેરના મરખો જણી છોડી દેવો જોઈએ ૧૧

મળતાં મૂન મ રર સક્ષપ,
પચમ દોષ તળો નિર્ક્ષેપ ॥

વગ્દ મ મદિગ જા મતપાર,
ગઠા દોષ તળો પરિહાર ॥૧૨॥

અર્થ - સામાયિકમા લણના સૂત્રનુ મ
પેપ એટલે ઓછુ કરી બોલવુ એ વચન સળ
ધીનો પાચમો દોષ બલુવો માટે અધ્યયન
કરતા સૂત્રનો સક્ષેપ ન કર 'ત્યાસુધી સામા
યિક પૂર્ણ થયુ ન હોય ત્યાસુધી કોઇ સાથે
કલહ-કળિયો, કકાસ ન કરીશ ! હે ચેતન !
વચન મળધી આ છઠા દોષનો ત્યાગ કર ॥ ૧૨

વિક્રયા સપ્તમ દાપ નિવાર

પર રૂપદામ નાગમો વિચાર ॥

સપદ પદ વિષ્ણુ ઉત્તાવજા,

મ ધર્મો નવમ ગણના ગ્રો ॥૧૩॥

અર્થ - આઠે પ્રકારની વિચારો સામા
વિક્રમા કરી એ વચન મળીને સાતમે
રૂપ છે તેનું નિવારણ કરે, વળી જામાધિકમા
બીજા ૧૧ લાતી-મગરી મળી એ વચન મળ-
ધીને આઠમે રૂપ બહુવે તને પદ વિચારો
છે જા, વળી અથ ની પૂર્ણાનિ-વર્ણનિ ન્યા
ધાય, તેને મ પદ કહેવાય ૦ એવી મ પદ
અને પદના મ પૂર્ણ ઉપર વિના ઉતાવજા
પૂર્વક ન બલશે એ નિર્ણય ના વચનને
નવમે રૂપ છે, તેથી પ્રવ ૧૩

જાવ આવ રમ સહિયે

દશમ

મહી ॥

રૂચન તળા ણ જાણી દોષ,

ટાઝી રૂસો સામાયિક પોષ ॥૧૪॥

અર્થ - સામાયિક લીધા પછી કોઈને પણ
'જીવ ! આપ !' એ પ્રભાસે ઠહેવું નહીં, નિશ્ચયથી વચનનો એ હથેલો દોષ થાય છે તેનો અવશ્ય ત્યાગ કરો ! વચનના એ હાથે દોષ જાણી, તેને દૂર કરી સામાયિક-વ્રતની પુષ્ટિ-પૂર્ણિ થાય તેમ કરો ॥ ૧૪

હવે દશ મનના દોષ બતાવે છે -

મનના દોષ હવે સામગ્રી,

પરિહર મવિયણ પૂર રહી ॥

પ્રથમ દોષ મન નહીં વિવેક,

નહુ જાણે ડળો અતિરક ॥૧૫॥

અર્થ - હવે સામાયિકમાં મનના જે દોષ લાગે છે તે સામગ્રીને હે અવ્યાત્મા ! તેઓને

ત્યાગ કર કે જેથી મનવહિત ફલની સિદ્ધિ
થાય આમાયિકનો સમય જોછો કે અધિક થયો
હોય તેને મનમા વિચેક નહી હોવાના કારણે
જાણે નહીં એ મનનો પહેલો દોષ જાણવો ૧૫

યજ કીરતિ વાટે અવિગ્ની,

કરે સામાયિક જે તિહ મળી ॥

વીજ દોષ એ આગમ કહ્યો,

મવિયળ જળ જાળો નિગ્રહો ॥૧૬॥

અર્થ -મનમા યજ કીરતિની અતી વાળી
વાછા કરે અને એ હેતુથીજ યજ કીરતિના
માટે સામાયિક કરે તેને મનનો બીજો દોષ
આગમ-સિદ્ધાવમા કહ્યો છે તે અગ્નિને જાળ્યા
તમાણવે દૂર કરેલ છે ૧૬

હિયદે વાટે ધનનો જાહ,

ત્રિજે દોષે ઘણો ગુપ્ત દા ॥

ચર્યા તપ જે કરિયે મર્ય,

एन्नी निर्गमिष् फर सर्व ॥१७॥

અર્થ - સામાયિક કરતો હતો એવ મનમા
ધનનો લાભ વાછે કે માટે ધનની ઘણી પ્રાપ્તિ
થાઓ । તે એ મનનો ત્રીજો દોષ થાય છે,
એ દોષથી આત્માના ઘણા ગુણોનો હાહ-નાશ
થાય છે એથી દોષ તો એ છે કે એ સામા-
યિકમા મર્વ-અહંકાર કરીએ તો મનમળ-
ધીનો એથી દોષ થાય છે એ દોષથી સામાયિક
કનુ મર્વ અહંકાર શુભાવી દેવાય છે ૧૭

નર સામાયિક જે રીક્તો,

नर मुगुण दोष ईदतો ॥

પુત્ર ધનાદિક્ષતણા નિગ્ન,

करता छटा तप निदान ॥१८॥

અર્થ - સામાયિકમા મનનો પાત્રએ દોષ

આ છે કે મનમા ભયચિત્તવતો જે સામાયિક
કરે છે તે દોષોને ઈચ્છતો માતા સારા ગુણોને
ફર કંઈ છે સામાયિકને પુત્ર ધનાદિકની પ્રાપ્તિ-
નું કારણ જાણી કરે અથવા સામાયિકમા પુત્ર
ધનાદિકનું નિયાત્રું કરે તો મનના છઠા દોષનો
કારણ જૂત થાય ૧૮

સામાયિક ફલ વિધિ જે રહી,

શું જાણુ હોગે શા નહી ॥

કમ સમય જિયડે જાણિયે,

સમય દોષ તે શ્રુતિ જાણિયે ॥૧૯॥

અર્થ - સામાયિકનું ફળ અને સામાયિક
ની વિધિ જે કહેલ છે તે હશે શા નહી ? હુ
શું જાણુ ? એમ હૃદયમા શંક્ય કરીએ અર્થાત
મનમા શંકા આણીએ તો સામાયિકમા મનનો
સાતમો દોષ તે થાય છે એ શ્રુતિ એટલે
મિદ્ધાતમા જનાવેલ છે ૧૯

અટ્ટમ કર જે આળી રોષ,
 અવિનય કરતા નરમો દોષ ॥
 ભગતિનીજ જ દશમા સદી,

આવક જ આદર્યો નહીં ॥૨૦॥

અર્થ — મનમાં બીજાના ઉપર રોષ આણી
 જે સામાયિક કરે તે આઠમો દોષ જાણવો
 વળી અવિનય કરતો જે સામાયિક કરે, તે મન
 મજબી નવમો દોષ જાણવો અને ભક્તિ-ખદુ
 માન વિના જે સામાયિક કરે તે નિશ્ચેથી મનનો
 દશમો દોષ જાણવો તે દોષ આવડે આદરવો
 નહિ અર્થાત્ આવકને આદરવા યોગ્ય નથી ૨૦
 સામાયિક પ્રત્યુ કૃષ્ણ જતાવતા અકરણ્ય રત્ન
 સ્વાધ્યાયની સમાપ્તિ કરતા આચાર્યદેવ હશે કે

(ઉપજાતિ ૭૬)

પત્તીસ દોષર્થિ વિસુદ્ધમેષ,
 કરિજ્જ સામાદ્યમણ્યમત્તો ॥

નિન્ન નરો તસ્સ મુઠ સમર્ગં,

કહેઠ એવ મુણિ પાસવદો ॥૨૧॥

અર્થ - બત્રીશ ઢોપોએ કરી રહિત એવા
સામાયિકને નિત્ય- હ મેશા અપ્રમાદી થયે
થકે જે મનુષ્ય કરે, તેને મધલા મુખોની
અથવા સમગ્ર એટલે ઉત્કૃષ્ટ મોક્ષ મુખોની
પ્રાપ્તિ થાય એમ “મુણિ પાસવદો” એટલે
આચાર્યદેવ શ્રી પાર્શ્વથઃ સૂરીશ્વરજી મહા
રાજ કહે છે ૨૧

સામાયિક કરવાનું રૂઢી શાસ્ત્રોમા આ પ્રમાણે
ખતાવેલ છે —

“સામાદઅ કુળતો,

સમભાવ સાથઓ ઘડિઅદુગ ॥

આઠ સુરેસુ વધર્,

રૂત્તિત્રમિત્તારે પલિઆર્ ॥૨॥

વાળવદ કોદિઓ,

લક્ષ્મી ગુણમટ્ટી સદસ્સ

નયમય પળથીમાય,

મતિદા અદ્વિમાગપલિયસ્મ" ॥૨૥॥

અર્થાત્-સમભાવ પૂવક બે ઘડી સુધી
મામાયિકને કરનો શાવક નીચે બતાવેલા
પંચોપમોનુ દેવ સુબધી આયુષ્ય બાધે ૧

૬૭૫૬૭૫૬૨૫ એટલા પંચોપમો અને
ઉપર એક પંચોપમના આઠ ભાગ હરીએ
તેમાના તેવા નણ ભાગ એટલુ દેવનુ આયુ
મ્ય એક મામાયિક કળવાથી બાધે ૨ માટે
એવા ઉત્તમ રૂળને આપનાર મામાયિક છે,
તે કરવામા આજમ-પ્રમાદ સુકી પ્રેમ ધારણ
કરવો જોઈએ મામાયિકમા રહ્યા થકા પ્રમા-
દના યોગે મન, વચન અને કાયાથી બત્રીંગ
દોષ લાગે છે, તે વિમ્તારથી પ્રકરણ રત્ન
સ્વાધ્યાયકાર આચાર્યદેવે બતાવ્યા છે તેને ૪
સ હોપથી લખીએ છીએ —

પ્રથમ કાયાના ૧૨ રોષ આ પ્રમાણે—

૧ વસ્ત્રથી કે બાવડાથી પલાકી બાધે
અથવા પગ ઉપર પગ ચડાવે ૨ આમન
આધુ પાધુ કરે ૩ એકજ સ્થાને દૃષ્ટિ ન
ગમતા દૃષ્ટિની ચપળતા કરે, ચારે દિશાએ
ભુજો ૪ સાવલ કામ કરે ૫ ઝોડુ લઈ બેસે
૬ અગોપાગ અતિ સક્રોચે ૭ આળસ
મરડે ૮ ટચાકા પાડે, ૯ શરીરનો મેલ ઉતારે,
૧૦ ખાજ ખણે ૧૧ અગે વિશ્રામણા કરાવે
૧૨ નિદ્રા કરે

સામાયિક કરતા વચનના દશ રોષ —

૧ કુવચન બોલે, ૨ સહમાત્કારે બોલે,
૩ આવો પાછો શબ્દ બોલે, ૪ અવિનયથી
સ્વચ્છદે બોલે, ૫ સૂત્ર બોલતા સંક્ષેપ કરે, ૬
કલહ-કનિયા કરે, ૭ વિકથાઓ કરે, ૮
ખીજની હાસી કરે, છિદ્ર બોલે, ૯ સપદા પદ
વિના બહ ઉતાવળે બોલે, ૧૦ આવો જાવો કહે.

સામાયિકની અદર મનના દસ રોગ—

૧ મનમા વિવેક ન રાખે તેથી સામાયિક
 નો ટાઇમ જોઈએ અધિકો જાણે નહીં, ૨ મલો
 થગ વાછે, ૩ ધનનો લાભ વાછે ૪ ગર્વ કરે,
 ૫ ભય રાખે, ૬ પુત્ર ધનાદિનુ નિયાણુ કરે,
 ૭ સમાયિનના ફળનો તથા વિધિનો ॥ ડેજ
 રાખે, ૮ વૈરી દેખી દ્રેષ કરે, ૯ અવિનય
 કરે, ૧૦ ભક્તિ-બહુ માનથી ન કરે આ
 ઉપર બતાવેલા ૩૨ રોગોને ટાળી સામાયિક
 કરે, તે અવશ્ય કહ્યાણુ મગલમાળાને વરે

આ સ્વાધ્યાય રત્નનો અર્થ વિ મ
 ૧૬૬૨ આષાઢ વદી ૧૩ ગુરુવારે અમદાવાદ
 શામળાની પોળના ઉપાગ્રયે પરમપૂજ્ય પ્રાત
 સ્મરણીય આચાર્યદેવ શ્રીભાતૃયદ્રસૂરીશ્વ-
 રજી મહારાજના શિષ્યમુનિ સાગરચંદ્રે સ્વ

પરના ઉપકાર માટે પોતાની સ્વલ્પ બુદ્ધિના
અનુસારે ગ્વલ્પ માત્ર કરેલ છે તે વાચનારને
ત્રેય ભણી યાવ ! ! ! ઓ શાંતિ શાંતિ શાંતિ

ઇતિશ્રી સામાયિક દોષ પરિહાર પ્રકરણ
રત્ન ગ્વાધ્યાય સાર્થ મ પૂર્ણ

શ્રીપાર્શ્વ દમરીશ્વરજી વિરચિતા ચારિત્રમનોરથ માળા

(સ્વાધ્યાય)

(ઢાળ પહેલી, ચોપાઈતી દેશી)

મુગ્ધુરુપય પ્રણમુ નિર્ગ્મસ,
ફર જોડીને નામિય સીસ ।
જામુ પસાયે નિરમઝ નાળ,
લઢિયે મુક્તિ તળો અદિનાળ ॥૧॥

અર્થ — ગુણ ગુરુના ચરણ કમલમા
લે હાથ લેડી મમ્તક નમાવી નિરતર નમસ્કાર
કરુ છું જેની કૃપાથી મુક્તિના એ પાણી નિગા
નરૂપ નિરમલજ્ઞાન પામી ગણાય છે ૧

તે ગુરુ માણે પ્રવચન શુદ્ધ,
જાણિકે મેલ્યુ સારર દૂધ ।

શ્રવણ પુરે પીતા મુલ હોય,

૧ જામલિ રીજો નહુ કોય ॥૨॥

અર્થ — પ્રવચન એટલે શ્રી જિનાગમ
વાણી તે વાણીના અનુસારે શુદ્ધ પડપણા કહે
તે શુદ્ધ જાણવા તે વાણી કેવી ? જાણે કે સા
કર મિશ્રિત દૂધજ ન હોય ? એવી શ્રી શુદ્ધ
મહારાજના મુખમાથી પ્રગટ થતી જૈનાગમ
વાણી તે વાણીને કર્ણપુટ દ્વારાએ પીતા જે
મુખ પ્રાપ્ત થાય છે તે મુખના સરખુ જગ
તમા ખીણુ કોઈ સુખ ન હોય ૨

માદળ ક્ષત્રી વૈશ્યજ શુદ્ધ,

ચાર વર્ણ ૧ મદ્ર અમદ્ર ।

કરે સદા વહુ રિય આરમ,

ન મુળે નરમવ નયી મુલમ

અર્થ — ગ્રાહણ, ક્ષત્રિય, "

ગુરુ એ ચાગ વણ છે તેમા કેટલાક ભદ્ર એ
 ૨૩ે સારા છે અને કેટલાક અભદ્ર એટલે માગ
 નથી એક બીજા પી જપેશાએ સારા અથવા
 નરમા છે અથવા ચાગ વર્ણ છે તે ભદ્ર છે અને
 વણોન્તર છે તે અભદ્ર કહેવાય છે ચારે વ
 ણુવાળા તેઓ હુએશા બહુ પ્રકારે આરભ કરે
 છે એવને મનુષ્યબધ પામવા મુવભ નથી, કા
 ૧૭ કે—અનેક પૂર્વાર્જિત પુણ્ય એમ્હા થયા હોય
 ૨૨ે તે મળે છે? એમ તેઓ નથી જાણતા કે
 પરિગ્રહ વિણ આરભ ન થાય,

આરભ ડ્રાયા દળાય ।

જીવ દળતા વૈર વિટલિ,

ફળી પર કામ મોગની સિદ્ધિ ॥૪॥

અર્થ —પરિગ્રહ વિના આરભ થાય ન
 લિ, અને આરભ કરવાથી છક્કાયના એવો હ
 લાય છે, અને છક્કાયના એવોને હણતા વૈર

વિરોધની અત્યંત વૃદ્ધિ થાય છે એ પ્ર
કારે જ્યાં એવ પ્રવૃત્તિ કરે ત્યારે કામ
ભોગની નિદ્ધિ-પ્રાપ્તિ થાય છે, તે જિવાય
એવને કામ ભોગની પ્રાપ્તિ થતી નથી મત-
લબ છે જાન-ભોગની નિદ્ધિમા આવી મોટી
આપત્તિઓ રહેલ છે ૪

તદ થકો સુત્રની શી આજ ?

હુટે નહીં દુઃસ્વપ્ન પાશ ।

કાલે પ્રાણી પામે મરણ,

રૂઝ--ભોગ ધન થાય ન શરણ ॥૧૧॥

અર્થ—તો હવે જેમા રહેલ હુ ખમય
એવો પાશ-રજ્જુ છૂટેલ નહિ, અર્થાત્ જેના
અંગે હુ ખની પરપરા આત્યાજ કરે ! તે કામ
ભોગથી મુખની શી આવા રાખવી ! વળી જો
તાનુ આયુષ્ય પૂર્ણ થએ કાળ આવ્યે

લખા કર્યારે ઝીલગું—અવગાહન કરશું ? વળી
 પ્રથમ થઈ ગયેલા મુનિવરો અથવા શ્રમણ
 ભગવાન ભીમહાવીર ન્વામીના શાસનની
 અપેક્ષાએ આદિલ એટલે પ્રથમ સર્વ મુનિઓ
 મા મુગટ સમાન એવા ગણધર શ્રી ગૌતમ
 સ્વામી, તેઓએ જેવી ગીતે ગુરૂકુલવાસને
 મેળ્યો અને તેમા રહી આત્મ કહ્યાણ કથું
 રીતે હુ પણ એવાજ ગુરૂકુલ વાસને સેવના
 / તા કર્યારે થઈશ ? તેમજ શ્રી ગુરૂમહા
 આપલ સાંભુ—એટલે કરવા થોડા
 ક્રિયામા થતી ખામીને દૂર કરવા માટે આપેલ
 શીખામણ અથવા થતી
 જતાવે તે સારણ

ગુરૂમહા
 થોડા

બીજા યોગ્ય પુરૂષદ્વારાએ પ્રેરણા કરાવે તે
 ચોયણા કહિએ પડિ ચોયણા એટલે વારવાર
 યોગ્ય પુરૂષદ્વારાએ દોષિતના દોષ દૂર કરવા માટે
 ગુરૂમહારાજના થયેવ પ્રયત્ન તે પડિચોયણા
 કહિએ ગુરૂમહારાજે આપેલ અથવા કરેવ
 નારમૃત એવી સારણા, વારણા, ચોયણા અને
 પડિચોયણા તેઓને કડી રીતે ક્યારે પોતાના
 કંઠયાણ માટે મહન કરનાર હુ થઈશ ? તેમજ
 સુભાગ્યયોગે તે દિવસ ક્યારે આવશે કે પો
 તાના સુગુરૂગીતાર્થની હિતગિજ્ઞા પ્રમાણે
 આલનારા થઈશુ ? ૧૩

રચનાયદ ગુરુજાણ, ગિરુઓ ગમીર,
 નિરમલ ગુણરચર્ણે મર્યોં ઇ,

યન ધન ગુમ્તી વાળી, ડોલ્યો મુનિવર,
 મેઘકુમર જિણે ઉચર્યોં ઇ ।

વેળા ધ્રેણિરૂપ, સાદુની મુણિગળ,

પેલી નિપાળા જે કયા પ

ટાળ્યા તે ગુરાર્યે, કરિયે વરિયુ,

દસ્યા મુગુર મવજન તર્યા પ ॥૧૪॥

અર્થ - ૫૧મો પકાગી શ્રી ગુરુમહારાજને
રતનાકરની ઉપમા આપવા મા આવેલ છે, કારણ
કે મોગાઇમાં કે મબીરતામાં તેવા હોવાથી,
તેમજ નિર્મળ ગુણરૂપ રતનોથી ભરપૂર કરેલા
ગેવાથી વળી શ્રી ગુરુમહારાજની વાણીને
પણુ ધન્યવાદ આપવામાં આવેલ છે કારણ
કે જે વાણીના પમાએ ચારિત્રિયાઓ ચારિત્ર
માર્ગથી ડોહાયમાન થયેલા મુનિવર શ્રી
મેઘકુમાર જેવાઓનો ઉદ્ધાર થયો તે મહિમા
ગુરુમહારાજશ્રીની વાણીનો છે માટે તે ગુરુ
મહારાજશ્રીની વાણીને પણુ ધન્ય-ધન્ય ઉ
તેમજ અમણુ ભગવાન શ્રી મહાવીરસ્વામીને

વહન કરવાને આવેલા મહારાણી ચેલણાદેવી
 અને મહારાજા શ્રી શ્રેણિક વગેરે તેઓની
 જાણવિભૂતિ, ઉપ, રંગ આદિ જોઈને સાધ્વીઓ
 અને મુનિઓના સમુદાયે જે જે નિયાણા કર્યો
 તે તે નિયાણાઓને ઉપકારી શ્રી ગુફરાજે તેઓને
 સમજાવી દાહ્યા એટલે તે તે ભાવનાઓથી પાછા
 પાળી મૂળ ધર્મમાં સ્થિત કર્યો અને તેઓને
 મમાર સમુદ્રથી ત્યાં તેથી તેઓ ત્યાં એ
 પણ તેઓશ્રીની વાણીનો જ પ્રભાવ છે એવા
 શુશુભહારાજશ્રીને ક્યારે વહન કરશું ૧૪

અચપલ અતુરિત ચાલ, પગ-પગ નિરત્યતો,

જુગ પ્રમાણ ધર શોધતો એ,

ચાલીશ હરિયગિહારી, કહિયે ઉત્તમ,

માનવ હમ પ્રતિબોધતો એ ।

મૃદુ વાણી નિરત્ય, મધુર અર્કર્કજ,

માળયાત જેદથી નહીં એ; ^{સ્વ}

પ્રીતિ ઉપાવે સત્ર, ત્રિધુવન જીવને,
 હિત કારણ જિનવરે વહીણ ॥૧૫॥

અથ — ઇરિયાસમિતિ ભાવવાની ગતાવે
 છે — અથપણતા એટલે ચ ચવતા રહિત તેમજ
 ઉતાવળ કે વેગરહિત એવી ચાલે ચાલતા
 વળી પગલે-પમલે પોતાની દૃષ્ટિથી નેતા,
 ધૂસરા પ્રમાણુ ભૂમિને ચોપતા ઇરિયાસમિતિએ
 વિચરનારા એવા ઉત્તમ મનુષ્યોની જેમ ઇરિયા
 સમિતિની મર્યાદાએ ક્યારે ચાલનારા થઈશું ?
 એમ પોતાના જીવને પોતેજ ભાવનાવડે પ્રતિ
 પ્રોધ કરતો હવે ભાષા-સમિતિભાવવાની
 ગતાવે છે — કેમજવાણી, પાપરહિત વાણી,
 મધુર-મીઠીવાણી, અકર્કશ એટલે અકઠોરવાણી
 અથવા તીખાશ વિનાનીવાણી, વળી જે વાણી
 ઉચ્ચારણ કરતા પ્રાણીઓના પ્રાણનો ધાત
 ન થાય એવી અપ્રાણુધાતિની વાણી, માલ

જનારને સાલજતા તરતજ પ્રીતિને ઉત્પન્ન
કરે એવી વાણી, ત્રણ જગતના જીવોના હિતના
કારણે શ્રીજિનેશ્વરદેવોએ એવી ભાષા બોલ
વાની કહી છે ૧૫

મિથ્ર મૃપા પરિહાર, સર્વંત સમત,

આગમ જામલિ તોલિશ્યું એ,

સત્ય અને વ્યવહાર, સુમતિ સુનિરતિય,

કહિયે ભાષા ચોલીશુ એ ? ।

કુસુમે જેમ મધુકાર, મમતા ઘર-ઘર,

ઝરીશ્યુ સૂત્રી ગોચરી એ,

લેશ્યુ ઉચ્ચ આહાર, કહિયે દૂષણ,

ચીસ ચીગુણ ને (૪૨) પરિહરીએ ॥૧૬॥

અર્થ - વળી મિથ્રભાષા તથા મૃપા એટલે

અસત્ય ભાષા એ જે ભાષા બોલવાની શ્રી
જિનેશ્વરદેવોએ મનાઈ કહેલ છે માટે

પરિહાર એટલે ત્યાગ કરીને સર્વને સમત
અને આનમ-ગ્રિહાતનો સાથે મરખાવતા
મલતી એવી સત્યભાષા અને વ્યવહારભાષા
એ જે છાત્ર બોલવા યોગ્ય નિર્દોષ, કાય
પૂર્તિ, મુમતિપુર્વક અને પવિત્ર ભાષા
મમિતિ સહિત એવી ભાષા કયારે બોલીશું?
હવે એવા સમિતિ ભાવવાની બતાવે છે -

જેમ પુષ્પ પર જમરો ભેને, થોડું થોડું
પુષ્પરસ છે અને પુષ્પને કિલ્લામના ન કરે તેમ
નિપજુ ધર-ધર કરી મહસ્થાને કલેશ ન થાય
તેવી રીતે આજાર છે તે ગોચરી કહેવાય ગોચરી
એટલે ગાય જેમ ચરે-ચારો કરે તેનું નામ ગો
ચરી કહેવાય તે જો મર્યાદા વિનાની હોય તે
ગદ્ગાચરી બનુવી માટે નિર્દોષ ગોચરી કયારે
કરશું? અને ગોચરી અજ્ઞા કરવામા ૧૬ દોષ
દાયકથી ૧ દોષ આપકથી ૧૦ દોષ બન્નેથી

એમ ૮૨ દોષ લાગે છે તેને પરહરિ-ત્યાગ
કરી ઉઠે એટલે થોડો થોડો શુદ્ધ આહાર
કયારે લેશુ ? ૧૬

મહાલી પંચે દોષ, ટાલી સાહમ્મિય,

સવિભાગ કરી ધ્રુજીઝ્યુ ઇ,

કહી રાગ ચઢી દોષ, રુદિપે સમ મન,

મોહ મહામહ જીપીશુ ઇ ।

જીવ જતન મૂકે શુ, દ્રષ્ટિ નિરસ્ત્રીય,

પૂજી સ્પર્ધિ પદિગાદીશુ ઇ,

મમય તે સફલ ગણેશુ, જડ્યે સયમ,

સાયર ભુજયત્ ગાદીઝ્યુ ઇ ॥૧૭॥

અર્થ — સોજન માણીના પાત્ર દોષ
દાગી માધર્મિક મુનિરાજેની માથે સવિભાગ
મગી કયારે સોજન કરશુ ? વળી અન
મુ પ્રાપ્ત થશે નહીં અને પ્રતિજ્ઞા

થયે ૬૫ યાય છે તેને ઊંચી જાનના મનને
અમાન કરી મોહનીય મનરૂપ મહાયુગલને
ક્યારે છોડશું ?

દલે આદાન—નિશ્ચેપણ સમિતિ લાવવા
ની જતાવે છે—ક્યારે છોડ જાયજાના હેતુને
દૃષ્ટિએ જોઈ પુણ્ય પ્રમાણ વચ્ચે પાત્ર વગેરે
ઉપધીને મુકશું અથવા મડલું દરેશું ? વળી
તે સમય—વખતને ત્યારે નફા ગણશું કે
ન્યાય સંવચ્છેપ સમુદાયે પોતાના જુજબલવરે
કરી કોટલે પગિ વીથે કરી અવગાહન કરશું—
જીલશું, મતલબ કે ક્યારે સમય પાલન
કરવામા એક રહે તદ્દની જાનીશું ૧૭

પાસવળ ઉચ્ચાર, સ્વેચ્છ સિંધાળય,

જહ્ન ઉપધિ તનુ તેદ્યો પઃ

ચરપયાર આદાર, વઝીય અનેરદા,

વરિઠવળ ડચિત જોદ્યો પ ।

દશગુણ ટંડિલ જોડ, સુષ્પટિ ઝેહિય,
 સુપમજિય વઝી રઝી ચિઠીય,
 નેમ તેમ જયણા હોય, પ્રવચન માપિત,
 ફરિયે પરિઠરિયું સદી ય ॥૧૮॥

અર્થ —હવે પારિષ્કાપનિકા મંત્રિતિ બા
 વચાની બતાવે છે —પામવણ એટલે પેશાબ
 માત્ર, ઉચ્ચાર એટલે વડીનીત-આદો, ખેડ
 એટલે મોહાનો ઠક, ત્રિધાણુ એટલે નાકને
 મેલ—હી ટ, જલદ એટલે શરીરનો મેલ, તથા
 છુલુ યએલ ઉપધિ એટલે વચ્ચ, પાત અને
 ગુરિર વગેરે તેહવો પરઠવા યોગ્ય, આ
 પ્રકારનો આહાર, વગી વ્રીજે અનેરો પરઠવ
 જલ્લવો ઉચિત ને હોય તે હથ પ્રકારે શુદ્ધ
 યાનમા એટલે દશ ગુણે ગહિત શુદ્ધ બિ

૧વાર વિધિપૂર્વક તેવી તેવી મુપ્રમાજના ક
 રવી ક લેથી જથણા એટલે જીવોની રક્ષા થાય
 એ પ્રમાણે પ્રવચન-મિદ્ધાતમા કહેલ પારિકા
 વણિયા સમિતિના અનુસારે જરેખર ક્યારે
 પરકવા યોગ્ય વસ્તુને પરકવનારા થઇશું ? ૧૮

શુદ્ધ મ્યાનમા પરકવાના હય પ્રકાર
 શ્રી વૃહત્કથા સૂત્રમા આ પ્રમાણે જતાવેલા છે -

“ અનાપાતમસંલોપ

પરસ્ત અણુયઘાતીય ।

તમ અણુમિરે યાવિ,

અધિર વાલ વચમ્મિય ॥ ૪૪૬ ॥

વિન્નિછન્ને દૂરમોગાર્દ,

ડમામન્ન ચિલ્લયઞ્જિજ્જ 。

તમપાણ થીયરદિય,

ઉચારાદીજિ ધાસિરે ॥ ૪૪૭ ॥

અર્થાત—(૧) અનાપાત એટલે પરકવતા
 ખીલતુ જ્યાં આવતુ ન થાય એવું મ્યાન

(૨) અમલોક એટલે પરઠવતા ખીજની દિ
 ન પડે એવું સ્થાન (૩) અનોપધાતિક એ
 ટલે આત્મોપધાતિ, પ્રવચનોપધાતિ અ
 સ્યમોપધાતિ પરઠવાનું સ્થાન ન હોય (૪)
 સમસ્થાન એટલે પરઠવતા આત્મવિશદન
 તથા સ્યમવિશદના ન થાય તેવું સમ-સર
 ખું સ્થાન (૫) અચિરકાલકૃત એટલે હરે
 ઋતુના અનુસારે યોગ્ય પરઠવાનું સ્થાન (૬)
 વિસ્તીર્ણ એટલે સુખેથી બેસાય એવું પહો
 પરઠવાનું સ્થાન (૭) દૂરાવગાઢમ્ એટ
 ચાર-પાંચ આગળ હેઠે અચિત્ત હોય એ
 પરઠવાનું સ્થાન (૮) અનાસન્ન એટલે બ
 નજીક નહિ તેમ બહુ દૂર નહિ એવું પર
 વાનું સ્થાન (૯) બિલ્લવર્જિત સ્થાન એટ
 ઊંદર વગેરેના બિલોથી રહીત સ્થાન (૧૦)
 ત્રસ-પ્રાણ-ખીજરહીત સ્થાન એવા દશ ગ

કર્તી શુદ્ધ સ્થાનમા વોસરાવા થોજ્ય વસ્તુને
વોસરાવે-૫૪૪૯

ઢાલ ૩ ૯

આરત રોદ્ર નિશરિય, સપતા રસ જન્ઝ ઠારિય,
સારિય ગુપતિ સન્નિત મન રાસિશ્યુ ણ ।
કદિયે ભાષા સયરી મૈનારગન શાદરી,
સુદરી રગન ગુપતિ ચિત્ત આણિશ્યુ ણ ॥૧૯॥

અર્થ — હવે મનોગુપ્તિ જાવવાની બ
તાને છે — આર્તધ્યાન તથા રોદ્રધ્યાનની ઠ
હપનાઓને દૂર દરી શાત રસરૂપ જલ્લમા
મનને રીતલ બનાવી અર્થોત્ ગિયર કરી,
'સારિય' એટલે શબ્દાદિ વિરયોથો મનને
અલગ કરી અથવા અદાર પાપ સ્થાનમા
ચયેલા મનને ત્યાથી ખેચી લાવી આત્મ સ્વરૂપ-
મા રમણ કરનાર બનાવી એવી રીતે મનને ગુપ્તિ

॥૭૦॥ ક્યારે કરશુ ? હવે વચનગુપ્તિ ભાવ
 વાની બતાવે છે — સર્વ પ્રકારે ભાષા બોલ
 વાની બધ કરી મોનપણના આલબનને
 વારણ કરી સુઢરી એટલે મનોહારિણી એવી
 વચન ગુપ્તિને ચિત્તમા ક્યારે આણિશુ ? ૧૯

સહતો દુઃસહ ઉવસગ્ગ, કરતો નિરતો કાઉસગ્ગ
 ઉસ્મગ્ગ માર્ગે ગિરિ જેમ થિર હુસ્યે ૯ ।

ફલગ જેમ ઢોલે નહો, કાચ હળી તો મુજ સહી
 નિરવહી કહિયં તે દિન આવસ્યે ૯ ॥૨૦॥

અર્થ — હવે કાવગુપ્તિ ભાવવાની બતાવે
 છે — હુ જેથી મહન યાચ એવા ઉપસર્ગોને
 મહન કરતો અને નિર્દોષ એવા કાઉસગ્ગ
 એટલે કાચોત્સર્ગને કરતો ઉત્સર્ગ માર્ગ
 એટલે અપવાદ માર્ગ કરતા ઉત્સર્ગમાર્ગ
 ઘણો કઠણ હોય છે, તેથી ભાવના કરે છે કે

દેવગં માગમા-મૂલ માગમા રહ્યો થકો-
 પવતની માફક ચીર ક્યારે હોશું ? અથવા
 માફ મન ક્યારે સ્થિર થશે ? વળી ઉપ
 ના હાથે કરીને જાય જણી તો' એટલે
 શરીર જણાતુ હોય તો પણ કલમ એટલે
 પાટિયાની જેમ ટાવાચમાન થાય નહીં એવી
 રીતે કામગુણિમા રહ્યો થકો મૂલ માગના
 નિર્વાહને-સેવનને પ્રતારો ક્યારે થઈશ ?
 અને ખરેખર તે દિવસ ક્યારે આવશે ? ૨૦

ત્રીપિપય ત્રિપિપ્પણ, વાતિમુનહિય ત્રિમૂપણ,
 ત્હી રણ વમ્મ મગ્ગિન વહિયે પઠિરપુણ ।
 તે પુણ પાગ્ગી જીરણ, કોઈ ન કરે ઉદારણ,
 હિરણ નિર્મય થઈ ચ્ચ તિહરપુણ ॥૨૧॥

અર્થ -વળી ત્રિપિપ્પણ ત્રિપ એટલે ત્રે
 કે જે આત્માને દોષિત કરનાર દોષાથી તેને

હોય કહેવામાં આવેલ છે અથવા હરકોઈ પ્રકારના દોષો તેઓનો ત્યાગ કરીને કોઈપણ વસ્તુની વિભૂષા એટલે શરીર મળે ધી શોભાને અથવા આભૂષણ-અલંકારોને નહીં વાછતા છતાં એવો ધન્ય અવસર પામી ક્યારે મલિન વસ્ત્રો તે પછી ફાટ્યા તૂટ્યા, છૂર્ણ-ઝના જેને લેવાની કોઈ પણ ઉદ્દેશ્ય-વિચારણા ન કરે એવા વસ્ત્ર ધારણ કરી હરણની માફક નિર્ભય થઈ ક્યારે વિચરશું ? ૨૧

પ્રથમ સામાયક ઝૂચરી, ઝહ કાચ રક્ષા કરી,
ઝાફરી કિરેયા કહિયે પાલિશ્યું એ ।

છહ માસ ધિતિ તિહતણી, ઝકોસેં મગ્ગન મળી,
મુલ્લ મળી છઝજીવણીયા સમાલિશ્યું એ ॥૨૨

અર્થ - પ્રથમ સર્વવિરતિ આમાયક એટલે નાની દીક્ષાને શ્રી ગુરુમહારાજની પાસે ઝચરી એટલેન્ન અગીકાગરી ન પ્રકારના

જેમ રક્ષા થાય તેમ જીને વની આકની એટલે
 ઉત્કૃષ્ટિ ધર્મ નબધીની ક્રિયા ક્યારે પાવન
 પ્રશ્ન ? અર્થાત આનરશુ ? વળી સામાયક
 ચારિત્રની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પ્રવચન-સિદ્ધાંતોમા
 છ માસ ગુધીની બતાવેજ છે ત્યા સુધીમા
 ટી હગવૈકાલિક સુત્રુ હજીવણીયા નામનુ
 અધ્યયન મુખપાઠ ધર્મ જલુ જોઇએ એમ જે
 મિદ્ધાંતોમા બતાવેજ છે તેને ક્યારે સબાજશુ ?
 અર્થાત એ પ્રમાણે કરીને ક્યારે વર્તશુ ? ૨૨

આરણ્યક દર્શણેયલી,
 આઠ પનર દિન તપ પાલી,
 મહલી સાત યિધિયે આરાધિષ્ઠુ એ ।

વામિય મુદ્ધગુરુ મયોગ,
 તેહનો તમુ મુરે અનુયોગ,
 સમોગ સામ્મિયુ વહિયે સાધિષ્ઠુ એ ॥૨૩॥

અર્થ—ત્યારપછી વડી દીક્ષા અર્થાત્
 હેઠોપચાપનીય ચાગ્રિ લેવા માટે માડલીયા
 યોગ વહેવાના, તેમા આવશ્યક સૂત્રના આઠ
 દિન, દશવેકાલિક સૂત્રના પનર દિન અને માડ
 લીના સાત દિન લગે પાલીતપ એટલે આગિલ
 વગેરે કરીને વિધિ-પૂર્વક ક્યારે આરાધીશુ ?
 વળી સુશુક્રદેવના સયોગે 'તેહનો' એટલે શ્રી
 આવશ્યક સૂત્ર અને શ્રી દશવેકાલિક સૂત્રનો
 'અનુયોગ' એટલે બ્યાખ્યા 'તસુમુખે' એટલે
 તે શુદ્ધદેવના મુખદ્વારાએ 'પામિય' એટલે પ્રાપ્ત
 કરીને માધર્મિક મુનિરાજેની સાથે આહાર
 -પાણી વીગેરેના 'મલોગ' એટલે ■ વિભાગને
 ક્યારે માધીશુ ? અથવા સાથે બેઠી એક
 માડલીમા ગોચરી ક્યારે કરશુ ? ૨૩
 ગુરુ સાર્થે ચઢાવણ, તપ કરી લેહ્ય વાયણ,
 પાવણ શ્રુત મળી કર્યે યાદશ્યુ રે ।

રડયે કાલ ત્રાપાત્ય, વિરત્તિ પામાડ્ય,

રાડ્ય કરી સજ્જાય પઠારિણુ ૯ ॥૨૪॥

અર્થ—વળી ગુરુદેવની ‘સાએ’ પાસે ‘ઉવઠાવણુ’ ઉપધ્યાયના ચારિત્ર સ્વીકારીને તપ કરવા પૂર્વક થી મિદ્ધાતોની વાચના શ્રદ્ધા કરીને ‘શ્રુતભણી’— શ્રીશ્રુતજ્ઞાનને અધ્યાસ કરી—મેળવી અથવા શ્રુતજ્ઞાન મેળવવા માટે પાવણુ’ પવિત્ર ક્યારે યાગુ ? તેમજ એક રાત્રિમા ત્રણ કાલશ્રદ્ધા કરવાના હોય છે તેમા ૧ હો ‘વાધાધ્ય’ એટલે રાત્રિના પ્રથમ પહોરમા કાલશ્રદ્ધા કરવામા આવે છે તે ૨ ને ‘વેરત્તિ’ એટલે રાત્રિના ત્રીજા પહોર ને કાલશ્રદ્ધા કરવામા આવે છે તે ૩ ને ‘પાશા ધ્ય’ એટલે પ્રભાત થવાના નમયમા ને કાલ શ્રદ્ધા કરવામા આવે છે તે એવી રીતે ‘રાધ્ય’ એટલે એકરાત્રિમા ત્રણ કાલશ્રદ્ધા કરી ક્યારે

મનઃકાયને 'પઠાવશુ, એટલે કરશુ ? ૨૪

પદ્યે સજ્ઞાય વિધિષ્ કરી,
ત્રીજે ધ્યાન સમાચરી,
જાગરી ત્રીજે જામે જાગિશ્યુ એ ।
ચડ્યે ષ્ણણ ગુણણ ચલી,
દિવસ ક્રિયા કરી મન રલી,
કેવલી મારગે કદ્યે જાગિશ્યુ એ ॥૨૫॥

અર્થ -રાત્રિના પહેલા પહોરમા વિધિ
પૂર્વક મનઃકાય કરશુ, બીજા પહોરમા ધ્યાનને
સમાચરશુ-ધ્યાઈશુ, ત્રીજા 'જામે' પહોરમા
'જાગરી' કહાચિત્ પ્રમાદ થએલ હોય તો તે
પ્રમાદને છોડી માવધાન થઈ ધર્મ જાગરિકા કરી
દેર ક્યારે જાગશુ ? અને રાત્રિના ચોથા
પહોરે સષ્ટશુ-ગષ્ટશુ, તેમજ દિવસ મિત્તેથી
પૂર્વ, ક્રિયાને 'મનરત્ની' પ્રેમપૂર્વક

એવી રીતે ઠવરી ભગવતોએ બતાવેલા ભાગે
ક્યારે આલશુ ૩૫

મદાર સહસ ઈલગે, રથરૂપે અતિ ચગે,
ગે એ રથે ધુરિ ધુર ધારણુ એ ।

દશમિય સાધુ સમચારી,

નિજ બુદ્ધ પર દૂષણવારી,

મનોહારી નિરતિ રહિયે પાલિશુ એ ॥૨૬॥

અર્થ - વળી અઢાર હજાર શીવ એટલે
પ્રહ્લ્લચર્યના અગ-ભેદોએ કરી સહિત અને
રૂપે કની અતિ અગ મનોહાર એવા ને રથ તેની
'ધુરિ' ધોસરીને 'ધુર' ધોરી બલદની માફક
'રગે' પ્રેમપૂર્વક ક્યારે ધારણુ કરશુ ? તેમજ
પોતાની સ્તુતિ-પ્રશંસા અને બીજાના દોષ
એવા અર્થાત્ પરની નિન્દા કરવી એ બન્ને
અવગુણનો ત્યાગ કરી શુદ્ધ-પવિત્ર મનોહારી

એવી દશ પ્રકારે સાધુ મુનિરાજની સમાચારી
જેવી કે-આવસ્સહી, નિસ્સહી, ઇચ્છાકાર,
મિચ્છાકાર વગેરે પોતાના કલ્યાણ સાથે
અગ્નીકાર કરી ક્યારે પાલન કરશું ? ૨૬

સહિષ્ણુ પરિસદ વાગીશ,

નવ કલ્પિત મન સજગીશ,

ધન દીસ ઉગ્ર વિહારે વિઠરિશ્યુ એ ।

પર પરિવાય મિત્તઓ,

શત્રુ-મિત્ર સમ ચિત્તઓ,

તત્તઓ ગૃહીય સગ કર્યે છ દેશ્યુ એ ॥૨૭

અર્થ - જાણીશ પરિસદને ઇચ્છાથી સહિષ્ણુ
અને મનની જીજ્ઞાસાઓ-મુશાદોને પૂર્ણ કરશું
અથવા મનના ઉત્સાહથી નવકલ્પી “ઉગ્ર”
ઉત્કૃષ્ટ વિદ્યારે ક્યારે વિચરશું ત્યારે તે દિવસ
ધન્ય-ગણીશું વળી પરપરિવાદ એટલે

જાઓના અવર્ણવાદનો 'વિરત્તઓ' ત્યાગ
કરીને અને ગુનુ-મિત્રના ઉપર સમચિત્તવાળા
થઈને 'નત્તઓ' તત્વથી ખરેખર ગૃહસ્થ-
ન નાગીઓના સંગ પરિચયને ક્યારે છોડશું ? ૨૭

જારામ ઉઝ્જાણિર્ઠિ, મુન્નાગાર મુસાણિર્ઠિ,
ઠાણિર્ઠિ ર્દયે વસશ્યુ અહનિશિ ઇ ।

રમશ્યુ ધમ આરામિષ,

સમન્નિત તર અમિરામિષ,

નામિષ દમ શિવ ફઠ સવર રસિષ ॥૨૮॥

અર્થ -- આરામ-જગીઆમા, ઉદ્યાનમા,
શૂન્ય ધરોમા તથા ગ્રમશાન ઇત્યાદિ રથાનોમા
દિવસ તેમજ રાત્રિએ ક્યારે વસશું ? વળી
મમકિતરૂપ વૃથોએ કરી મનોહર અને 'દમ'
એટલે ઉપશમ-શાંતિ અથવા ઇન્દ્રિયોનું દમન
તથા શિવ-કંટ્યાણુ તે નામવાળા અને મવર-

અનાથવ, આત્મ-વરૂપમા રમણુતા રૂપ રમે
કરી ભરપૂર તેમજ રસીલા એવા ક્ષેત્ર જેમા
રહેલા છે એવા ધર્મરૂપ આરામ-ભગીચામા
કયારે રમશું ? ૨૮

પઢિય પુઠ્ઠ પઢિમા ઘાર,
કહિયે વઢિશ્યું સવિચાર,
આચાર આદર કરીને આદરી ન ।

ગજસુકુમાલ તળી પરે,

માળજ કોદ નર હરે,
તિહ ઠરે મન પ્રવૃત્તિ અતિ માહરીણ ॥૨૯॥

અર્થ — ચોદપૂરવના જ્ઞાનનો અભ્યાસ
કરીને તથા માધુ-મુનિગજની બાર ભિક્ષુ-
પ્રતિમાઓને વિધિપૂર્વક પોતાના વિચાર ઉત્સાહ
અને આદર-પ્રેમપૂર્વક બાદગી-સીકાગી કંગી
કયારે વહેન કરશું ? તેમજ શ્રી કૃષ્ણવાસું

નાનાભાઈ ગજસુકુમાલની જેમ કોઈ મનુષ્ય
પ્રાણનો નાશ કરે તોપણ તેવા સ્થાનમાં
મારા મનની પ્રવૃત્તિ અત્યંત ગ્ધિરતાને ક્યારે
પામે ? અર્થાત્ તેવા પ્રાણાત કષ્ટમાં ગજ-
સુકુમાલની માફક મારું મન પણ ચલાયમાન
ન થાય એવા અપૂર્વ પરિતપીયને ક્યારે
નગર કરશું ? ૨૬

ઢાલ ૪ થી દૂડા —

વિક્રયા સદુષ ગરી વરી,

एक चित्त सज्जाय ।

फर्यें हरिषु वण गहणे,

वसी निरमल ठाय

॥ ૩૦ ॥

અર્થ — ‘વિક્રયા’ એટલે વિફલ નકામી અ
નર્થને પેદા કરનારી એવીજે કયા તે—રાજકથા,
દેશકથા, ભક્ત એટલે ભોજનની કથા અને

શ્રીયોની કથા વગેરે અનેક વિકથાઓના
ત્યાગ કરી ગહનવનની અદર પવિત્ર ન્યાનમા
બેઠી ચિત્તની એકાગ્રતાપૂર્વક સારી મર્યાદાએ
કરીને શ્રુતજ્ઞાનનું સ્મરણ કરવું તેનું નામ મનજા
ય, એ પ્રકારની ગતિઓને કયાં કરશું ? ૩૦

થિથિર મ્હલી હુ વિહરતો,

જિનમ્હલી જિમ જાણ ।

કરિયુ વન મૃગચારિકા,

નિપડિમ્મ મતિ આણ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ - જિનકદબીની જેમ ઉદ્વૃદ્ધ મર્યાદાને
ભણી મથવિરકદબીપણે હું વિચરતો તેમજ
'નિ પડિમ્મ' એટલે શરીરની પણ માન
મજાણ ન કરવી એની દૃઢમતિ મનમા
ધારણ કરતો અને 'વનમૃગચારિકા' એટલે
જેમ જગલમા હુગણિયા ઠેાડ

યા વિના રહે છે તેમ હું પણ તોડિક સુખોની
આશાઓને છોડી ક્યારે વામ કરીશ ? ૩૧

તે દિન ક્યેં આગશે ?

एमासी गीहय्य ।

गुरुमसादि जदयें थसे,

सारीशु निय परमय्य ॥ ३२ ॥

અર્થ -તે દિવસ ક્યારે આવશે કે શ્રી
ગુરુદેવની મહેરબાનીથી અર્થાત્ પ્રસાદથી
' એટલે સૂન તથા તેના અર્થના જાણુ
કાર થયા થકા ' એકાદી ' એટલે દ્રવ્ય-ભાવથી
એકલા અર્થાત્ બીજાની સહાય વિના તથા રાગ
-દ્વેષ રહિત થઈને જ્યારે પોતાના પરમાર્થને
માધીશુ, ત્યારે તે દિવસ સફલ ગણીશુ ૩૨
उच्छपती परे गोपवी,

इन्द्रिय पच प्रपय ।

અમૃતિવદ્ધો વાયુ જિમ,

છઠ્ઠી છલ પૂર વચ ॥ ૩૩ ॥

અર્થ - પાચે ઇન્દ્રિયોનો 'પ્રપચ' એટલે
વિસ્તાર-ફેલાવાપણું તેને કાચખાની માફક ગો
પવી અને વાયુની માફક ફેાઈનો ફેાઈની માથ
પ્રતિમધ-મળધ કયાં વિના તથા 'છલખલ
વચ' એટલે ફેાઈપણુ ખાનાથી બચવા બલ-
પરાક્રમથી બીજાઓને કંગલુ બથવા દુ ખી
કરવા તેથી મહાન પાપ થાય છે માટે તેનો
ન્યાગ કમી કયાં વિચરશુ ? તે દિવસ કયાં
આવશે ? ૩૩

નિરાલસ આકાશ જિમ,

જલદિ જિમ ગંધીર ।

મૌમ્ય લેગ ગગિ તણિય પરે,

મદર ગિરિ જિમ પીર ॥ ૩૪ ॥

વારે અમદાવાદ મધ્યે પૂજ્યપાદ મુગ્ધીતના
 મધેય શ્રી હર્ષચંદ્રસૂરીશ્વર સુવિનેયરત્ન પડિત
 મહાપિ શ્રી મુદ્ધિચંદ્રગણિ સુશિષ્યરત્ન-પરમ
 પૂજ્ય પરમોપકારી પ્રાત્ત રમરણીય સકલજીના
 નમરહમ્ય પારગામી મુગ્ધપ્રવર શ્રી જૈન શ્વેતા
 ખરાચાર્યવર્ચ શ્રી જ્ઞાતૃચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહા
 શજના શિષ્ય મુનિ સાગરચંદ્રે પોતાની સ્વરૂપ
 બુદ્ધિના અનુસારે સ્વ-પરના કલ્યાણ માટે
 લખ્યો છે તેમા જે કાંઈ જ્ઞાનીઓની આશા
 વરુદ્ધ લખાયું હોય તો તેનું અથવા ન્યૂના
 વિકપત્તુ યથુ હોય તો તેનું 'મિમ્છામિ
 દુલ્લભ' ણો શાન્તિઃ । શાન્તિ । શાન્તિ ।

શ્રી ચારિત્ર મનોરથમાલા-પ્રકરણરત્ન-સ્વા
 વ્યાય સાર્થ મમામ્ ॥

શ્રીપાર્થવ દ્રુપદીશરવિરચિતા-
લઘુઆરાધના.

(પ્રકરણરત્ન સ્વાધ્યાય)

(દેશી-ચોપાઈ-છંદ) મૂલ-

મળમુ પહિલું શ્રી અરિહંત,
ભરતે જે સપદ ચિહરત ।
ઘંદુ સિદ્ધ અનાદિ અનત,
શ્રી આચારજ જે ગુણરંત ॥ ૧ ॥

શ્રી ઉવ્રજ્ઞાય નમુ ચિત્તધાર,
સાધુ જે અદિયદીવ મક્ષાર ।
નમિયે ભગતિષ પચ ત્રિકાલ,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ ત્રિભુવન પ્રતિપાલ ॥૨॥

અર્થ —પ્રથમ શ્રી અરિહંત પદને હું

નમ

૫૩, વળી આ ભરતશ્વેત્રની

અહર વર્તમાન તીર્થ કરોની ચોવીશી (જેમા
પહેલા ધી ઋપણદેવ અને છેલ્લા શ્રીમહાવીર
શ્વામી થયા છે) તેને પણ નમસ્કાર કરે છું
વળી અનાદિ અનંત કાળમા થએલા શ્રી સિદ્ધ
ભગવાનોને હું નમસ્કાર કરે છું શુણ્વત એવા
શ્રીઆચાર્ય ભગવાનોને હું નમસ્કાર કરે છું ૧

શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવાનોને ચિત્તમા ધારણ
ઠરી હું નમસ્કાર કરે છું અદી દીપ-મનુષ્યલો
ઠમાવિચરતા સાધુમુનિરાજોને હું નમસ્કાર કરે
૩ ૫ અપરમેષ્ઠી પરમાત્માઓને ત્રિકાળ એટલે
૪ ટ્રણે કાળ મવાર બપોર અને સાંજે ભક્તિપૂર્વક
નમસ્કાર કરે છું કારણ કે તેઓ ત્રિવિધ ત્રિવિધ
એટલે મન, વચન અને કાયાએ કરવું કરા
વવું અને અનુમોદવું એવી રીતે ત્રણે જગ
તની પ્રતિપાલના-રક્ષા કરનારા છે ૨

પંચ પરમેષ્ઠી એક નવકાર,
 ચૌદઠ પૂરવનો ઉદ્ધાર ।

શ્રી જિનજાસન એક સાર,
 સમરતા નહિયે મરપાર ॥ ૩ ॥

અર્થ:—‘પંચ પરમેષ્ઠી, એટલે અરિહત, સિદ્ધ, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ એજ ‘નવકાર’ એટલે નમસ્કાર છે, તે ચૌદપૂરનો સાર છે શ્રીજિનશામનમા એહજ ‘સાર’ એટલે પદ્મતત્ત્વ છે નિરતર એહનુ સ્મરણ કરતા મસારમાગરનો પાર ખામીએ ૩

અરિહત સિદ્ધ સાધુ તે વઢી,
 ધર્મ જેય માર્ગો કેવલી ।

૮ મગજ મુઝ મંગલકાર,
 એક ચાર છોગુત્તમ સાર ॥ ૪ ॥

પદ્મજ ચાર કીજે નિત સરણ,

જેમ મુય ટાલે જામણ મરણ ।

૧ જામણિ નહુ રીજો ફોડ,

સરણ રૂઝ પિંજર જે ફોડ ॥ ૫ ॥

અથ — અરિહત, મિદ્ધ, સાધુ અને જે
 દેવસી સર્વદા ભાવિત ધર્મ એ ચારે મગલ
 મને મગલ-કાંચાણના કરનારા થાઓ, એ ચારે
 લોકમાનેને ઉત્તમ પ્રધાન છે તેમા પછુ સારજુત
 ૮ ૪ ઉપર કહેવ એજ ચારનુ હુમ્મેશા હુ
 ગરણ કરૂ છુ જેથી મારા જન્મ-મરણ ટળે
 અમના સંગે પીજે કોઈ શરણ નથી શર
 ણમા વળના પાજરા જેવો ગુણુ કરનાર જે
 હોય, તેનોજ શરણ ગ્રહણ કનાથ છે ૫

૭ સસાર અમાર અપાર,

અધિર ગદુલ દુ સ્વનો મદાર ।

સ્વારથિ મળિયો સહુ પરિવાર.

જિન વિણ મુઝ નહુ તારણદાર ॥૬॥

અર્થ - આ મ માગ માર વિનાનો છે અપા-
છે, અધિર છે અને બહુ દુ ખોનો લડા છે
તેમા મર્વ પરિવાર સ્વાર્થી મર્યો છે, તારી
જિનેશ્વર વિના ખીન્ને કોઈ મને તારનાર નથી

ચિદ્ ગદ્ બમ્પો જીવ જક્કળો,

મુખ દુઃખ સહેતો એ જક્કળો ।

જક્કળ જામે જક્કળ મરે.

જક્કળ ભવસાયર ઉત્તર ॥ ૭ ॥

ધીજો કોટ ન ચાલે સાથ,

ર્મ ર્મ કીધો નિજ દાથ ।

નેદજ પૂઠે આવે જક્કળ.

કમ્મ જાણી જીર આળ ચિરેક ॥ ૮

મથ જાન નિમાણુવ એકતો ભમ્યો
 ગુણ જન દુષ્ણ પત્તુ એકલ સહન
 પો છે એકનાર જન્મે છે એકજોગ મરણ
 પામે છે જન એકજોગ સનાદ નમુદ તરે
 પાર પામે છે ૭ બીજે કાલ પરબવમાં આ
 નાહનો તમી પાતાના હાથે જે કાલુ ધમ
 મં પ્રદલ દેાય તેજ એક સાથે આવે રે
 એમ જાણી હેણુવ ' તુ વિવેકને ધારણ કર

પામી નરમર આરજ જોગ,

આવર વૃત્ત સામગ્રી જોગે ।

ગુરુ ઉપજ્ઞ ગુરુની માગ

નિજ મત મહિત તવગ્રહિ રાગ ॥૦॥

અર્થ — મનુષ્યબવ આયદેગ, આવડતુ
 કુવ માનુકુન નર્વ નામગ્રીનો જોગ અને
 નૃત આગમાનુના મુગુરેવનો ઉપદેગ પામી

અળખ મ ફર જીવ ! હુઓ કો મિમે,
 કર તેય જમુ મન જે ગમે ॥૧૧॥

અર્થ — શ્રીજીનધર્મમા પણ મતાતરો
 વણા છે સમજ વિના જીવોએ દષ્ટિ રાગને
 નઈ પોતપોતાના મતો માની લીધેલા છે મા?
 હે જીવ ! તુ કોઈ ઉપર અરૂચિ કે અહેમાન
 નીશ નહી જેમકે આણે માડ બગાડયું, આણે
 આમ કેમ કર્યું ? અથવા આ આમ કેમ
 રે છે ? ‘ હુઓ દો કિમે ’ જોટલે દોષએ
 આમ કેમ કર્યું ? જોવા વિચાર કરવા ચોક્કસ
 નથી માટે જેના મનમા જેમ ગમે તેમ તે
 રે, પરચિ તામા તારે પડવાની જરૂર નથી ૧૧

પરિહર પર ચિંતા જમાલ,

કર એક આપણની મમાલ ।

તાર કરળી શ્રવ આપળી.

મત્ય જે ભાષ્યો ત્રિશુવન ઘળી ॥૧૨॥

અર્થ — હે ચેલન ! પરની ચિતા એ
જાતવ છે, તેનો ત્યાગ કર મને એક પોતાની જ
સુ સલામત કરે કામ્યુર પોતપોતાની કમળી
તેજ તારના છે માયુ તો તે હ જે ત્રણ લગ
તના ધા ॥ પરમાત્માએ કહ્યું જતા-યુ હોય ૧૦

જિનર પ્રતિમા જિનવર તળી,

પ્રથમ તત્ત્વ ષ પેઢે ગળી ।

મય પ્રમાણે સૂચો કરે,

તે ગુરુ તારે આપણ તરે

॥ ૧૩ ॥

દયામૂલ જિન ભાષિત ધર્મ

પ્રવચન સાર તત્ત્વનો ધર્મ ।

અદનિશ મુક્તને પદ પ્રમાણ,

નિંદુ પાપ અદારદ ડાળ

॥ ૧૪ ॥

અર્થ — જિનવર અને જિનવરની પ્રતિમા

અ ૭ ને તે પ્રથમ દેવતત્વમા ગણેલ છે ત્યાં એ દેવતત્વ જાણવું અને શુદ્ધ પ્રકાશ-ઉપદેશ કે અને શુદ્ધ કરણીને કહે-આચરે, તે શુદ્ધત્વ જાણવું પોતે તરે અને બીજાને પણ તારે એવા જે હોય તે શુદ્ધ કહેવાય છે ૧૩

દયામુવ શ્રીજિનેશ્વરદેવ લાવિત તે ધર્મ તત્વ જાણવું તેમજ દ્વાદશાંગી-પ્રવચનનો માર અને અનેક તત્વોનો મર્મ આ ત્રણ તત્વોમા આવી જાય છે હરમેશને માટે આ ત્રણ તત્વની મને પૂણ શ્રદ્ધા છે અને તેનેજ હું સાચા કરી માનું છું વગી આચરેલા-કહેલા અઢાર પાપસ્થાનોનો હું નિહા કરું છું ૧૪

રૂળ વેલા જે હોય પ્રમાદ,

મુગ્ધને તો તજી હર્ષ વિપાદ ।

મુગુરુ સારણે અણસણ ઉચરુ,

દુ કૃતની આલોચણ કરુ ॥ ૧૫ ॥

પડિવજ્જુ હવે ચારે સરણ,

ઇણિપરે સાધુ પડિત મરણ ।

વોસિરાવુ પરિગ્રહ આરમ,

તપ સયમનો લડ અગ્રથમ ॥ ૧૬ ॥

અથ -આ અત મમચની વેળામા પ્રમાદ,
હવે અને વિપાદ એટલે ખેદ આ ત્રણેને હ
તણુ છુ તણને હુ સુચુરની સાથે અણસણ
ઉચરુ છુ, ભારી જાતથી ન કરવા ચોખ
ટ કૃત્ય થયા હોય તેની આલોચના કરુ છુ ૧

હવે હુ આગે શરણાનો સ્વીકાર કરુ છુ
એ પ્રમાણે કરી હુ પડિત મરણને સાધુ
આરાધુ છુ પરિગ્રહ અને આરભને હુ વોસરા
છુ, તપ અને આલગન લઉ છુ,

મ રા ગરે યા ષઠ ગરીર.

વાત્રા ચન્ન પરિયાં વીર ।

નારણ ધન્ય વદુ ડગાર

ત્રીષા મનુર મરમ શદાર ॥ ૧૧

ચામ સમે ત વજ યામિ.

તેત્રની મદતા મતિ પરિદર ।

શ્વામુ જીર નારાસી સ્મ

શ્રીજિન મિડ સમાધુ મદમ ॥ ૧

અર્થ - આ શરીરનું મે બહુવાર

પાલન કર્યું છે સુખા અદન લખા થા,

પડેલા-ન્યા, નવનથી-ધોવરાથી બહુ

નબાવ્યા મીઠા નાને ન સ આદાર ખવના

૧૭ એવા શરીરને છેલ્લા મમથે છેલ્લા

વાને વોસનાણુ ૩ તે શરીર ૫૦ મારાપણા

બુદ્ધિ તેનો ત્યાગ ૬ છુ શ્રીજિનેશ્વર દેવ, શ્રી

મને મુસાધુ-મુનિગજની સાથે ચોરામી લાખ
છપાયોનીની સાથે ખમત ખામણા ૮૩ છુ ૧૮

ચૂલદેવો પાલી કતરણી,

ઘરટી હલ્લ હલ નહરણી ।

કુદાલા પાડડા કુઠાર,

વાળ ધનુષ પમુદા હથિયાર ॥ ૧૯ ॥

ફમુવાદ નરસણ ઘર ઘાટ,

વહુ રત્નાર અરદટ ઘડી ઘાટ ।

ડળ મહે વર્ણા અનેરે મહે

સ્વામી ચોસિરામિ તે સહે ॥ ૨૦ ॥

અર્થ - ચૂલો, પાલી એટલે તળવાર અથવા
છરી, કાતર, ઘટ્ટી, ઉખલ એટલે ખાડણીઉ
લેલ, નખ ઉતારવાની નરણી, કોદાલા, ઘણ
પાડડા, ખાણ, ધનુષ વગેરે હથિયારો ૧૯
તેમ ખા વાડ, જેતિકર્મ ઘર,

ધાત્રી વખારો, અરહટ એટલે કુવા અથવા વાવડી
 માથી પાછી કાઢવાના માધનો, અનેક પ્રકારના
 ધાટને ઘડાવવા ઇત્યાદિક આરભો આ જવમા
 કર્યા હોય, અથવા પહેલાના જવોમા કર્યા
 હોય, તેનાથી જે જે જીવોની વિરાધના થઈ
 હોય, તેને ખમાતુ છુ અને એ બધા કર્મ
 વગવાના માધનોને હુ વોસરાવુ છુ ૨૦

જે મુજને ગગા અધિકરણ,
 અળગઝ જલ કીધા જે તરણ ।

જીવ હળ્યા રૂળ મેલ પરમવે.

સ્વામી ત્રોસિરામિ તે સવે ॥ ૨૧ ॥

અર્થ - 'અધિકરણ' એટલે પાપના સ્થાને
 જે જે મને લાગ્યા હોય, વગર ગળ્યા પાછીમા
 તરવાની જે કાંઈ ક્રિયા કરી હોય અથવા
 સ્નાન કર્યા હોય ઇત્યાદિ કરવા વડે કરી ને

આ ભવમા કે પરશ્વોમા જે હોવો હુણ્યા
 દોષ તે હોવોને હુ ખમાવુ છું, અને લાગેલા
 તે સર્વ પાપને હુ વોસગવુ છુ ૨૧

કીરી મળતિ દેવગુન્તળી,
 ગામારણ ગઢી ગુણગિણી ।

જાણ્યે કીર મનેરે મધે,
 વઢી વઢી અનુમોદ તે સર ॥ ૨૨ ॥

અર્થ - આ ભવમા કે બીજા ભવોમા દેવ
 ગુણની સહિત મને દોષ, ગુણને કરનારા
 લાડી તેમની આસાવના લાડી દોષ, તે સર્વની
 વારવાર હુ અનુમોદના કરે છુ એ કાર્ય
 મારાથી સાદ થવુ એમ હુ વખાણુ છુ ૨૨

માદમ્મી જનનો સર્વો મધ્યન,
 રમ્મગાપાર પાનેમુ દાન ।

રૂણ ધત્ર કીધ અનેરે ધત્રે,

વઢી રઢી અનુમોદુ તે સવે ॥ ૨૩ ॥

અર્થ - આધર્મી સાધ્યોનુ મન્માન માનથી
થયુ હોય, ઠડણાપાત્ર ' એટલે દીન, ડુ ખી,
અનાથ, ગરીબ તેઓને દયાથી આપ્યુ હોય,
અને પાત્ર એટલે પાત્રમા ભક્તિપૂર્વક ઠાન
પરવામા આવેલ હોય એ પ્રકારે આભાવમા ડ
દુર્નિભા ભરોમા મે કોલ હોય તે તે ડવને
વારવાર હુ અનુમોદુ છુ ૨૩

પાસઠ પદિકમળા પન્ચસ્ત્રાણ

શુન સમઢી વાઢી જિણ આણ ।

ધુળ્યા ઢેવ મુગુણ નવનવે,

વઢી વઢી અનુમોદુ તે સવે ॥ ૨૪ ॥

અર્થ - પર્વ દિવસમા પોપધ કર્યા હોય,
પાપથી પાછા હઠવા માટે પ્રતિજ્ઞમણ કર્યા

હોય અવિનિ દાસવા માટે પચ્ચખખાણુ ડયા
 હોય, મન-મિ દ્વાત સામળી શ્રીવિનેશ્વરદેવી
 ગાણા પાવન ડગી હોય અને નવા નવા
 ઉત્તમ ગુણોએ કરી શ્રીવીનનગરેવની ન્તુતિ
 કરી હોય, તે મર્વને વાગવાર હુ અનુમોદુ
 હુ- મે સાગ કર્યું એમ માનુ હુ ૨૪

પાર્ણી ચૌમાસાદિક પર્વ,

મન તળી માલે તે મર્વ ।

શન મને કીડ અનેરે મને,

વળી વળી અનુમોદુ તે સવે ॥ ૨૫ ॥

અર્થ - પાળી અને ૧૭ ચૌમાસી તથા
 મવત્તરી આદિ પર્વ શ્રીસૂત્રમા જ્ઞાનીઓએ
 ને બતાવેલ છે તે પ્રમાણે મર્વની આરાધના
 આ ભવમા કે પૂવના ભવોમા કરી હોય તે
 મર્વને વાગવાર હુ અનુમોદુ હુ ૨૫

ફિ રઢુના રિઢુ રાજ જય,
સક્રતમત્ર અનુમાર તેય ।

જળ મપ રીધ મનેર મવે

રઢી રઢી અનુમાદુ તે સરે ॥ ૨૬ ॥

અર્થ - ફિ જડુના એટલે શું અધિક
કહુ રજે કાળમા શ્રીસૂતના અનુસારે જે
મુકૂત-પૂરય ઉપાજન આ ભવમા કયું હોય,
કે ખીજા ભવોમા કયુ હોય તે સર્વેની વારવાર
અનુમોદના કર છુ ૨૬

આરાધના સરેપે રરી,

અઢનિજિ પદ માર મન ધરી ।

સમરતા મવ આરાત્રિયે,

‘પાસવદ મુગતિ લામ સાધિયે ॥૨૭॥

અર્થ -આ આરાધના મલ્લેપે એટલે હુ કા
મા રચેલી છે દરરોજ મનની પવિત્ર ભાવના

પૂર્વક એનું સ્મરણ કરતા આ મનુષ્ય જન્મ
 રૂપ ભવને આરાધીએ એટલે મફત કરીએ
 અને તેમ કન્વાથી મુક્તિનો લાભ મેલવીએ,
 પરમ કટયાણુ મગલની માળાને વરીએ એમ
 'પાસચઢ' એટલે શ્રીમન્નાગપુત્રીય બૃહત્તપા-
 ગવ્યાધિગજ યુગપ્રધાન ક્રિયોદ્ધારકારક સવેગ
 રગરગિતાત્મા પરમપૂજ્ય આચાર્યદેવ શ્રી
 પાર્શ્વચંદ્ર સૂરીચરણ મહારાજ કહે છે, એમ
 જણવું ૨૭

આ મહોચ આરાધના પ્રકરણરત્ન સ્વા-
 વ્યાયનો અક્ષરાર્થ પરમપૂજ્ય પ્રાત સ્મર-
 ણીય વિદ્વત્શિરોમણિ ચારિત્રગુણચક્રચૂડામણિ
 આચાર્યદેવ શ્રીબ્રાહ્મચંદ્રમુનિરાજ શિષ્યમુનિ
 નાગરચંદ્રે પોતાની સ્વરૂપ બુદ્ધિના અનુસારે
 સ્વ-પરના શ્રેય માટે વિ સ ૧૯૯૨ ના
 માસુ વદી ૧૩ બુધવારે અમદાવાદ મહા-
 લખણે શાંતિ । શાંતિ । શાંતિ

આચાર્યદેવ શ્રીપાર્થસાંસુગીશ્વરકૃત— આઠમહાપરિહાર સ્વાધ્યાય

અથ કર્તા-હુનિ સામરથ્ય ધ્ર -

ગુગુરુ સીમ્બર જીવ સમાલ,

બાઠે મન મન હુતા ઢાળ ।

ગ્નિરર તાપે ગ્રીષ્મમાલ,

જિમ જગ્ છહે સરર પાલ ॥ ૧ ॥

પરમપૂજ્ય ગુરુદેવ આચાર્યશ્રી જ્ઞાનુચ્ચ ધ્ર
કુરિરાગને નમસ્કાર કરીને હુ સ્વાધ્યાયને
અર્થ લેશમાત્રથી લખુ છુ

અર્થ —હે ભુવ । મુચુકમહારાજે આપેલ
ગિજામણને તુ યાદ કર, તે શિખામણને યાદ
કરી આઠે મદને તુ મન ચક્રી ફર કર જેમ
મૂર્યના તાપે કરી ઉષ્ણકાવમા એન્દ્રે ઉના
જામા જલ સરોવરની પાવને છોડે છે, એટલે

નૃના તાપથી જેમ જલ નૃગાર્ધ જાય છે,
તેની માફક મનરૂપ મરોવરમા મદરૂપ જલને
ગુરુરાજની શિખામણરૂપ મૂર્ત તાપે કઠી તુ
નાશ કર, એ ઉપનય છે ૧

ઘાટે ઘાઠ કરમના ઠામ,
જેરુ નામ તેરુ પરિણામ ।

રણો કાલ એનો ઝન્માદ,
પચમાદિ એ પ્રથમ પ્રમાદ ॥ ૨ ॥

અર્થ - મદ આઠ છે, તે ૧૫ પ્રમાણે - ૧-
જાતિમદ, ૨-કુલમદ, ૩-રૂપમદ, ૪-જાલમદ
૫-ધૃતમદ, ૬-તપમદ ૭-લાજમદ, અને ૮-
વસ્ત્રીમદ, એ આઠમને તે આઠ ક્રમના મ્યાન
છે, એટલે એના ઉદયે છવને કર્મોના વધ
થાય છે, વળી એ મદોનુ જેવુ નામ છે તેવુ
પરિણામ છે એટલે આઠમ

કાર્ધ મદ હવને ઉદયમા આવે છે ત્યારે તેવા
તેવા પ્રમાણના અર્થકારરૂપ પરિણામ કરાવે છે
વળી ઉન્માદ અવસ્થામાં જેવા હવના પરિણામ
લાય છે, તેવા પરિણામ એ નદોના ઉદયથી
હવને પ્રગટ થાય છે, અને ઘણામંત્ર મુખી
તેવાજ અનુદ્ધ પરિણામ ઝડે છે, એટલે જરૂરીથી
પરિણામોનું પરાવર્તન થતું નથી, અર્થાત્ બદ
લતા નથી વળી પરમાત્માઓએ આગમ-
મિહાર્તામાં પણ પ્રમાદ કહેવા છે, જેવા કે-
૧-મધ, ૨-વિપદ, ૩-કપાય, ૪-નિદ્રા અને
૫-વિકથા વળી કહેલું પણ છે

“ મરજ વિષય સમાયા,

નિદ્રા વિગદાય વંચમો મરજિયા ॥

વપ વવપમાયા જીવ પાદનિ સંસારે ॥૧॥

અર્થાત્ લેમના નામ ઉપર આવી ગયા

એ પામે પ્રમાદો હવને નમારમા પાડે

છે ૧ અને એ પાત્ર પ્રમાદ માહે મદ છે
પ્રથમ પ્રમાદ છે ૨

હવે આચાર્ય શ્રીકુલમનો ત્યાગ કરવાને
ઉપદેશ આપે છે -

માતાપ્રજા જાતિ જગે કહી,
કર્મજન તે ઉન્નમ નહીં ।
જનનો મદ મ કરિજ લગાર,
જ તે નહીં અનતીવાર ॥ ૩

અર્થ -હે ભાત્યાત્મા ! આ જગતમા માતા
પ્રજા તે જાતિ કહેવાય છે એટલે જ
જાતિવાળી માતાના ઉદરથી ઉત્પન્ન થયેલા
જીવ ઉન્નમ જાતિવાન ગણાય છે પૂર્વ
કર્મકર્મના મયોગે હે જીવ ! તું ઉન્નમ
જાતિને પામ્યો, માટે તેનો મદ-અહંકાર
વાગ્ચિન્તમા લગાર માત્ર પણ પ્રીતિ

પ્રાપ્તકે અન્યાય તું આ ઉત્તમ જાતિને
 ૧૧મેવ છે એમ નથી, પહેલા પછી અનત
 ૨ માત્રી ઉત્તમજાતિ તું પામ્યો છ તેથી
 ૩ મારું નવાઇ જવું પ્રાપ્ત કેલ નથી, ૪
 ૫થી અપકાર કર્યો ચો ૬ ભાગ્ય એ તો
 ૭ થ અચોગે ઉત્તમ નામનો મળે છે, તેથી
 ૮ નો અપમાન કર્યો ન એમએ એરો જિને
 ૯વાને ઉપદેશ છે, ૧૦

અધમ જાતિ શુભ ચાર મનન,

ત કહેતા ન સહિય મત ।

રસિય ગરં ત્રિશુ મન જાણિ

પરિહર શામલી શામમ જાણિ ॥ ૪ ॥

અર્થ -હે ભવ ! અધમ જાતિ એટલે નીચ

૧. પછી તે અનતિવાર પ્રાપ્ત કરેલ છે-ભોગ

૨ છે અને તે અધમ જાતિ આ ભવને કેટલી

વાર પ્રાપ્ત થઈ તે મુજેથી કહેતા પાગ આવે
 નથી એટલે ગણતરી કરી ગકાય તેમ ન
 તો હે જીવ ! તુ વિચાર કર કે પૂર્વ પુણ્ય મરે
 કદી ઉત્તમ જાતિ મળી તે તેનો ગર્વ
 કરવો ? ન જ કરવો જોઈએ શ્રીમદ્વંશ
 માત્મા પ્રણિત વચનામૃતોનું પાન કરી ન
 મદનો તુ ત્યાગ કર, કે જેથી સન્માન
 પ્રાપ્તિ કરી શાશ્વતામુખોનો આ આત્મા જે
 થાય ૪ જાતિમદ ત્યાગ કરવા માટે ૩
 દર્શનોમા પણ આ પ્રમાણે બતાવેલ છે

ઉત્તમા જાતિમાપ્નોતિ, દીનામાપ્નોતિ કર્મ
 મદ્રાશાશ્વતિકર્તે જાતિ, કો નામાસાય માયત
 કૈશર્તી પુક્ષીસમૃતો, વ્યામો નામ મહામુનિ
 તપસા ગ્રાહ્યો જાતસ્તસ્માજ્ઞાતિરકારણમ
 ચાદાણી ગર્ભસંમૃતો, વિશ્વામિત્રો મહામુનિ
 તપસા ગ્રાહ્યો જાતસ્તસ્માજ્ઞાતિરકારણમ

ગીમર્ભશ મમૃતા ક્રત્યશૃંગા મહામુનિ ।
 પમા ગ્રાહણા જાતસ્તન્મ્યાજ્ઞાતિરવારણમ્ ॥૫૧॥
 દુર્ગી ગર્ભ મમૃતા, માદૃવ્યમ્ મહામુનિ ।
 પમા ગ્રાહણા જાતસ્તન્મ્યાજ્ઞાતિરવારણમ્ ॥૫૨॥
 તયદ્વણવિદ્યોઽસ્તિ યાયતસ્ય ન વિદતિ ।
 તમ્યામા પરમ બ્રહ્મ મય ષર્ણા દ્વિજાતય ॥૫૩॥
 જાદમણેષ્ઠેણયિ પમા દુષ્તજ દિયયરાયિ ।
 જાદમણિ કદ પુણ દાદતિ ન સન્ન્યગુણ દીના ॥૫૪॥

મત્યં સુ દામજ તયમા ચિત્તસા ।

ન દીમદ્ જાદમણ નૃણે ॥

માયાગપુત્રં હરિષમમાદુ

જન્મેન્નિમા દદિ મજાણુમાય ॥ ૮ ॥

અર્થાત-જીવ ઉત્તમજાતિ કે અધમજાતિ

થી પામે છે, તો તેના અગાધવી જીવ જાતિ

ભીને કેણુ તેનો મજ કરે ? ૧ માછીમારની

પુત્રીની દુષ્કથી ઉત્પન્ન થયેવ યાસનામના

મહામુનિ, તે તપથી બ્રહ્મજ્ઞાની થયા, તેના
જાતિ કારણ નથી ૨ ચક્રાણીના ગર્ભથી
ઉત્પન્ન થયેલ વિશ્વામિત્ર મુનિ તે તપથી
બ્રહ્મજ્ઞાની થયા, માટે તેમા જાતિ કારણ
નથી ૩ હગ્નિની ગર્ભથી ઉત્પન્ન થયેલ
ઋષ્યગૃગમહામુનિ, તે તપથી બ્રહ્મજ્ઞાની થયા,
માટે તેમા જાતિ કારણ નથી ૪ દેહીના
ગર્ભથી ઉત્પન્ન થયેલ માડ ય નામનો મહા
મુનિ તપથી બ્રહ્મજ્ઞાન પામ્યા, માટે જાતિ
તેમા કારણ નથી ૫ જ્યાં મુધી તત્ત્વને જાણતો
નથી ત્યાંમુધીજ જાતિનું વિશેષપણું છે પરબ્રહ્મ
ને પ્રાપ્ત થયેલા એટલે પરમજ્ઞાનને પ્રાપ્ત થયેલા
નવવર્ણવાળા બ્રાહ્મણ છે એટલે સરખા છે ૧

એક જ જાતિમઠવડે કરીને પણ બ્રાહ્મણ
અમણાને પામ્યો તો મર્વ મહોએ કરીને
જીવ મર્વગુણહીનતાને કેમ નહીં પામે? ૭

તપન માદાન્ય નિઝથી વિશેષપણે પ્રભા
 વ્યાય છે, પણ જાનિ મદનુ વિશેષપણે દખાનું
 નથી જાતિમદથી જીનતા પ્રાપ્ત થાય છે જેન
 જાતિમદથી હરિકશી અગલપુત્ર થયા અને
 તપ-સયમના પ્રભાવથી હરિકશીમુનિ મહાત્મ
 મમૂદિ પામ્યા હ માટે જાતિમદ મર્યાદા
 હ-વે નહી

હવે આચાર્ય મી કુલમદનો ત્યામ કરવાન
 ઉપદેશ આપ છે -

પિતાપક્ષ તળો કુલ તદ્,

પ્રાણીને મન કારણ જેત ।

- પુણ રૂળ મદ કલ્યા,

સિદ્ધિ જાય કલ્યા ॥ ૫ ॥

-કુલ જોટકે પિતાનો જે કુલ પક્ષ

કહિએ, તેની પ્રાપ્તિ પ્રાણીને પ્રાપ્ત

મજા ડરાવનારી થાય છે એટલે ઉત્તમકુવની
 માતિ તે જીવને પ્રાપ્ત કરી મહત્ કારણ થાય છે
 કારણ કે કુવમદે તો ઉત્તમ જીવોને પણ
 એટલે નમ્યદ્ દર્શનીયોને પણ બુલાવી લેવાવી
 જાય છે, તો સામાન્ય મનુષ્યને અથવા પાત
 નીચકુલે જન્મ કરાવે એમાં તો પૂછવું
 શું ? એ તો એને સહેલ છે પ
 હવે કુલમજા મરીચી જોવાને વિહંગના
 થયેલ છે તે બતાવે જે-

રીચીને મર શ્રી કર્મમાન,
 કુલમદે કરી અતિ સપરાણ ।
 પુણ માહણ કુલ અવતર્યા,
 કર્મ ત્યાં મરસાયર તર્યા ॥ ૬ ॥
 અર્થ — રાલનાધિપતિ ચરમતીર્થ કર
 લગવાનું શ્રીમહાવીરસ્વામીના જીવે
 વ પામ્યા બાદ ત્રીજા મરીચીના લવમા

કુવમદ ક્ષવાળી નીચજોત કમ ઉપજાન
 કયુ, અને તે કમ મી ધણા પ્રપાયા-કયાયા
 ને અનેકવાર નીચ કૃણમા જન્મો કર્યા, અને
 તે કમ ભાગવતા ભોગવતા બારી રહેલ કમ તે
 છેકવા પ્રતાપીશમા સવમા ઉપ આગ્યુ તેથી
 મમથ પુત્રપાળા પાવ પરાપીન થયેલા તેઓ-
 થીને માફજુ' જોડેલા જાણજ કુવમા અવ
 તરણ પડ્યુ, અને તે નીચ જોત મના રથ
 થવાથી ઉચ્ચ કુવે જનમ્યા, અને ત્યારબા-
 અનુક્રમે પરમાત્માર્થ પોતાના પન્નપુત્રપાર્થથી
 સવ કમ નાગ કરી સવકપ મમુડને તરી
 મોક્ષ મુખને પામ્યા તારામ જે છે કે-કુલ
 મદ ક્ષવાળી મમથ પુત્રપોને પણ નીચ કુવમા
 અવતરણ પડ્યુ તે સામાન્ય પુત્રપોને ત
 કમ બેલાલ કરે એમા કમી નવાઈ નથી
 માટે તે કમના રલ કડવા છે, એવને જોત

વવા મહેલા નથી એમ જાણી સ્પષ્ટિત ઇચ્છ
નારા પુરુષોએ તેથી સાવચેત રહેવું જોઈએ કે

એમ જાણિ કુલ મદ ટાલિયે,

નિરતો મુત્ર વ્રતન પાલિયે ।

પાણિ ! ઇ તુજ અપૂરવ નહી,

રાત્ર અનન્તો દમ ગયો વહિ ॥ ૭ ॥

। અર્થ - કુલમદ કરવાથી જીવને અનિદ્ર
જ્ઞાન લોભવવા પડે છે, એમ જાણી હૃદયમા
ળરોળર અવધારણ કરી કુલમદ ટાલવો-
કુલનો મદ કરવો નહિ, અને પવિત્ર આગમ-
સિદ્ધાંતોની આજ્ઞાઓ પાલન કરવી શ્રી
આચારાજ, શ્રી ઉત્તરાધ્યયન અને શ્રીદશવૈકા
લિઠ વગેરે સૂત્રોના પન્માત્માઓએ ફરમાન
કરેલ છે કે-જાત્માએ કુલનો મદ કરવો નહિ
કારણ કે અહિતનો કરનાર છે, સ સારમા

જીવને પનિશ્ચમજી મરાવનાર છે, એનું મેવન
કરવાથી અનેક જીવો દુર્દગાને પામ્યા છે
વળી તે જન્મમરણાદિ દુઝોનો આપનાર
હોવાથી અઘણાં સુખસતનિનો નિરોધ
કરનાર છે, માટે તે તજવાયો ય છે, એ પ્રકારે
શ્રીજિને દ્રાષ્ટીત આગમવચનામૃતોને હૃદયમાં
અવધારી કુલમહ ત્યાગ કર્યો વળી તે
પ્રાણી ! આત્મન ! તું કુલનો મહ કરે છે તે
કાંઈ અપૂર્વ નથી, એટલે તે પ્રથમ કરેલ
નથી તેથી અપૂર્વ છે એમ જો જાં માનતો
હોય તો તે અપૂર્વ-નવીન નથી, પહેલાં પણ
અનતિવાર તે કુલમહ કરેલ છે, તેથી એમ
કલ તે શુ મેળ-યુ ? કે જેથી ફરી તારી
પ્રવૃત્તિ ચાય છે, તેમા તો અનત કાળ આફરો
ગયો, એટલે કુલમહ કરી કરી અને તેના વિષામ
ગવતા ભોગવતા અનતો કાળ ગયો, અને

ને વળી અજ્ઞાનતાથી કુલમદમા પ્રવૃત્તિ થશે
તો તેજ પ્રમાણે રખડવું પડશે, અને આ છવ
સુખનો ભાગી નહિ થઈ શકે, માટે ને સ્પષ્ટિતા
નિલાપી થવું હોય તો તેનાથી દૂર રહેવું

કુલમદ ત્યાગ કરવા માટે અન્ય શાસ્ત્રોમા
પણુ ઠહેલ છે કે -

અકુલીતાનપિ પ્રેક્ષ્ય, પ્રજ્ઞાશીલસમન્યિતાન ॥
ન વર્ત્તવ્ય કુલમદો, મદાકુલમવૈરપિ ॥૧॥
કિં કુલેન કુશીલસ્ય, સુશીલસ્યાપિ તેન વિમ ॥
પદ્મ વિદન કુલમદ, વિદપ્યાત્ત વિચક્ષણ ॥૨॥
કુલસ્ય કમલસ્યેવ, મૂલમન્યિપ્યતે ચદિ ।
દોષપંચમમર્તેડતે, તદવશ્ય પ્રવૃદ્યતે ॥૩॥
સૂર્યવંશ ત્રિશકુર્ય-અદાલોડમુચ્ચદીપતિ ।
દિલીપરપુરામાયા , શિતિપાસ્તત્કુલોદ્ગયા ॥૪॥
વશ્યાયાસ્તનય વર્ણ, ક્ષેત્રજા પાદુનદના ॥
જ્ઞાનમયસ્ય જ્ઞાનમયસ્ય જ્ઞાનમયસ્ય ॥૫॥

ત્યાધિમાન વસ્તેષા જઘનસ્થાનજમિતામ ।
 તે કૃત્ત્વગા ચેષા જનન્યા નિમ્નગા મ્થિય ॥૬॥
 ણયત્કુત્તજાતાઽપિ, નિર્ગુણ કમ પૂજ્યતે ।
 આધીકુલાદ્યા ટ્રેનુ -ર્વધ્યા કમ્યાપયુર્યતે ॥૭॥
 વ કુલેન વિશાલન, વિષાદોતમ્ય દેહિન ।
 વટુલિનોઽપિ વિધાયાન્ દૈર્ઘ્યરપિ મ પૂજ્યતે ॥૮॥

અર્થાત્-તીમબુદ્ધિ અને સદાચારે કરી
 યુક્ત અકુલિનો પણ હોય છે, તેઓને જોઈ
 મોટા કુલમા ઉત્પન્ન થયેલાઓએ પણ કુલમદ
 કરવો નહીં ૧ કુશીલ પ્રદ્વપના કુલે કરીને
 શુ? તેમજ સુનીલ પ્રદ્વપના કુલે કરીને પણ
 શુ? એવી રીતે બાણના વિચક્ષણ પ્રદ્વપે
 કુલમદ કરવો ન જોઈએ ૨ કમલની જેમ
 કુલનુ મૂળ જે શોધવા જાય છે તો આતમા
 દોષરૂપ કાદવચી મવીન થયેલ ૩ અવશ્ય
 જેવામા જ્ઞાનથી ૩ સૂચવશમા જે ત્રિશકુ

નામનો રાજા થયો છે, તે ચક્રાલ હતો દિલીપ,
 રઘુ, રામ વિગેરે રાજાઓ તેના કુલમાં ઉત્પન્ન
 થયેલા છે ૪ કન્યાનો પુત્ર કર્ણ અને જારથી
 ઉત્પન્ન થયેલા પાંડવો પણ જહાવાય છે, તો હવે
 ખીણ સામાન્ય કુલ વચ્ચે ક્યાં શું પ્રયોજન ?
 ૫ જેઓના કુલમાં તટને તોડનારી અને નીચા
 પ્રદેશ તરફ ગમન કરનારી નદીરૂપ માતાઓ-
 સ્ત્રીઓ છે, એવી માતાઓના ઢેડના અગ્રભાગથી
 જન્મ પામનારા તેઓને કુવર્ણુ અભિમાન
 કરવાનું કાગળુ શું છે ? - મારા કુલમાં ઉત્પન્ન
 થયેલ છતાં પણ નિર્ગુણી પુરૂષને કાળુ પૂજે ?
 રૂઝણી ગાયોના કુલમાં ઉત્પન્ન થયેલી વાઝણી
 ગાય શા ઉપયોગની ? ૭ વિદ્યાહીન પુરૂષનું વિ-
 થાલકુલ હોય તો તેથી શું ? અકુલિન છતાં
 પણ વિદ્યાવાગ હોય તો તે પુરૂષ કેવો વટે પણ
 પૂજ્ય છે તો પછી ખીલતો પૂજ્ય તેમાં

શી નવાઈ ? ૮ માટે કુલ્લમદ કરવો તે કોઈની
પણુ એવને ખિતાવહ નથી, તેથી તેનો ત્યા
કરવો તે જ ઉચિત છે ૭

હવે રૂપમદ ત્યામ કરવા માટે ઉપદેસ આપે છે

ગુણ પાસે રૂપે ફૂંડે ફિગ્ડુ,

પરમારયિ જન મન ગુણ વદ્યુ !

ભાવલફૂલ સેવત્રી જાય,

ગુણત્રિણ રૂપે રાષે ન કોય ॥ ૮ ॥

અર્થ -ઓદાર્ય, ધૈય, ગાબીય, સમ, શીલ,
વિનયાદિ ગુણો 'પાએ' એટલે વિનાનુ રૂપ
કયા કામનુ નથી, પણુ ગુણોએ કરીને સહીત
ને રૂપ હોય તો તે ચોન્ન ગણાય છે, કારણ
કે 'પરમાર્થી' તત્ત્વગવેષી પુરૂષોના મનમા
ગુણો વસેલા છે, એટલે તત્ત્વગવેષી પુરૂષો
ગણો ઉપરજ આદર કરે છે, પણુ રૂપ ઉપર

આહર કરતા નથી, આ જીના કષ્ટાન્ત આપી
 સિદ્ધ કરી ગતાએ છે કે-હે આત્મન ! તુ જો
 જેમ આવળના તથા મેવત્રીના ફૂલ રૂપે
 રજિયામણા દેખાય છે, પણ તેઓમા ઉત્તમ
 ગુગન્ધ વિગેરેના ગુણો ન હોવાથી તેમને
 કાંઈપણ પુરૂષ ઈચ્છે નથી, તેમ ગુણવિનાના
 કેવળ પુરૂષને કાંઈપણ આહર આપતો નથી,
 માટે ગુણવિનાનું કેવળ કામનું નથી, તેમજ
 કહેવપણું છે કે-

ગુણેભ સ્પૃહણીય સ્વાદ્ય રૂપજ યુતા જન ।
 ભીગમ્ભયયર્ચ્ય નાદિયં

પુણ્ય કાન્તમપિ ક્વચિન્ ' ॥૧॥

અર્થાત મનુષ્ય જીવનને ગુણથી પ્રિય
 થાય છે, પણ કેવળ નહિ, જેમ પુષ્પ મનો
 હર કેવળાનું હોય છતાપણ ગુગન્ધ રહીત
 જો હોય તો તેને કાંઈપણ ગ્રહણ કરવાને નથી

હિંદુત્વ નથી માટે ગુણોત્તુ પ્રધાન થાયું છે
તે મતાવે છે -

જો ગુણ દ્રુવે તો જમ પામિજે,
રૂપરિણા પુણ જમ ધારિજે ।

જળ કારણ ગુણ કરા પ્રમાણ,
રૂપ જની મંડ તજા મુજાણ ॥ ૯ ॥

અર્થ - હે ભલ્ય ! જા પ્રકારની ભાવના
કર, એટલે આવા નિશ્ચયપર આવ, કેવળ
પુરુષને (રૂપ) વર્ણ માટે ન હોય, એટલે
નયનને જ્ઞાનકકાળી કેપ ન હોય, તો પણ જે
પુરુષમા સુનીતિ, વિરેક, વિનય, મોહમ્યતા,
ક્રોધાતુતા, કેમલતા, વિગેરમતા વિગેરે સુદૃઢ
આવિર્ભાવ થયેલા હોય, તો જગતમા
પુરુષ જગ પામી જાવે છે કેવળ કેપથી
મનના ગામિની કીર્તિને પુરુષ મેળવી શકે.

નથી કહેલ પણ છે કે- સ્વપ્ન કિં ગુણ-
 પરાક્રમયજિતેન ' અર્થાત-પરાક્રમ, સૃષ્ટી તા,
 અશ્વાસતા આદિગુણોથી નહીત ડેવગા કેપે
 કરી શુ? કશું નહી વળી કોઈના કહેલા
 આ વા-ચો પણ યોગ્યજ છે- 'ગુણ પૃચ્છસ્વ
 મા રૂપ' ગુણા મન્યતે રૂપ ' અર્થાત-હે ભદ્રક !
 ગુણની પૃચ્છા કરજે પણ કેપની પૃચ્છા કરીશ
 નહીં, ઠારણ કે કેપના આભવણ-અવકાર
 મુલો છે તેથી ગુણો ને હોય તો કેપ શોભે,
 પણ ગુણો ન હોય તો કેપ શોભે નહીં,
 દુષ્કારણ ગુણ કરો પ્રમાણ માટે હે ભવ્ય !
 કેપ અને ગુણ એ બેમાથા ગુણને પ્રધાન
 જાતી અગ્રીકાર કરે અને વળી હે સુમતણ !
 હે મુજનતા સુણવાન ! પૂવ પુચ્ચ ન થાજગી
 સુકેપને પામી તેના મદનો ન્યામકર એટલે
 આવા પ્રતાપનો મદ તુ કરીશ નહીં કે-હુ ડેવો

મુદરે લાગુ છે, મારા લેણુ સ્વરૂપ દોઈનું નથી,
 માટે રૂપ સાફ છે આ વિચારેનો ત્યાજ કરજે,
 કારણ કે રૂપ તો પૌદ્ગલિક છે, અણુમા
 વિનાથી છે તારૂ સ્વરૂપ એ નથી, તું એનાથી
 યારે છે, એમ નિશ્ચય કરી રૂપમટ ત્યાજ કર ।
 રૂપમટ જગેરે ત્યાજ કરવા સાફ કેાઈ અનુભવી
 કવિએ કહેલ છે કે-

(સૂર્યયા ૭૧)

માર મોરે માલકોં ગુમાન છોડ કાઢરે,-

રગ તો પતંગ તેરો કાલ હદ જાયગો ।

ગુઆ જેસો ધવલ દર દદત ન લાગે વાર,-

નદીકે કિનારે વહ રસ હરટાયગો ॥

ફુસનથી આગ ઘડી દોયમો સોહાગ ધાગ-

ચારનકોં માલ કહા ચોથડે કિનાયગો ।

ળસી તેરી ટેહી પ્યાર જીવતા જા કામ નાથી-

મુઆ પીન્ડે ક્યાલ કાગ કુનરો ન રવાયગો ॥૧॥

રૂપમદે ચક્રિ સનતકુમાર,

ઉપન્યા અગે કોદ અદાર ।

સજમ લહિ પરીસહ સથા,

વિનેમદ છડિ પરમપદ લઘા ॥ ૨૦ ॥

અર્થ - રૂપના મહ ચક્રી ચક્રવર્તિ સનત
કુમારના શરીરમા અદાર ભતિના કોદ રોગ
ઉત્પન્ન થયા, તે વખતે ચક્રવર્તિને સ સાર ઉપર
થી ઉઠાસીન લાવ ઉત્પન્ન થયો તેથી લાવરોગ
ફર ઠરવાને માટે સુલભ અગ્રીકાર કરી ઉત્પન્ન
ચયેલ પરીસહ-ઉપસર્ગને મહુલ કર્યો, અને સન
તકુમાર રાજર્ષિ મહ જોટલે રૂપના અભિમાનને
છાડી-ત્યાગ કરી પરમપદ જે ચોક્ષપદ તેને
પામ્યા, જોટલે દ્રવ્ય લાવ રોગ રૂપ હુ ખોનો
અમૃતગો નાશ કરી સર્વથો ઉત્કૃષ્ટ જોલુ જે
મોક્ષ સ્થાન તેમા બિરાજમાન થયા ૧૦

૫૨ ચક્રવર્તિને રૂપમા દેવા હેતુથી અને
 ૫૩ યોગેશ્વરે પ ન થયો ? તે જાણવાના
 હ-તુને દુક મિના બનાવતી જોઈએ, માટે
 તમ મધી દુક બીના નીચ પ્રમાણે બાલુથી -
 એ વખત શકે ૩૬ થી મહામા પાતાના સ્વરૂપ
 થી જોખનો અત્યંત રમતીય શતિવાન મન
 નામનો દેવ આગ્યો તેને જોઈને અન્ય દેવોએ
 તેના રૂપથી આશ્ચર્યમુખ થઈ ગયા અને પુછ્યું
 કે-તે સ્વામિનુ આણુ સ્વરૂપ કાઠન સરો ?
 ત્યાં હંક મહામાને પશુ કે-જુદીપના
 ભરતમેટના ■ ખ-નો નાયક વવી કુડદેશના
 પધીણાપુર નારમા મુખ્ય જેની રાજધાની
 છે એવો અને અશ્વમેન રાજા થી પટ્ટરાટી
 સુદેવી તેની કુખથી ઉત્પન્ન થયેલ મન
 ૫૪ જે હાવ ચક્રવર્તિ પાત્ર બોગવે છે, તેનું
 સ્વરૂપ આ દેવ કરતાં પણ અધિક છે આ

ખીના દેવેડ પામેથી અવલુ કરી, દેવો તેનું ઉપ
 દેખવા મા ઉત્કટ વાલા થયા દેવો ગ્રાહ્યના
 નવરૂપ વાળા થઈ જ્યાં ચક્રવર્તિ મનાવ કર
 હે ત્યાં આજ્યા, ત્યાં આવીને ચક્રવર્તિનું ઉપ
 નેઈ ચઢિત થઈ ગયા, અને આનંદથી વિચા
 રવા લાગ્યા કે ઇંદ્રમહારાજે જેવું ઉપ વર્ણવ્યું
 હતું તેવું જ ઉપ આપનું છે, એમ નિશ્ચય કરી
 આનંદિત થયા ત્યાં ચક્રવર્તિએ હાથિત
 થયેલા દેવોને પૂછ્યું કે-કેમ આપનું આવલું
 થયેલ છે, અને હવે ઉત્પન્ન થવાનું કારણ
 શું છે? ત્યારે દેવોએ પૂર્વની ખીના જે ઇન્દ્ર-
 મહારાજે વળાણેલ તે કહી સંભળાવી તે
 વખતે ચક્રવર્તિએ રૂપના મદથી દેવોને કહ્યું
 કે-જ્યાં હું સવ અલગારે સજી રાજઅભામા
 આવી મિહામન ઉપ- બેસુ ત્યાં મારું
 સ્વરૂપ તમે જુઓ તે વખતે માલમ પડે કે-

અચાનક સમુદ્ર તરી શકીય નહીં, માટે રૂપમ
 ત્યાગ કરવો યોગ્ય છે ગર્વથી એટલે મહદં
 કેાઇપણ કાર્યની મિદ્ધિ થતી નથી, અને ગર્વથી
 કેાઇપણ એવને શિવપુરનું રાજ્ય મલત્તું નર્થ
 જ્યારે તેનો ત્યાગ કરે છે ત્યારેજ એવ ઉચ્ચ
 પદવીને પામે છે અને અનુક્રમે મોક્ષને પ,
 મેલવી એવ પરમાનંદનો ભોક્તા થાય છે ૧૧
 વગી કહ્યું પણ છે કે-

‘ નિત્યપરિશીલનીયે

સ્વામામાષ્ટાદિતે વસુવર્ણે ।

નિજપચિન્નાશર્ધર્મિણિ

રૂપ મદ્વારણ કિં સ્વાત્ ॥૧॥

પુનામવસ્થાત્રિતયત્રિભાગ

રૂપમદ યોવનમેવ નામ્યત્ ।

તસ્મિન્સદોગ્યાદગદાગર્ભગ-

સ્વગાદિલોલોપહસે કવ રૂપમ્ ॥૨॥

યદા જર શોચતિ શોચતાત્ -

स्त्यक्ताशनः शोषयिष्यर्णयकत्र ।

न म्नाति नोत्तिष्ठति नैव शेते,

तदा क्व रूपं क्व च यौवनश्री ॥३॥

स्वरूपासारतां वक्ति, यत्र संसारसारता ।

यपुस्तदपि सीमाग्याऽ, - हं गुरु कृत्य नृन्यते ॥४॥

नमधातुमये देहे, चयापचयधर्मिण ।

अरादजाभिभाव्यस्य, को रूपस्य मद् दहेत् ॥५॥

समतकुमारस्य रूप, तत्क्षय च विचारयन् ।

को वा सकर्णं न्यप्नेपि, कुर्याद् रूपमद् विद्ध ॥६॥

तस्मान्न कार्यं सुधिया विचार्य

साध्वर्यसौंदर्ययिनासदर्प ।

समागमोदप्रसरे घनेऽग्निम्,

विपुलताविष्णुरित हि रूपम् ॥७॥

अर्थात्—६ भेगा साक्ष कश्चा येन्य,

आमरी अने मामथी ६ कायेल ओटले व्याप्त,

१ क्षाप इत्यपि पाठ कपता क्षरांग

२ सीमाग्येन अहं गुरुरिति कृत्वा ।

મતીનનાથી ૧૧ વ અને નિશ્ચયથી વિનાય
અવભાવને ધારણ કરવાર એવા શુદ્ધિના ઉપમા
મહત્તુ કારણ મું છે ? ૧ પુત્રોની અવસ્થા
પણ છે-માવ અવસ્થા યુવાન અવસ્થા અને
પૃથ્થા અવસ્થા એમાનો ત્રીજો ભાગ તે યુવાન
અવસ્થા, તેજ ઉપ ને પ્રગટ કરનાર છે, બીજી
નહી તે હ્રમેશા ઉન્માદ, રોગ, અ-
અવયવના ભગ અને વકાશ વિગેરે દોષોથી
જુગાએ છને ઉપનો મહ કયા ક વાનો રહો ?
૨ શોકથી તપનો મનુષ્ય જ્યાં ચિન્તા કરે
છે, ખાવાનું છોડીદે છે, દૂત્તા અથવા ક્ષય
રોગથી મુખની શોભા નાશ પામે છે, સ્નાન
કાં બિઠવું અને સૂવું તે ત્યાગ કરે છે,
તેનું કયા રહુ ઉપ અને કયાં રહી
યોવન અવસ્થાની શોભા ? ૩ જ્યાં મુધી
ગરીર છે ત્યાં મુધી સમાર છે અને જ્યાં મુધી

મ સાર છે ત્યા સુધી શરીર છે અર્થાત-જ્યા
 મ સાગની મારતા તેજ ચગીઁ કહેવાય છે,
 તયી તે ચગીરજ સ્વરૂપની અમારતાને કહી
 મહેલ છે અર્થાત્ શગીરનુ સ્વરૂપ નાશવત
 હોવાથી માન વગગનુ છે તે પણુ દેહના
 સોભામ્યપણાથી હુ ગુરુ-મહાન એમ માની
 હવ નાચે છે, એજ આશ્ચર્ય છે ૪

માનધાતુમય આ પેહમા વૃદ્ધિ અને
 હાનિ થવાના ધર્મવાળો વળી જરા અને
 જાગથી પગભવને પાનનાજ એવા રૂપના
 મદને કયો પુરૂષ વહન કરે-ધાગલુ કરે? ૫

મનહુમાર ચક્રવર્તિના ઉપને તથા તે
 રૂપના ક્ષયને વિચાર કરતો કયો વિદ્વાન
 સ્વપ્નમા પણ ખરી રીતે ઉપના મદને કરે? ૬

તે કારણથી હવે વિદ્વાન પુરૂષે વિચાર
 ઠરી આશ્ચર્યને પેદા ઠગનાર એવા સુદરતાના
 વિદ્વામન હમન કરવ જોઈએ, કારણ કે

મા દનાતા મોહરૂપ મેઘમા વીજળીના ઝળ-
મળની માફક ચપલતાવાળું કેવળુ અરૂપ છે ૭

હવે બલમદ ત્યાગ કરવાનું જણાવે છે:-

માણી ! તુજ થલ કેદો દોય,
કાલ અર્તાત વિમામી જાંય ।

ત્રેગઢ ગળારા પુષ્પ જે દુઝા,

તોના ચરિત્ર જાણિ જુજુઝા ॥૧૭॥

હે પ્રાણી ! પુર્વે ઉત્તમ પુરોની વિધામ-
ણા, વૈધાવચ્ચ વિનયાદિક દૂન પુન્યના સ યોગે
નારા બલને પામીને ત્યા પ્રકાર બલમદ કરીશ
નહી, કે-‘હું બહુ બલવાન છું, મારા જેવો
બલીયો ડાઘ મુલકમા છે નહીં, બલવાનોને

પરાજીત કરેલા છે, વગી હુ કુદુ બે કરી,

કરી, બુદ્ધિએ કરી, મિત્રોના સમુદાયે કરી

બલવાન છું, અમુક રાજા વગેરે પણ મારા

તાળામા છે, મનુષ્યોને હું જેમ દોડ તેમ દોડ-
વાય છે, ધનવાન મારા કબજામાં છે, અમુક
જેવા તો હું પચાસ ખીસામા રાખુ છું,
હું તો મુદ્દિનો જ્યાં પ્રહાર કરે ત્યાં જળ નીકલે”
ઇત્યાદિ બળ અશુભના ઓટલાને ભારે કર્મો
હવેને આવે છે, પણ બળનો મદ કરવાથી
પ્રાચે પન્નવમા એવા હીન બલપણને પામે
છે કે-નિરતર પરાધીન કે ગાલ-મહાદયાજનક
સ્થિતી પ્રાપ્ત થાય છે, અને ઠેવટે અજ્ઞ અને
હાતને પણ વેર થઈ જાય છે, આવી આવી
અનિદની પ્રાપ્તિ કરાવનાર બલમદ છે, માટે હે
હવે! તું બલમદથી દૂર રહેજે તારામા એવું
કયું બલ છે કે જેથી તને મદ થાય છે?
વળી અતીત કાલે એટલે ગયા કાલમા કેવા
હું જો તું પામેલ છે, તે જરા શાતપણે
વિ ૨૨૨ વળી પૂર્વે ચોવીસ તીથેંકર,

નકવત્તિ નવ વાતુવ નવ પ્રતિવાગુદેવ અને
 નવ બહુવેવ, આ ને ૧૬ શવાન પુરુષ થયા છે
 જગાના ચરિત્ર મપૂર્ણ હાલ વિદ્યમાન છે, તે
 વાનવવાથી માલમ પડ્યો કે અનુલિખલના ધણી
 આગલ માર ગવ કેટલુ છે, અને કમ, ધમ,
 મોક્ષને માટે તેઓએ કેટલું બળ દેશવેલ છે, તે
 બળની આગળ માત્ર બલ શા દિમામમા છે ?
 એમ વિચારી દે છવ્ઠી ગણ મદનો ત્યાગ ૪-૧૨

તસુ રત્ન કેહની જામતિ નરિ,
 તસુ પ્રમાણ દુ ન શતુ વહિ ।

અનતરામ થયા અનત,

ગુણ ગિરિમા મોગ્ય રચ્ચત ॥ ૧૩ ॥

અથ -તે પ્રેમક હલાકા પુરુષોનું બળ
 ના જેવું હતું ? એ પ્રશ્નના ઉત્તરમા દેાઈતું
 ડહાત-ઉદાહરણ આપી તેમની સાથે 'જામતિ'

એટલે શરખાવી શકાય એવું ઉપમાન ઢાઈ
 મવતું નથી, કેમકે એમનાથી અધિક બળવાન
 ઢાઈ છેજ નહિ કે જેથી અમુકના જેવું બળ હતું
 એમ કહી ચક્રીએ વળી તેમનામા કટલું બળ
 હતું ? એના ઉત્તરમા પણ હુકમ કહી શકું તેમ
 નથી, કારણકે તેઓ અતુલિત બળના ધણી
 હતા, તેથી કોઈ એમના બળનું માપ કરી શકે
 નહીં, તેવા ત્રેનઠ શલાકા પુરુષો અનતકાલે
 અનત થયા કે અને અનત થશે, તેઓ
 'ગુણગિરુઆ' એટલે ગુણોમા મોટા સૂરવીર
 તાહિ અનેક ગુણ મમહથી ભરેલા હોય છે,
 અને વળી 'મોટા બલવત'—એટલે અતિશય
 પરાક્રમને ધારણ કરનારા હોય છે ૧૩

તે ચિંતરી આપણ પુ જોય,

સૂર સમ અતર હોય ।

દરી નાખે છે, ત મારણગી સજ્જનુ એવા
 બાળમા પુડાએ મગમદ કરવો અપાળી
 નથી ૧ વૃદ્ધ મવસ્યામા, મરણ મમયમા
 અને અગાજ મનના કાગા ઉદયમા બળવાનો
 પણ તે નિર્મળ થઈ જ ના દોષ તો એ
 પૂરક મહેવુ પડે હ કે પુખ્તિએ તેવા બળનો
 અલકા મનો તે નહામી છે ૨ બીકેલ
 મનુષ્ય ઘરપણાન પામે હ તેમજ સુરતાવાળા
 શીશુ બને છે ચન્દ્ર એવા આ બાળ, પરા
 કમની નિન્દા-નિરમિત મિથિ કામુ જન્યાએ
 ખાલી નથી માત્ર બાળનહ કરવો ન મેઈએ
 ૩ જેમનુ બાળ અનુદારથી નહીત છે, જેમના
 મન માયાકપ મલિનતાથી રહિત છે, અને
 જેઓનુ શુભતાન દેવકપ ઉજ્જ્વલાથી રહિત
 , તેઓના જે સુખો તેજ ચચાર્થ સુખો
 પ્રાપ્ત છે ૪ ૫ ઘરવીર છ, રૂર જેવા રત્ન

મુઠાના મમ્મડને નાશ કરવામાં ચતુર 'કુ',
 અત્યંત વેગવાન છુ અને મેનાળો તથા
 ઘોડા હાથીના જગ્યાઓને નાયક છુ, એ
 પ્રકારે બળના અહકારને ધારણ કરને નય
 અને રાજા તે પોતાના કિન્હો, કે જીવના
 બલથી દબાવેલા જગત્ મર્યે કાળનો કાળીઓ
 થાય છે ત્યારે અનાદરનો ધ્યાન બની જાય
 છે માટે પરિણામે અહકાર જે તે નર્વને
 તિરસ્કારનું કારણ થાય છે ૫ જેમ કુપુત્રથી
 કુળનો નાશ થાય છે, તેમ અહકાર અત્તી
 માનથી બળનો નાશ થાય છે કહણરાજ
 અથવા રાવણની માદર ' વિનયરૂપ નરીને
 નારા કરવામાં સપના જેવા એવા માનરૂપ
 હાથીના જર્વનો તુ નાગ રૂ જેના સરખો બીજો
 બનિયે-જગતમાં કોઈ નથી એવો દરાસુરો
 રા- રથી નાગ પામ્યો, માટે

માથા જનોએ મળમદ ત્યાગ કરવો નેહીએ ૭

દલે શ્રુતમદ ત્યાગ કરવા જણાવે છે —

શ્રુતસાગર જેમ મેં વપાર,

ચડતું પૂરવ મેં અગ્યાર ।

જ કળે શ્રુત પાર કતયાં

તળે પુણ શ્રુતમદ નહુ કર્યા ॥૧૫॥

અથ — સમુદ્રની જેમ શ્રુતજ્ઞાન પાર વિના
તુ છે, જેમા ચોદ પૂરવ અને અગ્યાર અગ
વિગે- આવેલા છે જે મદાપુરુષો શ્રુતજ્ઞાનનો
પાગ પામી ગયા છે, તેવાઓએ પણ શ્રુતજ્ઞાનનો
મદ કયો નથી ૧૫

માદિ એમ દૂર શ્રુત કેવલી,

તરતમયોગે શ્રુત તે વલી ।

કમ કરતા શ્રુ શ્રુત તુજ પાસ,

મ રીજ મત્ કમ કિયે વિમાસ ॥૧૬॥

અર્થ - પહેલાં શ્રુત કેવલીના સમયમાં
પણ શ્રુત કેવલીઓની અહર એકથી બીજા
શ્રુતકેવલીમાં શ્રુતજ્ઞાનની તરતમતા એટલે હીન
-અધિકપણ હતું, પરંતુ એક મરણુ શ્રુતજ્ઞાન
એમનામાં પણ ન હતું એમ જો વિચારીએ
તો હે એતન ! તે શ્રુતજ્ઞાન માણેલું તારી પાસે
શુ શ્રુતજ્ઞાન છે ? એમ હૃદયની અહર વિચાર
કર ! વિચારીને શ્રુતમદનો તુ ત્યાગ કર ॥ ૧

બીજા શાસ્ત્રોમાં પણ શ્રુતમદ ફર કરવા

જણાવેલ છે તે આ મમાણે:-

મ્થબુદ્ધ્યા રચિતામ્યમ્યે , શાસ્ત્રાણ્યાઘ્રાયલીલયા ।
સર્વજ્ઞોસ્મીતિ મદયાન , મ્થક્રોયાગાનિ મ્થાદતિ ॥ ૧ ॥

શ્રીમદ્ગણધરવ્રાણા શ્રુત્વા નિર્માણધારણે ।

ક આશ્રયેષ્ણુતમદ સર્વજ્ઞહૃદયો જન ॥ ૨ ॥

જ્ઞાન મદદર્પદર, માયતિ યસ્તેન તમ્ય કો વૈષ ।

અમૃત યમ્ય ધિપાયતે, તમ્ય ચિકિત્મા કથ

વિયતે

अपयितपरममत नाणे आ तेण म'चमुण्डर ॥
 रलिगाउ तम्म अग्नि, ममुट्टिआ मंदपुत्तस्स ॥१॥
 मा यद' फाद म'च, इ'य जप पट्टिओ अद वेण ।
 आमव्य'नुमइओ तरनमजागण मइ विहवा ॥२॥
 म'वाप्रमदल वितोऽन्वसि महाद्वार पातादिता ।
 माहाग्मादहतासि णंन ममता मैरेयमत्ताऽसि च ॥
 तिमा मप्रतिवाध'अयपियुधम'य' यमन्यै सम ।
 म'द पट्टितमानिभिः वल्लकलात्ताग्माशु'र
 यथा वि'द्विज्ञोद द्विप एव मदाथ समभवे ।
 तदा मयमाग्मी'यमयदवलि'त मम मन ॥
 यथा वि'द्विन्विज्जिद युधजनमवाशादवगत ।
 तदा म'वाऽग्माति अथर एव मदा म व्यपगत ॥७॥
 मा विद्या या मदे दत्ति सा श्री'यापिपु यर्पति ॥
 धमानुसारिणी या च सा बुद्धिरभिधीयते ॥८॥
 १. विमसुलभं, चरणसाधक भुतगानम् ॥
 २. मयमददर तनैव मद कथ काय ॥९॥

* मैरेय-पानक पुष्पगु'वीनाम्'मभव मये मे' ल'नु २४

અથાત્—બીજાઓએ પોતાની બુદ્ધિથી
 જોલા ગામોનો સહેજ ગંધ લાગે તો સર્વ જ
 હુ એ પ્રકારે અતમહને ધાગણ કરનાર પોતાના
 જોને ખાય છે ૧ ત્રીમાત્ર આચાર્યોના
 નામક એવા ગણધર્મોની અથ વહણ કંવાની
 ધારણા શક્તિ અને સૂત્રની રચના તેને સા
 બળીને વિદ્વાન હૃદયવાળો કયો મનુષ્ય હુત
 મહને ધારણ કરે ? ૨ જ્ઞાન છે ત મહના
 અહ કારને નાશ કરનાર છે, તેનાથીજ જેને
 મહ ઉત્પન્ન થાય તો તેનો વૈત્ર ઢાણ ? જેને
 અમૃત પપુ વિપ કેપે પરિણમે તેની ચિકિત્સા
 શી રીતે કરવી ? ૩ અહ કારૂપ વિપને નાશ
 કરનાર પરમ મત્ર સગ્ધુ જ્ઞાન છે, તેવા
 જ્ઞાનથી જે અહ કારને ધાગણ કરે છે, તેવા
 મહભાગીને તો પાણીમાયી પણ અગ્નિ ઉઠ્યો
 એમ જાણવું ૪ આ જગતમા હુજ પતિ

૧૩ એમ દોષજ્ઞે પણ ગર્વ કરવો નહિ
 કારણકે સ્વપક્ષ વિના બીજા જ્ઞાનીઓમા મતિ
 જ્ઞાનનો વૈભવ જોઈ અધિકપણે રહેલ છે,
 સ્વપૂર્ણ દોષમા નથી આટલે મદ કરવાનો અવ
 કાશ નથી ૫ અદકારરૂપ પાપચહે કરી તુ
 દુઃખાણેસો છે, વળી મદાગ અવરૂપ વાતરોગથી
 તુ પીડાણેસ છે, તેમજ મોહના ઉન્માદથી
 તુ હજીણેસ છે, છતાં પણ જેદની વાત છે
 તે મમતારૂપ મહિરાથી તુ મદોન્મત્ત થયો.
 યકા આત્મજ્ઞાનથી શક્તિ દે મૂર્ખ ! પાતાને
 પદિત માનતો જોયો તુ બીજા મૂઢ પદિત
 માનીઓની જેમ કલકલાટ શબ્દોને કરતો ચકો.
 આકુલન્યાકુલ જણાય છે ૬ ત્યારે તુ કાર્થક
 ૧૦ તરીકે હાથોની માદક મદમા આધરો
 ન્યો ત્યારે હું અર્વજા છુ જો પ્રકારે ગર્વવા તુ
 મહાર મન થયુ ત્યારે વિદાન પુરુષો પામેથી

કાઈક-કાઈક જાણ્યું ત્યારે મને જોમ થયું કે
 હું મૂળાં છું, મને કશું આવકતું નથી, તેથી
 તાવની માફક મહારો શ્રુતમદ નાશ પામ્યો।
 ૭ વિદ્યા તો તે કે જે મહનો નાશ કરે
 ભક્તી તો તે કે જે ધર્મસેત્રોમા વરસે-વપ-
 રાય, બુદ્ધિ તો તે કહેવાય છે કે જે ધર્મને
 અનુસરનારી હોય ૮ મમ્મ-ત્વ ગુણના મ
 બધથી તથા સુખ ઉદયથી સુદલ, સર્વ મહોને
 નાશ કરનાર અને ચારિત્રગુણને સાધના
 એવા શ્રુતજ્ઞાનને પામીને જોનાથીજ શ્રુતમદ
 કેમ કરાય ? ૯

હવે તપમદ ત્યામ કરવાનું જણાવે છે —

આત્મિયરેં વરણી તપ કર્યો,

ગીરેં છમાસી તપ આદર્યો ।

વર્ગ ષતર ઘન ફાવળી,

સિંહનિકીડિત કનકારણી ॥૧૭॥

સ્વ્યાત્મિક દુર તપ મળ્યા,

ચઢી બનને કીધા મુખ્યા ।

ચારદ મનિમા સપરમે ચઢી,

જાચઝીવ મંગે નિચઝી ॥૧૮॥

રે જીવ તેહયા તપ નહુ ગાય,

તો દુર તપ કેમ કરાય ।

ફોરુટ મનુ રમ જાણી કરી,

ચિગુ કર અગતિ આદરી ॥૧૯॥

અર્થ - શ્રી આદીશ્વર ભગવાને વરપી તપ
કર્તુ, શ્રીવીરજીવાને છ મામી તપ આચર્યું
તેમજ વર્ગ, પ્રતર ધન, એકાવલી, મિહનિ
કીડિત અને કનકાવલી ૧૭ હંસાક્રિડ દુષ્ક
તપ શ્રીસિદ્ધાતોમા કરવાના કહ્યા છે અને
અનત ભવ્યાત્માઓએ તે તપને આચર્યો છે
કીધા છે એમ શુદ્ધમુખદા એ સાબળ્યુ છે

પણી કેટલાકે જીવોએ બહુ ઉત્સાહપૂર્વક
 શાતરસથી જીવજીવલેખે બારબિકુ પડિમાએ
 સ્વીકારી-વહન કરી છે એમ પણ સાલણીએ
 હીએ ૧૮ ત્યારે અશક્તિને ખારપુ કરનાર
 જોવા હે જીવ ! તેણે તપ તારાથી ન થાય તો
 પછી હુકર તપ તારાથી કેમ કરી શકાશે ?
 માટે એમ જાણી ફાકટ તપનો મદ કરવો તે
 મકામો છે ૧૯

તપ મદ ત્યાજ કરવા માટે બીજા અધ્યોમા

પણ કહેલ છે કે —

* નાભેયસ્ય તપો નિષ્ઠા, સૂર્યા ધીરજિનસ્ય ચ ॥

કા મામ સ્વરૂપતપસિ ગ્ધવીયે મદમાચરેત્ ॥૧૧॥

યેનૈથ તપસાઽનુષેત્ તરસા કર્મસંચય ॥

તેનૈથ મદદિગ્ધેન, ઘપ્યતે કર્મમચય ॥૨૧॥

ઈદિયકમાયધિજયો, જત્યય પૂઆધયાસસોલાઈ ॥

માહુ તપો કાયવ્યો કર્મમચયદ્વા ન અનદ્વા

કેતાયમન્ટરણ ચ પુયાસવવારચિત્તપીઠાપ ॥
 સુવદુપિ તથોવમ્મ, દુમ્મદગમણં વમાદેઠ ॥૪૧॥
 સંયન્ટરમુત્તમજિજ્ઞા, છમ્માસાવદ્ધમાણ જિજ્ઞસંદો ॥
 ક્યપિહિ યા તિરમ્મના જરુજ્જપ ઓવમાજેલ ॥ ॥

અર્થાત—શ્રીસ્વભદ્રેવ સ્વામીની તથા
 શ્રી મહાવીર દેવ ॥ તપ ઉત્કૃષ્ટતા-તપની પ્રા
 બલતા સામગ્રીને પાતાના સ્વરૂપ-નાના
 મરખા તપમા કયો પુ.પ અહુકાર ધારણ
 કરે ? ૧ જે તપવટે કરીનેજ જન્મીથી કમ
 જન્મ્યાએનો નાશ કરાય, તેજ તપ ને અ
 હુકારની બહુલતાપૂર્વક કરાય તો આત્મા
 કર્મના જન્મ્યાએથી બધાય છે ૨ જે તપ
 પરવામા ઇત્રિયો અને કપાય છતાતા હોય
 જ્ઞા, ઉપવાસ અને શીલાદિ ગુણો પ્રાપ્ત થયા
 હોય એવો ફેરો તપ કર્મક્ષય કરવા માટે
 - વો નેમ્મએ તે મિવાય બીજા કોઈપણ વાછા

ન હોવી જોઈએ ૩ ક્રિતિને માટે અથવા ઈ
 ધ્યાથી, વળી પોતાની પૂજા થાય તે માટે
 અથવા પોતાના મતકાર માટે ચિત્તની પીડાને
 લઈને ઘણો સારી રીતે પણ કરાયેલ તપકર્મ
 તે દુર્ગતિ જમન કરાવામાં સહાયક બને છે
 માટે આ લોકની વાછાઓને છોડી તપ કરવો
 જોઈએ ૪ નિર્દોષ આહાર ન મળવાથી આહાર
 વિનાના થયા થકા બાર માસ સુધી શ્રી ઋષભ
 દેવ ભજવાનું, અને છ માસ સુધી શ્રી વધ્ધ
 માન જિનચક્ર આ જગત્મા વિચર્યા છે તે એ
 મહા પુરુષોની ઉપમા-દ્રષ્ટાન્તે કરી સ્વહિત
 કરવામાં પ્રયત્નવાળા થવું જોઈએ ૫

હવે લાભમદ ત્યાગ કરવા જણાવે છે -

વચરતા એકાતે લાભ,

કહુ ન જાય એકાતે જલાય ।

કરમ યોગે જ ચાણ સરી,
 મદ કરતા હોય અધિસો નહોં ॥૨૦॥
 ગુ રિગારી તાપ જ લટ્ટી,
 સત્તમ રવદરને જ મટી ।
 ગણિ પર દોરો અનતો ગદ,
 પદ ઉપર મન વર કુન્દાદ ॥૨૧॥

અર્થ - વ્યાપાર કરતા એકાન્તે લાભ કે
 એકાન્તે અલાભ-હાનિ થાય છે એમ આપણાથી
 કદી શકાય નહિ, એવને વ્યાપાર કરતા લાભ
 કે હાનિ જે કાંઈ થાય છે તે તેવા-તેવા કર્મના
 યોગે-મળે થાય છે એમ નિશ્ચયથી જાણવું
 છે તો હવે લાભનો મદ કરવાથી કાંઈ
 પણ અધિક પ્રાપ્તિ થવાની નથી માટે આ
 માટે લાભમદ કરવો જોઈએ ? ૨૦ એમ ઉપર
 કહ્યા પ્રમાણે વિચારી લાભમદને છેડી

મયમ-ચારિત્ર વ્યાપારમા પોતાના બળ, વીર્ય
પરાક્રમને ફેરવવો જોઈએ એ પ્રમાણે ચારિત્ર
માર્ગમા ઉજમાલતાને ધારણ કરવાથી જીવને
અનતો લાભ પ્રાપ્ત થશે. માટે પવિત્ર એવા આ
ચારિત્ર વ્યાપારમા મનને ઉત્સાહવાળું બનાવવું
જોઈએ જેથી આત્મા અનતો લાભ મેળવે ૨૧

પૂર્વ મહર્ષિઓએ લાભમહ તબવા આ
પ્રમાણે બતાવેલ છે -

"એતરાયક્ષયાદેવ, લાભો મયતિ નાન્યથા ॥
તતઘ યસ્તુતત્પ્રજ્ઞા, ન લાભમદમુદ્રહેત્ ॥૧॥
પરપ્રજ્ઞાદશક્ત્યાપિ, મયે લાભે મહત્યપિ ॥
ન લાભમદમિચ્છન્તિ, મહાત્માન કર્મચન ॥૨॥
સુગમ પુનમિત્તાણ, અલાભ દ્વદળસ્ત ય ॥
સુચ્વા લાભે અલાભે ચ, સૌમરોસં ચ વજ્જએ ॥૩॥
લાભેણ જો જય તોદ્, જો લાભતરાદ્ અ
પુજ્યન્તો ય સમાર્દિ

અર્થાત-અ તરાય કર્મના ફલથી જ છવને
 હરકોઈ પ્રકારનો લાભ થાય છે, તે શિવામ
 થતો નથી તેથીજ વસ્તુતરવને બાળનાગ લાભ
 નો મદ કરતા નથી ૧ આ સુચારમા બીજાની
 મહેરબાની કે શક્તિથી મોટા કામો પ્રાપ્ત
 થાય તો પણ કોઈ પ્રકારે મહાત્માપુરુષો તેવા
 લાભમદને ઇચ્છતા નથી ૨

પુષ્પમિત્રોના મારામા મારા લાભ અને
 દંડણુમુનિના અજાણ એટલે લાભાતરાયને
 સાબળીને લાભમા કે અજાણમા તોય ક
 રોડને ત્યાગ કરવો જોઈએ ૩ લાભ વડે
 કે કોઈ છવ છતાઈ બધ એટલે લાભમદમા
 ૪ પરાધીન થઈ બધ તો તે છવ લાભાત
 રાય કર્મને નાશ કરી નહે નહિ, અને લાભની
 પ્રાપ્તિમા જો મમાધિવાળો થાય એટલે લાભ
 મદને જો ન કરે તો સર્વ પ્રકારની મમાધિ-

મુખોને ભવ મેળવે છે ૪

હવે લક્ષ્મીમદ ત્યામ કરવાનો નજીવે છે -

અધિર લન્ડિ જિમ સ પારામ,

મૂલિમ મૂર જિમ કાચો તામ ॥

વે પઢરની જિમ છાહડી,

માપુરપ કેરી જિમ ગાંઠી. ॥૨૨॥

લિણ લિણ આને લિણ લિણ જાય,

જે ધનવત તે નિરધન થાય ॥

કરમ ઉદય તે વઢી મનવંત,

લાવમી મદ મ કરીમ ગુણવત ॥૨૩॥

અર્થ - લક્ષ્મીનું સ્વરૂપ ઠેલુ છે તે બતાવ
છે જેમ મુઘ્યા સમયનો રાગ-ગ, ચોટી
વાગ્મા જ નાચ પામનાર હોય છે, તેમ લક્ષ્મી
પણ નાચ પામનારી છે વળી ગાગીક .

૧૨નો તાર-તાવલો જેમ

નાશ પામે છે, તેમ લક્ષ્મી પણ સહેજમા
 નાશ પામનાર છે જાપોરની ધાયા જેમ નાશ
 પામનાર છે, તેમ લક્ષ્મી પણ નાશ પામનાર
 છે, અને વળી કુપુરૂપની મૈત્રી અથવા એનો
 આધાર જેમ સ્વભાવ નાશ પામનાર છે, તેમ
 લક્ષ્મીનો સબધ પણ સ્વભાવ નાશ પામનાર છે
 ૨૨ લક્ષ્મીનો અભાવજ એવો છે કે-સ્વભાવ-સ્વ
 મા જાવે અને સ્વભાવ-સ્વભાવ જાય, જે ધનવત
 હોય તે તે નિર્ધન થાય છે, અને વળી શુભ કર્મ
 ના ઉદયે તેજ નિર્ધન પાછો ધનવાન થાય છે
 એટલા માટે હે શુભવત પુરૂષો ! તમે લક્ષ્મીનો
 કરશે નહીં ૨૩

મીમંસા ત્યાગ કરવા માટે બીજા આચાર્યોએ
 પણ આ પ્રમાણે જતાવેલ છે -

“શ્રુત્યા ત્રિભુવનેશ્વર્યસપદ વસધારિણ ॥

પુરગ્રામધનાદીનામિશ્વર્ય કીદશો મદ ॥૧૧૩

गुणोऽयलादपि अश्येद् दोषधन्तमपि श्रयेत् ॥
 कुशीलुश्चोषदैर्भयं न मदाय विवेकिनाम् ॥२॥
 धननदपं यो नाम, यत्क्षणेन घिनश्यति ॥
 भक्ष्यमाण व्ययेनैव रक्ष्यमाण तूषणैश्च ॥३॥
 कालं कलौ खले मित्रे, पुत्रे दुर्व्यसनान्यिते ॥
 पिशुनेषु प्रयुद्धेषु लुब्धे राक्षि धनेन किम् ॥४॥
 असद्भि फलहार्तस्य, सतामनुपकारिण ॥
 दानद्विपोऽनपत्यस्य, यधनेन धनेन किम् ॥५॥
 प्रमज्ज्यात्यक्तनेहस्य जनगौरवपूजया ॥
 घनसघट्टितार्यस्य कथ्याननधनेन किम् ॥६॥
 विषा विशादाय धन मदाय, प्रज्ञाप्रकर्ष
 परवञ्चनाय ॥
 शत्रुशुभ्रतिर्लोकपगमयाय, येषा प्रकाशस्ति-
 मिराय तेषाम् ॥७॥
 दान न दत्त वरुणानिमित्त, लोभप्रयुक्त जृतमेव
 चित्तम् ॥
 न सुचयोऽस्तादयशाच्च नृत्त, सोचन्ति तेषां

नस्मात्तु दयं पुनरपि कार्यं , मन्त्रलभानेन
धर्मोदयन ॥

अदानभोगादहत हि पित पुतां परत्रेष्ट च
दृतिमित्तम ॥१॥

दानस्य भोगस्य मति विभये मन्त्रयोगेन वस्तस्य
यदि मन्त्रं वरिष्यमि, मन्त्र १ पुनराग
मिष्यामि ॥१०॥

मन्त्र १ सागरा २ मन्त्रो, ३ मन्त्रमण ४ मन्त्रजा अमी
चरणारा भूतः कथाता, पञ्चम कोऽपि नामवन्त्र
॥११॥

धीशान्तिनाथादपरा न दातो वशार्णमद्राद
परो न मानी ॥

धीशालिमद्रादपरो न भागी धीभूलिभद्रा
दपरो न योगी ॥१०॥

१ गण्य मन्त्र पितृवि पदुदयाद ॥

चउदहसयचिन्ताद् मुसह नईये मयाद् ॥११॥

१ पालीपुरेऽभात्, २ मिनीलाशे ३ भास्वरा ४
राजगृहे

દ્વિદ્રયાણામરાતીના, મનસ પચનસ્ય ચ ॥
સુલભા સન્તિ જેતાર ,થિયો જેતા નુદુર્લભ ॥૧૬॥

અર્થાત્-વજ્રને ધારણ કરનાર ઇન્દ્રની
વજ્ર જગતના ઐશ્વર્યની સપદાને સાબળીને
ગામ, નગર ધનાદિકના તુચ્છ ઐશ્વર્ય મળ
વાથી અહકાર કરવાનો શું છે ? ૧ ગુણોએ કરી
પવિત્ર હોય તો પણ તેને છોડી દેનાર અને
દોષોએ કરી મલિન હોય તો પણ તેને સેવ
નાર ખરાબ આચારવાળી સ્ત્રીની માઠક અશ્વર્ય
-ઠંકુરાઈ તે વિવેકીઓને મદ કરનાર થતી
નથી ૨ જે દ્રવ્ય મનુષ્યોવડે ખાવા પીવા
વગેરેના ઉપયોગમા લેવાતો-ખચતો દુષ્કાર
અમા નાશ પામે છે, તેમજ વળી મનુષ્યો
વડે રક્ષણ કરાતો છતાં ઉપડવોવડે દુષ્કાર
મા નાશ પામે છે, તેવા દ્રવ્યની કદિ પ્રાપ્તિ
થઈ ને તેમજ તેનો અહકાર શું કામનો ? ૩

પાટલીપુત્ર નગરમાં સકલ, ત્રિધીલા નગરીમાં
 નાગર, સાવત્રી નગરીમાં નહ અને રાજગૃહી
 નગરીમાં મગ્ધલ આ ચાર લોભી મનુષ્યો હની
 યામાં પ્રસિદ્ધ છે એમના જેવો લોભી પાત્રમે
 કોઈપણ થયો નથી ૧૧ શ્રી શાંતિનાથ સમાન
 બીજો કોઈ દાની નથી, શ્રી હયાણુલક્ર સમાન
 બીજો કોઈ માનો નથી, શ્રી શાલિલક્ર સમાન
 બીજો કોઈ ભોગી નથી અને શ્રી રૂપલક્ર
 સમાન બીજો કોઈ પોગી નથી તો પછી
 અભિમાન કરવાનું કયા રહ્યું ? ૧૨ હે ધન
 વત ! મનોહર રૂપ વિગેરેની સપદાને જો
 ઇને કે પામીને તું ગર્વ ન કર કારણકે ગર્વ
 ઇને રહ્યો નથી જુઓ મુજ રાજાનો
 શ્રી ૧૪૪૪ હાથીની હતી તે સર્વ રિદ્ધિ
 નાશ પામી અને મુજ રાજા બીજા ભાગતો
 થયો ૧૩ આ જગતમાં ઇદ્રિયો શત્રુઓ,

મન અને પવન એએને હતનારા સુખેથી
મતી થકે છે પણ લક્ષ્મીને એટલે લક્ષ્મીના
મનને હતનારા ખરેખર દુર્લભ છે ૧૪

ए मद करता हीना सह,
मद दालता वृद्धि हुए बढ़ ॥
साधलि मुगुर तणो उपदेश,
आठे मदनो टालो लेश ॥२४॥

મૂન સાથે એ કરો વિચાર,
પાઝો પૂરા પચાચાર ॥
પાર્શ્વચંદ્ર મૂરીશ્વર કહે,
જે પાછે તે શિવ મુલ લહે ॥૨૫॥

અર્થ - આ ઉપર મવિસ્તર જતાવેલ આઠ
મદો તે એ કરવામા આવે તો તેનાથી સદુ
ગાઈ એવ હીનતાને પામે છે, એટલે જે જે

શ્વરેણ મહામજ્જના શિષ્ય મુનિસાગરચક્રે ચ
 પરના ઉપકાર માટે પોતાની અદ્ય જુદીના
 અનુમાદે લખ્યો છે તે વાગ્યનારને આનંદ
 મગલ ઠરનાર થાઓ!!!

ॐ શાંતિ શાંતિ શાંતિ

ઇતિ શ્રીઆઠમદ્વિહારશ્વાધ્યાયસાથં સમાપ્ત ॥

સુગુરુદેવ શ્રીપાર્શ્વ દસરૂપરૂપ -

શ્રીગૌતમસ્વામિનો લઘુરાસ

(ગાથા—છ દ) મૂલ -

સિરિવસુભૂતપુત્તો, માયા પુઠ્ઠવીય કુન્નિઠ સમૂઓ ।
ગણધાર હદભૂદ. ગોયમ મુત્તો મુદ્દ દિસડ ॥૧॥

અર્થ - શ્રીવસુભૂતિના પુત્ર, તથા શ્રીપૃથ્વી
નામની માતાની કૃપથી ઉત્પન્ન થએલા, અને
ગૌતમ ગોત્રીય એવા ગણધરપદને ધારણ કર
નારા શ્રાદ્ધભૂતિ (ગૌતમ સ્વામી) મુખને
આપે ૧

(શ્લોક—છ દ) મૂલ -

રયણ વિઠાળે થયો પ્રભાત,
ગૌતમ સમરુ જગ વિરયાત ।
ઋદ્ધિ વૃદ્ધિ જસુ મહિમા ઘણી,
પયસેવે ધરણીના ધણી ॥૨॥

અર્થ - ગાત્રિ ગર્ધ પ્રજાત ધયુ તેજ મમરે

જનનમા વિખ્યાત એવા ધીજોતમગુરુ
 ૧ મમરણ કંઠ ૧૩ ગોતમ ગુરુના નામ કમ
 જ્ઞાતી મમરણ કરનાર આત્માની કદિની વૃદ્ધિ
 વાય છે, અને તેનો મહીમા (જશ, આજ્ઞા
 ઈતી) ધણો વધે છે-અને મહાન રાજાઓ
 પણ તેમના ચગલુકમણની એવા કમી ગદ્યા છે
 અથવા આવો પણ અથ ધધ શકે છે -મહાન
 રાજાઓ-જેમની કદિની હમેશા વૃદ્ધિ થવા
 ક છે અને જેમનો મહીમા (જશ, આજ્ઞા
 ઈતી) ધણો છે તેવા રાજાઓ પણ ગોતમ
 ગુરુના ચરણની સેવા કરે છે ૨

ગૌતમ સ્વામી ભવિષ્ય નિધાન,

ગૌતમ સ્વામી નરે નિધાન ।

ગો તત્ત મણિ ગૌતમ નામ,

જેયો નામ તેયો પરિણામ ॥૩॥

ગુલ્લર ગામ જન્મનો ટામ,
ગૌતમ તળા કરે ગુણ ગ્રામ ।
સદૃશ લોચ વાલાષણ લગે.

મદ્દ ચદ્દ ઘટુલા ઓળંગે ॥૪॥

અર્થ — શ્રીગૌતમ સ્વામી અઠ્યાવીશ
અથવા અનેક લન્ધિઓના ભડાર છે શ્રી
ગૌતમ સ્વામીના નામે નવેનિધાન જીવ પામે
છે કારણકે મનોવાહિત પદાર્થ પૂર્ણ કરનાર
કામધેતુ જાયનો પ્રથમ અક્ષર “ગૌ” મનો
વાહિત કલની સિદ્ધિ કરનાર કલ્પવૃક્ષ એટલે
કલ્પતટ, તેનો પ્રથમ અક્ષર “ત” અને
મનોવાહિત કાર્યની સિદ્ધિ કરનાર ચિતામણિ
રત્ન, તેમાથી મણિનો પ્રથમ અક્ષર “મ”
જો ત્રણે અક્ષરો એકઠા થઈ તેમના નામમા
રહ્યા છે, તેથીજ બાણે ‘ગૌતમ’ નામ યાન્યુ
ન હોય । ‘જેણુ નામ તેણુ પરિણામ’ એટલે

નામ પ્રમાણે મનોવાછિત ફલને આપનારા
 હોય તેમા આશ્ચર્ય નથી કે શ્રી ગૌતમ સ્વામી
 ના જન્મનું સ્થાન શુ-વર નામનું જામ છે વળી
 આ જાલથી હાઈ જોપાલ પય ત સર્વ દોડે
 એટલે નાના મોટા મર્વ મનુષ્યો જેમના શુભ
 આમ-વખાણુ કરે છે, તેમજ અનેક ભાટ ચાર
 ટો જેમની 'ઓવરે' એટલે સેવા કરે છે ૪

ગૌતમ મિત્રો ગુણ મહાર,

ચઢા વહેતેર પામ્યો પાર ।

ચંદ્રક વિદ્યા જેણે અભ્યસી,

જાગત જ્યોતિ જિસિ મનવસી ॥૫॥

અર્થ -ગૌતમ મોટા શુભોના ભડાર
 બહોતેર કલાના પારગામી અને ચઉદ વિદ્ય
 ઓનો જેમણે અભ્યાસ કરેલછે, તે વિદ્યારે
 જાગતિ જ્યોતની માફક જેમના મન

૫સેલી છે ચઉદ વિધાના નામ આ પ્રમાણે
જતાવેલા છે -

‘અગાનિ જાતુરો વેદા મીમાસા ન્યાયવિસ્તર
પુરાણ ધર્મશાસ્ત્ર ચ સ્થાનામ્યાહુઃપતુર્દશ ॥૧॥
શિક્ષા કર્મણો ન્યાયરણ નિરુક્ત જ્યોતિષ તથા ।
છન્દઃશ્વેતિ ષટ્શ્ચાનિ ગ્રાહુરેતાનિ કોવિદાઃ’ ॥૨॥

અર્થાત્ - છ અ ગ, ચાર વેદ, મીમાસા,
ન્યાયનો વિસ્તાર, પુરાણ અને ધર્મશાસ્ત્ર
એ ચઉદ વિધાના સ્થાન કહ્યા છે ૧ શિક્ષા,
કર્મ, ન્યાયરણ, નિરુક્ત, જ્યોતિષ અને છન્દ,
આ છ અગામીઓ વિદ્વાનોએ કહ્યા છે બીજી
રીતે પણ ચઉદ વિધાના નામ આ પ્રમાણે
છે - (૧) નભોગામિની. (૨) પરબ્રહ્મપ્રવેશિની.
(૩) રૂપપરાવર્તિની (૪) સ્તલની (૫) મેહિની
(૬) સુવર્ણમિદિ (૭) રજતસિદ્ધિ. (૮) બાધધો
લિની (૯) શકપરાજયની (૧૦) રસસિદ્ધિ

શ્રીગૌતમના નામે મર્વપ્રકાગની વ્યાધિઓ નાશ
પામે, શ્રીગૌતમના નામે પરમ સમાધિ-શાંતિ
લવ પામે, શ્રીગૌતમના નામે દુર્જન ભાગે,
શ્રીગૌતમના નામે લવ સરપૂર-મ પૂર્ણ હપને
પામે ૧૧

શ્રીગૌતમ ॥ નામે ઘોડા અને હાથીઓની
'વાર' ઓળે સેના-જાયાઓને પામે, શ્રીગૌ
તમના નામે સારા સસણવાળી નારઓટલેઓને
મેલે, શ્રીગૌતમના નામે મારા ગુણે કરી મહિત
મેષ્ટ પુત્રને પામે અને શ્રીગૌતમના નામે મર્વ
મિત્ર ભાવને ધાણ કરનાન મિત્રો ધાય ૧૨

ગૌતમ નામે મોટવ હોય

ગૌતમ નામે ન પરામવ ધોય ।

ગૌતમ નામે મગલ તૂર,

ગૌતમ નામે દુર રૂપૂર ॥૧૩॥

ગૌતમ નામે જય સપ્રામ,
 ગૌતમ નામે તુઠે સ્વામ ।
 ગૌતમ નામે વિનય ચિવેક,
 ગૌતમ નામે લામ અનેક ॥૧૪॥
 ગૌતમ નામે ન છીપે પાપ,
 ગૌતમ નામે ટલે સતાપ ।
 ગૌતમ નામે સર્વે સર્વિ કર્મ,
 ગૌતમ નામે હોય શિવ ગર્મ ॥૧૫॥

અર્થ' -શ્રીગૌતમના નામે ઓછવની પ્રાપ્તિ
 થાય, શ્રીગૌતમના નામે કોઈ પ્રકારના પરાભવો-
 િષ્ટો થાય નહી, શ્રીગૌતમના નામે મ ગલિક
 ॥૧૪ ॥ પામે અને શ્રીગૌતમના નામે 'કુરકપૂર'
 પેટલે ઉત્તમ પ્રકારના ભોજનની પ્રાપ્તિ થાય ૧૩
 શ્રીગૌતમના નામે અગ્રામમા-સુદ્ધમા છત થાય,
 શ્રીગૌતમના નામે સ્વામી માલિક તુષ્ઠમાન થાય,

શ્રીગૌતમના નામે વિનય-નમ્રતા અને વિવેક-
વિત અહિંસાનુ ભાન યાચ અને શ્રીગૌતમના
નામે અનેક પ્રકારના લાલની પ્રાપ્તિ યાચ ૧૪

શ્રીગૌતમના નામે પાપ છીપે નહી-અટકે
નહી એટલે પાપનો નાશ યાચ, શ્રીગૌતમના
નામે મર્વ પ્રકારના મતાપ-દુખો દળે, શ્રીગૌત
મના નામે મર્વ કર્મ ખપી જાય, શ્રીગૌતમના
નામે મોક્ષના સુખોની પ્રાપ્તિ યાચ ૧૫

ઘણુ ઘણુ કહે પડીયે શિષ્યુ,

થોડે તમે જાણજો કશ્યુ ।

તૈતમ સમરતો જાગીયે,

જે રહિયે તે તે માગિયે ॥૧૬॥

અર્થ -હવે એમા અમે ઘણુ ઘણુ ગું
કહીયે દુકા કથનમાજ તમે નિશ્ચયથી એમ
તે શ્રીગૌતમ શ્વામીનુ નામ સ્મરણ

કરતા જાગીએ જોઈલે આવધાન થઈયે તો
જોમના નામ અમરણનો મહિમા જોવો છે ઠ
અમરણ કરનાર જે જે વાંછાઓ કરે તેણે
તેણે તેને પ્રાપ્ત થાય ૧૯

(શાદ્દલનિકોડિત-પ્રતમ)

इत्थं गौतमसस्तुति

सुविहिता चद्रेण पार्श्वदिना.

भक्तिस्फीत मुदालयेन

गणभृत्पादाम्गुस्त्वञ्चुना ।

ये तस्या. स्मरण प्रभातसमये

कुर्वन्ति चक्रात्मका-

स्ते नित्य मनस. समीहितफल

सया लभन्तेवराम् ॥१

અર્થ - ભક્તિ-અદ્ભુ મા

યજેલ ઉત્તમ-પવિત્ર હૃદય

અને ગણધર્મના ચરણકમલોને સેવવામાં લમર
મગ્ધા એવા પાર્શ્વચંદ્ર આ પ્રકારે શ્રી
જોતમ શ્યામીની મનોહર સ્તુતિ વિરચી-૦
નાવી છે તે મનોહર સ્તુતિનું જે નુદર આત્મા
એ પ્રભાતના સમયે અરણ કરે છે તે નિઃતર
મનોવાહિત કરને જલ્દી એકલે છે ૧૭

આ શ્રીજોતમ શ્યામીના લઘુરાગ-પ્રમરણ
રત્નના કર્તા પરમ ગુરુદેવ શ્રીજૈનાચાર્ય જિના
મમળાવાવપ્રોધકારક સુવેગર મરજિતાત્મા
ગુદકિયોદારકારક સુમગધાનજિરૂદધાગક શ્રી
ગપુરીયગૃહસ્થાગચનાયક શ્રીપાર્શ્વચંદ્ર
નરભાસજ છે, તેમના આશયના
અપણે બનતા પ્રયત્ને મરેષ અર્થ કર
વાનો પ્રયાસ આચાર્યદેવ શ્રીપરમપૂજ્ય પ્રાત
રમરણીય વિશ્વવદનીય આતિથ્ય મૃતિમાન
શ્રીબાતૃચંદ્રતૂરીચરભદ્રારાજના શિષ્ય મુનિ

સાગર-ત્રે વિ સ ૧૯૯૩ ના કાર્તિક વદ ૬
 સોમવારે અમદાવાદ મધ્યે કરેલ છે છતાં કર્તાના
 આશયવિરૂદ્ધ લખાણ યથો હોય તો તેનો
 મિથ્યા દુષ્ટત્વ યાઓ એમ ઇચ્છી વિરમુ છું
 ઓ શાન્તિ ! શાન્તિ ! ! શાન્તિ ! ! !
 ઇતિ શ્રી ગૌતમસ્વામિનો લઘુરાસ-પ્રકરણુરત્ન
 સાર્થ સમાપ્ત

આચાર્ય દત્ત શ્રીપાશ્વર્ય દ્રશ્યગીશ્વરમહારાજ કૃત-

શ્રીશીલહીપિકા સ્વાધ્યાય ॥

(આશ્વતી અને મુલક-૨ શીખા)

મુદ્ધ મુદ્ધ ભાસેરે મવિયળ મામળો,
પાછે શીલ જે તમુ કુલ નિરમળો ॥

નિરમળો મનહી વચન કાયા,
ગીલ પાલે જે સહી ।

રઝિહારિ જાડ એક જીભે,
તાલ ગુણ ન શકુ રહી ॥

૧૭ ઝાલે થોડા રહસિ રહતા,
નારી નરયોગે મિલે ।

સૂરિમદ્ર જેમ વિરતિ રાત્રી,
વેદવર્મ વિણુ ટલે ॥૧॥

અર્થ — શ્રીશીવમત પાલન કરવાનો વિધિ
 અને તેનો મહિમા આચાર્યશ્રી જણાવે છે-
 સુગુરુદેવ કહે છે કે હું ભગ્યાત્માઓ ! માલ
 જો જે ભાગ્યશાળી શીલમતને પાલન કરે
 છે, તેનું કુલ નિર્મલ જાણુ જો ભગ્યાત્માઓ
 ખરેખર મન, વચન અને ઢાયાએ કરી
 નિર્મલ શીલમતને પાલન કરે છે, તેની હુ
 બક્ષીહારી બાઈ છુ, અને તેના ગુણોનું વર્ણન
 હુ એક જણે કહી શકુ નહી, કારણ કે આ
 પથમકાળમા શ્રીસ્થૂલિભટ્ટ સ્વામીની માફક
 સ્ત્રી અને પુરુષ બન્નેનો યોગ એકાન્તમા મળ્યા
 છતાં અને સ્ત્રીવેદ પુરુષવેદ કમં દત્ત્યાવિના
 શીલરૂપ વિરતિભાવને રાખનારા યોગાજ્ઞ હોય
 છે માટે પોત પોતાનો સદાચાર પાલવાની
 ખાતર સ્ત્રી-પુરુષોએ એકાંતે એકઠા થવું નહી
 કારણ કે ખૂરામા ખૂરી એકાંત કહેલ છે ૧

જાનિ કષ્ટતનીર ષઝ્ઞા જે રહે ।

તે મન પાસત રુપી નિરરહે ॥

નિરરહે ઉત્તમ સ્તેગરિરતિ, જીર ઝાળે પામે ।

ઝટે સત્તમ મરં ચિરતિ, પશ્યી નદુ અતિવ્રમે ॥

ધન ધન જે માદુ માદુળી,

વેદ મરિત તે માગિયા ।

જગન્નાથ આગમ છતા તર્ણે,

ધન્ય જેણે વ્રત રાગિયા ॥૨॥

અર્થ - પોતાની જાતિની પોતાના કુલની અને પોતાના મનની 'લગ્ન જે વહે' જોડવે લગ્નગતને જે ધારણ કરે, અર્થાત્ હું જાતવાનું હું કુલવાનું અને હું ઉત્તમ ધર્મવાનું છું, માટે મારાથી અનાચાર કેમ હોવાય ? અને હું ઉન્માર્ગે ગમન કરું તો મારી જાત લગ્નય, માંડ કુલ લગ્નય અને મારો ધર્મ લગ્નય કેમ લગ્નગતને

જે ધારણ કરે તે 'ધાવત' એટલે ઉન્મા
 ગંમા દોડતા મનને 'રૂધી' એટલે અટકાવી
 પવિત્ર શીલમતને 'નિર્વહુ' એટલે નિર્વાહ
 કરે-પાલન કરે મતલબકે લક્ષ્મણ આત્મા
 હોય તે શીલ પાલી શકે, પરંતુ લાજ વિનાનો
 એવ શીલ પાલી શકે નહીં 'અવકાણે પથમે'
 એટલે પાથમા ગુણુમ્ધાનમા વર્તતો એવ દેશ
 વિરતિ કહેવાય, તે ઉત્તમ દેશવિરતિ શ્રાવક
 પોતાની જાતિકુલ મતની લક્ષ્મણને ધારણ કરતો
 પોતાના શીલમતને પાલન કરે અને 'હકું
 નત્તમ સર્વવિરતિ' એટલે હકું, સાતમા
 વિગેરે ગુણુમ્ધાનોમા વર્તતા એવો મર્વવિરતિ
 કહેવાય છે, તે મર્વવિરતિ રૂપ ચારિત્ર ગુણુમા
 વર્તતા આત્માઓ શીલમતમા 'અતિક્રમ'
 એટલે મનશુદ્ધિનો નાશ, એટલું પણ અતિ-
 ક્રમજનક છે. લગાડે એવી ગીતે નિર્વહુ

૨૫જે શીલનનને પાડન ઠ- 'ભતજ્ઞા'
 એટલે નારામા આન ઉત્કૃષ્ટ ગુણવાળા જે મુ
 ગધીએ, તેઓને પણ આ ભ-સિદ્ધાતમા
 વહ મલિન કહેવા છે માટે જમ તથા પર
 માત્રમાના આગમે જ્યાંગુધી વિભાન છે ત્યાં
 ગુધી તેઓના ઉપર શ્રદ્ધા રાખી જેમણે પાના
 મતોની રક્ષા ઠની અખતિ શીવાદિ મનોને
 રાખ્યા, તેઓને ધન્ય છે, તઓજ સાન્યશાસી
 કહેવાય અને તેઓએજ આ ઉત્તમ છ દર્શનો
 લાભ મેલ્યો ગણાય ૩

સ્પી ભાદળા જેમ જ નદુ જહે,
 મનનો ચિત્તન છડમથ કિમ જહે ॥
 કિમ જહે નિરતો જહે નિરતો,
 જેમ જોકે ટ્રોપદી ।
 નારંદ પૂડયા પચ સાચા,
 શીજ નિરમજ મુર નરી ॥

સદ્કાર ગાવ્યો વૃદ્ધિ પાવ્યો.

પર પુષ્પ ફલે મર્યો ।

તતકાલ મહિમા સત્ય કેરો,

શીલ આપણ ઉદ્યો ॥૩॥

અર્થ — રૂપી સાધ્વી અને લખમણા સા
ધ્વીની માફક જે માયા-કપટથી સત્ય ખીના
પ્રગટ કરે નહીં તો તેના મનમા ચિત્તવેલા
પાપોને છદ્મમય ગુરૂઓ ડેવી રીતે જાણી
શકે અને સત્ય ખીના જાણ્યા વિના તેને
આલોચણા પ્રાયશ્ચિત્ત બ્યાજળી શી ગીતે
આપી શકે ? અહીં રૂપી સાધ્વીની દુઃક
ખીના આ પ્રમાણે જાણવી — રૂપી નામની
રાજપુત્રી જાણ વિધવા હતી, તેના પિતાને
પુત્ર ન હતો તેથી પુત્રી પર ઘણેજ પ્રેમ
હોઈ પાત્રને નાજય આપી તે ..

કાળ કરી ગયા હવે રૂપી ગજ યજ્ઞેલ છે
 કોઈ વખત રૂપી રાજ પોતાના રીલયન્ના
 નામના મનીને જોઈ મનમાં કામવિકારવાળા
 યયા મત્રીએ રાજાની વિકારવાળી દ્રુટી જોઈ
 પોતાના રીલયતનો જગ્યાવ પ્રવા માટે મત્રી
 ત્યાંથી ભાગી છુટ્યા અને પૈરાન્યથી ગુરુપાસે
 ચારિત્ર અગીકાર કર્યું સૂત્ર-મિદ્ધાતોનો ગુરુ
 દેવની પાસે અભ્યાસ કરી ગીનાથ યયા
 જોટલે શ્રી સધે આચાર્યપદથી વિભૂષિત કયા
 રૂપી રાજાએ પણ હીલા હીધી, સામ્બી યર્ધ ચા
 રિતપાલન કરી અત મમયે આચાર્યશ્રી મમીપે
 પર્યન્ત (અત મમયની) આરાધના કરતી વખતે
 તે દ્રુટીવિકારથી યજ્ઞેલ પૂર્વ અવરથાના રોપને
 માયાથી ગોપન્થુ, આચાર્યશ્રીએ યાદ કરાવી
 આપ્યુ, છતા પણ માયા કરી તે વાતને ન
 રવીકારી અને જાવોયણુ પણ ન લીધી અને

ગતે કાળ કમી ગઈ, તેથી કપી માધ્વીને જાહુ
 લેવામા લમણુ થયુ હવે લખમણુ માધ્વીની
 દુક બીના આ પ્રમાણે જાણવી -એક વખત
 લખમણુ નામની માધ્વીને ચકલા ચકલીનુ
 મથુન લેવામા આવ્યુ, તેથી વિચારે થયા કે
 પરમાત્માએ મૈથુન મેવવાની અનુમતી કેમ
 આપી નહી હોય અથવા વીતરાગ તો પોતે
 અવેદી છે તેથી વેદવાજાને થતી પીડા તે
 અવેદી શી રીતે જાણી ગઈ, જો જાણે તો
 આજ્ઞા આપેને આવા વિચારે થયા તે જોઈ
 તેણીને વધાએ વખત રહ્યા નથી, છતાં પણ
 તેઓને દૂર કરવા માટે યોગ્ય પ્રયત્ન ન થવા-
 ના લીધે સમાવૃદ્ધિના કારણમૂલક થયા ત્યાર
 પછી તરતજ તેણીના વિચારે જાહલાયા,
 મનમા થયુ કે મહાહા આ મે જોગ વિચારે
 થયા ~ ~ ~ મને મહાન પાપ લાગ્યુ, માટે હે

એવ ! ગાલ આગાધ મહાગાજની પામે તેની
 આલોચના લડે છે ! મનમા નિમિષ કરી
 ઉઠી ચાલવ માનુ, પણ કહીક અપમુક્ત
 થયા તરી પાછી કરી જને વિનાર યવેા ક
 જોમા ગુ આ રામજા વેપી છે અથવા આગાધ
 મહાગાજ જોની અમુક આલોચના આપયે, તા
 યે જોની પણ નમિક કરી લઈય જોમ પાત્રી
 પાત્રા પી જને જદુ તપ કર્યા, છતા તેનુ દુષ
 કાઈ પણ યયુ નહો જતે તે દેહને અલે પા
 વિના કાગ ધર્મ પામી ઘણા ગજ મુધી સુતા
 રમા જમી ધમ મા પણ માયા-કપ-પત્ર ને
 કરે તો તે હવને અનય ન નાગ યાવ છે
 મામજનાર આત્મ માનુ કયાને મમજે ?
 કહેનાર જે સાચુ કરે તો સામજનાર સાનુ
 મમજે વળી સાનુ કહેવાથીજ સામજનાર
 કલની પ્રાપ્તિ યાવ છે જેમ લેહિકમા મહા

ભારતની અદર જણાવેલ છે કે—શીવ ગુણની
 અદર નિર્મલ ગંગા નદીના જેવી સતી દ્રોપ
 દીછને નારદજીએ પાંચ પ્રશ્ન પૂછ્યા અને
 કહ્યું કે તેઓના ઉત્તર તમે સાચાજ આપો
 છે તેની ખાતરી શી ? ત્યારે સતી દ્રોપદીછ
 બોલી કે આ આખો હુ વાવુ અને જે જો
 ઉમે, વૃદ્ધિ પામે, પાંડા, પુલ અને દર આરે
 તે મહુજે કે દ્રોપદી સાચુ બોલે છે, અને
 નતી છે નહિ તે નહી આવી પ્રતિજ્ઞા કરી
 ત્યારે નારદજીએ પ્રશ્ન પૂછ્યા, અને નતી
 દ્રોપદીછ પણ આખો વાવી દિગ્ગજ અપત્રી નહ
 તેમ તેમ આખો ઉગ્યો, વૃદ્ધિ પામ્યો, પદ
 પુષ્પ અને ફળે ઢરી ભરાયું. ફળે પૂન સદ
 કેરીઓ પાકી અને સદુનન આપી, અને
 ડતાજ તત્કાળ અત્યવાને નિધિમા નિધિ
 પામ્યો અને પોતાના ફળે શીટ

દા તે મદામતીને કયે જીવકૃત મનમા
 વાયા ગાળ્યા વિના નિષ્કપત્ મક્ક અમલ
 જે જો જાયો મનમા ઉત્પન્ન થયા તે તે જાયોને
 ૧૪ ૨૧૩૫ મનપણે જગ્યાવવાથી તે મદા-
 મતીનો મોગે મથ મથ જગ્યને દેહાયો ૩
 તે ધ્યાના મદામાતની જાણ આ પ્રમાણે
 મનાવેત છે—

અવિચલ્ય માહાત્મ્ય તત્ત્વં પ્રજાગ્ના,

વચસ્પતીમીતમુદીર્યતિ ॥

યત્તોષધાજયત્તુમુનઘિષાણી

માય વચ્ચ્યાં વચ્ચતિસ્ત જન ॥૧॥

૧૪ નાથ વાચવચ્ચમુત્તમમ્ ।

૧૫ યયા વૃદ્ધે દુર્વામામગ્નજે કુરુગ્મ ॥૨॥

જાવશી પથ વાચવાતિ જાગ્યાનિ વદતે વદા ।

અજાતે થામગુગાદ્યં વચ્ચે વચ્ચતે તદા ॥૩॥

વદ્ય તુજિમતી^૧ મથ ચ ભવમ્થમ^૨ વિદુદ્ધતા^૩ ।

વચ્ચીમીતિ^૪ મંમકુરિ મગ્યવમથમુચ્ચતામ્ ॥૪॥

सुरुपा पञ्च योद्धार पाण्डरा पतयो मम ।
 तथापि चपलं चेत मन पण्डऽपि प्रायने ॥५॥
 रहोनास्ति क्षणोनास्ति नास्ति प्रार्थयित्वा नर ।
 तेन नारद ? नारीणासतीत्यमुपचायते ॥६॥
 सुरुप पुरुष दृष्ट्वा पितर प्रानर सुतम् ।
 योनि क्लिष्टतिचारीणा मायया मिथ्याभम्भा ॥७॥
 वर्षा कष्टतर काल ओमिहा हनु बलुभ ।
 तेन नारद ? नारीणा भर्ता भतति धल्लभ ॥८॥
 नाग्निस्तृप्यति वाटिष नामभिर्महोदधि ।
 नान्तक सूर्यभूमैश्च न पुनिनामलोचना ॥९॥
 अग्निकुण्डनमा नारी शुक्लमसमो नर ।
 तेन नारद ? नारीणा सर्वपरिवर्जयेत् ॥१०॥

अर्थात्-महोदधौ न विद्यते

अथैवा महोदधौ न विद्यते
 उत्थारयु करनारा सत्य
 अटले वेदमा उदधौ

५
 ६
 ७
 ८
 ९
 १०

મતી ડોપરી મા ઠી વાળી ટોતી કે તમજ
આ મા રૂઝ પુલવાનો થયો ૧

શ્રી મહાભારત ગામ્રમા ઉત્તમ ૫ ૧
વ કથ-વ રનો દુવોમાન્વિ ધી રત્નવાળી ખુલિ
રીત નાગદ જેવા પૂછવા કે તત્તજ તેના
મા રા ઉત્તમ આપવા સતી ડોપરી પ્રતિમા
કતી બોલી ૨ ડોપરી ને સાચા ઉત્તર
આપે છે તો અકાળે આ આશ વૃમ બિન્ને છે
તમજ પાન પગીયો, યાખા, પ્રશાખા અને
પુલ મદવાળા થાય છે, જેમ અધુલે, નદી
તર નદી ત્યાં નાન્દે પ્રશ કયાં ૩ પાન

રમા તું ગતે લાગી છે? શ્રીયોગા સતી
તનુ નબધ કયાં મળી શકે? શ્રીયોના
વિગુહતા હોય ખરી? શ્રીયો પતિમા પ્રીતિ
ધારણ કરે? શ્રીયો વિષય વાસનાથી તૃમ
થાય? આ પાન પ્રશોના સાચા ઉત્તર આપે

૪ ત્યારે ડ્રૌપદીજી બોલ્યા - સ્વરૂપવાળા પાત્રે
 મહાત્મ યોદ્ધા-શૂરવીર એવા પાડવો મારા પતિ
 છે, તો પણ અચલ ચિત્ત-મન છઠ્ઠા પ્રતે
 દોડે જો તે દે ડ્રૌપદી તો પોતે સતી છે, તો
 પણ સ્ત્રીયોના સ્વભાવનું સ્વરૂપ જણાવી
 રહેલ છે જો અચલ મન ઉપર પુરે પુરે
 કાબૂ ન હોય તો સ્ત્રી સ્વભાવને લઈ જરૂર
 ચિત્ત બહાગ ગયા વના રહે નહીં ૫ પ્રાચે
 કરી જ્યાં સુધી એકાત મળે નહીં, સમય મળે
 નહીં અને પ્રાર્થના કરનાર પુરૂષ મળે નહીં
 ત્યાં સુધી હે નાગદ ! સ્ત્રીયોનું સતીત્વ ટકી
 રહ્યું છે ૬ કપવાનું પુરૂષ જોઈને પછી બહે
 તે પિતા-હોય કે ભાઈ હોય કે પુત્ર હોય
 પણ જેમ કાચો ઘડો જલથી પીગળી જાય છે
 તેમ સ્ત્રીયોની યોની પીગળે છે ૭ વર્ષાઋતુને
 સ્ત્રીયોને ઘણો કષ્ટ આપનાર છે, ભન

સ્ત્રીયોને જીવનનો હેતુ હોવાના કાન્ને વૃક્ષ
 છે તેથી હે નારદ ! સ્ત્રીયોને બરણ-પોષણ
 કરનાર બનીને વૃક્ષ ગણા કરે છે ૮ અસિ
 લાકડાઓથી તૃપ્ત થતો નથી, સમુદ્ર નીઓથી
 ધરાતો નથી અને જેમ ચમરાળા મૃત મધ્યમ
 પ્રાણિયોથી તૃપ્તિ પામતો નથી તેમ સ્ત્રીયો
 પુરુષોથી તૃપ્તિ પામતી નથી ૯ અભિના
 કુડ સરખી સ્ત્રીયો છે અને ધીના ઘડા સમાન
 પુરુષ છે તે કારણે હે નારદ ! સ્ત્રીયોની
 સમતિ ત્યાગ કરવી જોઈએ ૧૦

વેદ હૃદય જે આવે ખાવના,

તમુ ત્રત હોહોલ્લુ કરે નહુ તિળ રિના ॥

તિળ રિના હૃદય કાઠ જેણે,

તેહ કેવળ મિરિ વર્ષા ।

હવશાત મોઢેં ચડી ન પડયા,

તે પ્રણુત્તર અવતર્યા ॥

યન ધન્ય તે પિણ વિરતિ પાશ્વે,

પદમે અગે અચિરતી ।

ઉપનાત મોહા કયા જિણવરે,

સીમ્રમે ગતિ આચતી ॥૪॥

અર્થ — વેદના ત્રણ ભેદ છે—શ્રીવેદ, પુરુષવેદ અને નપુમકવેદ શ્રીને પુરુષ ભોગ વવાની એકદમ જે અભિલાષા થ તે શ્રી વેદનો ઉદય જાણવો, તેવીજ રીતે પુરુષને શ્રીભોગવવાની જે તીવ્ર અભિલાષા થાય તે પુરુષવેદનો ઉદય જાણવો, અને જન્ને ભોગવવાની જેને અભિલાષા થાય તે નપુમકવેદનો ઉદય જાણવો. મોહનીય કર્મના ભેદથી વેદના ઉદયે જે જીવને વિષય ભાવના

શીલપત

ઐટલે મનીન થયુ એમ બાણુ, કારણ કે
 માઠી ભાવના વિના કેઈ પણ જીવ કેઈ
 વખતે શીવમતને મલીન કરતો નથી અર્થાત
 ખોટી વિષય વામનાની ભાવનાથી જ પવિત્ર
 શીલનત મલીન થાય છે, અને તેથી જીવ
 દુર્ગતિમા અનેક પ્રકારે દુ ખોનો ભોક્તા બને
 છે, તેથી મહાત્મા પુરૂષો મલીન ભાવનાનો
 મર્વથા ત્યાગ કરી શુદ્ધ શીલનત વિગેરે મહા-
 મનોમા રમણુ કરતા અપૂર્વ કરણુ શુભ્રથાને
 ચડી 'ઉત્તમકાળ' ઐટલે શ્રીતીર્થકરદેવોના
 વારામા દાપકશ્રેણી ઉપર આરૂઢ થઈ શુકલ
 ધ્યાન રૂપ અગ્નિથી ઘનધાતી કર્મનો નાશ કરી
 કેવલજ્ઞાન અને કેવલ દર્શન રૂપલક્ષ્મીને
 વર્યા, ઐટલે પામ્યા, અર્થાત્ કેવલી ભગવાન
 થયા વગી વિશુદ્ધ ભાવનાના યોગે શીવાદિ
 નતોને ધારણુ કરતા અપૂર્વકરણુ શુભ્રથાનથી

ઉપશમશ્રેણી આરણી ઉપરના ગુણ-ધાનો
 એ ચડતા અગીઆરમા ઉપશાત મોહ વીત
 રાગ ગુણુસ્થાને પોચ્યા અને તેઓ ત્યાથી
 પાછા ન પડ્યા, અર્થાત્ ત્યાજ આયુ પૂર્ણ થયુ
 તેથી ત્યાજ ઝાળધમ્ પ્રાપ્ત્ય એવા તે
 મુનિરાજે અપ્પત્તરવિમાનોમા ઉત્પન્ન થયા
 તેમને પણ ધન ધન્ય છે એ કે અપ્પત્તર
 વિમાનમા દેવ તરીકે દિવસ રમેલા હોવાથી
 તેમનામા વિરતિઉપ ચાલિ રહેવ નથી એટલે
 વિરતિ વિનાના છે હવાપણ પ્રાપ્તુ અગ ક્ષી
 ભગવતી અગ નેમ્ ૧૧૧ -

પેદ મુવેદી પાલે ઝીલ્લ જે,
 આગર પામે મોટી લીલ્લ તે ॥
 તમુ લીલ્લ મોટી પવિ રુઝોગી,
 કાલ પચમ જેદની ।
 મદિજ્યો ઉત્તમ કાલ્લ સરસી,
 ગોર રેલા તેદની ॥

તમુ નામ સમરણ જાય પાત્રુ,
 રમ ધરમો તનગરો ।

મન વચન જયણા મળે,

પાર્શ્વચદ્રમુરિજેમ ગિરમણી રમ ॥૫॥

અથ -ચેતનને પોતાના ઉદયમા આવેલ
 -મોહનીય કર્મ તેને મારી રીતે વેદતા-
 વતા છતા જે ભાગ્યશાળી ભુવ શીવ
 નતને પાલન કરે છે, તે ભાગ્યવાન આગે-
 ભવિધ્યમા સ પદા અને હકુરાઈની મોટી

અર્થને પાલન કર્નને, અર્થોત શરીરથી
 રહેને, અને મન-વચનથી ગીલવતની
 તના કરને એટલે કહાચિત્ શીલ ગુણથી
 ન-વચન બહાર જાય તો તેને જેથી દાવી
 ર શીલ ગુણમા રમણતાવાળા બનાવને
 રણુકે મન-વચન ધણા ચપલ છે તેથીજ
 ની જયણા બતાવી છે પ્રમગને લઈ એ
 બહાર નીકળી જાય અને તેથી માત્ર મત
 માગી ગયુ એમ ન માનતા તેને ફેર જેથી
 દાવી મૂલ ગુણમા આણવા પ્રયત્ન કરને એમ
 આધ્યાયકાર આચાર્યદેવ સૂચના કરે છે
 અને હોકમા પણ કહેવાય છે કે—

‘મન જાણ તો જાણવે મત જાણવે શરીર ।
 જહાડ વામઠી વચુ જગેગા તોર ॥૧૥’

પ્રમાણે પરમપૂજ્ય શ્રીમન્નાગપુરીય
 પાગચાધિપતિ આગમ સિદ્ધાંતના બા
 વબોધકારક ઉત્કૃષ્ટ નવેગ ગુણના ધારક

ગૈનાચાર્યદેવ ત્રીમત્પાર્શ્વચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મ
 હારાજ જણાવે છે કે હે સ-ચાત્માઓ !
 પવિત્ર એવા શીલ શુણ્ણને પારણ કરવાથી જેમ
 જ-હી તમે શિવરમત્પ્રી-ભોજ લક્ષ્મી વગે-
 થાઓ ! પરમ સુખના સાગીદાર થાઓ ! !
 અને અખ- કલ્યાણ મગલને પ્રાપ્ત કરો ! ! !
 એમ હું ઇચ્છુ છું આ સ્વાધ્યાયગત્ન મકર
 ણનો સંક્ષેપ અર્થ પરમપૂજ્ય પ્રાગ્ સ્મર
 ણીય યુગમ્બર ગૈનાચાર્યદેવ ધીમાતૃચંદ્ર
 સૂરીશ્વરજી મહારાજના શિષ્ય મુનિ માગર
 ચ પોતાની નવરૂપ ભુદિતા અનુમારે સ્વ
 પન્ના કલ્યાણના માટે વધારાકિનએ કી
 આચાર્યદેવની કૃતિને અનુક્રમી વિ મ ૧૬૧
 ના દ્વિતીય ભાદરવા શુદ્ધ ૧૧ ગવિવારે
 દાવાદમા લખ્યો છે તે જાણનારને
 કરનાર થાઓ ! ! ! એ શાન્તિ ૩
 ઇતિશ્રીગીલદીપિકામ્ ૫ ૧ વાધ્યાય

પરમપૂજ્ય શ્રીપાર્શ્વ અદ્વૈતચરણ ૬૧-

ચેતનારાણી વિનતીની સજ્જાય

(ભોક્ત્રીડા હમારે વિષય ન સચી એ-એ દેશી)

ચેતના રાણી રે રાયજીને વિનરે,

મુળ જીવ લીલચિન્નસ ।

આગમળારે નિનુ નિનુ મડિયે,

ધિમરહેગે ઘરવાસ ચેતના ॥૧॥

અર્થ — ‘ચેતના રાણી’ એટલે મુમતિ તે

પોતાના ‘રાયજી’ એટલે સ્વામીને વિનવે છે-

નમ્રતાપૂર્વક જણાવે છે કે હું લીલ વિદ્યામી ।

ચેતન । એટલે તરી તરી લીલાઓમા-કીડા

ઓમા જાનહ પામનાર હું છું । સાબળ,

અથવા લીલા એટલે ભોગ તેના વિદ્યાસ-પરિ

મ કેવા છે તે હું છું । તું સાબળ, ‘આવા

॥ એટલે આવ જાવ જ્યા હમ્મેશા ‘મ

એટલે થતી હોય અર્થાત્ આસનુ આવવુ

જવુ જ્યા નિરતર થયા કરતુ હોય ત્યા

‘કમિ રહેગે ઘરવાસ એટલે શરીરરૂપ ઘરમા

સ્થિરવાસ દેવી રીતે કરી શકાયે ? અથવા
ઉચ્ચ નીચ યોનીયોમા ભ્રમવાનુ જ્યાં સુધી
રહેવ છે ત્યાં સુધી આપને એક ઠામે ઠરી
ભ્રમવાનુ દેવી રીતે ણની શકયે ? તેનો વિચાર
અવશ્ય કરવો જોઈએ એમ પોતાના સ્વામીને
જોતના રાણી મમજીવી નહેક છે ૧

મૂલી મ જાજેરે મમરા તુવડી,
તુવડી વડવીરે દોય ।

રૂપે મ રાચેરે મમરા માર્ગદા,
ગુણ રાચે સર્વિ કાય. ચેત૦
અર્થ - હે ભ્રમરા છવ ! આ ..

પમા નુ શાન્તીશ નદી શરણે છેમ છે
 સ્વામી સ્વા ને ખર ન રને બુદ્ધ અને
 માશમા રજાવ મેશન નમલે છુડે
 મે ૧ ગુમાલી જણજ ખમ સ્વા માં મુશ્મ
 ૧ સુધુ ભેડલે અને જે મમજુ જા માણે
 દેવ છ તે સ્વ મુજનાજ ૧ ૨ અને છે, અને
 નેથી જ તેજા અ માચે છદ્દને ૮.૫
 મેવથી મુખી ન વ છ માં છે મ્વાની ૧ જાદા
 રજાશમા દશાગે નદી છેમ મેનના મલી
 પાતાના મ્વા માને સમજાવે છે ૨

જા માં ખેર જોવન ગત વહે,
 નિઃ ઉગમનેરે માણ ।

કયા કુળનેરે કરા વિષ પૂછીવ.

રાજ વિદાનેરે રાજ પંચ ૧૧૩૧

અથ - જરા છેડે વધને નામ, શરીરને
 શરે જરા નવમ્વા આને છે (પાદે વાવન

અવસ્થા 'ગલપડે' એટલે ગળી જાય-નાશ પામે છે અને પ્રતિદિન જેમ જેમ સૂર્ય ઉગતો જાય છે તેમ તેમ જરા અવસ્થા વધતી જાય છે અર્થાત્ મિહ જેવા પ્રરાકભી સ્વતત્ર વ્યક્તિને પણ પરાધીન, નિર્જલ અને પરમુખપ્રેક્ષી બનાવી મુકે છે આ બીના સહ કોઈને પ્રત્યક્ષ કેમવામાં આવે છે છતાં પણ જાણે જાણુતા જ ન હોય એમ એટલું કરે છે વળી પોતે પોતાને કેવામાં કુશલ માનતા હોવાથી આ જાણતમા બીજાને પણ કેમ પૂછી શકાય? 'વિહાણું' એટલે વહાણું-મવાર પ્રભાત દરેક દિવસની પ્રભાતે હાની થઈ રહેલ છે, અથવા દરેક પ્રભાતની જેમ હાની થતી જાય છે તેમ અવસ્થાની પણ સાથે હાની થતી જાય છે, એમ ચેતના રાહી સુમતિ પોતાના સ્વામીને સમજાવી રહેલ ન જ સાજે નેસેરે તસ્માદ પચીશ.

કૃત્ય વિગારે મદુ ને દમ વિન્યો,

કાદવરો કુટો પ્રખ્યાત સેન ॥૪૦॥

અર્થ રથે રિયાઓમાથી આવી આવીને

નાજના મમયમા પગીઓ એક જાડ ઉપર
એકઠા થઈ બેસે છે, જેઓનો જુદો જુદો
નિવાસ છે એવી જ રીતે ને સ્વામીનાથ ।
કુટુબનો મેલાવો એકઠાપણુ ને યજ્ઞેષ્ઠ છે
તે પણ પશીઓની માફક જાણુ, એટલે
જુદી જુદી ગતિઓમાથી પોતપોતાના કર્મના
અનુસારે આવી એકઠા યજ્ઞેષ્ઠા છે અને પાછા
પોતપોતાના કર્મને લઈ જુદી જુદી ગતિ
ઓમા જવાથી સુગ પટ્ટી જાય છે અથવા
કુટુબનો મેલાવો પણ એવા પ્રકારનો છે, તેમા
। મોહને ખાતલુ કરી માફ માફ કરવુ તેજ
છે આણુ નરણન જ્યા સુધી રહેશે ત્યા
। જન્મ મરણો સુકાના નથી ને કરીને એક
હામે જોડવાનુ પણ બનવાનુ નથી અને છવ

શાંતિ પામવાનો નથી, માટે જોટો અભ્યાસ
અનાદિ કાળનો 'આ માઈ આ માઈ અને હું
એમનો' આવા પ્રકારનો શા માટે કરવો જોઈએ
એમ ચેતના રાણી પોતાના સ્વામીનાથને મમ
ભાવી રહેલ છે ૪

મમતા મમતારે જૈનધર્મ પામીયો,
પામ્યો પાર્શ્વચંદ્રમુરિ સાર ॥
સમન્નિત રચણરે મારે કર ચઢ્યો,
તો હ તર્યોરે સસાર ચેતના ॥૫॥

અર્થ — સ સારની અહર ભમતા ભમતા
અર્થાત્ ઉચ્ચ નીચ ગતિમા રખડતા મહાન્ન ઝુલકે
હીએ કરી પવિત્ર શ્રી જૈનધર્મ હું પામ્યો, તેમા
વળી અત્યંત દુર્લભ અને સારરૂપ એવી વસ્તુ જો
પ્રાપ્ત થઈ એટલે મમકિતગ્ન જો મહારા હાથમા
આવી ગયું અર્થાત્ મહારા આત્મા ધર્મમા થઈ
વાન થયો તો હું આ લાયકર સમાર વસ્તુ
તર્યો પાર પામ્યો અખડ કે-યાણ મ વિની

૬ પગને વયો જોમજૂતપાગમ્હાપિરાજ યુવ
 પ્રવર શ્રીપાર્શ્વેન્દ્ર મૂર્તીચરણ મહારાજ પ્રકારે
 છે ૫ આ પ્રકરણ રાત્ર રવાનાથનો ૥ શિવ મહા
 પરમપૂજ્ય પરમેષ્વરકારી ગુરુ મમજીવ અકસા
 ગમ મહારથપાગમાની શ્રીજેન'વેનાજરાચાર્યદે
 શ્રીઆતુચ્છ્રમૂર્તીચરણમહારાજના ચિન્હ મુનિ
 માગરથદે પાતાની સ્વરૂપમુદ્દિના અનુગ્રા'સ્વ
 પગના કથ્યાણુના મા' વિ મ ૧૬૬૨ના નામ
 શુગી બીજ શનિવા- અમદાવાદ માથે લખ્યે
 છે તે વાગ્યનાર તથા લજનારને કથ્યા
 મગવને કન્યા યાજો જો શાન્તિ ૩

ઈતિ ચેતનારાણી વિનતીની મજત્રાય

॥ આ અન્થ મ પૂર્ણ ॥

॥ અન્ત્યમદમવમ્ ॥

શિવમમ્નુ મર્ષમગત

૫ પરદિતનિરતા મર્ષતુ મતગણા ॥

મયાન્નુ માશે

સવત્ર સુખા-મયમ્નુ છોવા ॥૧॥

આ મન્થમા આવેલા મુલાવિત પદોની વિષય મુચિ

વિષય, મખ્યા	પૃષ્ઠ,
પરમામન ધર્મ,	૧, ૨૩
દુનીયા સ્વાધી	૧, ૨૪
પુન મોહ પદે,	૧, ૩૭
ગુરુત્વ વિષે	૩, ૬૦
શ્રવ એકતા વિષે,	૧, ૧૩૮
નરનરકુર્નમના,	૧, ૧૭૦
દાન મદિમા	૧, ૧૮૦
અભિમાન વિષે	૨, ૧૮૮
કુર્મન નિન્દા	૧, ૧૯૦
અન્ધાધ વિષે	૪, ૧૯૩
દમ લાગ વિો	૨, ૧૯૬
નિદા વિષે	૨, ૧૯૯
પાપી પુરુષ	૩, ૨૦૩
નિદકની નિદા	૬, ૨૦૬
સૂત્ર પદે	૧, ૩૨૦
મામાધિ કન	૨, ૨૬૫

વિષય મખ્યા	પૃષ્ઠ
ગડિનશૂભી	૨, ૨૬૨
પ્રમા વિષે	૧, ૪૩૮
મતિ મદ વિષે	૮, ૮૪૧
કુનમદ વિષે	૮, ૪૪૯
મુલા મદિમા	૧, ૪૫૩
શ્વમં મરેયો	૧, ૮૬૬
કમ રનરુપ,	૧૫, ૨૧૧
અચનતા વિો,	૨, ૨૨૩
આરિત્ર વિો	૬, ૨૨૬
ઇન્દ્રિયવિર	૫, ૨૨૧
રાગાદિ વિમર	૫, ૨૨૬
મધુજિન્દુ વિષય	૫, ૨૪૩
વિષય સુરુના	૬, ૨૫૧
મુષ્ટુ ધારણ	૫, ૨૫૪
પ્રમા લાગ	૩, ૨૬૪

૩૫૪	૬	છટા ટેપ	છગ ટેપ
૩૫૫	૧૩	ઘારમ દાપ	ઘારમ=ઝાપ
૩૬૧	૭	મીજ ઢેપ	મીજો દાપ
૩૬૨	૧૦	સર્વશ્રબ્દ	મન શ્રીઃ
૩૭૨	૭	પામવા	પામવો
૩૮૪	૧૫	મહારાજ	મહારાજ
૩૯૫	૯	વહિય	વહિયે
૪૦૦	૬	શ્રીશ્રુતગાન	શ્રીશ્રુતગાન
૪૦૯	૭	ચલ વચ	ચલ વચ
૪૧૦	૧૨	ધર્મતામુખ્ય	ધર્મતામુખ્ય
૪૧૧	૬	ધન્ય ધમા	ધન્ય ધનો
૪૧૩	૧૬	હંરુ હુ	હંરુ હુ
૪૧૬	૬	અધ્યત્મા	અધ્યત્મા
૪૧૪	૧૫	સવેગરગ	સવેગરગ
૪૨૨	૭	આવ છે	આવે છે
૪૨૮	૯	ચરીરડ	ચરીરડું
૪૩૪	૪	અનુમાદુ	અનુમાદુ
		કેવ ગદ	જાતિ

જા હર ખ ખર -

- ૧ સુરદીપિકાદિ પ્રક ય મ પ્રક ૧-૦-૦
- ૨ ધ દ્રવ્યનયસ્વભાવાદિ પ્રક
રબ મ પ્રક ૧-૦-૦
- ૩ શ્રીજૈનસાસસ પ્રક ૧-૦-૦
- ૪ મજ્જાયા મ પ્રક ૦-૨-૦
- ૫ સુધમગચ્છ પર્ણીયા ૦-૨-૦
- ૬ શ્રી હર્ષચિનેદ્ર સ્તવનાવલિ ૦-૨-૦
- ૭ પ્રત્યેકતરમકાશ પ્રથમ ભાગ ૦-૨-૦
- ૮ " " દ્વિતીય ભાગ ૦-૧-૦
- ૯ શ્રીસ્વાધ્યાયપ્રકરણરત્નો
પો ખ ચાર આના.
- ૧૦ વૈસ્તવનસંજ્ઞાયા મ પ્રક
પો ખ ૧ આનો

શાહ મણીલાલ વાડીલાલ,

કાપવાદક -

જૈન હઠીમી ગ સરસ્વતી
શામળાની રે

૨૨૨

જા હેર ખખરે.

- ૧ મુન્દીપિકાદિ પ્રકાશ મ મલ ૧-૦-૦
- ૨ પદ્મચનયમ્વભાવાદિ પ્રક
જા સ મલ ૧-૦-૦
- ૩ શ્રીજૈનરાસમ મલ ૧-૦-૦
- ૪ મજ્જાયા મ મલ ૦-૮-૦
- ૫ મુધમગચ પગીશા ૦-૨-૦
- ૬ શ્રી હવજિનેદ્ર સ્તવનાવલિ ૦-૨-૦
- ૭ પ્રત્નોત્તર પ્રકાશ પ્રથમ ભાગ ૦-૨-૦
- ૮ " " દ્વિતીય ભાગ ૦-૧-૦
- ૯ શ્રીસ્વાધ્યાય પ્રકાશ રત્નો

પો ખ ચાર આના

- ૧૦ શ્રીસ્તવનસમગ્રાય મ મલ

પો ખ ૧ આનો

ગાહ મશ્હીલાલ વાડીલાલ,

કાપવાડ -

શ્રી જૈન હીમી ગ સરસ્વતી સભા

ગામગાની ગોળ-અમદાવાદ

